

รายงานฉบับสมบูรณ์

โครงการ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
Network Development for Homestay in The Lower Northeastern
Part of Thailand

โดย ไพฑูรย์ นิยมนา และคณะ

พฤษภาคม 2550

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ Network Development for Homestay in The Lower Northeastern Part of Thailand

คณะผู้วิจัย

1. ไพฑูรย์ นิยมนา
2. ธวัชชัย ทิมชอุณหเถียร
3. ตามธรรม จินากุล
4. นิยม ประทุมมา
5. ธีรเทพ พรหมสอน

สังกัด

- มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
อย่างยั่งยืนกลุ่มอีสานใต้

สนับสนุนโดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.)
(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย สกว.ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

กิตติกรรมประกาศ

คงไม่เกิดงานวิจัยชิ้นนี้ขึ้นหากปราศจากชุดโครงการธนาคารข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ) ที่มี ดร.เทิดชาย ช่วยบำรุง ผู้จัดการการวิจัยการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ สำนักประสานงานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) เป็นผู้ดูแลชุดโครงการนี้ ซึ่งมีส่วนสำคัญยิ่งในการจัดกิจกรรมหนุนเสริมเพื่อให้งานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จลุล่วงโดยสมบูรณ์

ชุมชนที่ได้ดำเนินกิจการโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยเฉพาะผู้นำกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ถือเป็นบุคคลสำคัญยิ่งต่องานวิจัยชิ้นนี้ เป็นทั้งผู้ให้ข้อมูล ให้ความเป็นกันเองกับนักวิจัย ใ้แนวทางเพื่อการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ขอขอบคุณ คุณวิเชียร พรหมพิงทั้ง ประธานโครงการบ้านดิน จังหวัดชัยภูมิ ผู้ใหญ่เทียม ละอองกลาง ผู้ใหญ่บ้านและเป็นผู้นำโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท จังหวัดนครราชสีมา คุณอินทร์ มุลพิมาย ประธานกลุ่มบุไทรโฮมสเตย์ จังหวัดนครราชสีมา คุณลุงอุดม แสงป้อม และคุณลุงทองปน ชัยคำ บ้านค้อใต้ ซึ่งเป็นที่ตั้งของดอนขุมเงินโฮมสเตย์ จังหวัดอุบลราชธานี คุณพินิจนันท์ ทองเสริม เลขาโฮมสเตย์บ้านชะชอม จังหวัดอุบลราชธานี และอาจารย์ชูชาติ วารปรีดี แห่งชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้านบุคคลเหล่านี้คือส่วนหนึ่งของบุคคลสำคัญที่ให้ข้อมูลสำหรับงานวิจัยชิ้นนี้ นับเป็นคุณูปการอันสูงยิ่ง ต่องานวิจัยนี้ ขอขอบคุณท่านดังกล่าวเป็นอย่างสูงยิ่ง

ไพฑูรย์ นิยมนา

ธวัชชัย ทีฆสุคนธ์เถียร

ตามธรรม จินากุล

นิยม ประทุมมา

ธัญเทพ พรหมสอน

วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2550

บทสรุปสำหรับผู้บริหาร

โครงการธนาคารชุดข้อมูลเพื่อการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา บุรีรัมย์ สุรินทร์ อุบลราชธานี ศรีสะเกษ ชัยภูมิ) โดยสำนักประสานการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่อย่างยั่งยืน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย เป็นโครงการที่ต้องการจะฉายภาพให้เห็นภาพรวมของการท่องเที่ยวของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ขึ้น ซึ่งภาพเล็กๆ ภาพหนึ่งก็คือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่งในภูมิภาคแห่งนี้ คือภาพของนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวศึกษาเรียนรู้ในภูมิภาคนี้และเกิดการพักค้างในลักษณะที่เรียกว่าพัก “โฮมสเตย์” และเกิดกลุ่มหรือชุมชนที่ทำโฮมสเตย์ขึ้นในภูมิภาคนี้ คำถามที่น่าสนใจมีว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร มีเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เกิดขึ้นหรือไม่และมีกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ได้อย่างไร และยุทธศาสตร์ที่มุ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร

1. โฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

จากการศึกษาพบว่ามีโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ในจำนวนดังกล่าว มี 17 แห่งที่มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยในปี 2547 ได้รับมาตรฐาน 2 แห่งคือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ทั้งหมดตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอ่าว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์น้ำพันธุพื้นบ้าน และบ้านชะจอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกรด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้อย่าง เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ และในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมรราชู ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ จากการศึกษาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละโฮมสเตย์พบว่าโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ได้เป็น 4 ลักษณะ คือ

1.1 เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

1.1.1 โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

1.1.2 ด้านเกี่ยวโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน

1.1.3 โฮมสเตย์หนองไข้เย็บ มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่อแก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องทำวกำพำรำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่อแก้ว เมืองสีดา

1.1.4 วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย ศึกษาป่าชุมชน

1.1.5 โฮมสเตย์ดอนขุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง

1.1.6 บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวบลซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง

1.1.7 คอกวัวปฐมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม การย้อมผ้าไหมด้วยสีธรรมชาติ

1.1.8 ละลมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

1.1.9 บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม

1.1.10 โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

1.2 มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

- 1.2.1 บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษารวมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว
- 1.2.2 ชับไพรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ
- 1.2.3 บุไพรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งโอโซนอันดับ 7 ของโลก มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ
- 1.2.4 มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืน ค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ
- 1.2.5 โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปูราชีนี อากาศบริสุทธิ์
- 1.2.6 โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม
- 1.2.7 โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว
- 1.2.8 บ้านตาดโตนโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาดโตน ความร่มรื่นของวนอุทยาน ตาดโตน ศึกษาระบบนิเวศของป่าวนอุทยานตาดโตน
- 1.3 มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย
- 1.3.1 บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน
- 1.3.2 ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า
- 1.4 นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย
- 1.4.1 แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม ทั้งยังมีความสวยงามของแก่งเป็นจุดเด่นอีกด้วย

1.4.2 โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม สามารถล่องเรือข้ามฟากไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ ทั้งยังมีความสวยงามของทิวทัศน์ฝั่งโขง และการชมแม่น้ำสองสี เป็นจุดเด่นอีกด้วย

1.4.3 ท่าลั้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม สามารถนั่งเรือข้ามไปยังประเทศเพื่อนบ้านได้ มีทิวทัศน์ของแก่งหินที่สวยงามในหน้าแล้ง

1.4.4 ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ ทั้งยังมีหาดทรายสูงและแก่งหินที่สวยงามเป็นจุดเด่น

โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ ดังตาราง

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โฮมสเตย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ ต่างประ เทศ 5 (19.23)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓		✓		
2.ชัยโพธิ์ทอง	✓	✓		✓		
3.บุโพธิ์	✓	✓		✓		
4.มาบกราด	✓	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	✓	✓	✓			
6.วิถีไท	✓	✓	✓			
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓			
8.หนองไข้เสี้ย	✓	✓	✓			
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน				✓		
10.โคกกระเบื้องไห				✓		
11.น้ำลาด			✓			
12.วังคำแคน				✓		
13.ตาดโตน	✓			✓		
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓		✓			

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โฮมสเตย์	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม	② ภูมิ ประเทศ	③ สัตว์ เลี้ยง	④ ต่างประ เทศ
	17 (65.38)	13 (50.00)	11 (42.30)	17 (65.38)	2 (7.69)	5 (19.23)
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	✓				✓	
ศรีสะเกษ*	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละลมหนองหาร	✓		✓			✓
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	✓	✓	✓			
18.วังอ้อ				✓		
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษ์มี้าฯ	✓	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ				✓		✓
22.โขงเจียม				✓		✓
23.ตามุย			✓	✓		
24.ท่าล้ง			✓	✓		✓
25.ชะขอม	✓	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	✓	✓		✓		✓

นอกจากนี้ยังพบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านวังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบุญ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรางค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม

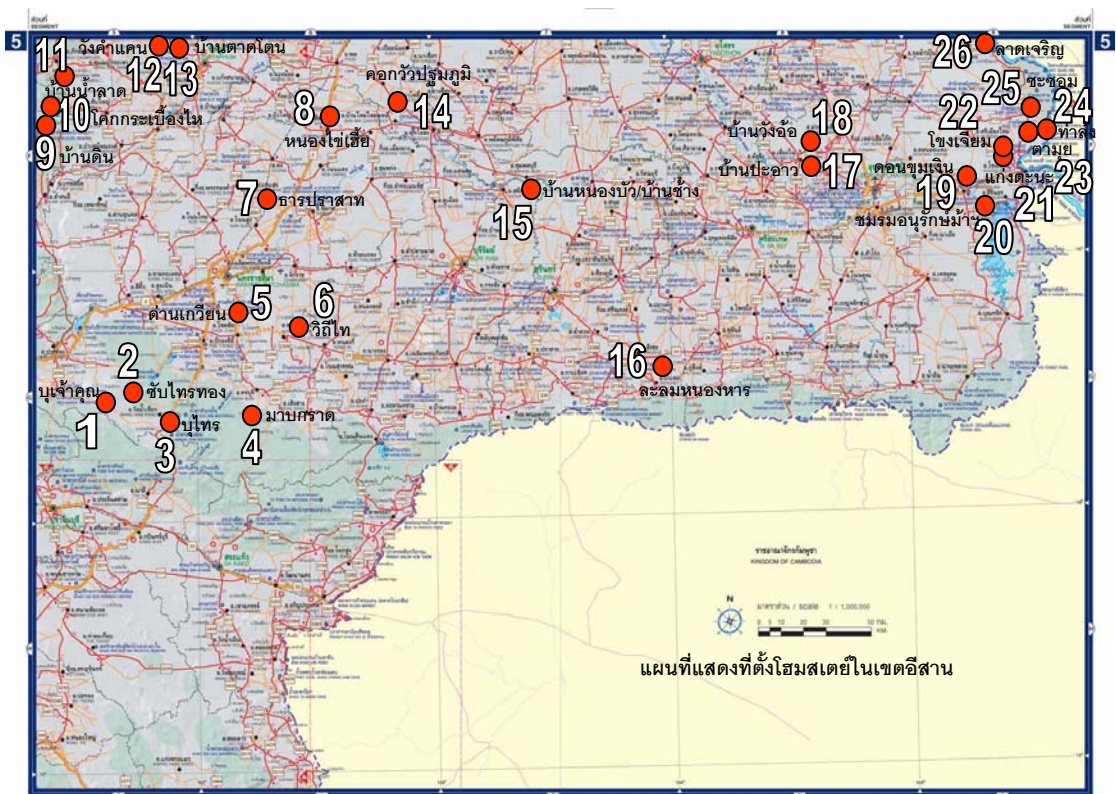
ในเรื่องปัญหาอุปสรรคนั้น พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง เช่นเรื่องป้ายบอกทาง ป้ายที่แสดงถึงความเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ เช่นการรับแขกเข้าพัก การแสดง การแบ่งผลประโยชน์ อาหาร ความสะอาด เป็นต้น นอกจากนี้โฮมสเตย์บางแห่งยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ความไม่สะดวกของการติดต่อสื่อสารระหว่างแขกที่ต้องการเข้าพักกับกลุ่มโฮมสเตย์ การขาดเงินทุนและหรือความพร้อมของครอบครัว เช่นมีเด็กเล็ก ความพร้อมของบ้านและห้องน้ำ ขาดความรู้และทักษะในการให้บริการ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโฮมสเตย์ แขกไม่มาตามที่ได้จองไว้ จำนวนแขกมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือนั้น พบว่าความต้องการหลักที่ต้องการความช่วยเหลือคือเรื่องการประชุมสัมมนา เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิธีดีเพื่อการประชุมสัมมนา ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ เช่นการจักสาน การทอผ้า ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน

แผนที่แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

(นครราชสีมา 8 ชัยภูมิ 5 บุรีรัมย์ 1 สุรินทร์ 1 ศรีสะเกษ 1 และ อุบลราชธานี 10)

2. การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่าย เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

2.2 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

2.3 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

2.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีกรอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเองขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

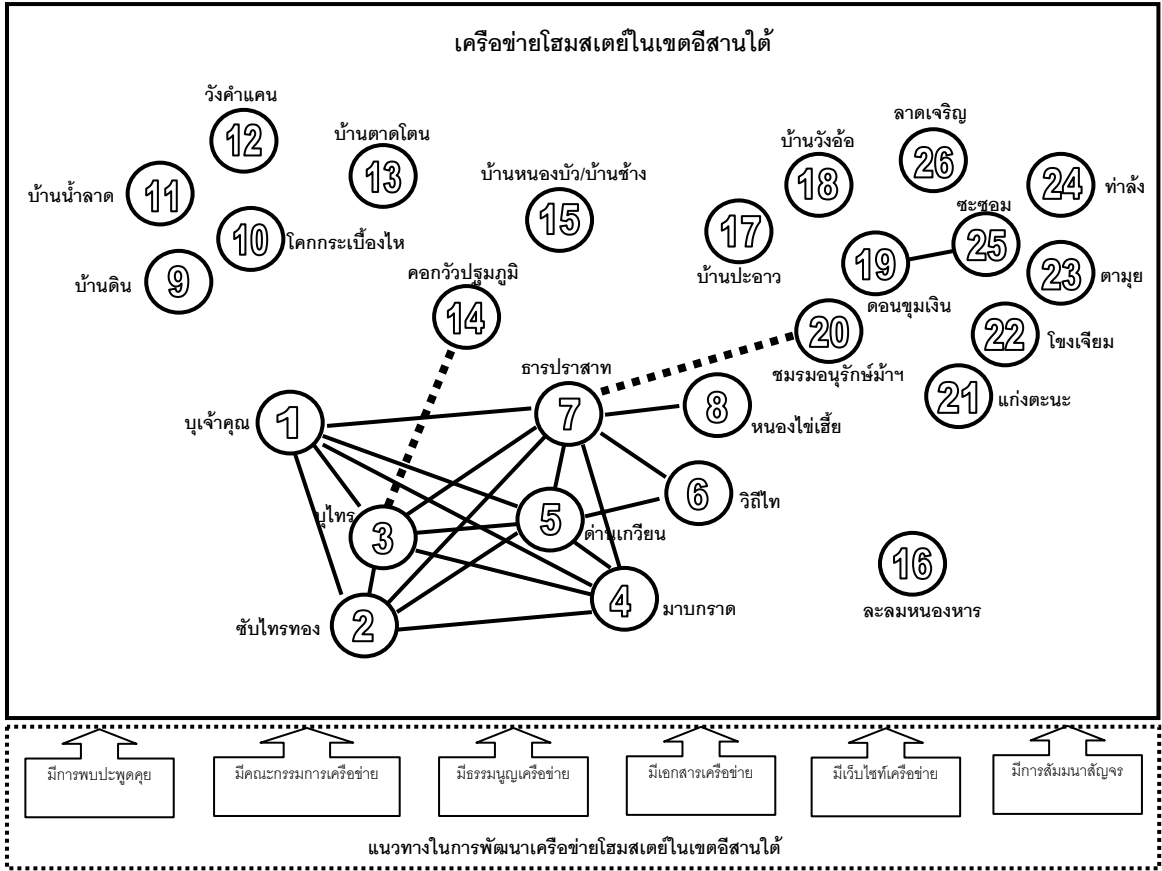
3. รูปแบบและแนวทางพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3.1 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

พบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่งนั้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะชอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ แม้ว่าการจัดสัมมนาจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และยังไม่เคยมีการจัดอบรมในลักษณะเช่นนี้มาก่อน อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น จะมีก็เฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด มีรูปแบบเครือข่ายดังภาพ

ภาพแสดงเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 3.2.1 ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย
- 3.2.2 จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3.2.3 มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 3.2.4 มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 3.2.5 มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 3.2.6 จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 3.2.7 มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจร

4. ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ดังนี้

4.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและในต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น

2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะงอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์มากขึ้น

3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

4.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ทาลัง และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะงำ บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG4950095

ชื่อโครงการ : โครงการ “การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้”

ชื่อนักวิจัย : ไพฑูรย์ นิยมมา 1, ธวัชชัย ทิมชุมหะเถียร 2, ตามธรรม จินากุล 3,
นิยม ประทุมมา 4, ธัญเทพ พรหมสอน 5
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

E-mail Address : toon@sut.ac.th

ระยะเวลาโครงการ : วันที่ 1 มิถุนายน พ.ศ. 2549 - วันที่ 31 พฤษภาคม พ.ศ.2550

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ และการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยทำการศึกษากับกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกลุ่มอื่นๆที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ พบปะพูดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant) พร้อมทั้งจัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ด้วยการจัดสัมมนาเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก

จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่งตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และจังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง ในจำนวน 26 แห่งนี้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) เป็นโฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับปัญหาของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่าส่วน

ใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง ต้องการความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิธีดีเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ

สำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่ามีเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ละจังหวัดไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มของโฮมสเตย์ และไม่พบว่ามีเครือข่ายของโฮมสเตย์ระหว่างจังหวัดด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีการจัดสัมมนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการสัมมนาสั้น และผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงยังไม่เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหากจะสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ควรมีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ควรให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์ 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย 6) ควรจัดทำเว็บไซต์และ วิธีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจร

การพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน นั้น พบ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะชอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม 4) เปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศเขมร ณ จุดผ่านแดน บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและ เขมรในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์

คำหลัก

โฮมสเตย์ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์

ABSTRACT

Project Code : RDG4950095

Project Title : Network Development for Homestay in The Lower Northeastern
Part of Thailand

Investigators : Niyomna T 1., Teekachunhatien T 2., Jinagool D 3.,
Prathumma N 4., Phromsorn T 5.,
Suranaree University

E-mail Address : toon@sut.ac.th

Project Duration : 1 June 2006 - 31 May 2007.

The objectives of this study were to 1) gain informations on homestays, 2) develop network of homestays, and 3) develop strategies on network supporting for empowerment and area-based tourism management development for sustainable of homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand. The data were collected in both certified and non-certified homestays according to Thai homestay standard of the Ministry of Tourism and Sports.

Both primary and secondary data were collected by observations, interviews with the key informants, and the 3-day workshop to stimulate experience exchanges among different homestays. Data analysis was done mainly by content analysis.

The study revealed that there were 26 homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand among which 13 homestays had been certified by the Ministry of Tourism and Sports. Eight homestays were located in Nakhon Ratchasima, while 5 located in Ubon Ratchathani province. All homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand could be classified into 4 categories according to their prominent characteristics; 1) rural way of life with local products and archeological sites, 2) magnificent location with beautiful nature, 3) indigenous outstanding animals such as elephant, and 4) the gate way to neighbouring countries. The main problems of the homestays cover public relations, welcome activities, service quality and career development.

It was found that only homestays in Nakhon Ratchasima province had developed their networks, while the other in the Northeastern Part had not yet developed. According to the workshop arranged by our reserachers, the homestay networks could not be developed during this workshop because some of the participants were not the main representatives of their homestays and the workshop duration was short. However, it could be concluded from the workshop that activities which can create the networks of the homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand are 1) annual meeting among the members, 2) network committee setting up, 3) rules and regulations development , 4) network newsletters distribution , 5) network annual report publication, 6) website construction and VCD production for network promotions, and 7) mobilizing workshop organization.

From the workshop, the following 4 network supporting strategies were suggested to create the empowerment of development and management of area-based tourism; 1) public relations through foreigner husbands, 2) long term foreign visitors promotions e.g. Sasorm Homestay which has been the host for foreigners continuously for 3 years, 3) organizing annual activity for the foreign tourists in any homestay, and 4) exploring tourist routes on Thai-Laos and Cambodia border for homestays located on the border e.g. Lardchalerm ,Taloung homestays and Lalom homestay.

Keywords :

Homestay, Network Development for Homestay

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ก
บทสรุปสำหรับผู้บริหาร	ข
บทคัดย่อภาษาไทย	ฅ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ฉ
สารบัญ	ณ
สารบัญตาราง	ด
สารบัญภาพ	ต
บทที่ 1 บทนำ	
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์ของโครงการ	2
คำถามการวิจัย	2
นิยามศัพท์เฉพาะ	2
ขอบเขตการวิจัย	4
ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ	4
แนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์	5
สรุป	5
บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	30
กรอบแนวคิดการวิจัย	30
ระเบียบและวิธีวิจัย	32
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	33
เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล	33
การวิเคราะห์ข้อมูล	34
สรุป	34
บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	35

บทที่ 5 บทสรุป	129
บรรณานุกรม	146
ภาคผนวก	148
ภาคผนวก ก ตัวอย่างแบบสอบถาม	
ภาคผนวก ข หนังสือเชิญสัมมนา	
ภาคผนวก ค ภาพการสัมภาษณ์	
ภาคผนวก ง บทความ	
ภาคผนวก จ ประวัติผู้วิจัย	

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 แสดงจำนวนโฮมสเตย์ที่มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์และ ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา	38
ตารางที่ 2 แสดงลักษณะเด่นของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	93
ตารางที่ 3 ตารางการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	96
ตารางที่ 4 ผลการประเมินการอบรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	111
ตารางที่ 5 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	116
ตารางที่ 6 รายชื่อโฮมสเตย์จำแนกตามการได้รับมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยว และกีฬา	117
ตารางที่ 7 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น	121
ตารางที่ 8 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	133
ตารางที่ 9 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ที่ได้รับมาตรฐาน	134
ตารางที่ 10 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น	138

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 องค์ประกอบสำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย	18
ภาพที่ 2 แสดงกระบวนการทำงานของเครือข่าย	22
ภาพที่ 3 แสดงการเติบโตและวงจรชีวิตเครือข่าย	23
ภาพที่ 4 ภาพกระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	31
ภาพที่ 5 แผนที่แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	41
ภาพที่ 6 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	114

บทที่ 1 บทนำ

1.1 บทนำ

เพื่อสะท้อนภาพเด็ก ๆ ภาพหนึ่งทีถือเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมหนึ่งในภูมิภาคของกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) ซึ่งเป็นภาพของนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ในภูมิภาคนี้และเกิดการพักค้างในลักษณะที่เรียกว่าพัก “โฮมสเตย์” และทราบดีถึงความเป็นมาของโครงการ ดังนั้นในบทนี้จะกล่าวถึง

- 1.1.1 หลักการและเหตุผล
- 1.1.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 1.1.3 คำถามการวิจัย
- 1.1.4 นิยามศัพท์เฉพาะ
- 1.1.5 ขอบเขตการวิจัย
- 1.1.6 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ
- 1.1.7 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ
- 1.1.8 แนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.2 หลักการและเหตุผล

ปัจจุบันโฮมสเตย์ไทยหรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home Stay) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าบ้านทั้งยังมีราคาถูก จึงมีชุมชนต่างๆ จัดตั้งโฮมสเตย์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วโฮมสเตย์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการเป็นอาชีพเสริม เพราะการทำโฮมสเตย์ต้องมีการจัดการหลายอย่าง เช่น การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การรับลงทะเบียน การรวมกลุ่ม ฯลฯ นอกจากนี้การเตรียมบ้านเรือนและชุมชนให้พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยวผลสุดท้ายก็เกิดประโยชน์แก่เจ้าบ้านและชุมชนเอง เช่น สาธารณสุขของบ้านเรือนและหมู่บ้าน ความแข็งแรงของโครงสร้างบ้าน ความสะอาดของบ้าน เครื่องนอน ห้องสุขา การจัดหาอาหาร การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความปลอดภัยในทรัพย์สิน เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี 2547 ได้ดำเนินการพัฒนาโฮมสเตย์โดยจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพโฮมสเตย์ไทย และทำการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ขอรับการประเมิน หาก โฮมสเตย์ใดผ่านการประเมิน ก็จะได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ของกระทรวง

นอกจากนี้ยังพบว่าโฮมสเตย์หลายแห่งพัฒนาขึ้นมาจากกลุ่มชุมชนที่รวมตัวกันโดยไม่มีสถาบันการศึกษาหรือหน่วยราชการสนับสนุน หรือให้คำแนะนำ แม้จะมีการพัฒนามาได้ถึงระดับหนึ่ง ก็ดูเหมือนว่าจะพบกับอุปสรรคและปัญหาการจัดการมากขึ้นเมื่อเข้าขั้นที่โฮมสเตย์ กลายเป็นธุรกิจ ไม่ใช่อาชีพเสริมอีกต่อไป การพัฒนาโฮมสเตย์จะล่าช้าลงและเป็นปัญหาหนักขึ้นสำหรับกลุ่มชุมชนโฮมสเตย์ไทยหากไม่มีการสนับสนุนจากแหล่งความรู้ทางวิชาการ และไม่มีการจัดการที่ถูกต้อง

วิธีการหนึ่งที่น่าจะช่วยแก้ปัญหานี้ได้และเป็นการพัฒนาโฮมสเตย์ไทยร่วมกันคือการจัดทำเครือข่ายโฮมสเตย์และจัดการสัมมนาให้โฮมสเตย์ได้รู้จักและเรียนรู้การแก้ปัญหาาร่วมกัน โดยสถาบันวิชาการเป็นพี่เลี้ยง หรือให้คำปรึกษา กลุ่มชุมชนใดที่ต้องการจัดตั้งโฮมสเตย์ก็จะสามารถเข้ามาเรียนรู้ได้จากการเข้าร่วมเครือข่ายชุมชนโฮมสเตย์ คณะผู้วิจัยจึงได้จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น

1.3 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1.3.1 เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 1.3.2 เพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 1.3.3 เพื่อพัฒนาศูนย์พิงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

1.4 คำถามการวิจัย (research question)

- 1.4.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?
- 1.4.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?
- 1.4.3 ยุทธศาสตร์พิงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร?

1.5 นิยามศัพท์เฉพาะ

- 1.5.1 โฮมสเตย์ หมายถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
- 1.5.2 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในเขตอีสานใต้ที่นักท่องเที่ยวพักค้างกับชุมชนที่ทำโฮมสเตย์โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้นในชุมชน ศึกษาธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร และได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม

1.5.3 เครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึง รูปแบบของการประสานงานระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ เป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มที่จะนำไปสู่การดำเนินกิจการโฮมสเตย์ของกลุ่มและของสมาชิกในเครือข่ายให้เป็นที่ยอมรับ ให้เป็นโฮมสเตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปพักอย่างต่อเนื่อง

1.5.4 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ของกลุ่มและของสมาชิกในเครือข่ายให้เป็นที่ยอมรับ ให้เป็นโฮมสเตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักอย่างต่อเนื่อง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน และถือว่ากิจกรรมสำคัญของเครือข่ายคือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้แทนหรือสมาชิกของเครือข่าย

1.5.5 กระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึง ขั้นตอนในการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเครือข่ายที่แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ เสนอให้เห็นประเด็นปัญหาของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หากจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย แสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

2) ขั้นการสร้างพันธกิจและการบริหารเครือข่าย เป็นขั้นที่จะก่อเกิดความร่วมมือของความเป็นเครือข่าย และการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย จัดระบบการติดต่อสื่อสาร ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ เป็นขั้นการทบทวนและสรุปบทเรียน การเสริมสร้างผู้นำและหน่วยงานของเครือข่าย การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความรู้ใหม่และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อขจัดความขัดแย้ง เสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม

4) **ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง** มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ การกำหนดและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการข้อมูลระบบสื่อสาร และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง การให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาภายในเครือข่าย การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

1.6 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) โดยข้อมูลที่เก็บจะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่มทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

1.7 ผลการวิจัยที่คาดว่าจะได้รับ (output)

1.7.1 ได้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่นจำนวนโฮมสเตย์ สถานที่ตั้ง ตลอดจนปัญหาและอุปสรรคของการดำเนินการ

1.7.2 ได้กระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

1.7.3 ได้แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

1.8 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากโครงการ (Outcomes)

1.8.1 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำรูปแบบของกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดต่างๆ

1.8.2 เกิดการเรียนรู้แก้ปัญหาและพัฒนาโฮมสเตย์ในอีสานใต้จากเครือข่ายทำให้การจัดการและดำเนินการโฮมสเตย์ไทยอีสานใต้ให้ได้มาตรฐานเป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยวและสมาชิก โฮมสเตย์และได้มาตรฐานของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬามากขึ้น

1.8.3 การสร้างและพัฒนาโฮมสเตย์ของกลุ่มใหม่ ๆ ทั้งในอีสานใต้และทุกภาคของประเทศจะทำได้ง่ายขึ้นโดยการเข้ามาร่วมเครือข่าย ศึกษางานจากโฮมสเตย์อีสานใต้ จะมีการจัดตั้งสำเร็จได้รวดเร็วและจำนวนมากขึ้น

1.8.4 เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรู้จักโฮมสเตย์ไทยของอีสานได้มากขึ้นจากสื่อ web site การประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์อีสานได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ก่อให้เกิดรายได้ของสมาชิกมากขึ้น

1.8.5 หน่วยงานของรัฐ ทั้งองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการจัดทำแผนงบประมาณ และแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นของตนเอง

1.8.6 หน่วยงานทางการศึกษาทั้งระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอุดมศึกษา ใช้ข้อมูลจากการวิจัยไปประกอบการจัดทำแผนจัดการเรียนรู้ในสาระการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับท้องถิ่นของตนเอง

1.9 แนวทางการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.9.1 เขียนบทความลงในวารสารการท่องเที่ยว

1.9.2 จัดทำวีซีดีของกลุ่มเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แจกจ่ายไปยังกลุ่มโฮมสเตย์จังหวัดต่างๆ

1.9.3 ในเชิงนโยบายท้องถิ่น หน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นนำข้อมูลจากการวิจัยไปประกอบการจัดทำแผนงบประมาณและแผนการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาวต่อไป

1.9.4 ในเชิงการศึกษา สถาบันการศึกษานำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปประกอบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนนักศึกษาเกิดความรักในท้องถิ่นของตนเอง เกิดแนวคิดในการพัฒนาท้องถิ่นของตนเองต่อไป ในแง่ของการท่องเที่ยว

1.9.5 ในเชิงสังคม นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปจัดการประชุมสัมมนาเพื่อเสริมสร้างความตระหนักให้กับชุมชนที่ทำโฮมสเตย์ เพื่อความเข้มแข็งและยั่งยืน

1.10 สรุป

จากปรากฏการณ์ของการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ คณะผู้วิจัยมีข้อสงสัยว่า 1) ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร? 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร? และ 3) ยุทธศาสตร์ที่พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร

บทที่ 2 วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 บทนำ

เพื่อการอธิบาย และทำความเข้าใจว่าการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร คณะผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ต่อไปนี้

- 2.1.1 ความหมาย และแนวทางการสร้างเครือข่าย
- 2.1.2 องค์ประกอบและประเภทของเครือข่าย
- 2.1.3 การพัฒนาและการบริหารจัดการเครือข่าย
- 2.1.4 กระบวนการและวงจรชีวิตของเครือข่าย
- 2.1.5 ความหมายและความเป็นมาของโฮมสเตย์
- 2.1.6 สรุปความหมายโฮมสเตย์และการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

2.2 ความหมาย ความสำคัญและแนวทางการสร้างเครือข่าย

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “เครือข่าย” อย่างหลากหลาย ดังนี้

ม.ร.ว.อคิน รพีพัฒน์(2536 : 64-65) กล่าวว่า สังคมมีลักษณะเป็นเครือข่ายคล้ายใยแมงมุม บุคคลคือจุดที่เส้นใยที่เครือข่ายมาพบกัน บุคคลหนึ่งย่อมมีความสัมพันธ์กับคนอื่นอีกจำนวนมากในหลายรูปลักษณะและสถานการณ์ (Situation) คนบางคนจะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเป็นจำนวนมาก บุคคลที่มีเส้นใยความสัมพันธ์กว้างขวางทั้งในและนอกหมู่บ้าน ย่อมมีความสำคัญในสังคมและการเปลี่ยนแปลงในหมู่บ้านมากกว่าคนอื่น ๆ ที่มีเส้นสายความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับคนอื่น ๆ จำนวนน้อย บุคคลที่เป็นจุดรวมของสายสัมพันธ์จำนวนมากนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นจุดรวม (nodes) ของความสัมพันธ์ในท้องที่หรือชุมชนนั้นได้

Alter and Snow (1993) ได้ให้ความหมายว่า องค์กรเครือข่าย (Network) เป็นรูปแบบทางสังคมที่เปิดโอกาสให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างองค์กร เพื่อการแลกเปลี่ยนการสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและการร่วมกันทำงาน เครือข่ายประกอบด้วยองค์กรจำนวนหนึ่งที่มีขอบเขตที่ชัดเจนอ่อนหรือไม่มีก็ได้ และมีฐานที่เท่าเทียมกัน

กาญจนา แก้วเทพ (2538) ได้ให้ความหมายของคำว่า “เครือข่าย” ไว้ว่า หมายถึงรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มหรือองค์กรหลายๆ องค์กรที่ต่างก็มีทรัพยากรของตนเอง มีเป้าหมาย มีวิธีการทำงานและมีกลุ่มเป้าหมายของตนเอง บุคคลหรือกลุ่มเหล่านี้ได้เข้ามาประสานงานกันเป็นระยะเวลายาวนานพอสมควร แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอก็ตามแต่ก็มีการวางฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอ

ความร่วมมือจากกลุ่มอื่น เพื่อแก้ปัญหาที่สามารถติดต่อได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะว่าการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้าร่วมเพียงบางส่วนขององค์กรเท่านั้น

มองในเชิงการสื่อสาร ชนวนวล คณานุกูล (2542) ซึ่งทำการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการเล่นและเครือข่ายการสื่อสารของผู้เล่นหอยใต้ดิน กล่าวว่า เครือข่ายคือ ระบบการแพร่กระจายข้อมูลหรือการติดต่อสัมพันธ์กันในบรรดาสมาชิกของกลุ่ม

นฤมล นิราทร (2543) กล่าวว่า เครือข่ายควรมีกลุ่มบุคคลหรือองค์กร ซึ่งกลุ่มเหล่านี้มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบ ต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ นอกจากนี้ยังมีการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกันด้วยความเป็นอิสระต่อกัน

นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวว่า “เครือข่าย” หมายถึง การที่ปัจเจกบุคคล องค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันใดๆ ได้ตกลงที่จะประสานเชื่อมโยงเข้าหากัน ภายใต้วัตถุประสงค์ หรือข้อตกลงอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกันอย่างเป็นระบบ

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 6-7) กล่าวว่า เครือข่ายทางสังคม (social network) หมายถึงความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ทั้งในระดับปัจเจกบุคคล ปัจเจกบุคคลกับกลุ่ม กลุ่มกับกลุ่ม และกลุ่มกับเครือข่าย โดยเป็นการอธิบายถึงพฤติกรรมและความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ซึ่งโดยนัยแห่งความสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นการอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางสังคมที่เกิดขึ้น ในฐานะความสัมพันธ์ที่โยงใย อธิบายถึงแบบแผนพฤติกรรมทางสังคมที่มีความเกี่ยวข้องกับปัจเจกบุคคลและสังคมในการที่จะดำเนินกิจกรรมความสัมพันธ์ การติดต่อสื่อสาร การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ฯ กับฝ่ายต่างๆ เพื่อให้เกิดกระบวนการตามเหตุและปัจจัยนั้นๆ

ดังนั้นในการทำความเข้าใจในคำว่า “เครือข่าย” พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 12) กล่าวว่า ฐานคติที่สำคัญในการทำความเข้าใจก็คือ ความเข้าใจในระบบความสัมพันธ์และการมองเครือข่ายว่า เป็นธรรมชาติที่แท้ของสรรพสิ่ง ซึ่งเชื่อมโยงกันอย่างไร้ระเบียบและมีการจัดการตัวเอง โดยเป็นการอธิบายถึงระบบความสัมพันธ์ของวิถีชีวิต ธรรมชาติ และปรากฏการณ์ทางสังคม ที่เป็นเสมือนการพิจารณาและยอมรับถึงหลักความจริงของชีวิตและความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงว่า “การเชื่อมโยงเกาะเกี่ยวและพึ่งพาอาศัยกันเท่านั้นที่จะทำให้การดำรงอยู่ของสรรพสิ่งดำเนินไปอย่างเหมาะสม ก่อให้เกิดพลังและกระบวนการที่ต่อเนื่อง รวมทั้งเป็นเครือข่ายที่สามารถสร้างและจัดการตนเองได้อย่างเป็นองค์รวม”

นอกจากนี้พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 2-3) ยังกล่าวอีกว่า สรรพสิ่งในตัวเองและสิ่งต่างๆในโลกและสากลจักรวาลนั้น เกิดขึ้นด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว ทุกสิ่งมีที่มา มีที่ไป มีเหตุ มีปัจจัย เมื่อมีเหตุและปัจจัยเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างเกื้อกูล ย่อมเป็นปัจจัยก่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสิ่งใหม่ก็สร้างเส้นทางเชื่อมโยงกับสิ่งเก่าและสรรพสิ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทุกอย่างเป็นกระบวนการที่โยงใยสลับซับซ้อน เป็นเครือข่าย (network) ที่เชื่อมโยงจากสิ่งเล็กๆ และภายในสิ่งเล็กๆ ก็มีการเกาะเกี่ยวกันอย่างน่าอัศจรรย์

พร้อมทั้งให้ความหมายของเครือข่ายไว้ว่า เครือข่ายเป็นความสัมพันธ์เชิงกระบวนการที่เชื่อมโยงสิ่งต่างๆเข้าด้วยกัน โดยไม่ละทิ้งสาเหตุ ผลลัพธ์ และบริบทที่เกี่ยวข้อง เป็นการมองสรรพสิ่งอย่างเป็นองค์รวม และเป็นระบบเปิดที่สามารถจะเชื่อมโยงกับสิ่งอื่นๆ อย่างต่อเนื่อง และสุดท้ายคือ ความเป็นกระบวนการที่ทำหน้าที่ระหว่างกันหรือการมีปฏิริยาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร ,2547 : 17)

เครือข่ายเป็นระบบความสัมพันธ์ในสังคมมนุษย์ ซึ่งมีกระบวนการสัมพันธ์ทั้งในแง่ของการแข่งขัน ชัดแย้ง ต่อสู้ การพึ่งพาอาศัย และการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน สิ่งที่มีมักจะปรากฏเสมอในโครงสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมของมนุษย์และความเป็นเครือข่าย คือความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรม ความสัมพันธ์เชิงอำนาจ และความสัมพันธ์ที่เกิดจากกระบวนการเรียนรู้ ในการขับเคลื่อนทางสังคมในสมัยใหม่นั้น มีแนวโน้มที่จะใช้ฐานความรู้และปัญญาในการขับเคลื่อนทางสังคม ซึ่งกระบวนการนั้นมีความสำคัญต่อการขยายแนวคิดและกระบวนการทำงาน ความสัมพันธ์ที่เกิดจากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้มีความสำคัญยิ่ง เพราะนำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ และปัญญาในการจัดการความสัมพันธ์ทางสังคมโดยเฉพาะความเป็นมิตรภาพ (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547 : 20-26)

เครือข่ายเป็นสัมพันธภาพของสมาชิก ที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานร่วมกันระหว่าง “ชาย” ต่างๆ โดย “ชาย” จะเป็นเครือข่ายไม่ได้ ถ้าหากปราศจาก “งาน” ดังนั้นชายจะเป็นเครือข่ายได้นั้น “ชาย” หรือ “net” ก็ต้อง “ทำงาน” หรือ “work” ร่วมกันเป็น “network” โดยเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ บนความแตกต่างหลากหลายของสมาชิก ซึ่งเห็นคุณค่าและประโยชน์ในความเป็นเครือข่าย โดยมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งกับช่องทางการติดต่อสื่อสาร ที่จะก่อให้เกิดการรับรู้และการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืน (ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์ อ่างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อากาศโร 2547 : 35-36)

สำหรับ ขนิษฐา กาญจนรังษิณนท์ (2542) กล่าวเพิ่มเติมว่าเครือข่ายคือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกันหรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูป

หรือจัดระเบียบโครงสร้างโดยคนหรือองค์กรสมาชิกยังมีความเป็นอิสระ ในความหมายนี้สาระสำคัญคือความสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายต้องเป็นไปโดยสมัครใจ กิจกรรมที่ทำในเครือข่ายต้องมีลักษณะเท่าเทียมหรือแลกเปลี่ยนซึ่งกันและกัน และการเป็นสมาชิกเครือข่ายไม่มีผลกระทบต่อความเป็นอิสระหรือความเป็นตัวของตัวเองของคนหรือองค์กรนั้นๆ

เสรี พงศ์พิศ (2548 : 8-9) กล่าวว่า ความหมายประการหนึ่งของคำว่า “เครือข่าย” ในปัจจุบันคือขบวนการทางสังคมอันเกิดจากการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่ม สถาบัน โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน

อีกความหมายหนึ่งในเชิงวัฒนธรรมขององค์กร เสรี พงศ์พิศ (2548 : 8-9) กล่าวว่า เครือข่าย หมายถึง กระบวนทัศน์ใหม่ของวัฒนธรรมองค์กรที่ไม่เน้นการใช้อำนาจในการบริหารจัดการ แต่เน้นการจัดการความสัมพันธ์ใหม่ เน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี สร้างแรงบันดาลใจให้ทุกคนอยากทำงาน และหลายกำแพงกั้นระหว่างกอง ฝ่าย โครงการต่างๆ ในองค์กรนั้น เกิดเป็นความร่วมมือเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี และทำงานแบบประสานพลัง(synergy)

Cor P. Veer (อ้างถึงใน สุภาวิณี ทงพรวาณิชย์ และคณะ ,2546 : 19) ได้อธิบายถึงการสร้างเครือข่ายว่า คือการที่ปัจเจกบุคคลหรือสถาบันมารวมกันเป็นกลุ่ม มีความสนใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่งร่วมกัน มีความร่วมมือกันมีการติดต่อสื่อสารด้วยความเต็มใจที่จะประสานงานกัน ข้อสำคัญสมาชิกต้องมีการยอมรับที่จะทำกิจกรรมร่วมกัน ไม่ใช่เพียงแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเท่านั้น พร้อมทั้งกล่าวถึงหลักปฏิบัติสำคัญในการเสริมสร้างเครือข่ายว่า

1. ระบุกลุ่มหรือบุคคล ที่สามารถทำหน้าที่กระตุ้นหรือทำให้เครือข่ายดำเนินไปได้
2. การจัดการเครือข่ายที่ดีต้องมีศิลปะในการประสานประโยชน์ ทำให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียแต่ละฝ่ายได้ประโยชน์ร่วมกัน
3. ในการพัฒนา การปฏิบัติและติดตามผลของกิจกรรมหรือโครงการต่างๆ ของเครือข่ายจะต้องมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างใกล้ชิดระหว่างสมาชิกเครือข่ายผู้ได้รับผลประโยชน์และผู้ให้ทุน
4. จำเป็นจะต้องมีความสนใจร่วมกัน วัตถุประสงค์และทัศนคติร่วมกัน และมีวิธีการทำงานที่จะอำนวยให้เกิดการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิก

การร่วมกิจกรรมของเครือข่าย ควรรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับด้วย ประโยชน์อย่างแรกที่จะได้คือแทนที่จะต้องทำงานคนเดียวหรือกลุ่มย่อยๆ ก็ให้มาทำงานร่วมกัน มาร่วมกันกำหนดประเด็นสำคัญทั้งในระดับท้องถิ่น ภูมิภาค หรือระดับชาติ ซึ่งอาจจะมาจากการประชุมเครือข่าย

ประโยชน์อีกอย่างคือ การได้รับข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ ทำให้เกิดความเข้าใจ ความเชื่อถือซึ่งกันและกันมากขึ้น

เอื้ออิสรา หงส์หิรัญ (อ้างถึงใน สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์ และคณะ ,2546 : 20) กล่าวถึงการเสริมสร้างเครือข่ายว่า ต้องมีเทคนิคและบทบาทในแต่ละขั้นตอนของการรวมกลุ่มและเครือข่าย ดังนี้

1. ขั้นตอนการเกิดกลุ่ม เป็นขั้นเตรียมการก่อนการจัดตั้งกลุ่ม การปลูกจิตสำนึก เพื่อกระตุ้นให้สมาชิกที่อยู่กระจัดกระจายเกิดความตระหนัก รับรู้ถึงปัญหา เกิดความสนใจเข้ามา ร่วมกันแก้ไขปัญหา โดยมีเทคนิคที่ใช้ได้แก่ การสร้างความศรัทธา ความไว้วางใจกลุ่มเป้าหมาย การสร้าง “แนวร่วม” การศึกษาสำรวจข้อมูล สถานการณ์ หาปัญหาหรือความต้องการร่วมหรือ การศึกษาวิเคราะห์ชุมชน

2. ขั้นการสร้างกลุ่ม หรือขั้นการดำเนินงานกลุ่ม เป็นขั้นของการรวมตัวจัดตั้งกลุ่ม เป็นการนำเสนอข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์ เพื่อกระตุ้นให้เกิดการคิดค้นแนวทางแก้ไขปัญหา และมีการสนับสนุนในเรื่องความรู้หรือเทคโนโลยี โดยการจัดเวทีแลกเปลี่ยน ศึกษาดูงานระหว่างชาวบ้านกับชาวบ้าน หรือการเชิญวิทยากรจากภายนอกมาให้ความรู้

3. ขั้นการเจริญเติบโตของกลุ่ม ขั้นการขยายกลุ่ม หรือขั้นการบำรุงรักษากลุ่ม เมื่อกลุ่มมีความเคลื่อนไหว มีการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่อง กลุ่มก็จะเกิดพลัง เมื่อแต่ละกลุ่มเกิดพลังก็จะมีการขยายกลุ่มในลักษณะของการขยายเครือข่าย การสร้างแกนนำ หรือจุดเชื่อมแม่ข่าย การเสริมเรื่องการบริหารจัดการ และการติดต่อสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญ ในการเสริมสร้างและพัฒนาเครือข่าย ดังนั้นเทคนิควิธีการในขั้นตอนนี้จึงมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับการกระตุ้นให้เครือข่ายตระหนักถึงความจำเป็นในการสร้างเครือข่าย และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มในการอยู่ร่วมกันเป็นเครือข่าย

จากความหมายของบุคคลต่างๆ ดังกล่าวข้างต้น เพื่อเป็นแนวคิดสำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงให้ความหมายของคำว่า “เครือข่าย” ว่า หมายถึงการมีปฏิสัมพันธ์กันระหว่างปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กรประเภทเดียวกัน เพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน มีการเชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม หรือองค์กร ภายใต้การดำเนินงานที่มีเป้าหมายและวิธีการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2.3 องค์ประกอบและประเภทของเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวว่า องค์ประกอบของเครือข่าย มีดังนี้

1) การรับรู้มุมมองร่วมกัน (Common perception) สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุการณ์เข้าร่วมเป็นเครือข่าย อาทิ มีความเข้าใจในปัญหาและมีสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน มีประสบการณ์ในปัญหาเดียวกัน มีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน เป็นต้น ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกของเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพัน ในการดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกันเพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

การรับรู้ร่วมกันถือเป็นหัวใจของเครือข่ายที่ทำให้เครือข่ายมีความต่อเนื่อง เพราะหากสมาชิกไม่มีความเข้าใจในการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายจะทำให้การประสานงาน และการขอความร่วมมือในการดำเนินการเป็นไปได้ยากลำบากเพราะต่างคนต่างก็ใช้กรอบการมองโลกคนละกรอบเหมือนใส่แว่นตาทันคนละสี ย่อมมองปัญหาหรือความต้องการที่เกิดขึ้นไปคนละทิศทาง แต่มิได้ความหมายว่าสมาชิกของเครือข่ายไม่สามารถจะมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เพราะมุมมองที่แตกต่างย่อมมีประโยชน์ช่วยให้เกิดการสร้างสรรค์ในการทำงาน แต่ความคิดที่แตกต่างนี้สมาชิกเครือข่ายยอมรับกัน มิฉะนั้นความแตกต่างที่มีอยู่จะนำไปสู่ความแตกแยกและแตกหักในที่สุด

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (Common vision) วิสัยทัศน์ร่วมเป็นการมองเห็นภาพของจุดมุ่งหมายในอนาคตร่วมกันระหว่างสมาชิกในกลุ่ม การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและการมีเป้าหมายที่จะไปด้วยกันจะช่วยให้ขบวนการเคลื่อนไหวมีพลัง เกิดเอกภาพและช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองความคิดที่แตกต่างลงไปได้ในทางตรงข้าม เมื่อใดที่วิสัยทัศน์หรือเป้าหมายส่วนตัวขัดแย้งกับวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่ายพฤติกรรมปฏิบัติของสมาชิกก็จะเริ่มแตกต่างจากสิ่งที่สมาชิกเครือข่ายกระทำร่วมกัน ดังนั้นแม้ว่าวิสัยทัศน์ร่วมกันเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างให้เกิดขึ้น แต่ก็จำเป็นต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้และสมาชิกของเครือข่ายก็ควรมีวิสัยทัศน์ย่อยส่วนตัวที่สอดคล้องไปด้วยกันกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แม้อาจไม่ได้ซ้อนทับอย่างแนบสนิทกับวิสัยทัศน์ของเครือข่าย แต่อย่างน้อยก็ควรสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3) การเกิดผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefits) เครือข่ายเกิดจากที่สมาชิกแต่ละคนก็มีความต้องการของตนเอง แต่ความต้องการเหล่านั้นจะไม่สามารถบรรลุ ผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ความจำกัดนี้ทำให้เกิดการรวมตัวกันบนฐานของผลประโยชน์ร่วมที่มากเพียงพอจะดึงดูดใจให้รวมเป็นเครือข่าย ดังนั้น การรวมเป็นเครือข่ายจึงต้องตั้งอยู่บนฐานของผลประโยชน์ที่มีร่วมกัน ซึ่งผลประโยชน์ในที่นี้ครอบคลุมทั้งผลประโยชน์ที่เป็นตัวเงินและไม่ใช่ตัวเงิน อาทิ เกียรติยศ ชื่อเสียง การยอมรับโอกาสในความก้าวหน้า ความสุข ความพึงพอใจ ฯลฯ กล่าวโดยสรุปก็คือ การที่จะดึงใครเข้ามามีส่วนร่วมในขบวนการเครือข่าย

จำเป็นที่จะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ ที่เขาจะได้รับจากการเข้าร่วม และในหลายกรณีอาจเป็นการพิจารณาล่วงหน้าก่อนที่เขาจะร้องขอด้วยซ้ำแม้ผลประโยชน์ที่แต่ละคนได้รับอาจเล็กน้อยแตกต่างกัน แต่ทุกคนได้รับผลประโยชน์ เมื่อใดสมาชิกได้รับประโยชน์ร่วม หรือเมื่อเขาคิดคำนวณแล้วเขาเสียมากกว่าได้ เขาก็จะเริ่มถอยตัวเองออกจากเครือข่ายไปหรือเมื่อเขาได้รับการสนองตอบต่อความต้องการที่มีอย่างสมบูรณ์แล้ว เขาก็จะออกไปจากเครือข่ายในที่สุด ประเด็นสำคัญอีกประการก็คือ ผลประโยชน์ที่เขาจะได้รับต้องเพียงพอสำหรับเขาในการที่จูงใจให้เขามีส่วนร่วมในทางปฏิบัติจริง โดยไม่ได้มีส่วนร่วมแบบประดับที่มีเพียงตำแหน่งหรือรายชื่อในเครือข่ายแต่ไม่มีการเข้าร่วมปฏิบัติจริงในเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกเครือข่ายอย่างกว้างขวาง(all stakeholders participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกในเครือข่าย นับเป็นกระบวนการที่สำคัญมากในการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะกระบวนการมีส่วนร่วมทุกฝ่ายในเครือข่าย (all stakeholders in network) ย่อมเป็น เงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจและร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้น สถานะของสมาชิกในเครือข่ายจึงควรเป็นไปในลักษณะของความเท่าเทียมกัน (equal status) ในฐานะของ “หุ้นส่วน (partner)” ของเครือข่าย ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในแนวราบ (horizontal relationship) ที่เท่าเทียมกันแทนความสัมพันธ์ในแนวตั้ง (vertical relationship) หมายความว่า หากการรวมตัวเป็นเครือข่ายเกิดขึ้นระหว่างรัฐกับชุมชนท้องถิ่นหน่วยงานภาครัฐ ก็ต้องวางสถานะของตนเองเทียบเท่ากับประชาชนในฐานะของสมาชิกเครือข่ายมิใช่การวางตัวเป็นเจ้านายเหนือประชาชน อย่างไรก็ตามแม้จะยากในทางปฏิบัติในหลายๆ กรณีเพราะต้องอาศัยการเปลี่ยนกรอบความคิดของสมาชิกในเครือข่ายและการสร้างบริบทแวดล้อมอื่นๆ เข้ามาประกอบด้วย แต่ก็ยังเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องกระทำหากต้องการสร้างเครือข่ายที่เข้มแข็ง

5) การเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) องค์ประกอบที่จะทำให้เครือข่ายดำเนินไปอย่างต่อเนื่องก็คือ การที่สมาชิกของเครือข่ายต่างก็ต้องเสริมสร้างซึ่งกันและกันโดยที่จุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยเสริมจุดอ่อนของอีกฝ่ายหนึ่ง ซึ่งจะทำให้ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการรวมตัวเป็นเครือข่ายมากกว่าการไม่สร้างเครือข่ายแต่ต่างคนต่างอยู่ ตัวอย่างเช่น นักวิชาการที่เข้าใจสภาพท้องถิ่นเข้าไปทำการวิจัยวิจัยร่วมกับประชาชนในท้องถิ่น ก็จะช่วยให้เกิดการสะสมองค์ความรู้ของท้องถิ่นอย่างเป็นระบบอันเป็นประโยชน์ต่อชุมชน ในขณะที่ประชาชนในท้องถิ่นก็ให้ข้อมูลและความร่วมมือในการศึกษาวิจัย หรือการที่มูลนิธิขององค์กรธุรกิจ

ช่วยสนับสนุนด้านเงินแก่องค์กรประชาชน ขณะเดียวกันความสำเร็จขององค์กรประชาชนก็สร้างชื่อเสียงแก่องค์กรธุรกิจนั้นด้วย

6) การพึ่งพิงอิงร่วมกัน (interdependence) เนื่องจากธรรมชาติความจำกัดของสมาชิกในเครือข่ายทั้งด้านทรัพยากร ความรู้ เงินทุน กำลังคน ฯลฯ สมาชิกของเครือข่ายจึงไม่สามารถดำรงอยู่ได้อย่างสมบูรณ์ด้วยตัวเอง การจะทำให้เป้าหมายร่วมสำเร็จได้นั้นสมาชิกต่างจำเป็นต้องพึ่งพาซึ่งกันและกันระหว่างสมาชิกในเครือข่ายเพื่อให้เกิดการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน การจะทำให้สมาชิกหรือ หน่วยงานของเครือข่ายยึดโยงกันให้แน่นหนาจำเป็นต้องทำให้หุ้นส่วนแต่ละคนรู้สึกว่ หากเอาหุ้นส่วนคนใดคนหนึ่งออกไปจะทำให้เครือข่ายล้มลงไปได้การดำรงอยู่ของหุ้นส่วนแต่ละคน จึงจำเป็นต้องการดำรงอยู่ของเครือข่าย ซึ่งการพึ่งพิงร่วมกันนี้จะส่งผลทำให้สมาชิกต้องมีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกันโดยอัตโนมัติ

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (interaction) สมาชิกในเครือข่ายต้องทำกิจกรรมร่วมกันเพื่อให้เกิดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกด้วยกัน เช่น มีการติดต่อกันผ่านทาง การเขียนหรือการพบปะพูดคุย การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือมีกิจกรรม ประชุมสัมมนาาร่วมกัน เป็นต้นซึ่งผลของการปฏิสัมพันธ์นี้ ต้องก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วยปฏิสัมพันธ์ดังกล่าวจะเป็นลักษณะความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกัน (reciprocal exchange) มิใช่ปฏิสัมพันธ์ฝ่ายเดียว (unilateral exchange) ยิ่งสมาชิกมีการปฏิสัมพันธ์กันมากเท่าใดก็ยิ่งเกิดความผูกพันภายในระหว่างกันมากขึ้นเท่านั้นซึ่งจะช่วยให้เกิดการเชื่อมโยงในระดับที่แน่นแฟ้นมากยิ่งขึ้น (highly integrated) นอกจากนี้ การปฏิสัมพันธ์ยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างกันมากขึ้น จะช่วยให้เครือข่ายเข้มแข็งยิ่งขึ้น

นฤมล นิราธร (2543) กล่าวว่า การจำแนกประเภทของเครือข่าย กระทำได้หลายมิติ ดังนี้

- 1) ตามพื้นที่ดำเนินงาน เช่น เครือข่ายระดับหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภาค และระดับประเทศ
- 2) ตามประเภทกิจกรรมหรือประเด็นปัญหา เช่น เครือข่ายที่ทำงานด้านเด็ก สตรี สาธารณสุข เศรษฐกิจ พัฒนาชุมชน สิทธิมนุษยชน สิ่งแวดล้อม ฯลฯ
- 3) ตามอาชีพ หรือสถานภาพทางสังคม เช่น เครือข่ายแรงงาน เครือข่ายกลุ่ม เครือข่ายครูพิทักษ์สิทธิเด็ก พระสงฆ์ เครือข่ายสาววัดนรกเรียน ฯลฯ
- 4) ตามรูปแบบโครงสร้างหรือความสัมพันธ์ การจำแนกโดยใช้เกณฑ์นี้จะทำให้เกิดเครือข่าย 2 ลักษณะ คือ เครือข่ายตามแนวตั้ง และเครือข่ายตามแนวนอน

4.1) เครือข่ายตามแนวตั้ง หมายถึงเครือข่ายที่โครงสร้างมีลักษณะเป็นช่วงชั้น ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรภายในเครือข่ายไม่เท่ากัน มีองค์กรที่มีสถานภาพสูงกว่าและอยู่ในฐานะ ผู้ให้ความช่วยเหลือแก่องค์กรที่เป็นลูกข่าย เครือข่ายตามแนวตั้งพบมากในองค์กรธุรกิจ เช่น เครือข่ายแฟรนไชส์ต่างๆซึ่งลูกข่ายต้องพึ่งพาบริษัทแม่ในเรื่องเครื่องหมายการค้า ขณะที่ลูกข่ายต้องเสียค่าใช้จ่ายสำหรับประโยชน์ที่จะได้จากแม่ข่าย

4.2) เครือข่ายตามแนวนอน เป็นเครือข่ายที่ความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรต่างๆ ภายในเครือข่ายมีความเท่าเทียมกัน ลักษณะการแลกเปลี่ยนเป็นไปโดยช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การติดต่อภายในเครือข่าย เป็นการติดต่อระหว่างบุคคลหรือองค์กรหรืออาจจะมีองค์กรทำหน้าที่ประสานงานระหว่างเครือข่าย เช่น จัดประชุม กระจายข่าวสารข้อมูล หรือเป็นแกนกลางเมื่อต้องการมีการปฏิบัติการร่วมกัน องค์กรประสานงานนี้ก็ยังมีสถานภาพเท่าเทียมกับองค์กรอื่นๆ ภายในเครือข่าย เครือข่ายในงานพัฒนาส่วนใหญ่เป็นเครือข่ายตามแนวนอน

ชนิน္ณูรา กาญจนรังษินันท์ (2542) ได้อธิบายว่า เครือข่ายมีรูปแบบมากมายและมีบางคนพยายามจำแนกโดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของเครือข่าย เป็นเกณฑ์

1) คุณลักษณะของสมาชิก เครือข่ายอาจจำแนกตามประเภทของสมาชิก เช่น ชาวานา นักวิจัย หรือวิศวกร บางคนรวมคนที่ทำงานในระดับเดียวกันเป็นประเภทเดียวกันหรือเน้นเครือข่ายแนวราบ เช่น เครือข่ายชาวานา (ประกอบด้วยคนที่เป็นชาวานาเท่านั้น) บางคนก็รวมคนที่ทำงานสาขาเดียวกันแต่ต่างระดับกันเข้าด้วยกันหรือเน้นเครือข่ายแนวตั้ง เช่น ชาวานา นักวิจัยด้านการเกษตร หน่วยงานกำหนดนโยบายการเกษตร และหน่วยงานระหว่างประเทศที่ทำงานเกี่ยวข้องกับการเกษตร เป็นต้น บางเครือข่ายมีสมาชิกแบบบุคคล แต่บางแห่งก็มีสมาชิกเป็นองค์กรหรือสถาบัน และบางแห่งมีสมาชิกแบบบุคคลและองค์กรร่วมกัน

2) พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ เป็นการจำแนกเครือข่ายที่ดำเนินงานในพื้นที่หนึ่งบางแห่งเป็นเครือข่ายระดับประเทศ เครือข่ายระดับภูมิภาค เครือข่ายระดับชุมชนลุ่มน้ำ เช่น เครือข่ายเกษตรกรภาคเหนือ เป็นต้น หรืออาจแบ่งตามเขตที่มีระบบนิเวศทางการเกษตรเหมือนกัน เช่น เครือข่ายข้อมูลข่าวสารในพื้นที่แห้งแล้ง (Arid Lands Information Network)

3) วัตถุประสงค์ของเครือข่าย เครือข่ายจำนวนมากตั้งขึ้นเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสารระหว่างสมาชิกและการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเป็นวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย บางเครือข่ายตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการวิจัยศึกษา ฝึกอบรมหรือตลาด บางเครือข่ายมุ่งเพื่อการแลกเปลี่ยน เครื่องมือในการประกอบอาชีพ บางเครือข่ายมุ่งเป็นกลุ่มพลังกระตุ้นความ

ตระหนักของสังคม และเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐเพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก เครือข่ายหลายแห่ง มีวัตถุประสงค์หลายด้าน ทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรมและวิจัย รวมทั้งผลักดันนโยบาย

เพื่อการวิจัยนี้จึงสรุปเพื่อให้ความหมายของคำว่า เครือข่าย หมายถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ของบุคคลหรือสมาชิกกลุ่ม ที่มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นสัมพันธ์ภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มในอันที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบนความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกที่เห็นคุณค่าและประโยชน์ในความเป็นเครือข่าย

2.4 การพัฒนาและการบริหารจัดการเครือข่าย

พิชัย เพชรรัตน์ (2547 : 3) กล่าวถึงพัฒนาการของกลุ่มและเครือข่ายว่า อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและบริบททางสังคม เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาการและวงจรชีวิตของเครือข่ายจะมี 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเกิดแรงจูงใจ คือ คนเข้ามารวมกลุ่มอาจจะเกิดแรงกระตุ้นจากฝ่ายต่างๆ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ การชักชวนของผู้นำชาวบ้าน และความต้องการของตนเองที่เห็นปัญหาและต้องการแก้ไข รวมทั้งความพร้อมในการที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแรงกระตุ้นดังกล่าวทำให้คนแสวงหาการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวางใจกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ปัจเจกบุคคลเกิดความไว้วางใจกลุ่ม องค์กรว่าจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการนั้นได้ จึงดำเนินการเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะกลายเป็นพลังของกลุ่ม และเครือข่ายในที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นขยายผล หลังจากที่ได้ดำเนินการมาระยะหนึ่ง กลุ่ม เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง จึงมีการสานต่อและเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย ในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในระดับพื้นที่และประเด็นกิจกรรม เป็นขั้นการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ขั้นที่ 4 กลุ่มสัมพันธ์ เป็นการบริหารเครือข่าย หลังจากที่ได้ดำเนินการจนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากิจกรรมความสัมพันธ์เพื่อร่วมรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน

เสวี พงศ์พิศ (2548 : 8) กล่าวถึงการพัฒนาเครือข่ายว่า กิจกรรมสำคัญที่สุดที่เครือข่ายทุกเครือข่ายทำร่วมกัน คือ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน และเงื่อนไขสำคัญของเครือข่าย

คือ ต้องมีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก อาจมีผู้ประสานซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสานซึ่งดำเนินกิจกรรมประสาน แต่ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่อง เครือข่ายจะยั่งยืนถ้าหากว่าสมาชิกร่วมมือกันตั้งแต่ต้น ไม่ปล่อยให้เป็นที่ของฝ่ายเลขานุการ ไม่ให้มีคนครอบงำ มีปัจจัยหรือทุนในการดำเนินงาน ประสานงาน มีความยืดหยุ่นปรับตัวตามที่สมาชิกส่วนใหญ่เห็นชอบ

และเครือข่ายจะมีประสิทธิภาพเพียงใดและมีสิ่งสร้างสรรค์มากน้อยเพียงใดนั้น อยู่ที่ว่าสมาชิกมีความไว้วางใจกันเพียงใด (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 35)

ปาริชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ อ่างถึงใน พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 118) กล่าวว่า ประเด็นเชิงยุทธศาสตร์ที่สำคัญต่อการจัดการเครือข่าย คือ

1. จุดมุ่งหมายร่วม การทำงานเครือข่ายจะเกิดประสิทธิภาพสูงหากทุกฝ่ายสามารถกำหนดจุดหมายร่วมกันได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจุดหมายที่ทุกฝ่ายเห็นและต้องการให้เกิดขึ้น
2. บุคคล ในการทำงานของเครือข่ายนั้น บุคคลในเครือข่ายจะต้องมีจิตสำนึกที่ร่วม มีความถนัดในงานที่ทำ และมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน รวมทั้งได้รับผลประโยชน์จากความเป็นสมาชิกในเครือข่าย
3. การเชื่อมโยง การทำงานของเครือข่ายจำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการเชื่อมโยงที่เหมาะสม โดยอาจเชื่อมต่อกันผ่านการทำกิจกรรมต่างๆ การเชื่อมต่อโดยมีศูนย์ประสานงานและการเชื่อมต่อโดยเทคโนโลยี
4. การสร้างความรู้สึกร่วม หลังจากการเข้าร่วมเป็นเครือข่ายแล้ว ทุกฝ่ายจะต้องมีความรู้สึกร่วมกับกระบวนการทำงานของเครือข่าย เพื่อให้เกิดพลังในการผลักดันเป้าหมาย
5. การพัฒนาที่โปร่งใส ตรวจสอบได้ ระบบการทำงานของเครือข่ายจะต้องสามารถและพัฒนาให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่โปร่งใสและตรวจสอบได้จากทุกฝ่าย ซึ่งจะเป็นการสร้างความรู้สึที่ดีต่อทุกฝ่ายและผู้ที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย
6. การจัดระบบข้อมูลข่าวสาร ระบบการติดต่อสื่อสารและสารสนเทศเป็นสิ่งที่มีความสำคัญยิ่งต่อความยั่งยืนของเครือข่าย เพราะจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และทราบถึงกิจกรรมความเคลื่อนไหวของเครือข่าย

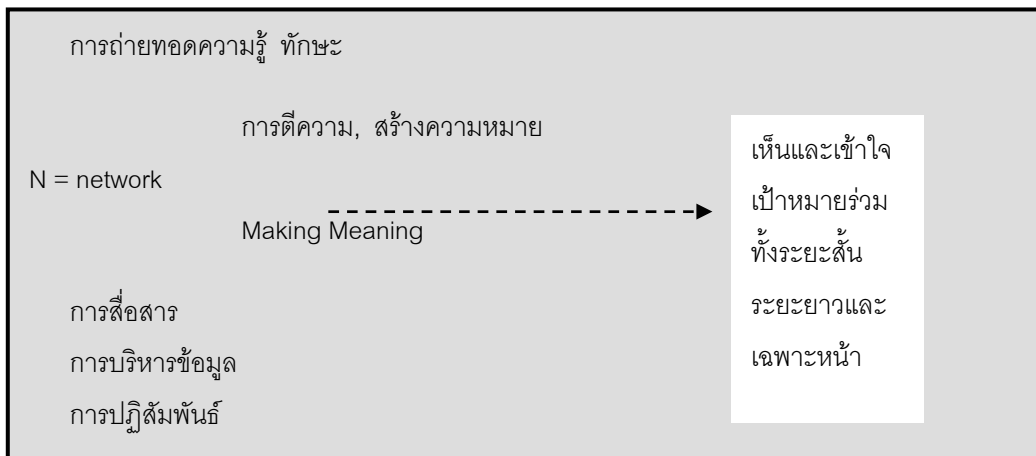
พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 124-143) กล่าวถึงกระบวนการจัดการเครือข่ายว่า มี 4 ขั้นตอนตามวงจรชีวิตเครือข่าย ดังนี้

1. **ขั้นตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย** เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญยิ่ง เพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการใช้พลังกลุ่มและความเป็นเครือข่ายในการจัดการกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น มีวิธีการดังนี้
  - 1.1 การศึกษาข้อมูลและสภาพการณ์ เป็นการศึกษาข้อมูล สภาพการณ์ ความพร้อมภายในกลุ่มของตนเองและข้อมูลของกลุ่มเครือข่ายอื่นรวมทั้งสภาพการณ์ทางสังคม ทำให้ทราบถึงกิจกรรมและบริบทที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการที่จะส่งเสริมหรือจัดการเครือข่าย
  - 1.2 การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม เป็นการสร้างความเชื่อถือให้กับฝ่ายต่างๆ เช่น ความเชื่อถือในเรื่องของข้อมูล บุคคล ความสำคัญของปัญหา สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ
  - 1.3 การสร้างความตระหนักหรือการเสนอให้เห็นประเด็นปัญหา
  - 1.4 การแสวงหาข้อมูลทางเลือก การค้นหาความต้องการและการหาจุดร่วมในการพัฒนาเครือข่าย
  - 1.5 การแสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการแสวงหาแกนนำเครือข่าย
  - 1.6 การสร้างระบบความสัมพันธ์ของเครือข่าย
2. **ขั้นการสร้างพันธมิตรและการบริหารเครือข่าย** เป็นขั้นที่จะก่อเกิดความร่วมมือของความเป็นเครือข่าย และการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย มีวิธีการจัดการดังนี้
  - 2.1 การกำหนดวัตถุประสงค์และข้อตกลงร่วม
  - 2.2 การกำหนดบทบาท หน้าที่ และการวางผังเครือข่าย
  - 2.3 การเสริมสร้างและพัฒนาผู้นำ
  - 2.4 การจัดระบบการติดต่อสื่อสาร
  - 2.5 การส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง
  - 2.6 การติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม
  - 2.7 การส่งเสริมและดำรงไว้ซึ่งความสัมพันธ์
3. **ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์** มีวิธีการดังนี้

- 3.1 การทบทวนและสรุปทเรียน
- 3.2 การเสริมสร้างผู้นำและหน่วยนำของเครือข่าย
- 3.3 การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะแลเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้
- 3.4 การขยายกิจกรรมและมนทัศน์
- 3.5 การสร้างความรู้ใหม่และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง
- 3.6 การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อจัดการความขัดแย้ง
- 3.7 การเสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม
- 4. ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง มีแนวทางดังนี้
  - 4.1 การจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง
  - 4.2 การรักษาสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย
  - 4.3 การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่
  - 4.4 การกำหนดและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน
  - 4.5 การบริหารจัดการข้อมูล ระบบสื่อสาร และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง
  - 4.6 การให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาภายในเครือข่าย
  - 4.7 การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

ในขณะที่ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และ ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ (2546, น. 7) กล่าวถึงสมการที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบที่สำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย คือ การถ่ายทอดความรู้ ทักษะ การสื่อสาร การบริหารข้อมูลข่าวสาร และการปฏิสัมพันธ์ เพื่อนำไปสู่การตีความหมาย หรือการสร้าง ความหมายร่วม และสุดท้าย คือ การเห็นและเข้าใจในเป้าหมายร่วม ซึ่งสามารถสรุปได้ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 : องค์ประกอบสำคัญต่อการเสริมสร้างเครือข่าย

ที่มา: พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 54)

จากแผนภาพดังกล่าว จะเห็นได้ว่า N = Network เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการที่สมาชิกทุกฝ่าย เห็นและเข้าใจเป้าหมายร่วมกัน ทั้งเป้าหมายในระยะสั้น ระยะยาว และเป้าหมายเฉพาะหน้า ในขณะที่ เครือข่ายจะมีกลไกการจัดการระบบข้อมูลข่าวสาร เพื่อถ่ายทอดความรู้หรือทักษะต่าง ๆ ตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน โดยที่แต่ละบุคคล หรือกลุ่มบุคคลจะมีการรับรู้ และตีความหมายของข้อมูลข่าวสารที่แตกต่างกันไป และภายในเครือข่ายนั้นจะต้องประกอบด้วย สมาชิกที่หลากหลายที่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายร่วมกัน มีชีวิตชีวาหรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ตลอดเวลา มีการสั่นไหวของข้อมูลข่าวสารที่สื่อถึงกัน มีพื้นที่รูปธรรมในการทำงาน มีชุมทาง (hub) มีโหนด (node) หรือ “ศูนย์ประสานงานย่อย” ที่หลากหลายและกระจายอยู่ในพื้นที่ต่าง ๆ และที่สำคัญมีผู้จัดการเครือข่ายในการติดต่อประสานงานระหว่างกัน โดยมีการเชื่อมโยงเครือข่าย ทั้งในระดับชุมทางและโหนดย่อยใน พื้นที่ เพื่อให้เครือข่ายนั้นมีกิจกรรมและความเคลื่อนไหวตลอดเวลา ซึ่งในบางครั้งกิจกรรมย่อยในระดับโหนด/ศูนย์ประสานงานก็มีความหมายและสามารถสร้างเป็นพลังของเครือข่ายได้

องค์ประกอบของเครือข่ายต่าง ๆ ตามที่กล่าวแล้วข้างต้น จะเห็นได้ว่า มีความแตกต่างที่หลากหลาย ซึ่งแต่ละองค์ประกอบก็มีความสำคัญต่อการกำหนดถึงองค์ประกอบหลักหรือโครงสร้างของเครือข่าย อย่างไรก็ตาม ถ้าพิจารณาอย่างลึกซึ้งแล้ว จะพบว่า สมาชิก จิตสำนึกร่วม การมีวัตถุประสงค์/เป้าหมาย การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน และการรักษากิจกรรม/ความต่อเนื่อง บนความเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เครือข่ายดำรงอยู่ต่อไปได้ จะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ การสร้างข้อมูลใหม่ ความรู้ใหม่ที่ต่อเนื่องของเครือข่าย

2.5 กระบวนการทำงานและวงจรชีวิตของเครือข่าย

พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 97-103) กล่าวถึงกระบวนการทำงานของเครือข่ายว่า สามารถดูกระบวนการทำงานได้จาก การทำงาน สัมพันธภาพ การเรียนรู้และความเคลื่อนไหวที่นำไปสู่การจัดการกับสิ่งต่างๆ ภายใต้บริบทที่เกิดขึ้น โดยกระบวนการทำงานของเครือข่ายต่างๆ จะมีลักษณะที่เหมือนกันใน 4 ประเด็น ต่อไปนี้คือ

- 1) กระบวนการทำงานที่เชื่อมประสานจากจุดเล็กและขยายไปสู่หน่วยใหญ่ เป็นกระบวนการหนึ่งของการทำงานในเครือข่าย เป็นทั้งขั้นตอนของการก่อตัวและกระบวนการทำงาน ซึ่งเครือข่ายที่มีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีความเข้มแข็งนั้น ส่วนหนึ่งมาจากการไม่มองข้ามจุดเล็ก เริ่มต้นจากการทำงานในสิ่งที่รู้และเข้าใจแล้วค่อยๆ เชื่อมประสานกับองค์กรอื่นเครือข่ายอื่นในประเด็นที่หลากหลาย

2) การรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมกัน การที่เครือข่ายจะดำเนินต่อไปได้นั้น การรักษาสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกและภาคีในเครือข่ายเป็นสิ่งที่มีความสำคัญ เพราะถ้าไม่มีการรักษาสัมพันธภาพระหว่างกันแล้ว กิจกรรมและความเคลื่อนไหวของเครือข่ายอาจมีการยุติลง เพราะขาดภาคีร่วมดำเนินการ ดังนั้น ในกระบวนการทำงานและการจัดการเครือข่ายจะต้องคำนึงถึงการรักษาสัมพันธภาพที่สร้างความรู้ ความหมาย และโลกทัศน์ร่วม กล่าวคือ หลังจากทีภาพในเครือข่ายเห็นความจำเป็นของเครือข่ายว่า มีประโยชน์ต่อการพัฒนา เครือข่ายและการพัฒนาสังคม สิ่งทีคนในเครือข่ายนั้นจะพึงมีต่อกัน คือ การสร้างความรู้และความหมายในการติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เพราะคนในเครือข่ายเดียวกันย่อมจะรู้ความหมายของเครือข่ายมากกว่าคนอื่น ๆ การสร้างความรู้ ความหมายภายในเครือข่ายเป็นการสร้างโลกทัศน์หรือมุมมองในการพัฒนาเครือข่ายให้เข้มแข็ง และเป็นการขยายแนวความคิดและกระบวนการให้กว้างขวางออกไป โดยการสื่อสารจะเป็นช่องทางที่นำไปสู่การสร้างพันธกรณีและการประสานผลประโยชน์ร่วมกัน การสื่อสารทั้งทางตรงและทางอ้อมของปัจเจกบุคคล กลุ่ม องค์กร จะทำให้เครือข่ายมองเห็นภาพ ความเคลื่อนไหว และการสร้างความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งสามารถนำไปพัฒนาความเป็นเครือข่ายให้มีความเข้มแข็ง

ซึ่งในการรักษาสัมพันธภาพเพื่อสร้างความรู้ความหมาย และโลกทัศน์ร่วมนั้น สิ่งที่มีความสำคัญในการรักษาสัมพันธภาพ คือ การสื่อสารระหว่างสมาชิกและภาคีในเครือข่ายเพื่อให้ฝ่ายต่าง ๆ ได้มีโอกาสในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และทำงานร่วมกัน ดังที่ ปารีชาติ สถาปิตานนท์ และชัยวัฒน์ ธิระพันธุ์ (2546, น. 1) ได้กล่าวถึงการสื่อสารกับสังคมเครือข่ายว่า การสื่อสารจะทำให้สมาชิกในเครือข่ายมีโอกาสรับรู้ (perception) เกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ได้ทั่วถึง เป็นส่วนสำคัญในการสร้างแรงบันดาลใจ (inspiration) ใ้บุคคลร่วมมือกันค้นหาเป้าหมายร่วมกัน (shared goal) เป็นแนวทางที่ทำให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีโอกาสเรียนรู้ (learning) ความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมของกันและกัน การแลกเปลี่ยน (exchange) ข้อมูลและข้อคิดต่าง ๆ การฝึกเปิดใจกว้าง (openmind) เพื่อยอมรับฟังความคิดเห็นและพฤติกรรม ตลอดจนการพัฒนาสัมพันธภาพระหว่างกัน (relationship development) และร่วมมือกันทำงานให้บรรลุเป้าหมาย นอกจากนี้การสื่อสารยังมีส่วนสำคัญในการค้นหาและพัฒนา "อัตลักษณ์" (identity) และบุคลิกลักษณะ (character) ร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายและเป็นช่องทางในการนำเสนออัตลักษณ์และบุคลิกลักษณะดังกล่าวสู่สังคมภายนอก

3) การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการปรับตัว เมื่อเครือข่ายมีการทำงานและมีการรักษาสัมพันธภาพที่สร้างสื่อความหมายร่วมกันแล้ว การเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้และการ

ปรับตัวเข้าหากัน เป็นสิ่งที่เครือข่ายส่วนใหญ่ได้ดำเนินการ เพราะการเรียนรู้และการปรับบทบาทเข้าหากันนั้นเป็นทั้งแนวคิดและวิธีการปฏิบัติ กล่าวคือ การที่ เครือข่ายจะมีความเติบโตและมีความมั่นคงจะต้องมีการแสวงหาความรู้ มีการสะสมประสบการณ์ และมีการปรับบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์และการทำงานร่วมกับกลุ่ม องค์กร เครือข่ายและหน่วยงานอื่น ๆ ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมทั้งเพื่อให้เกิดการยอมรับในกระบวนการทำงานที่หลากหลาย ซึ่งการเสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ นั้น สามารถใช้เทคนิคและวิธีการต่าง ๆ เช่น การศึกษาดูงาน การฝึกอบรม การพัฒนาผู้นำ การศึกษาแบบเจาะลึกใน พื้นที่ และการถอดบทเรียนร่วมกัน

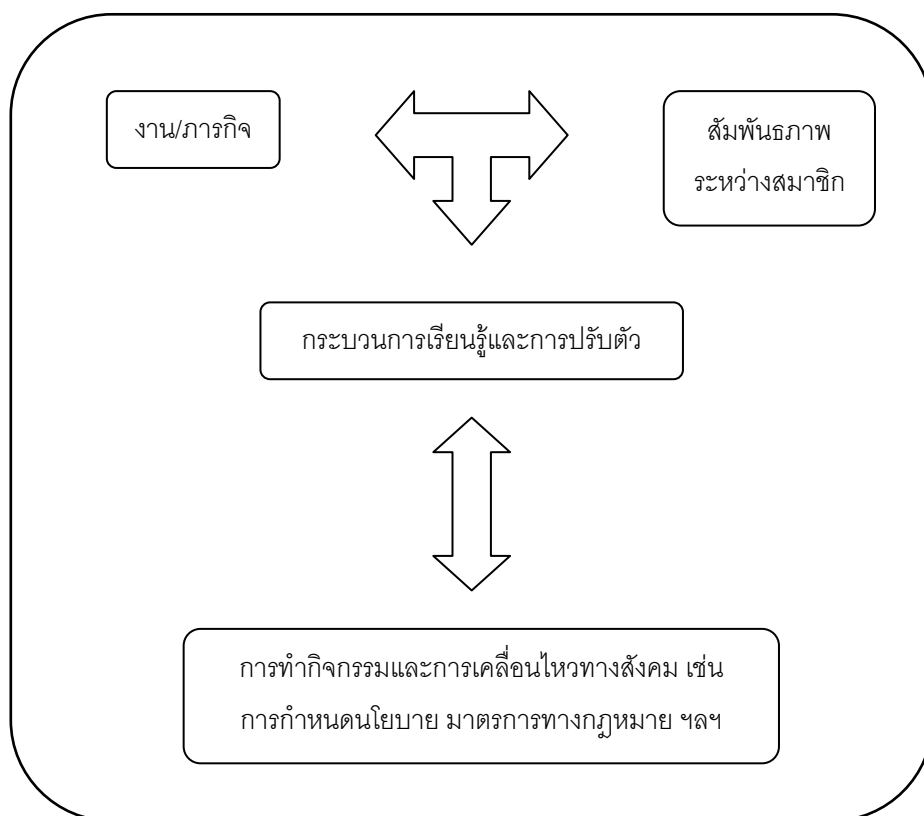
กระบวนการดังกล่าว เป็นกระบวนการเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความหมายของเครือข่ายที่จะต้องมีการศึกษาเรียนรู้ การประสานความร่วมมือ และการรักษาผลประโยชน์ร่วมกัน ใน ที่นี้หมายถึง การพึ่งพาอาศัยทั้งในด้านทุน ความรู้ ประสบการณ์ ที่สำคัญคือ ความร่วมมือ เพราะไม่มีเครือข่ายใดจะมีศักยภาพในการพัฒนาที่สมบูรณ์ ดังนั้น การเรียนรู้และการปรับบทบาทเข้าหากันจึงเป็นกระบวนการทำงานของเครือข่ายทางสังคม

4) การพัฒนากิจกรรมและความเคลื่อนไหวเพื่อสร้างขบวนการทางนวัตกรรมและวาทกรรมในการพัฒนาความเป็นเครือข่ายในยุคใหม่ นอกจากจะเป็นการสร้างความเป็นภาคีร่วมบนเส้นทางของนวัตกรรมการเรียนรู้ เช่น เครือข่ายอินเทอร์เน็ต เครือข่ายทางอากาศของวิทยุร่วมด้วยช่วยกันแล้ว การสร้างความเป็นเครือข่ายดังกล่าว ยังก่อให้เกิดกระบวนการทำงานในรูปแบบใหม่ที่ผู้คนในสังคมไม่จำเป็นต้องเห็นหน้าตา และพบปะซึ่งกันและกันหรืออาศัยพื้นที่ดำเนินการ เพียงแต่มีความรู้สึกกันว่า จะต้องร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งพากัน ก็สามารถสร้างความเป็นเพื่อเป็นพี่ เป็นน้อง และความเป็นเครือข่ายได้ การเกิดขึ้นของนวัตกรรม เป็นกระบวนการทำงานของเครือข่ายในรูปแบบใหม่ ที่เน้นการประสานความร่วมมือและการช่วยเหลือซึ่งพากันในคราวที่จำเป็นเท่านั้น โดยที่ต่างคนต่างอยู่และทำงานของตนแต่เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นกับสังคมทุกฝ่ายก็มาร่วมมือกัน โดยการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการติดต่อสื่อสาร กระบวนการดังกล่าว ก่อให้เกิดวาทกรรมในการพัฒนาที่จะนำไปสู่การเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจในสิ่งใหม่ โดยการใช้วาทกรรมใหม่ ๆ ขึ้นมาทดแทนคำพูดเดิม ๆ เช่น ประชาสังคม ประชารัฐ การบริหารแบบบูรณาการ เป็นต้น ซึ่งความหมายที่แท้จริง ก็คือ การจัดการที่มีประสิทธิภาพขององค์กร และการใช้ยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม

กระบวนการทำงานของเครือข่ายดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า เครือข่ายเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการประสานความร่วมมือ เป็นการทำงานด้วยถ้อยที่ถ้อยอาศัยระหว่างสมาชิกและภาคี

ร่วม โดยมี จุดเริ่มต้นจากการทำงานในพื้นที่และประเด็นเล็ก ๆ แล้วขยายกระบวนการเป็นเครือข่ายที่กว้างขวางออกไป พร้อมทั้งแสวงหาความรู้ใหม่ วิธีการใหม่ที่เหมาะสมกว่า โดยมีระบบการสื่อสารและนวัตกรรมใหม่เป็นเครื่องมือที่จะสร้างความหมายและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 : แสดงกระบวนการทำงานของเครือข่าย

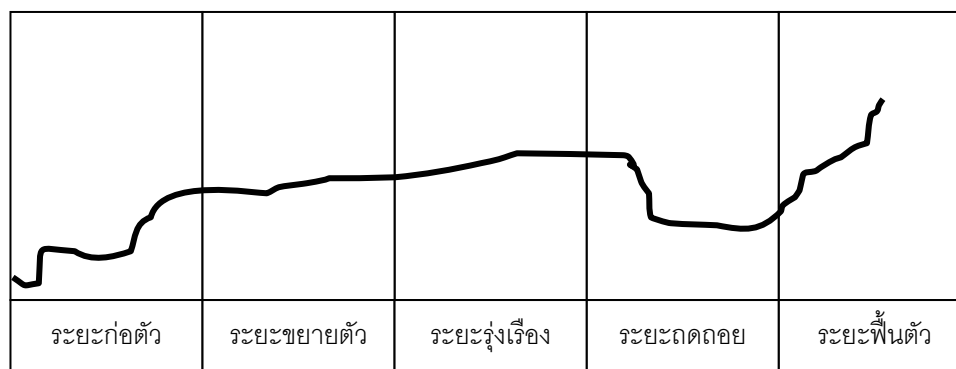

ที่มา : พระมหาสุทิตย์ อากาศโร (2547 : 103)

ในเรื่องของวงจรชีวิตของเครือข่ายนั้น เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 49) กล่าวถึงวงจรชีวิตของเครือข่ายว่า มี 5 ขั้นตอน คือ ระยะก่อตัว ระยะขยายตัว ระยะรุ่งเรือง ระยะถดถอย และระยะฟื้นตัว โดยทุกระยะของวงจรชีวิต เครือข่ายนั้นจะมีกระบวนการที่คล้ายคลึงกัน แต่จะมีเพียงบางเครือข่ายเท่านั้น ที่สามารถปรับตัวจนถึงระยะที่ 5 คือ การฟื้นตัวของเครือข่าย โดยแสดงวงจรชีวิตของเครือข่ายดังภาพที่ 3

ภาพที่ 3 : แสดงการเติบโตและวงจรชีวิตเครือข่าย

การเติบโตของเครือข่าย

ที่มา : เกரியงค์ดี เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543, น. 50)

นอกจากนี้พิชัย เพชรรัตน์ (2547, น. 3) กล่าวถึงพัฒนาการของกลุ่มและเครือข่ายว่า อาจมีความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมและบริบททางสังคม เช่น ภาคเหนือ ภาคใต้ และความหลากหลายทางวัฒนธรรม ซึ่งพัฒนาการและวงจรชีวิตของเครือข่ายจะมี 4 ขั้นตอนใหญ่ คือ

ขั้นที่ 1 ขั้นเกิดแรงจูงใจ คือ คนที่เข้ามารวมกลุ่มอาจจะเกิดแรงกระตุ้นจากฝ่ายต่าง ๆ ทั้งเจ้าหน้าที่รัฐ การชักชวนของผู้นำชาวบ้าน และความต้องการของตนเองที่เห็นปัญหาและต้องการแก้ไข รวมทั้งความพร้อมในการที่จะทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งแรงกระตุ้นดังกล่าวทำให้คนแสวงหาการรวมกลุ่มเพื่อพัฒนากิจกรรมที่เกิดขึ้น

ขั้นที่ 2 ขั้นวางใจกลุ่ม เป็นขั้นตอนที่ปัจเจกบุคคลเกิดความไว้วางใจกลุ่ม องค์กรว่าจะสามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาและความต้องการนั้นได้ จึงดำเนินการเสริมสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะกลายเป็นพลังของกลุ่ม และเครือข่ายในที่สุด

ขั้นที่ 3 ขั้นขยายผล หลังจากที่ได้นำดำเนินการมาระยะหนึ่ง กลุ่ม เครือข่ายเกิดความเข้มแข็ง จึงมีการสานต่อและเชื่อมโยงกับทุกฝ่าย ในการจัดการกับประเด็นปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ทั้งในระดับพื้นที่และประเด็นกิจกรรม เป็นขั้นการขยายผลที่นำไปสู่การพัฒนาที่ต่อเนื่อง

ขั้นที่ 4 กลุ่มสัมพันธ์ เป็นการบริหารเครือข่าย หลังจากที่เครือข่ายได้ดำเนินการจนมีความเข้มแข็ง สามารถพึ่งพาตนเองได้ และมีการส่งเสริมให้เกิดการพัฒนากิจกรรมความสัมพันธ์เพื่อร่วมรักษาเครือข่ายให้ยั่งยืน

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 114) กล่าวว่า วงจรชีวิตของเครือข่ายก็คล้ายกับวงจรชีวิตของสรรพสิ่งที่มีการเกิดขึ้น ตั้งอยู่ และแปรเปลี่ยนไป โดยมีกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง แบ่งวงจรชีวิตของเครือข่ายออกเป็น 4 ขั้นตอนใหญ่ ๆ คือ

- 1) ชั้นตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย
- 2) ชั้นการสร้างพันธมิตรและการบริหารเครือข่าย
- 3) ชั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์
- 4) ชั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง

2.6 ความหมายและความเป็นมาของโฮมสเตย์

ในราชกิจจานุเบกษาได้ให้ความหมายของโฮมสเตย์ไว้ว่า หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ซึ่งนักท่องเที่ยวจะพักร่วมกับเจ้าของบ้านหลังเดียวกันและศึกษาธรรมชาติ วิถีชีวิตไทยหรือวัฒนธรรมไทย โดยมีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร ได้จดทะเบียนต่อสำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว

โฮมสเตย์ หรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท หมายถึงบ้านพักประเภทหนึ่งที่นักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้านและมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของเจ้าของบ้านซึ่งเต็มใจที่จะถ่ายทอดวัฒนธรรมแลกเปลี่ยนความรู้ซึ่งกันและกันพร้อมทั้งจัดที่พักและอาหารให้กับนักท่องเที่ยว โดยได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม

โฮมสเตย์ รวมถึงการให้บริการด้านอื่น ๆ อาทิอาหาร การนำเที่ยว กิจกรรมทางวัฒนธรรม การศึกษาวิถีชีวิตชุมชนเป็นต้นโฮมสเตย์จะเป็นบ้านที่มีความพร้อมสำหรับการแบ่งพื้นที่ของบ้านพักอาศัยให้บริการกับนักท่องเที่ยวเสมือนสมาชิกหรือญาติของบ้านพัก โดยมีความพร้อมภายใต้การบริหารจัดการของชุมชน โดยชาวบ้านในชุมชน ที่บ้านมีความพร้อมด้านห้องพัก ห้องน้ำ บริเวณบ้านความปลอดภัยและคนในบ้านมีเวลาดูแล ไม่มีคนป่วย คนชรา หรือเด็กอ่อน มารวมตัวกันมีการบริหารจัดการ รับนักท่องเที่ยวเข้าพัก จัดอาหารบริการ ให้ข้อมูลวัฒนธรรมท้องถิ่นและอาจมีบริการนำเที่ยวและการแสดงพื้นบ้าน

การมีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแบบสังคมชนบทเป็นจุดขายที่สำคัญที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจ การจัดกิจกรรมที่สัมผัสวัฒนธรรมชนบทจึงเป็นสิ่งอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและเป็นทางเลือกในตลาดท่องเที่ยวที่ไม่ใช่คู่แข่งในเชิงพาณิชย์ ในพื้นที่ที่มีโรงแรม หรือรีสอร์ท จึงไม่ถือเป็นการประกอบการที่ผิดในเชิงธุรกิจ แต่ต้องอยู่ภายใต้ศักยภาพและความพร้อมของชุมชนเป็นหลัก

จุดเริ่มต้นและความเป็นมาของโฮมสเตย์ ในทวีปยุโรปในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ผู้คนเริ่มแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวและที่พักที่ห่างไกลชุมชนเมืองและร่องรอยความกดดันของสงครามไปสู่พื้นที่ ชนบทที่เต็มไปด้วยความสงบร่มรื่น ธรรมชาติที่สวยงาม ก่อให้เกิดที่พัก

แรมนักท่องเที่ยวประเภทใหม่ ๆ ขึ้นได้แก่ Bed & Breakfast บ้านพักในฟาร์ม (Farm House) เกสต์เฮาส์ (Guest house) และโฮมสเตย์ ซึ่งมีลักษณะคล้าย ๆ กัน แต่เรียกชื่อแตกต่างกันไปแต่ทั้งหมดดำเนินการภายใต้แนวคิดเดียวกันคือ ถือว่าผู้ที่มาพักเป็นแขกของบ้านมิใช่นักท่องเที่ยว (Be a guest, not just a tourist) และภายใต้การพัฒนาแบบการท่องเที่ยวชนบท (Rural Tourism)

สำหรับ ความเป็นมาของโฮมสเตย์ในประเทศไทย นั้น จากแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 8 ที่เน้นบทบาทการพัฒนาชุมชนและการที่รัฐบาลออกกฎหมายการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นแรงผลักดันให้องค์กรท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการสร้างรายได้ให้กับชุมชนโดยใช้การท่องเที่ยวเป็นจุดขาย จึงทำให้เกิดกิจกรรมการท่องเที่ยวหลายรูปแบบในชุมชน ซึ่งการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ ก็เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมมากทั้งจากองค์กรท้องถิ่น องค์กรเอกชน และหน่วยงานภาครัฐ

จากการติดตามความเป็นมาพบว่า โฮมสเตย์ ภายในประเทศไทยเกิดขึ้นมานานแต่รูปแบบและกิจกรรมอาจแตกต่างกันหลายหลาก หากวิเคราะห์จากอดีตที่ผ่านมาสามารถสรุปได้ตามยุคสมัย ดังนี้

1) ยุคเริ่มต้น (ปี 2503 - 2525)

กระจายอยู่ในกลุ่มนิสิต นักศึกษา กลุ่มออกค่ายอาสาพัฒนาชนบทต้องเรียนรู้วิถีชีวิต รับทราบปัญหาในชนบท เพื่อนำมาพัฒนาสังคมตามอุดมคติ นอกจากนี้ยังกระจายอยู่ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศที่นิยมทัวร์ป่า โดยเฉพาะในแถบภาคเหนือของประเทศไทย นักท่องเที่ยวจะพักตามบ้านชาวเขา โดยจุดพักนั้นจะขึ้นอยู่กับเส้นทางการเดินทาง

2) ยุคกลาง (ปี 2526 - 2536)

กลุ่มนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติที่นิยมทัวร์ป่าเริ่มได้รับความนิยมมากขึ้น การพักค้างในรูปแบบ โฮมสเตย์ ได้รับการพัฒนารูปแบบและกิจกรรม โดยกระจายไปยังหมู่บ้านชาวเขาที่กว้างขวางมากขึ้นในขณะนี้การท่องเที่ยวในรูปแบบทัวร์ป่าที่มีการจัด โฮมสเตย์ เริ่มสร้างปัญหาสังคม อาทิ ปัญหาเสพยาเสพติด ปัญหาโสเภณี ปัญหาการปล้น ขโมย ปัญหาการฆ่าชิงทรัพย์

กลุ่มนักพัฒนา นักกิจกรรม ที่เติบโตมาจากการทำกิจกรรมในสมัยนักศึกษาเริ่มทำงานในรูปแบบของ องค์กรพัฒนาเอกชนมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกลุ่ม มีรูปแบบการเดินทางเพื่อศึกษาดูงานด้านการพัฒนา ซึ่งก็เป็นลักษณะหนึ่งของ Home Stay แต่ยังไม่แพร่ในคนเฉพาะกลุ่มเท่านั้น

3) ยุคตั้งแต่ปี 2537 - ปัจจุบัน

ยุคนี้เป็นการเน้นกระแสการพัฒนาสังคมสิ่งแวดล้อม ดังนั้นจะพบได้ว่า การท่องเที่ยวจะมีแนวโน้มที่จะเป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

ในระยะประมาณปี 2537-2539 ในกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทย เริ่มมีการท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์ โดยกลุ่มนำร่องก็คือ กลุ่มที่เป็นนักกิจกรรมสังคมทั้งรุ่นเก่า และรุ่นใหม่ เท่าที่สืบค้นพบว่าพื้นที่ที่ดำเนินการเรื่อง โฮมสเตย์ ก็จะเป็นพื้นที่ที่องค์กรพัฒนาเอกชนไทยเข้าไปดำเนินการ เช่น เกาะยาว จ.พังงา(กลุ่มชุมชนประมงชายฝั่ง/อวนลาก อวนลุน) หลังจากพื้นที่เกาะยาว จ.พังงา ได้มีพื้นที่อื่นเพิ่มขึ้น อาทิ หมู่บ้านคีรีวง จ.นครศรีธรรมราช บ้านแม่ทา จ.เชียงใหม่ (กลุ่มเกษตรทางเลือก) บ้านผู้ใหญ่วิบูลย์ เขยเฉลิม (เกษตรยั่งยืน)

ปี 2539 เป็นต้นมา ได้มีการเคลื่อนไหวขึ้นในกลุ่มนักธุรกิจผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว โดยนำเสนอรูปแบบการท่องเที่ยวผสมผสานระหว่าง Adventure Ecotourism และ Home Stay

จากการที่รัฐบาลได้ประกาศให้ปี 2541 – 2542 เป็นปีท่องเที่ยวไทย (Amazing Thailand 1998-1999) ทุกหน่วยงานของภาครัฐมีนโยบายสนับสนุนกิจกรรมทางการท่องเที่ยว ทำให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชน และขยายกิจกรรม โฮมสเตย์ เพิ่มมากขึ้น เช่น หมู่บ้านวัฒนธรรมผู้ไทย บ้านโคกโก่ง อำเภอภูฉิมรายณ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ บ้านทรงไทยปลายโพรงพาง อำเภออัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม รวมทั้งพื้นที่ชนกลุ่มน้อยหมู่บ้านชาวเขาก็กมีการสนับสนุนการจัดกิจกรรม โฮมสเตย์ ด้วยเช่นกัน ในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) ได้รับความนิยมเพิ่มมากขึ้นทั้งในกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศมีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งชุมชนเพื่อศึกษาเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ทัศนกรรม ของท้องถิ่น โดยมี Home Stay ที่มีความหมายมากกว่าเป็นที่พักเนื่องจากเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างหนึ่งซึ่งยึดเอารูปแบบที่พักเป็นศูนย์กลางและจัดให้มีกิจกรรมในด้านต่างๆ ตามความต้องการของนักท่องเที่ยวรวมอยู่ด้วยทั้งนี้หน่วยงานที่สนับสนุนกิจกรรม โฮมสเตย์ อาทิเช่น ส่วนราชการจังหวัด อบต. องค์กรเอกชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้มีแนวคิดหลักที่จะใช้ Home Stay เป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในชุมชนซึ่งบางพื้นที่อาจไม่จำเป็นต้องจัดเป็น โฮมสเตย์ แต่เป็นเพียงการท่องเที่ยวลักษณะ Home Visit หรือการเรียนรู้วิถีชีวิต โดยไม่ต้องพักแรมก็ได้

โดยสรุปแล้วกิจกรรมที่พัก โฮมสเตย์ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงชุมชน (Community Based Tourism) หรือการท่องเที่ยวในชนบท (Rural Tourism) สำหรับในประเทศไทย โฮมสเตย์ จะดำเนินการโดยชุมชนที่มีความพร้อมเรื่องบ้านพัก ความพร้อมของเจ้าบ้าน ความพร้อมของชุมชนมีแหล่งท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวพักร่วมกับเจ้าของบ้านพร้อมที่จะเรียนรู้วัฒนธรรมซึ่งกันและกัน

เพื่อเป็นกรอบสำหรับการทำความเข้าใจในงานวิจัยนี้ จึงได้ให้ความหมายของคำว่า โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในเขตอีสานใต้ที่นักท่องเที่ยวพักค้างในชุมชนที่ทำโฮมสเตย์โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ศึกษา

ธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร และได้รับคำตอบแทนตามความเหมาะสม

2.7 สรุปความหมายของโฮมสเตย์และการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

เพื่อเป็นกรอบแนวคิดเพื่อการตอบคำถามการวิจัยครั้งนี้ จึงได้สรุปความหมายของคำต่างๆ เพื่อเป็นกรอบสำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้

2.7.1 เครือข่าย หมายถึงรูปแบบของความสัมพันธ์ของบุคคลหรือสมาชิกกลุ่ม ที่มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ ซึ่งเป็นสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มในอันที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างสมาชิกกลุ่ม เป็นทั้งผู้ให้และผู้รับบนความแตกต่างหลากหลายของสมาชิกที่เห็นคุณค่าและประโยชน์ในความเป็นเครือข่าย

2.7.2 การพัฒนาเครือข่าย หมายถึงกระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกลุ่ม โดยมีเป้าหมาย วัตถุประสงค์ และความต้องการบางอย่างร่วมกัน ร่วมกันดำเนินกิจกรรมบางอย่าง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็นเอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน โดยถือว่ากิจกรรมสำคัญของเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ร่วมกัน

2.7.3 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในเขตอีสานใต้ที่นักท่องเที่ยวพักค้างในชุมชนที่ทำโฮมสเตย์โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ศึกษารวมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควร และได้รับคำตอบแทนตามความเหมาะสม

2.7.4 เครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึง รูปแบบของการประสานงานระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ เป็นสัมพันธภาพระหว่างสมาชิกของกลุ่มที่จะนำไปสู่การดำเนินการโฮมสเตย์ของกลุ่มและของสมาชิกในเครือข่ายให้เป็นที่ยอมรับ ให้เป็นโฮมสเตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางไปพักอย่างต่อเนื่อง

2.7.5 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึง กระบวนการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลหรือสมาชิกของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยมีเป้าหมายร่วมกันในการดำเนินการโฮมสเตย์ของกลุ่มและของสมาชิกในเครือข่ายให้เป็นที่ยอมรับ ให้เป็นโฮมสเตย์ที่มีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักอย่างต่อเนื่อง โดยที่สมาชิกของเครือข่ายยังคงความเป็น

เอกเทศไม่ขึ้นต่อกัน และถือว่ากิจกรรมสำคัญของเครือข่ายคือกิจกรรมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ร่วมกันระหว่างผู้แทนหรือสมาชิกของเครือข่าย

2.7.6 กระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หมายถึงขั้นตอนในการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยคำนึงถึงพัฒนาการของเครือข่ายที่แบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนคือ

1) ขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ เสนอให้เห็นประเด็นปัญหาของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ หากมีส่วนร่วมในการพัฒนาเครือข่าย แสวงหาทางเลือกในการทำกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

2) ขั้นการสร้างพันธกิจและการบริหารเครือข่าย เป็นขั้นที่จะก่อเกิดความร่วมมือของความเป็นเครือข่าย และการบริหารจัดการทั้งภายในและภายนอกเครือข่าย มีการกำหนดวัตถุประสงค์ร่วมกัน กำหนดบทบาทหน้าที่และวางผังเครือข่าย จัดระบบการติดต่อสื่อสาร ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ติดตามและประเมินผลแบบมีส่วนร่วม เสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3) ขั้นการพัฒนาความสัมพันธ์และการใช้ประโยชน์ เป็นขั้นการทบทวนและสรุปบทเรียน การเสริมสร้างผู้นำและหน่วยนำของเครือข่าย การเสริมสร้างกิจกรรมสาธารณะและเวทีแห่งการแลกเปลี่ยนความรู้ สร้างความรู้ใหม่และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมเครือข่ายเพื่อขจัดความขัดแย้ง เสริมสร้างความน่าเชื่อถือและระบบการตรวจสอบแบบมีส่วนร่วม

4) ขั้นการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่ต่อเนื่อง การรักษาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกของเครือข่าย เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีและความรู้ใหม่ การกำหนดและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน การบริหารจัดการข้อมูลระบบสื่อสาร และการจัดการความรู้ที่ต่อเนื่อง การให้ความช่วยเหลือและการแก้ไขปัญหาภายในเครือข่าย การเสริมสร้างผู้นำรุ่นใหม่อย่างต่อเนื่อง

2.7 สรุป

การทำความเข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น ได้ให้ความหมายของเครือข่ายว่าหมายถึง รูปแบบของความสัมพันธ์ของบุคคลหรือสมาชิกกลุ่มที่มีการพบปะกัน มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารซึ่งกันและกันในรูปแบบต่างๆ โดยที่กระบวนการพัฒนา

เครือข่ายเป็นขั้นตอนในการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนของการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย การสร้างพันธกิจและการบริหารเครือข่าย การรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง และการรักษาความสัมพันธ์และความต่อเนื่อง

สำหรับความหมายของคำว่า โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ นั้น หมายถึงการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งในเขตอีสานใต้ที่นักท่องเที่ยวพักค้างในชุมชนที่ทำโฮมสเตย์โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะเรียนรู้ วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้คนในชุมชน ศึกษาธรรมชาติหรือแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน มีการจัดบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกตามสมควรและได้รับค่าตอบแทนตามความเหมาะสม

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

3.1 บทนำ

เพื่อตอบคำถามการวิจัยซึ่งคณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้ว่า 1) ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร และ 3) ยุทธศาสตร์ที่มุ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร ดังนั้นเพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลความจริงสำหรับการตอบคำถามดังกล่าว จึงจำเป็นต้องกำหนดแนวทางการดำเนินการในเรื่องต่างๆ ดังนี้

3.3.1 กรอบแนวคิดการวิจัย

3.3.2 ระเบียบและวิธีวิจัย

3.3.3 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

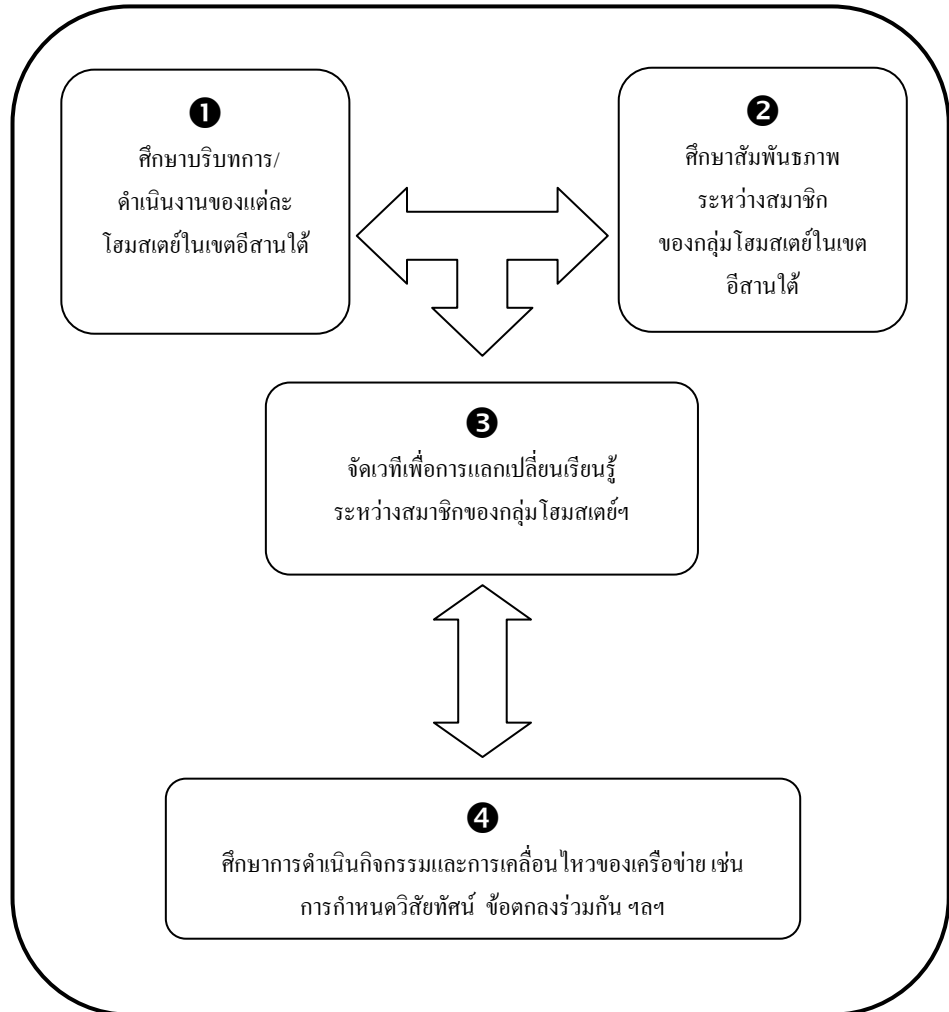
3.3.4 เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

3.3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

3.2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประเด็นหลักของคำถามการวิจัยนี้คือ “การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้” ในการตอบคำถามการวิจัยดังกล่าวจะเป็นการอธิบายถึงปรากฏการณ์ของความสัมพันธ์ที่โยงใยแบบแผนพฤติกรรมที่มีความเกี่ยวข้องกับสมาชิกหรือระหว่างบุคคลของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ในการดำเนินกิจกรรมความสัมพันธ์ที่เกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ เช่น กิจกรรมการดำเนินการของกลุ่มโฮมสเตย์ ในเขตอีสานใต้ ความร่วมมือ การพึ่งพาอาศัย การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยใช้รูปแบบการวิจัยในเชิงบรรยาย เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกต ตลอดจนการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง และใช้เทคโนโลยีทางการสื่อสารเข้าช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น โทรศัพท์ กล้องบันทึกภาพวิดีโอ (sony handycam) และเทคโนโลยีทางการเก็บข้อมูลจากการพูดคุย (เครื่อง MP3) กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพที่ 4

ภาพที่ 4 ภาพกระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ปรับปรุงจาก : พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 103)

เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการตอบคำถามการวิจัย คณะผู้วิจัย จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกระบวนการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังต่อไปนี้

3.2.1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท และการดำเนินงานของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่น จำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ สถานที่ตั้ง ระบบการบริหารจัดการ ลักษณะเด่น สถานที่ท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการความช่วยเหลือ

3.2.2 ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ โดยการพบปะพูดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

3.2.3 จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เช่นจัดสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

3.2.4 ศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยการพบปะพูดคุยกับบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) โดยข้อมูลที่จะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่มทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3.3 ระเบียบและวิธีวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ เป็นหลัก เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์พูดคุยกับบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลตรง (key informant) จากการประชุมสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต ตลอดจนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีวิจัย เพื่อตอบคำถามดังนี้

3.3.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1 : อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ในอีสานใต้ทุกจังหวัด ซึ่งเป็นการส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ ไปยัง อบต. ในเขตอีสานใต้ นอกจากนี้ยังจะค้นคว้าข้อมูลโฮมสเตย์จากเว็บไซต์ แหล่งต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของจังหวัดต่างๆในเขตอีสานใต้ จากนั้นจึงเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการดำเนินการ และความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนต่าง ๆ

3.3.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 : อยากทราบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ พูดคุย และจัดสถานการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นแหล่งข้อมูล หรือที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ได้มีโอกาสพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กัน ด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในอีสานใต้ขึ้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้จัก ความคุ้นเคย และเป็นเวทีเพื่อการ

แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในอีสานใต้ และเป็นกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ของกลุ่มชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ การจัดกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละกลุ่มว่าเกิดเครือข่ายขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดขึ้นลักษณะหรือรูปแบบของเครือข่ายเป็นอย่างไร และหากยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครือข่ายที่หลวมๆ ควรจะมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร

หลังจากการสัมมนาแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์พูดคุย เพื่อตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพื่อการเติมเต็มในประเด็นที่ยังขาดอยู่ต่อไป

3.3.3 คำถามที่การวิจัยข้อที่ 3 : ยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร

การตอบคำถามข้อนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ พูดคุย และศึกษาเอกสารต่างๆ จากการตอบคำถามในข้อที่ 1 และคำถามข้อที่ 2

3.4 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.4.1 การสำรวจข้อมูล จะทำการส่งแบบสอบถามชื่อโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งไปยัง อบต. ทุกแห่งในเขตอีสานใต้ทางไปรษณีย์ และติดตามโดยการสอบถามทางโทรศัพท์ อีเมลล์ และโทรสาร และทำการสำรวจข้อมูลเชิงลึกของโฮมสเตย์ทุกแห่ง โดยใช้แบบสำรวจข้อมูลเชิงลึกและการประชุมกลุ่มย่อย ทั้งนี้คาดว่าจะมีโฮมสเตย์เก่าที่มีในรายการแล้ว 17 แห่ง (อุบลราชธานี 10 แห่ง นครราชสีมา 4 แห่ง สุรินทร์ 2 แห่ง และบุรีรัมย์ 1 แห่ง) และคาดว่าจะมีโฮมสเตย์ใหม่ที่จะค้นพบเพิ่มเติมนอกเหนือรายการที่มี อีกประมาณ 13 แห่งรวมเป็น 30 แห่ง ที่จะได้รับการสำรวจเชิงลึกและประชุมกลุ่มย่อย

3.4.2 จัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อสร้างความสัมพันธ์และหารูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ที่เหมาะสม นั้น จะเชิญโฮมสเตย์ทุกโฮมสเตย์ที่มีข้อมูลจากการสำรวจ

3.5 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

3.5.1 การสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับจำนวนโฮมสเตย์ จะใช้วิธีการส่งแบบสอบถามข้อมูลไปยัง อบต. ของจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เมื่อได้ข้อมูลจำนวนโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งแล้วจึงจะเดินทางไปสัมภาษณ์ และประชุมกลุ่มย่อย เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ระเบียบของกลุ่ม ปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการของกลุ่ม

และการต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่าง ๆ พร้อมทั้งบันทึกภาพ และถ่ายวิดีโอ ไว้เพื่อใช้ประโยชน์ต่อไป ทั้งนี้จะเข้าพักในโฮมสเตย์ และร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่โฮมสเตย์มีด้วย เช่นกิจกรรมท่องเที่ยว การต้อนรับ และประเพณี การแสดง ตามรายการที่โฮมสเตย์มีให้บริการ

3.5.2 การสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ จะจัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มขึ้น โดยใช้เวลา 3 วัน 2 คืน ซึ่งในกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะใช้รูปแบบการสัมมนาที่เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยเกมส์และกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มตนเองตลอดระยะเวลาของการสัมมนา และสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการจัดการโฮมสเตย์ เช่นการตลาด การให้บริการ และการจัดการองค์กร ซึ่งกิจกรรมที่สอดแทรกจะเป็นการสอดแทรกในรูปแบบของเกมส์และกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากที่สุด และเพื่อให้เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มจึงสอดแทรกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในระหว่างการสัมมนาดังด้วย เช่น กิจกรรม AIC กิจกรรมเปิดเผยตัวเองด้วยหน้าต่างใจฮารี กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน กิจกรรม Buddy Buddy ในที่สุดจะจัดทำฐานข้อมูลโฮมสเตย์อีสานใต้ในรูปแบบเอกสารและเว็บไซต์ของกลุ่มเพื่อเผยแพร่ข้อมูลและกิจกรรม นอกจากนี้จะเป็นรูปแบบของฐานข้อมูลตามที่กลุ่มเสนอเพิ่มเติมอีกด้วย

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก

3.7 สรุป

วิธีดำเนินการวิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้กระบวนการสัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยกรอบการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ และศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

บทที่ 4 ผลการศึกษา อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

4.1 บทนำ

เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และตอบคำถามการวิจัยที่ตั้งไว้ ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการรายงานข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมและข้อค้นพบจากการวิเคราะห์ข้อมูล โดยแบ่งหัวข้อการรายงาน ดังนี้

4.1.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

4.1.2 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

4.1.3 แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์ที่มุ่งเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

4.1.4 อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

4.2 ผลการศึกษา

เป็นผลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคสนามโดยการสังเกตและสัมภาษณ์แหล่งข้อมูลหลัก (key informants) และการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งเอกสาร และเว็บไซต์ แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบคำถามการวิจัยทั้งสามข้อ ผลการศึกษาดังนี้

4.2.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร

เพื่อให้ได้ข้อมูลสำหรับการตอบคำถามในข้อแรกซึ่งคณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามไว้ว่า “ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร” นั้น คณะผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 3 ระยะ ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ได้ส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ ไปยัง อบต. ในเขตอีสานใต้รวมทั้งสิ้น 1,176 แห่ง ซึ่งมี อบต. ส่งแบบสอบถามกลับเพียง 355 แห่ง คิดเป็นร้อยละ 30.18 ของจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปทั้งหมด จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม พบว่า มีจำนวนโฮมสเตย์อยู่ 23 แห่ง เป็นโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 4 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 5 แห่ง และอุบลราชธานี 5 แห่ง ดังรายชื่อต่อไปนี้

จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง

1. นิรมลโฮมสเตย์ ต.พญาเย็น อ.ปากช่อง
2. ท่ามะปรางโฮมสเตย์ ต.หมูสี อ.ปากช่อง
3. ศูนย์สาธิตการเกษตรพืชผักปลอดสารพิษ ต.ขามทะเลสอ อ.ขามทะเลสอ

4. ศูนย์สถิติการเกษตร ต.ขามทะเลสอ อ.ขามทะเลสอ
5. บ้านสัมฤทธิ์ ต.สัมฤทธิ์ อ.พิมาย
6. บ้านวังกาใหญ่ ต.วังกาใหญ่ อ.พิมาย
7. บ้านหล่งประดู่ ต. หล่มประดู่ อ.ห้วยแถลง
8. ผาบุคา ต. ดอนเมือง อ.สีคิ้ว

จังหวัดชัยภูมิ 4 แห่ง

9. บ้านขาม ต.บ้านขาม อ.จัตุรัส
10. บ้านหนองหญ้าขาวนก ต. ละหาน อ.จัตุรัส
11. บ้านโนนหนองไฮ ต.โนนทอง อ.เกษตรสมบูรณ์
12. หมู่บ้านตาลโตน ต. นาฝาย อ.เมือง

จังหวัดบุรีรัมย์ 1 แห่ง

13. บ้านโคกเมือง ต. จระเข้มาก อ.ประโคนชัย

จังหวัดสุรินทร์ 5 แห่ง

14. บ้านท่าสว่าง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง
15. บ้านสทไผตรี ต. สวาย อ.เมือง
16. วัดแสงบูรพา ต. สวาย อ.เมือง
17. นส.ผ่องใส เงินนวล ต. สวาย อ.เมือง
18. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตำบลสวาย ต. สวาย อ.เมือง

จังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง

19. สวนลุงแดง ต. โคกสะอาด กิ่ง อ. น้ำขุ่น
20. วราทิพย์โฮมสเตย์ ต. บุ่งไหม อ. วารินชำราบ
21. บ้านลาดเจริญ ต. นาแวง อ. เขมราฐ
22. บ้านปะอาว ต. ปะอาว อ. เมือง
23. คุ่มดอนโวด ต. บ้านแมด อ. บุณฑริก

จากตรวจสอบรายชื่อดังกล่าวกับทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พบว่ามีเพียง 2 แห่งเท่านั้นที่มีชื่อในทะเบียน จึงได้ทำการตรวจสอบข้อมูลในระยะที่สอง และได้ตรวจสอบข้อมูลจากรายชื่อโฮมสเตย์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากสำนักพัฒนาการท่องเที่ยว และเป็นที่ยุ้จักกันดี พบว่ามีหลายแห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานแต่ไม่มีการตอบกลับมาจากองค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งแสดงให้ว่า ความเชื่อมโยงหรือการให้ความสำคัญต่อโฮมสเตย์ของ

องค์การบริหารส่วนตำบล น่าจะมีปัญหา และวิธีการสำรวจโดยวิธีนี้เป็นวิธีการที่ไม่สามารถ ได้ ข้อมูลที่แท้จริง และครบถ้วนได้ จึงทำการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อทำการตรวจสอบในระยะเวลาที่สอง

ระยะที่ 2 คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพิ่มเติม เช่นข้อมูลจาก เว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น เว็บไซต์ homestaythai ข้อมูลรายชื่อจากทะเบียนโฮมสเตย์ของ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา พร้อมทั้งเดินทางไปสำรวจข้อมูลภาคสนามยังพื้นที่ซึ่งเป็นที่ตั้ง ของเป็นโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานเพื่อตรวจสอบข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ และพื้นที่อื่นๆ พบว่ามี โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังนี้

จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ

1. นุเจ้าคุณโฮมสเตย์ ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว
2. ชับไทรทองโฮมสเตย์ บ้านซับไทรทอง อ.วังน้ำเขียว
3. นุไทรโฮมสเตย์ ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว
4. มาบกราดโฮมสเตย์ ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี
5. ด้านเกวียนโฮมสเตย์ ต.ด้านเกวียน อ.โชคชัย
6. วิถีไทโฮมสเตย์ ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก
7. โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง
8. โฮมสเตย์บ้านหนองไขเหี้ย ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา

จังหวัดชัยภูมิ 5 แห่ง คือ

9. โฮมสเตย์บ้านดิน ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต
10. โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไทรต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต
11. บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ ต.นาแยงกวด
12. โฮมสเตย์วังคำแคน ต.ท่าหินโงม อ.เมือง
13. ตาดโตนโฮมสเตย์ ต.นาฝาย อ.เมือง

จังหวัดบุรีรัมย์ 1 แห่ง

14. ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์

จังหวัดสุรินทร์ 1 แห่ง

15. โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว ต.กระโพ อ.ท่าตูม

จังหวัดศรีสะเกษ 1 แห่ง

16. โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร ต.ละลม อ.ภูสิงห์

จังหวัดอุบลราชธานี 10 แห่ง

17. บ้านปะอาว บ้านปะอาว อ.เมือง
18. บ้านวังอ้อ ต.หัวคอน อ.เขื่องใน
19. บ้านดอนขุมเงิน ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลมังสาหาร
20. ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำพันบ้าน ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์ ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
22. โขงเจียมโฮมสเตย์ ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม
23. บ้านตามุย ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม
24. บ้านท่าล้ง ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม
25. บ้านชะชอม ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม
26. บ้านลาดเจริญ ต.นาแวง อ.เขมราฐ

ในจำนวนดังกล่าวบางแห่งมีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนโฮมสเตย์ที่มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์และที่ได้รับการรับรองมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547	ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549
	17 (65.38)	13 (50.00)	2 (7.40)	4 (14.81)	9 (33.33)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	2 (7.40)	0	8 (29.62)
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓	-	-	✓
2.ชัยโพธิ์ทอง	✓	✓	-	-	✓
3.บุไทร	✓	✓	✓	-	✓
4.มาบกราด	✓	✓	-	-	✓
5.ด่านเกวียน	✓	✓	-	-	✓
6.วิถีสี่	✓	✓	-	-	✓
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓	-	✓
8.หนองไข่น้ำ	✓	✓	-	-	✓
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	0	0	0
9.บ้านดิน	-	-	-	-	-

ตารางที่ 1 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.69)	ปี พ.ศ. 2548 4 (15.38)	ปี พ.ศ. 2549 2 (7.69)
10.โคกกระเบื้องไห	-	-	-	-	-
11.น้ำลาด	-	-	-	-	-
12.วังคำแคน	-	-	-	-	-
13.ตาดโตน	✓	-	-	-	-
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓	-	-	-	-
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	0
15.บ้านหนองบัว	✓	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	2 (7.69)	0	0	0	0
16. ละลมหนองหาร	✓	-	-	-	-
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	0	4 (15.38)	1 (3.84)
17.ปะอาว	✓	✓	-	✓	-
18.วังอ้อ	-	-	-	-	-
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	-	✓	-
20.ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำ	✓	✓	-	✓	-
21.แก่งตะนะ	-	-	-	-	-
22.โขงเจียม	-	-	-	-	-
23.ตามุย	-	-	-	-	-
24.ท่าลี่	-	-	-	-	-
25.ชะขอม	✓	✓	-	✓	-
26.ลาดเจริญ	✓	✓	-	-	✓

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง พบว่า มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา คิดเป็นร้อยละ 50.00 ของทั้งหมด มีอยู่ 2 แห่งที่ได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548

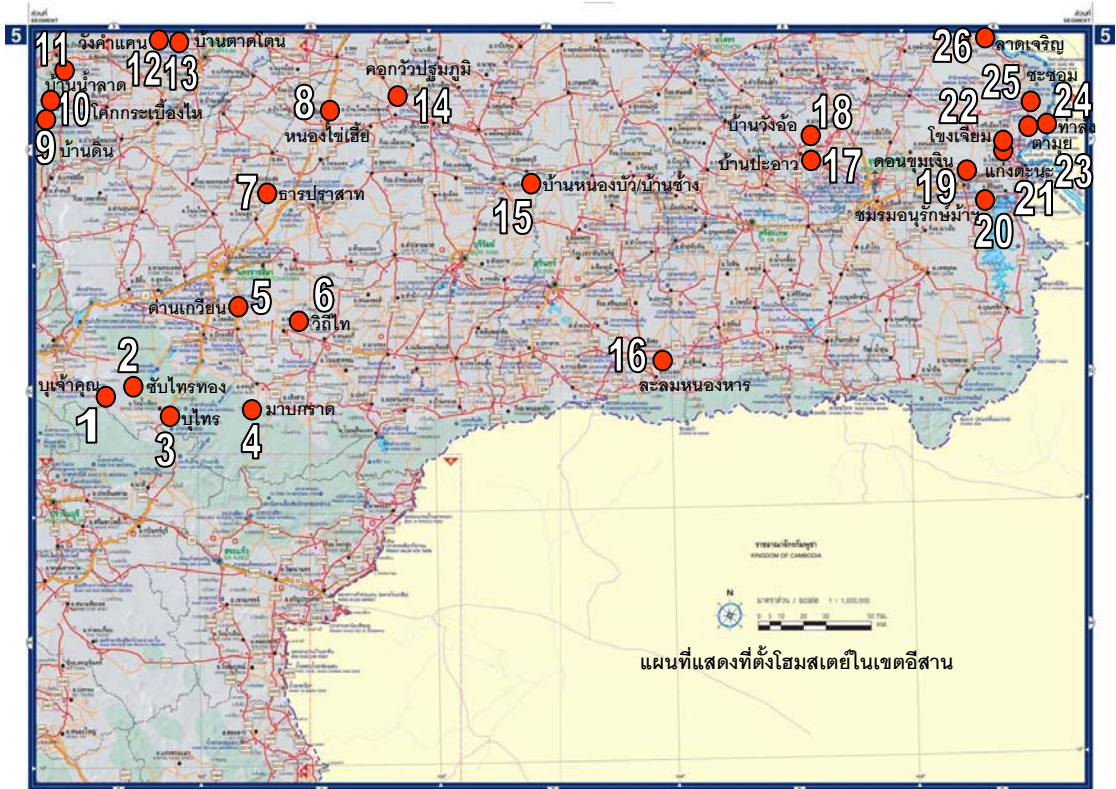
ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์
 ม้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะชอม ในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัด
 นครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกราด บ้านด่านเกวียน
 วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข่น้ำ เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท
 และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามี
 นักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์
 ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่
 อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังภาพที่ 5

ระยะที่ 3 เป็นระยะที่ทำการตรวจสอบข้อมูลด้วยการทำหนังสือเชิญเข้าร่วมสัมมนาเพื่อ
 การเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ในวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 พร้อมทั้งโทรศัพท์
 สอบถามว่าได้รับหนังสือหรือไม่ จะมีใครเข้าร่วมการสัมมนาด้วย โดยส่งด้วยระบบ EMS ปรากฏ
 ว่าจดหมายตีกลับจำนวน 3 ฉบับ คือฉบับที่ 1 จดหมายจากบ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ อาจเป็นเพราะ
 จำนวนของผิดเพราะไปจำนวนของว่า บ้านลาดโฮมสเตย์ แต่ก็ได้โทรศัพท์ไปเรียนเชิญประธาน
 กลุ่มซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านแล้ว ประธานไม่สามารถมาได้เพราะว่าติดการแข่งขันกีฬา อบต. ฉบับที่ 2
 ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน ซึ่งได้โทรศัพท์ไปเรียนเชิญทางโทรศัพท์เช่นกันและประธานชมรมฯ
 ก็ได้มาด้วยตนเอง ส่วนฉบับที่ 3 เป็นโฮมสเตย์บ้านลุมพุก ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่ปรากฏชื่อและที่อยู่
 ในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ได้ประสานงานโดยการโทรศัพท์ไปยัง
 เบอร์โทรศัพท์ที่ปรากฏในทะเบียน พบว่าเป็นเบอร์ที่หมู่บ้านชาตารมณ อำเภอกันทรลักษ์
 จังหวัดศรีสะเกษ ซึ่งเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวเชิงเกษตร ซึ่งคณะวิจัยได้ลงไปยังพื้นที่ดังกล่าวและได้
 พบว่ายังไม่มีกรับนักท่องเที่ยวในรูปแบบโฮมสเตย์เลย นอกจากนี้ยังได้โทรศัพท์ไปสอบถามกับ
 ทางเจ้าหน้าที่ของอำเภอ ซึ่งได้รับคำตอบว่าที่บ้านดังกล่าวยังไม่มีการทำโฮมสเตย์แต่อย่างใด

หลังจากที่สัมมนาเสร็จแล้ว คณะผู้วิจัยได้ เดินทางไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ เพื่อตรวจสอบ
 ข้อมูล พร้อมทั้งสัมภาษณ์ประธานโฮมสเตย์ที่มีได้เข้าร่วมสัมมนา ในประเด็นต่างๆ รวมทั้ง
 ประเด็นเรื่องการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

สถานที่ตั้ง รายละเอียดของแต่ละโฮมสเตย์ มีดังต่อไปนี้

ภาพที่ 5 แผนที่แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ (นครราชสีมา 8 ชัยภูมิ 5 บุรีรัมย์ 1 สุรินทร์ 1 ศรีสะเกษ 1 และ อุบลราชธานี 10)

กลุ่มโฮมสเตย์นครราชสีมา	กลุ่มโฮมสเตย์ชัยภูมิ	โฮมสเตย์บุรีรัมย์	โฮมสเตย์สุรินทร์	โฮมสเตย์ศรีสะเกษ	กลุ่มโฮมสเตย์อุบลราชธานี
1 บุเจ้าคุณ	9 บ้านดิน	14 คอกวัวปทุมภูมิ	15 บ้านหนองบัว (หมู่บ้านข้าง)	16 ละลมหนองหาร	17 ปะอาว
2 ชับไทรทอง	10 โคกกระเบื้องไทร				18 วังอ้อ
3 นุไทร	11 น้ำลาด				19 ดอนชุมเงิน
4 มาบกราด	12 วังคำแคน				20 ชมรมอนุรักษณ์ ม้าพันธุ์พื้นบ้าน
5 ด่านเกวียน	13 ตาดโตน				21 แก่งตะนะ
6 วิถีไท					22 ไขงเจียม
7 ธารปราสาท					23 ตามุย
8 หนองไข้เี้ย					24 ท่าลั้ง
					25 ชะชอม
					26 ลาดเจริญ
8	5	1	1	1	10

4.2.1.1 โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมา

ในเขตจังหวัดนครราชสีมาโฮมสเตย์ที่ดำเนินการแล้ว มีการเปิดรับนักท่องเที่ยวแล้ว บางแห่งมีนักท่องเที่ยวเข้าพักเป็นประจำ ทั้งเป็นหมู่คณะและที่เป็นครอบครัว จำนวน 8 แห่ง อยู่ที่อำเภอวังน้ำเขียว 3 แห่ง อำเภอครบุรี 1 แห่ง อำเภอโชคชัย 1 แห่ง อำเภอหนองบุญมาก 1 แห่ง อำเภอโนนสูง 1 แห่ง และกิ่งอำเภอสีดาอีก 1 แห่ง รายละเอียดของโฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง มีดังต่อไปนี้

4.2.1.1.1 บุเจ้าคุณโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 38 หมู่ที่ 10 ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30250

บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ มีระเบียบข้อบังคับเป็นของตนเอง โดยมีนายไพฑูรย์ สังข์ไทย ทำหน้าที่ โทร.086-2640566ประธานกลุ่ม มีนายสุรชัย รักदान จาก โทร. 087-8787132 เป็นหนึ่งในกรรมการและเป็นผู้ประสานงาน มีเงื่อนไขในการรับสมาชิกว่า ต้องมีบ้านและอาศัยอยู่ในชุมชนบุเจ้าคุณ และทรัพย์สินที่มั่นคง ต้องมีความพร้อมและสมัครใจเข้าร่วมเป็นสมาชิก ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการสมัครเป็นสมาชิก 50 บาท และซื้อหุ้นเริ่มต้นจำนวน 10 หุ้น (ราคาหุ้นละ 20 บาท) และต้องฝากหุ้นประจำทุกเดือนๆละไม่ต่ำกว่า 2 หุ้น มีบ้านที่เป็นสมาชิกจำนวน 3 หลัง ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549

ประวัติความเป็นมา

เนื่องจากหมู่บ้านบุเจ้าคุณ อยู่ใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย เช่น เขาใหญ่ ซึ่งมีนักท่องเที่ยวนิยมเข้ามาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ประกอบกับที่พักค่อนข้างหายาก และมีราคาแพง ดังนั้นชาวบ้านบ้านบุเจ้าคุณ จึงได้รวมตัวกันเปิดบ้านของตัวเองเพื่อต้อนรับนักท่องเที่ยว จึงเป็นที่มาของการจัดทำโฮมสเตย์ที่นี่

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยการมีอากาศที่บริสุทธิ์ มีทิวทัศน์ที่สวยงาม อยู่ไม่ห่างจากเขาใหญ่มากนัก ทั้งยังเป็นแหล่งสำหรับการดูฝูงกระทิงป่าออกมากินหญ้า ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของโฮมสเตย์แห่งนี้ ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมในลักษณะของการท่องเที่ยว ในเชิงนิเวศ ชมธรรมชาติ ดูนก ดูกระทิง ส่องสัตว์ เดินป่าศึกษาพันธุ์ไม้ มีอัตรา ค่าบริการ ดังนี้

- 1) ค่าที่พัก 200 บาทต่อคนต่อคืน
- 2) ค่าอาหาร 70 บาทต่อมื้อต่อคน
- 3) ค่าบริการนำเที่ยวชมกระทิง เวลา 16:00-18:30น.

- โดยรถนักท่องเที่ยวเอง 150 บาทต่อเที่ยว
- ใช้รถกลุ่ม 300 บาทต่อเที่ยว
- 4) ค่าบริการนำเที่ยวชมนก เวลา 07:00-10:00น.
  - ใช้รถนักท่องเที่ยวเอง 300 บาทต่อเที่ยว
  - ใช้รถกลุ่ม 450 บาทต่อเที่ยว
- 5) ค่าบริการส่องสัตว์ เวลา 19:00-22:00น.
  - ใช้รถของชมรม 400 บาทต่อเที่ยว
  - เดินเท้า 350 บาทต่อชั่วโมง
- 6) ค่าบริการนำเดินป่าศึกษาพันธุ์ไม้ เวลา 08:00-10:00น. ราคา 200 บาทต่อเที่ยว
- 7) ค่าบริการนำชมวิวยรอบเขื่อนและศึกษาสวนเกษตรไร้อัญมณี
  - ใช้รถนักท่องเที่ยว 100 บาทต่อเที่ยว
  - ใช้รถกลุ่ม 250 บาทต่อเที่ยว
- 8) ค่ากิจกรรมบันเทิง
  - การแสดงรำพื้นบ้าน 800 บาท
  - คาราโอเกะ 700 บาท
  - เล่นรถบกงไฟ 500 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแต่ไม่มากนัก ในรอบปีที่ผ่านมาประสบผลสำเร็จ ประมาณ 60 -70% ของความน่าจะเป็น

ปัญหาอุปสรรค

ไม่ได้รับความร่วมมือจากชุมชนเท่าที่ควร ขาดการประชาสัมพันธ์ บ้านหลังที่สามอยู่ห่างจากหลังแรกแขกจึงไม่ออกไปพักในกรณีมาด้วยกันที่ต้องพักหลายหลัง

การสร้างเครือข่าย

มีการเยี่ยมเยียนกันระหว่างโฮมสเตย์ที่อยู่ใกล้เคียงกันอยู่เป็นประจำ

4.2.1.1.2 ชับไทรทองโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 45 หมู่ที่ 13 ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30370

บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีนายเทอดศักดิ์ กรสันเทียะ โทร.081-9772856 เป็นประธานกลุ่ม มีนายชินทร์ ชอบทำดี โทร. 086-2531804 เป็นหนึ่งในกรรมการและเป็นผู้ประสานงาน มีกฎระเบียบของกลุ่ม ปัจจุบันมีบ้านสมาชิกที่สามารถรับแขกเข้าพักได้จำนวน 6 หลัง ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549

ประวัติความเป็นมา

จากนโยบายของรัฐที่มีโครงการจะสนับสนุนให้อำเภอลำทะเมนชัยเป็นแหล่งท่องเที่ยวนานาชาติ โดยให้หน่วยงานของภาครัฐทั้งระดับจังหวัดและท้องถิ่นนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ องค์การบริหารส่วนตำบลวังน้ำเขียวจึงได้ให้ความสำคัญกับเรื่องดังกล่าว

ประกอบกับที่วังน้ำเขียวโดยเฉพาะในช่วงเทศกาลของการท่องเที่ยวจะมีนักท่องเที่ยวเข้ามายังอำเภอลำทะเมนชัยเป็นจำนวนมาก ทั้งยังมีหน่วยงานของทั้งภาครัฐและเอกชนที่เข้ามาศึกษาดูงานในพื้นที่อีกเป็นจำนวนมาก

ส่งผลให้จำนวนที่พักในพื้นที่มีไม่เพียงพอแก่นักท่องเที่ยว องค์การบริหารส่วนตำบล วังน้ำเขียวจึงได้เสนอแนวคิดจัดตั้งหมู่บ้านโฮมสเตย์ขึ้น

บ้านชับไทรทองซึ่งมี นายเทอดศักดิ์ กรสันเทียะ เป็น อบต. อยู่ในหมู่บ้านด้วย จึงได้ประสานความร่วมมือกับสมาชิกในหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล หน่วยงานภาคเอกชน และภาครัฐ ในการจัดตั้งหมู่บ้านของตนเองเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ขึ้น

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยการมีอากาศที่บริสุทธิ์ อยู่ไม่ห่างจากเขาใหญ่มากนัก ทั้งยังเป็นแหล่งสำหรับการดูฝูงกระทิงป่าออกมากินหญ้า ซึ่งถือเป็นจุดเด่นของโฮมสเตย์แห่งนี้ เช่นเดียวกับบุงเจ้าคุณโฮมสเตย์และบุงไทรโฮมสเตย์

ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมในลักษณะของการท่องเที่ยวในเชิงนิเวศ ชมธรรมชาติ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรในชุมชน เช่น สวนเบญจมาศ ผักไร้สารพิษ ดูนก ดูกระทิง มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

- 1) ค่าที่พัก 150 บาทต่อคนต่อคืน
- 2) ค่าอาหาร 80 บาทต่อมื้อต่อคน
- 3) ค่าอาหารว่างพร้อมเครื่องดื่ม 40 บาทต่อมื้อต่อคน

4) ค่าไถ่คืนน้ำเที่ยว 200 บาทต่อเที่ยว.

5) ค่าการแสดงของเยาวชน 600 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักแต่ไม่มากนัก ครั้งสุดท้ายมาพักก่อนปีใหม่เป็น
แขกจากมหาวิทยาลัยมหิดล

ปัญหาอุปสรรค

มีจำนวนแขกมาพักน้อย มีกระจายเสียงของหมู่บ้านรบกวนในตอนเช้า
อยากให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากกว่านี้เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน ชุมชนขาดความเป็น
ระเบียบและความสะอาดและขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง อยากให้ภาครัฐให้การ
สนับสนุนและให้ความสำคัญมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

การสร้างเครือข่าย

แกนนำของกลุ่มเข้าอบรมสัมมนากับหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่อง มี
การเชื่อมโยงเครือข่ายกับโฮมสเตย์ในเขตใกล้เคียง อยากให้มีการจัดตั้งองค์กรเครือข่ายเพื่อ
เชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างประเทศร่วมกับองค์กรอื่นๆ

4.2.1.1.3 บุไทรโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 166 หมู่ที่ 4 ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวัง
น้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30370 ซึ่งเป็นบ้านของประธานกลุ่ม ก่อตั้งเมื่อปี
2546 เริ่มแรกมีสมาชิก 10 หลัง ปัจจุบันขยายเพิ่มขึ้นเป็น 19 หลัง ที่พักแต่ละหลังรับแขกได้
ประมาณ 5-6 คน บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนายอินทร์ มูลพิมาย ทำหน้าที่เป็น
ประธานกลุ่ม แบ่งงานออกเป็นฝ่ายๆ มีบทบาทหน้าที่ตามที่กลุ่มตกลงร่วมกัน จัดแขกที่เข้าพักตาม
คิว เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็จะเรียกประชุม ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2547 และ 2549

ผู้ประสานงานกลุ่มคือ นายอินทร์ มูลพิมาย โทร. 085-0258447 และ
นายอำพร ลิวกิ่ง โทร.089-9917235

ประวัติความเป็นมา

บุไทรโฮมสเตย์ มีที่มาจากเมื่อปี 2543 กลุ่มเกษตรกรบ้านสุข
สมบูรณ์ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ได้ติดต่อเข้ามายังมหาวิทยาลัย
เทคโนโลยีสุรนารี เพื่อขอความช่วยเหลือด้านวิชาการเพาะเห็ดหอม ซึ่งมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี
สุรนารีได้ค้นพบวิธีการกระตุ้นเห็ดหอมให้ออกดอก ในที่ไม่หนาวเย็นมากนัก มหาวิทยาลัยจึงได้

จัดทำโครงการพัฒนาการผลิตเห็ดหอมเพื่อการค้า โดยมี ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ทีสมชุนหะเถียร เป็นนักวิจัย เมื่อโครงการก้าวหน้าไปถึง 3 ปี คณะจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้มองเห็นศักยภาพทางด้านธรรมชาติ การเกษตร และการท่องเที่ยวของตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว จึงได้เลือกตำบลไทยสามัคคีเป็นพื้นที่เป้าหมายในโครงการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและเศรษฐกิจฐานราก ของประเทศตามนโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ในปี 2545 โครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลไทยสามัคคี จึงเริ่มต้นขึ้นในปี 2545 ด้วยการทำความเข้าใจระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการทำงานร่วมกับชุมชน จากนั้นก็มีการสัมมนาวิเคราะห์พื้นที่ และเข้าไปในพื้นที่จริงเพื่อเก็บข้อมูลเพิ่มเติม เพื่อเป็นการระดมสมองกำหนดแนวทางการพัฒนา จนออกมาเป็นแผนพัฒนาการท่องเที่ยว การประชุมหารือกันเป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งในชุมชนและกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จนกระทั่ง เมื่อวันที่ 20 มกราคม 2545 จังหวัดนครราชสีมา ได้มีคำสั่งแต่งตั้ง คณะทำงานโครงการพัฒนาการท่องเที่ยวตำบลไทยสามัคคี ประกอบด้วย หน่วยงานตั้งแต่ระดับจังหวัดลงมาถึงระดับตำบลและหมู่บ้าน

ในระหว่างปี 2546 โครงการฯ ได้มีบทบาทสำคัญในการประสานงานกับ หน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบการและชุมชน เพื่อเสริมความรู้และประสบการณ์ให้แก่ชุมชน โดยการ จัดอบรมด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวรวม 3 หลักสูตร และดูงานด้านโฮมสเตย์ 2 แห่ง จาก การศึกษาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของชุมชนและความต้องการของชุมชน พบว่า การให้บริการท่องเที่ยวยังขาดการบริการที่พักแบบโฮมสเตย์ที่จัดการโดยชุมชน ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมของ นักท่องเที่ยว และสามารถเพิ่มรายได้เป็นอาชีพเสริมให้แก่ชาวบ้าน และมีกลุ่มชุมชนที่สนใจ ให้บริการดังกล่าว ในที่สุดบ้านพักจำนวน 10 หลังคาเรือน ของกลุ่มอนุรักษ์ต้นน้ำมูลบ้านบุไทร ได้รับการปรับปรุงภายใต้การสนับสนุนของโครงการ จนกลายเป็นเรือนพักโฮมสเตย์ ซึ่งมีพิธี เปิดโดยอธิการบดีมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี เมื่อวันที่ 24 ตุลาคม 2546 บุไทรโฮมสเตย์ได้ เปิดรับรองแขก ครั้งแรกซึ่งเป็นชาวอาเซียนจำนวน 40 คน เมื่อวันที่ 24-25 ตุลาคม 2546

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

กิจกรรมการท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียว เป็นการท่องเที่ยวเชิง เกษตรนิเวศ สิ่งที่น่าสนใจของชอบคืออากาศ ของอำเภอวังน้ำเขียวที่เย็นสบาย มีวิวภูเขาที่สวยงาม และความเป็นมิตรของชาวบ้าน นักท่องเที่ยวจึงมักมาพักผ่อนหย่อนใจคลายเครียดเพื่อ สัมผัสธรรมชาติ มีกิจกรรมระหว่างครอบครัวหรือเพื่อนฝูง โดยนักท่องเที่ยวจะเลือกพักกับโฮมสเตย์ บ้านสวน โรงแรม รีสอร์ท หรือกางเต็นท์นอนในอุทยานแห่งชาติทับลาน ที่อำเภอวังน้ำเขียวจะไม่มี รีสอร์ทใหญ่ ๆ หรือสนามกอล์ฟ เนื่องจากเป็นที่อุทยานแห่งชาติไม่สามารถสร้างสิ่งก่อสร้างได้ที่

พักของนักท่องเที่ยวและสภาพทั่วไปจึงเป็นแบบชนบท เรียบง่าย เป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวบางกลุ่ม

สถานที่ท่องเที่ยวของอำเภอวังน้ำเขียวที่นักท่องเที่ยวสนใจไปเยี่ยมชม ได้แก่ แปลงปลูกเบญจมาศหลากหลายสายพันธุ์ สวนดอกหน้าวัว การประกอบการเกษตรอินทรีย์ ได้แก่ การปลูกผักและการทำสวนผลไม้อินทรีย์ การเพาะเห็ดหอม สวนอุนุ่น นอกจากนี้ก็เป็นกิจกรรมในอุทยานแห่งชาติทับลานที่ 11 สวนห้อม อุทยานแห่งชาติทับลานที่ 13 มูลหลง มูลสามง่าม อุทยานป่าเขาภูหลวง ซึ่งสามารถกางเต็นท์นอนและมีกิจกรรมเดินป่า ศึกษานิเทศก์ในป่า ซึ่งเริ่มมีสัตว์ป่ากลับคืนมา หลังจากที่มีการปลูกป่าและดูแลธรรมชาติมากขึ้น โดยเฉพาะการเฝ้าดูกระทิงที่เขาแผงม้า และคลองปลากั้ง การศึกษาสมุนไพรในป่า นกนานาชนิดกว่า 200 ชนิด ตลอดจนการชมน้ำตกต่าง ๆ

ในส่วนของบุไทรโฮมสเตย์นั้น จะมีบริการด้านการท่องเที่ยวและกิจกรรมบันเทิง มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

- 1) อาสาสมัครนำเที่ยวตามสถานที่เกษตร และอุทยานแห่งชาติ วันละ 300บาท/คน
- 2) ค่าดนตรีพื้นเมือง 200 บาท
- 3) การแสดงฟ้อนรำ ชุดละ 500 บาท
- 4) การเล่าประวัติหมู่บ้าน 100 บ้าน
- 5) ค่านั่งรถอีแต๊กชมการเกษตรในหมู่บ้าน (การปลูกเบญจมาศ การเพาะเห็ดหอม ฝึกปลอดภัยสารพิษ) 100 บาท/เที่ยว
- 6) ค่าที่พัก หัวละ 150 บาท/คืน
- 7) ค่าอาหาร หัวละ 50-75 บาท/มื้อ และอาหารว่าง หัวละ 25 บาท/มื้อ

การรับนักท่องเที่ยว

ในปี 2549 และ ต้นปี 2550 จะมีแขกมาพักและศึกษาดูงานเป็นประจำ โดยในปี 2549 มีแขกมาพักและศึกษาดูงานประมาณ 2600 คน และปี 2550 นับถึงเดือน มีนาคม 2550 มีแขกมาพักและศึกษาดูงานประมาณ 1000 คน

ปัญหาอุปสรรค

วันธรรมดาไม่มีแขกเข้าพัก สมาชิกบางคนไม่เข้าใจหลักการโฮมสเตย์ พยายามพัฒนาให้คล้ายรีสอร์ท และแขกบางกลุ่มไม่เข้าใจในเรื่องของสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ ที่ไม่เหมือนกันทุกหลัง

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีการเชื่อมโยงเครือข่ายกัน และส่งแขกต่อไปให้กับโฮมสเตย์ด้วยกัน มีการประชาสัมพันธ์ให้กับแขกที่มาพักบอกต่อว่าโฮมสเตย์ที่เป็นเครือข่ายกันมีดีอะไร มีสิ่งที่น่าสนใจคืออะไร

4.2.1.1.4 มาบกราดโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำกรากลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 547 หมู่ที่ 5 ตำบลโคกกระชาย อำเภอบรบือ จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30250 บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีนายประกอบ สายกระโทก โทร.087-2405608, 085-2082477 เป็นประธานกลุ่ม มีนายณรงค์ ยืนกระโทก และนายชาย แสงกระโทก เป็นกรรมการและผู้ประสานงานช่วย มีกฎระเบียบของกลุ่ม ปัจจุบันมีบ้านสมาชิกที่สามารถรับแขกเข้าพักได้จำนวน 18 หลัง มีการจัดทำนามบัตรไว้แจกนักท่องเที่ยวที่มาพักด้วย ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี พ.ศ. 2549

ประวัติความเป็นมา

จากการที่ผู้นำชุมชนมีโอกาสเข้าอบรมเกี่ยวกับโฮมสเตย์มาตรฐานไทย ซึ่งจัดโดยศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการ จังหวัดนครราชสีมา จึงได้นำแนวคิดและแนวทางปฏิบัติไปประชุมปรึกษารื้อกับแกนนำในชุมชน

ดังนั้นเพื่อเป็นทางหนึ่งในกระบวนการส่งเสริมการท่องเที่ยวของชุมชน ให้เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จึงได้จัดตั้งโฮมสเตย์มาบกราดขึ้น เพื่อเป็นการเพิ่มรายได้ ขยายโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตของชุมชน

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

บ้านมาบกราด ตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแะะ จึงเป็นหมู่บ้านที่มีธรรมชาติ และวิวทิวทัศน์บริเวณรอบเขื่อนลำแะะที่สวยงาม มีปลาชุกชุม มีผีเสื้อและหิ่งห้อยจำนวนมาก มีป่าและหน้าผาเหนือเขื่อนที่อุดมสมบูรณ์

ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์มาบกราดจึงประกอบไปด้วย การล่องแพชมวิวทิวทัศน์สองฝั่งเขา การเดินป่าศึกษาสมุนไพร การล่องเรือตกปลา แต่จะมีกิจกรรมแข่งขันฟาดเบ็ด ดำน้ำยิงปลา ตกปลาชะโด ล่าปลาชะโดตัวใหญ่ ปลาอึสพ ตัวละประมาณ 5-20 กิโลกรัม ดำน้ำยิงปลา ในช่วงเดือนเมษายน-พฤษภาคม ชมผีเสื้อหลากหลายชนิด ช่วงเดือนกรกฎาคม-สิงหาคม ชมแมลงหิ่งห้อยที่สวยงามในตอน

กลางคืนที่นับวันจะหาชมได้ยากขึ้น นอกจากนี้ยังดูวิถีชีวิตการทำมาหากินแบบชาวบ้าน และการละเล่นของชาวบ้านที่เป็นประเพณีดั้งเดิมของโฮมสเตย์แห่งนี้อีกด้วย

มีอัตรา ค่าบริการ ดังนี้

- 1) ค่าที่พัก 200 บาทต่อคนต่อคืน
- 2) ค่าอาหาร 70 บาทต่อมื้อต่อคน(รวมค่ามัคคุเทศก์) 1,000 บาท

ต่อ15 คนต่อเที่ยว

- 3) ค่าล่องเรือตกปลา 600 บาทต่อ 5-10 คน
- 4) ค่าล่องแพ 2,900 บาทต่อวัน (รวมค่ามัคคุเทศก์และผู้รักษา

ความปลอดภัย)

- 5) ค่าเดินป่า 600 บาท (รวมค่ามัคคุเทศก์และค่าลูกหาบ)
- 6) ค่าปั่นผา 600 บาท (รวมค่ามัคคุเทศก์และค่าลูกหาบ)
- 7) ค่าเดินป่าศึกษาธรรมชาติ (ค่ามัคคุเทศก์) 800 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เข้ามาบ่อยทุกอาทิตย์ แต่ส่วนมาก นักท่องเที่ยวจะมาเช่ากลับเย็น มีบางส่วนนอนค้างคืน และกางเต็นท์นอน การจัดนักท่องเที่ยวเข้า พักของที่นี่จะจัดเรียงเป็นคิวตามลำดับ

ปัญหาอุปสรรค

ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน ไม่มีงบประมาณในการทำแผ่นพับ ขาด งบประมาณในการทำ ที่งขยะและอุปกรณ์ในการล่องเรือ

การสร้างเครือข่าย

มีข้อมูลของโฮมสเตย์ทุกกลุ่ม พร้อมทั้งแนะนำบอกต่อเมื่อมีโอกาส

4.2.1.1.5 โฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำกรกลุ่มตั้งอยู่บ้านเลขที่ 224/33 หมู่ที่ 3 ตำบลด่านเกวียน อำเภอ ไซค์ชัย จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30190 บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนาง พิกุล สิงห์ทะเล โทร.044-338230, 087-9594011 เป็นประธานกลุ่ม มีนางเบญจวรรณ ป่วนกระ โทก โทร.089-7228216 และนางฐิ อยู่วะเด โทร.089-5959718 เป็นคณะกรรมการและผู้ ประสานงาน ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี พ.ศ. 2549

ประวัติความเป็นมา

ด้วยความมีชื่อเสียงในเรื่องเครื่องปั้นดินเผาในระดับนานาชาติ ของหมู่บ้าน ด่านเกวียนและมีลักษณะเด่นไม่เหมือนใคร และได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP ต้นแบบ จึงทำให้มีนักท่องเที่ยวมาจับจ่ายซื้อของที่ระลึกและของตกแต่งบ้าน เป็นจำนวนมาก จึงมีแนวคิดในการจัดทำโฮมสเตย์ขึ้น ด้วยความช่วยเหลือด้านวิชาการและการให้คำปรึกษาแนะนำจากคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยการเป็นหมู่บ้านที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องปั้นดินเผา และเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วย การนำชมแหล่งเตาเผาโบราณ แหล่งดิน ชมสาธิตการปั้นและฝึกปั้น ชมศูนย์การเรียนรู้ของบ้านด่านเกวียน ซึ่งจัดจรรยาณชมทัศนียภาพของหมู่บ้าน มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

1. ค่าที่พักชาวไทย 150 บาทต่อคืน ชาวต่างชาติ 200 บาทต่อคน
2. ค่าอาหารชาวไทย 70 บาทต่อมื้อ ชาวต่างชาติ 100 บาทต่อมื้อ
3. ค่าเช่าจักรยาน 50 บาทต่อคัน
4. ค่าเข้าชมพิพิธภัณฑ์ 30 บาทต่อคน

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวเข้าพักมากขึ้น ทั้งนักท่องเที่ยวไทยและต่างประเทศ นอกจากนี้ยังมีพ่อค้าที่เข้ามาซื้อสินค้าที่หมู่บ้านกาเข้าพักที่โฮมสเตย์ด้วย

ปัญหาอุปสรรค

ป้ายบอกทางไม่ชัดเจน โดยเฉพาะป้ายบอกทางที่ถนนใหญ่ ขาดงบประมาณในการทำแผ่นพับเพื่อการประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

มีการติดต่อประสานงานกับกับกลุ่มโฮมสเตย์อื่นๆ

4.2.1.1.6 วิถีไทโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่ชุมชนตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30410 บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนายสีทอง จีรวัดมนเดช โทร.044-330177 เป็นประธานกลุ่ม มีนางวิภา จันทรศิริสุข โทร.087-8717855 นาง

จินดา บุษสระเกษ โทร.081-0740379 เป็นคณะกรรมการและผู้ประสานงาน ได้รับมาตรฐาน
โฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549

ประวัติความเป็นมา

จากการที่ศูนย์การท่องเที่ยว กีฬาและนันทนาการ จังหวัด นครราชสีมาได้เชิญสมาชิกชุมชนตำบลบ้านใหม่เข้าประชุมเกี่ยวกับการทำโฮมสเตย์ ผนวก
กับการศึกษาดูงานของคุณจินดา บุษสระเกษ และคุณวิภาดา จันทร์ศิริสุข จึงเกิด
แนวความคิดในการจะพัฒนาตำบลด้วยการจัดให้มีโฮมสเตย์ขึ้นที่ชุมชน จึงได้ถ่ายทอด
ความรู้ด้านการทำ โฮมสเตย์ ทำความเข้าใจกับชุมชนจนเป็นที่เข้าใจ และมีบ้านเข้าร่วม
โครงการถึง 30 หลัง พร้อมทั้งส่งขอรับการประเมินมาตรฐานตามมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย
กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 และผ่านมาตรฐาน 12 หลัง

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย ปราสาทหินซึ่งมีประวัติการก่อตั้งมา
ยาวนาน มีอาชีพที่เกิดขึ้นและสอดคล้องกับปราสาทหินคืออาชีพการทำประติมากรรมหิน
ทราย มีศูนย์การเรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียง มีศูนย์การเรียนรู้ด้านอาชีพ เช่นการทำเฟืองฟ้า
ลิลาวดี มีวัฒนธรรมเช่นการผูกเสี่ยว บายศรีสู่ขวัญ มีการปลูกป่า ปลูกผักหวาน และผัก
ปลอดสารพิษ

สำหรับอัตราค่าที่พักนั้นคิดค่าที่พักรวมอาหารสามมื้อสำหรับชาวไทย
250 บาทต่อคน ชาวต่างชาติ 400 บาทต่อคน

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวที่เป็นนักศึกษาเข้ามาพักและเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน มีกลุ่ม
ที่เข้าอบรมจากหน่วยงานต่างๆ เข้าพัก รวมทั้งหน่วยงาน อบต. จากจังหวัดต่างๆ

ปัญหาอุปสรรค

การประชาสัมพันธ์มีน้อย มีนักท่องเที่ยวเข้ามาพักจำนวนน้อย

การสร้างเครือข่าย

เนื่องจากเป็นโฮมสเตย์ที่ยังไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควร การติดต่อจึงมีน้อย
คณะกรรมการอยากให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งจะเป็นช่องทางหนึ่งในการ
ประชาสัมพันธ์

4.2.1.1.7 โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่เลขที่ 282 หมู่ที่ 7 บ้านธารปราสาทใต้ ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30420 บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีนายเทียม ละอองกลาง โทร.089-5817870 044-367075 ผู้ใหญ่บ้านธารปราสาทใต้ เป็นประธานกลุ่ม ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548 และ 2549

ประวัติความเป็นมา

โฮมสเตย์บ้านปราสาทเริ่มก่อตั้งเมื่อปี พ.ศ.2536 เริ่มจากการชุดค้นพบแหล่งโบราณคดีจำนวน 3 หลุม และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยมีนโยบายที่จะเผยแพร่แหล่งโบราณคดี ให้ชาวไทยและชาวต่างชาติได้รู้จัก จึงนำนักศึกษาทั้งจากชาวไทยและต่างชาติจาก 4 ภาคของประเทศไทยมาพักรวมที่ชุมชนบ้านปราสาท ปีละ 2 ครั้งๆ ละ 2 คืน 3 วัน ตั้งแต่ปี พ.ศ.2536 ถึงปี พ.ศ.2539 และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยเห็นว่า ชุมชนมีความสามัคคีและมีความพร้อมที่จะทำโฮมสเตย์ จึงได้พาผู้นำชุมชนไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ จากนั้นชุมชนบ้านธารปราสาทจึงได้จัดตั้งเป็นกลุ่มโฮมสเตย์ขึ้น

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยการเป็นแหล่งโบราณคดีที่ชุดแต่งใหม่เป็นแหล่งที่สองต่อบ้านเชียง มีลักษณะเป็นพิพิธภัณฑสถานกลางแจ้ง จากการชุดแต่งหลุมพบโครงกระดูกมนุษย์ที่มีสภาพสมบูรณ์และไม่สมบูรณ์ หันศีรษะไปทางทิศต่างๆ มีการฝังภาชนะดินเผาแบบเคลือบโคลนสีแดง แบบลายเชือกทาบ เครื่องประดับต่างๆ เช่นกำไลเปลือกหอย ลูกปัด แหวนสำริด เป็นต้น

จุดเด่นของที่นี่คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วย การชมแหล่งโบราณคดี อายุ 2,500 – 3,000 ปี ชมอาคารพิพิธภัณฑสถาน 2 หลังที่แสดงประวัติและความเป็นมาของแหล่งโบราณคดี ชมหัตถกรรมพื้นบ้าน ทำหมวก ทำกระเป๋า ทำแฟ้มเอกสาร และของที่ระลึกอื่นๆ ชมกลุ่มผลิตเครื่องดนตรีไทย การทำพิน ซอด้วง ซออู้ ชมวิถีชีวิตของชุมชนบ้านปราสาท เช่น การดำนา การเกี่ยวข้าว และประเพณีต่างๆ

มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

- 1) ค่ากิจกรรมโฮมสเตย์

งาน(ไม่พัก)

- 2) ค่าที่พักรวมอาหาร 2 มื้อ ชาวไทย 300 บาทต่อคนต่อคืน
- 3) ค่าที่พักรวมอาหาร 2 มื้อ ชาวต่างชาติ 400 บาทต่อคนต่อคืน
- 4) ค่าอาหาร (ถ้าต้องการให้จัดเพิ่ม) 50 บาทต่อคนต่อมื้อ
- 5) ค่ากิจกรรมเยี่ยมชมและประกอบพิธีบายศรีสู่ขวัญและศึกษาดู

- 6) ค่าอาหาร ชาวไทย (20 คนขึ้นไป) 80 บาทต่อคนต่อมื้อ
- 7) ค่าอาหาร ชาวต่างชาติ (10 คนขึ้นไป) 150 บาทต่อคนต่อมื้อ
- 8) ค่าอาหาร ชาวต่างชาติ (น้อยกว่า 10คน)200บาทต่อคนต่อมื้อ
- 9) ค่ากิจกรรม 2,500 บาท ต่อคณะ (วงมโหรี พิธีบายศรีสู่ขวัญ และการแสดงนาฏศิลป์ของเด็กเยาวชน)

10) บริการรถอีแต่นำเที่ยว (นั่งได้ 20 คน) 500 บาทต่อคัน

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวมาพักเป็นประจำอย่างต่อเนื่องทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ มีบ้านสมาชิกที่ให้พักจำนวน 40 หลัง รับผิดชอบได้หลังละ 3 คน

ปัญหาอุปสรรค

แขกบางกลุ่มไม่มาตามที่จองไว้ การประชาสัมพันธ์ไม่ต่อเนื่อง

การสร้างเครือข่าย

อยากให้เครือข่ายเพื่อช่วยเหลือกัน

4.2.1.1.8 หนองไข่เหี้ยโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่บ้านหนองไข่เหี้ย ตำบลสีดา กิ่งอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา รหัสไปรษณีย์ 30430 บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ โดยมีคุณจารุประภา บุรารชะโก โทร.087-8761329 เป็นประธานกลุ่ม ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549

ประวัติความเป็นมา

โฮมสเตย์บ้านหนองไข่เหี้ย กิ่งอำเภอสีดา เริ่มก่อตั้งเมื่อปี 2548 โดยชาวบ้านหนองไข่เหี้ยร่วมกับสภาวัฒนธรรมและที่ว่าการกิ่งอำเภอสีดา โดยนายคทา ยุทธ ตีระพงศ์ประเสริฐ ปลัดอำเภอผู้เป็นหัวหน้าประจำกิ่งอำเภอสีดา ซึ่งได้เห็นและสัมผัสชีวิตแบบชนบทของคนกิ่งอำเภอสีดา รวมทั้งเป็นหมู่บ้านที่อยู่ใกล้กับแหล่งโบราณสถานคือ

บ่อไก่แก้ว มีภูมิศาสตร์อยู่ติดกับถนนมิตรภาพ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย มีประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีแห่ช้างบ่อไก่แก้ว เมืองสีดา ซึ่งเป็นประเพณีเล็กๆ ที่จัดขึ้นเฉพาะสองหมู่บ้านคือ บ้านดอนโกย และบ้านหนองไข่เฮี้ย ชาวบ้านมีความสามัคคี ขยันขันแข็ง มีอัธยาศัยไมตรีจิตที่ดี จึงเกิดโฮมสเตย์แห่งนี้ขึ้น

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

จุดเด่นของที่นี่คือการท่องเที่ยวเพื่อสัมผัสกับวิถีชีวิตของชุมชน ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงประกอบด้วย ชมและสัมผัสการทำนาหว่าน การเกี่ยวข้าว การทอผ้าไหม ชมประเพณีการแห่ช้างบ่อไก่แก้ว เมืองสีดา มีอัตราค่าบริการ ดังนี้

- 1) ค่าที่พัก 200 บาทต่อคนต่อคืน
- 2) ค่าอาหาร 50 บาทต่อมื้อต่อคน
- 3) ค่าการแสดงโขนกลาง 100 บาท
- 4) ค่ารถตุ๊กๆ ชมทัศนียภาพ 100 บาทต่อคน
- 5) ค่าไกด์นำเที่ยว 500 บาทต่อครั้ง

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวมาพักน้อย ส่วนใหญ่จะมาดูงานแล้วกลับเลย ไม่มีการพักค้าง

ปัญหาอุปสรรค

มีแขกเข้าพักน้อย ขาดการประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ เพื่อคอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยโฮมสเตย์ที่แข็งแรงกว่าก็ต้องดูแลที่อ่อนแอกว่า

4.2.1.1.9 สรูปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมา

โดยสรุปในเขตจังหวัดนครราชสีมาโฮมสเตย์ที่ดำเนินการแล้วทั้งสิ้น 8 แห่ง ส่วนใหญ่ตั้งอยู่ที่อำเภอวังน้ำเขียว แต่ละแห่งมีสถานที่ตั้งและจุดเด่น ดังต่อไปนี้

- 1) บูเจ้าคุณโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลวังหมี อำเภอวังน้ำเขียว ได้รับความมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ อยู่ติดเขาแผงม้า ซึ่งเป็นแหล่งชมกระทิงป่า

2) ชับไทรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลวังน้ำเขียว อำเภอวังน้ำเขียว ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ ชมสวนเบญจมาศ ผักไร้สารพิษ

3) บุษโทรโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2547 และ 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศ ชมความสวยงามของธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ ชมแปลงปลูกเบญจมาศหลากหลายสายพันธุ์ การประกอบการเกษตรอินทรีย์ การเพาะเห็ดหอม

4) มาบกราดโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลโคกกระชาย อำเภอครบุรี จังหวัดนครราชสีมา ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของเขื่อนลำแชะ การล่องแพชมทิวทัศน์ การแข่งขันฟาดปลาชะโด ชมผีเสื้อหลากหลาย ชมแมลงหิ่งห้อยยามค่ำคืน เดินป่าชมศึกษาธรรมชาติ

5) โฮมสเตย์บ้านด่านเกวียน ตั้งอยู่ที่ตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือเครื่องปั้นดินเผาหัตถกรรมพื้นบ้าน สินค้า OTOP ชมวิถีชีวิตของชาวด่านเกวียน ฝึกปั้นด้วยมือตนเอง

6) วิถีไทยโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านใหม่ อำเภอหนองบุญมาก จังหวัดนครราชสีมา ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ ชมวิถีชีวิตชาวบ้านที่ประกอบอาชีพผลิตประติมากรรมหินทราย ปลูกต้นเฟืองฟ้า ศึกษาป่าชุมชน

7) โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท ตั้งอยู่ที่ตำบลธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัดนครราชสีมา ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2547 และ 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ แหล่งโบราณคดีอายุ 2,000 – 3,000 ปี สัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนที่อบอุ่นเป็นกันเอง

8) หนองไข่น้ำโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลสีดา กิ่งอำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 จุดเด่นของที่นี่คือ สัมผัส วิถีชีวิตของชุมชนที่อบอุ่นเป็นกันเอง ชมประเพณีแห่ช้างบ่อไก่แก้ว เมืองสีดา

นอกจากทั้ง 8 แห่งดังกล่าวแล้วยังมีบางแห่งที่อยู่ในระหว่างการเตรียมการเพื่อเปิดรับนักท่องเที่ยว จากการสำรวจข้อมูลพบว่ามีจำนวน 3 แห่งที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวในไม่ช้านี้ คือ บ้านรังกาใหญ่ ตำบลรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านท่ามะปรางค์

โฮมสเตย์ ตำบลหมูสี อำเภอปากช่อง และ บ้านสุขสมบูรณ์ ตำบลไทยสามัคคี อำเภอวังน้ำเขียว

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์นั้น พบว่าโฮมสเตย์ต่างๆ ในกลุ่มจังหวัดนครราชสีมา มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้ว คือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและ การก่อตัวของเครือข่ายเป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ

4.2.1.2 โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดชัยภูมิ

ในเขตจังหวัดชัยภูมิมีจำนวนโฮมสเตย์ที่ค้นพบทั้งสิ้น 5 แห่ง บางแห่งเปิดดำเนินการแล้วแต่ยังไม่เคยมีนักท่องเที่ยวเข้าพัก บางแห่งอยู่ในระหว่างการดำเนินการ แต่ละแห่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

4.2.1.2.1 โฮมสเตย์บ้านดิน

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำกรกลุ่มตั้งอยู่เลขที่ 249 หมู่ที่ 10 หมู่บ้านเทพพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิตย จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย 36230 เริ่มโครงการเมื่อวันที่ 26 มีนาคม 2549 จัดทะเบียนในนามวิสาหกิจชุมชนบ้านดินประเทศไทย มีสมาชิก 100 ครอบครัว 240 คน ยังไม่เปิดรับนักท่องเที่ยว บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนายวิเชียร พรหมพิงทั้ง โทร.081-8604202 ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม

ประวัติความเป็นมา

บ้านดิน เป็นโครงการที่สร้างขึ้นจากแนวคิดของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยผู้แทนจาก 16 หมู่บ้าน ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงตนเองจากภาคผลิตมาเป็นภาคบริการ ด้วยการอาศัยจุดแข็งของพื้นที่ที่เป็นอยู่เป็นเครื่องมือ เป็นต้นว่าทุ่งดอกกระเจียวซึ่งแต่ละปีจะมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมเยียนเป็นจำนวนมาก และด้วยข้อจำกัดในเรื่องเงินทุนในการเช่าแวงเพื่อการขายของให้กับนักท่องเที่ยว กลุ่มจึงได้คิดสร้างบ้านดินให้เป็นที่พักและที่พักของนักท่องเที่ยว แกนนนำทั้ง 240 คนจึงได้ร่วมมือกันสร้างสโมสรรบ้านดินขึ้นด้วยลำแข้งของตนเอง โดยไม่มีการจ้างแรงงาน ชาวบ้านจะลงแรงกันเองโดยผลัดเปลี่ยนกันมาช่วยก่อสร้าง ปัจจุบันสโมสรรบ้านดินสร้างเสร็จโดยสมบรูณ์ ภายในสโมสรรประกอบด้วยร้านอาหารของชาวบ้าน ส่วนของครัวที่ให้นักท่องเที่ยวสามารถปรุงอาหารเองได้ แนวคิดดังกล่าวเป็นแนวคิดที่เริ่มจากตัวแทนของคนทั้ง 16 หมู่บ้าน เป็นแนวคิดที่เกิดจากคนที่เป็นตัวแทนของคน 12,000 คน ซึ่งมีแนวคิดตรงกันว่า ผลประโยชน์เกิดขึ้นกับเราก้จริง แต่ประเทศชาติต้องได้ผลประโยชน์ด้วยการเรียกฝืนปากกลับมา และเป็นรูปแบบในการแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างป่า อยากรให้ป่าและสัตว์ป่ากลับมาคืนมา

สำหรับการดำเนินงานในลักษณะโฮมสเตย์นั้น ในช่วงแระจะสร้างบ้านดินจำนวน 50 หลัง และจะมีชาวบ้านที่มาทำงานจำนวน 50 ครอบครัวโดยจะปลูกบ้านให้อยู่ในลักษณะของกระท่อมไม้ไผ่ เพื่อคอยดูแลลูกค้าที่มาพัก คอยนำเที่ยว นำชม ตามแผนจะสร้าง 200 หลังภายใน 2 ปี มีบ้านดิน 200 หลัง ชาวบ้านก็จะมาคอยบริการลูกค้า

ดูแลเรื่องอาหารการกิน นำชม การแสดงต่างๆ เป็นเรื่องของชุมชน นำเที่ยวเช่นทุ่งดอก
กระเจียว คลองปูลาชีนี เป็นต้น

ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาครัฐในการก่อสร้าง
สาธารณูปโภค เช่น ถนน ไฟฟ้า

แนวคิดบ้านดินคือศูนย์เรียนรู้ของชุมชน เช่นการดูแลที่พัก การ
ให้บริการกับแขกที่มาพักโฮมสเตย์ เมื่อชาวบ้านมีทักษะในการให้บริการเก่งแล้ว เขาก็จะไป
สร้างที่บ้านของเขาเองให้เป็นโฮมสเตย์ได้อีกหนึ่งหลัง

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

กิจกรรมการท่องเที่ยวจะเน้นการท่องเที่ยวธรรมชาติ เช่นทุ่งดอก
กระเจียว มีช่องหินหลบภัยบริเวณหน้าผา มีที่ท่องเที่ยวเช่น คลองปูลาชีนี (ปูลาชีนี) จะมีปู
เป็นหมื่นๆตัว ถ้ำค้างคาว ไทรสามขา ผาเทียมเมฆ ไม้ไผ่ปล้องยาวที่สุด ผาน้ำย่อย จุด
ชมวิว ป่าหินงาม สนามบินโบราณ น้ำตกเทพนา

การรับนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันยังไม่เปิดรับนักท่องเที่ยว เพราะอยู่ในระหว่างการก่อสร้าง

ปัญหาอุปสรรค

มาตรฐานของบ้านดิน

การสร้างเครือข่าย

ต่อแนวคิดเรื่องเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ นั้น เห็นด้วยกับแนวคิด
ในการสร้างเครือข่าย แต่เป็นห่วงในเรื่องพฤติกรรมของชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ ต้องปรับเปลี่ยน
พฤติกรรมความเชื่อให้ได้ก่อนว่า การทำโฮมสเตย์ในภาพรวมมันก่อผลดีอย่างไร เกิดประโยชน์แก่
สาธารณชนอย่างไร เกิดผลดีต่อครอบครัวอย่างไรทั้งในระยะสั้นและระยะยาว

การเชื่อมเครือข่ายให้สมประโยชน์ที่สอดคล้องกันและลงตัว ต้องมี
คำหลัก (keyword) มาให้ได้ว่า ถ้าเชื่อมกันเป็นเครือข่ายกันแล้วผลประโยชน์มันคืออะไร ในระดับ
แกนนำเครือข่าย คิดร่วมกันอย่างไร และในระดับประชาชนที่เป็นสมาชิกของโฮมสเตย์ นั้นๆ
คิดอย่างไร

การทำเครือข่ายจะต้องทำการหลอมรวมแนวคิดทั้งระดับแกนนำและ
ระดับสมาชิกให้ได้ว่า การทำโฮมสเตย์ในรูปของเครือข่ายนั้นมันเป็นภาพรวม จะต้องช่วยเหลือกัน
เช่น ถ้าที่ใดที่หนึ่งไม่มีแขกเข้าพัก ให้ถือว่าเป็นเรื่องของเครือข่าย ตัวเครือข่ายจะช่วยเหลืออย่างไร
การช่วยเหลือกันจะช่วยเหลืออย่างไร ควรต้องมีแนวทางและวิธีการช่วยเหลือ เช่น กันเงินไว้เข้า

เครือข่าย สำหรับเป็นเงินฉุกเฉินบรรเทาผลร้ายจากการทำโฮมสเตย์ของสมาชิก อาจเป็นเงินกู้โดยปลอดดอกเบี้ย หรือให้เปล่า เสมือนสหประชาชาติช่วยประเทศต่างๆ

ความชัดเจนในสิ่งเหล่านี้จะช่วยให้การรวมตัวของเครือข่ายเข้มแข็ง แต่ถ้าไม่ชัดเจน มันก็รวมตัวกันได้แต่เป็นการรวมตัวกันได้ด้วยวาจา ไม่มีพันธะผูกพันอะไรของเครือข่าย ในทางปฏิบัติเมื่อคนมาเที่ยวที่นี่แล้วบอกต่อมันก็บอกได้ แต่เป็นการบอกในลักษณะเป็นหน้าที่ว่า “ต้องบอกนะ” มันก็ทำได้ แต่ถ้าเป็นการบอกต่อด้วยจิตใจที่ชื่นชมเสมือนหนึ่งเป็นบ้านเดียวกัน “บอกด้วยใจ ไม่ใช่บอกตามหน้าที่” มันจะเป็นอีกบรรยากาศหนึ่ง

แต่สังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ชอบการทำงานเป็นทีม เป็นอุปสรรคหนึ่งที่สำคัญของการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์

ยินดีที่จะร่วมเป็นเครือข่ายแต่ถ้าร่วมแล้วขอให้ “ธรรมนูญของเครือข่าย” เป็นกรอบในการเคลื่อนไหวของเครือข่ายด้วย

4.2.1.2.2 โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่บ้านโคกกระเบื้องไห ตำบลบ้านไร่ อำเภอเทพสถิตย์ จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36230 เริ่มโครงการเมื่อเดือนกันยายน 2547 มีจำนวนบ้านสมาชิกเริ่มต้น 18 หลัง ปัจจุบันเหลือ 10 หลัง แต่ยังไม่เคยรับนักท่องเที่ยว บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนางเข็มทอง เงินยิ่ง โทร.084-0397076 ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม โดยมีสำนักงานจัดงานจังหวัดชัยภูมิ ผู้อำนวยการโรงเรียนโคกกระเบื้องไห และเจ้าหน้าที่ธุรการของ อบต. บ้านไร่ เป็นที่ปรึกษา ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

เริ่มดำเนินการเดือนกันยายน 2547 โดยการสนับสนุนจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ให้เงินกู้ รายละเอียด 30,000 บาท มีสมาชิกเริ่มต้น 18 หลัง แล้วลดลงเหลือ 10 หลัง สมาชิกประกอบอาชีพเกษตรกรรม โดยปลูกข้าว และมันสำปะหลัง

ลักษณะพิเศษของโฮมสเตย์นี้คือใกล้แหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ เช่นทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม เนื่องจากที่ตั้งอยู่บนที่สูงจึงมีอากาศเย็นสบาย

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

โฮมสเตย์นี้มีลักษณะพิเศษตั้งอยู่บนที่สูงมีอากาศดี เย็นสบาย และใกล้กับแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ คือทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม น้ำตกเทพพนา บ้านดิน เป็นต้น ดังนั้นกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นการนำเที่ยวชมความสวยงามของธรรมชาติ

อัตราค่าที่พัก 150 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 60 บาทต่อมื้อต่อคน (อาหาร 3-4 อย่าง)

การรับนักท่องเที่ยว

ยังไม่เคยมีนักท่องเที่ยวมาพัก

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดความรู้ด้านการต้อนรับและบริการ นักท่องเที่ยวให้ประทับใจ ต้องการพัฒนาอาชีพ เช่น การจักสาน ทอผ้า การเพาะเห็ดหอม เป็นต้น ขาดผู้ที่พร้อมจะเป็นผู้นำ ความพร้อมของสมาชิกในครอบครัวและบ้านพัก ไม่ได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนตำบล

4.2.1.2.3 บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำกรกลุ่มตั้งอยู่ที่บ้านน้ำลาด ตำบลนายางลัด อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36230 ซึ่งเป็นบ้านของประธานกลุ่ม เริ่มโครงการเมื่อปี 2548 มีจำนวนบ้านสมาชิก 36 หลัง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 20 หลัง ปัจจุบันขยายเพิ่มขึ้นเป็น 19 หลัง บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนายเฉลิม สิริสาชา ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านน้ำลาดทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม กรรมการประกอบด้วยนายสุศักดิ์ อยู่วิเชียร โทร.081-7459506 (อบต.) นายสุทัศน์ สิริสุหลง และผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านน้ำลาด ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย

ประวัติความเป็นมา

บ้านน้ำลาดเป็นหมู่บ้านดั้งเดิมของชาวบ้านที่ตั้งหลักแหล่งอาศัยอยู่บนพื้นที่สูงที่เรียกว่าชาวบล มีวัฒนธรรมและภาษาเป็นของตนเอง จึงมีนักวิจัยและคณาจารย์จากสถาบันการศึกษาต่างๆเข้าไปศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่เป็นประจำ เช่นจากมหาวิทยาลัยมหาสารคาม มาทำการศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อผลิตเป็นสื่อภาษาท้องถิ่น นอกจากนี้ยังมีการถ่ายทำสารคดีต่างๆหลายรายการ

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยลักษณะพิเศษของหมู่บ้านน้ำลาดคือ วัฒนธรรมชาวบล การมีภาษาเป็นของตนเอง มีการใช้สมุนไพร มีชาวบ้านที่มีความสามารถในการเป่าไปไม้ให้เป็นเสียงเพลงต่างๆได้ ประกอบกับตั้งอยู่ไม่ห่างจากแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญๆ ของอำเภอเทพสถิตมากนัก เช่นทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม กิจกรรมการท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ที่นี่จึงเน้นไปที่การศึกษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่และวัฒนธรรมของชาวบ้านเป็นหลัก และชมแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ เช่นน้ำตกถ้ำค้างคาว น้ำตกไพรทอง ทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม เป็นต้น

นอกจากนี้ยังมีกิจกรรมการแสดงของพื้นบ้านให้ชมด้วยคือ รำพื้นบ้านชาวบล กระเจี๊ยะ และการผูกข้อมือเรียกขวัญ ในส่วนของอัตราค่าบริการที่พักนั้น คิดค่าบริการในลักษณะเหมาจ่ายในอัตรา 400 บาทต่อคนต่อคืน โดยในวงเงินดังกล่าวจะแบ่งออกเป็น 4 ส่วนเท่าๆกันคือ ค่าที่พัก 100 บาทค่าอาหาร 100บาท กรรมการในการดูแลให้บริการ 100 บาทและการแสดง 100 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

รับนักท่องเที่ยวมาแล้ว 7 ครั้ง ในช่วงดอกกระเจียวบานและต้นหนาว

ปัญหาอุปสรรค

ความขัดแย้งระหว่างสมาชิกที่ไม่เข้าใจผลประโยชน์

4.2.1.2.4 โฮมสเตย์วังคำแคน

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านวังคำแคน หมู่ที่ 9 ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36000 เริ่มโครงการเมื่อปี 2549 มีจำนวนบ้านสมาชิก 43 หลัง ปัจจุบันเหลือ 31 หลัง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 19 หลัง บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนายจวน หนองสระ โทร.085-7691654 ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม ยังไม่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ผู้ประสานงานกลุ่มคือ นายเจริญ เจสันเทียะ ผู้ใหญ่บ้าน โทร. 087-9601853

ประวัติความเป็นมา

เริ่มวางแผนโครงการเมื่อวันที่ 26 พฤศจิกายน 2544 เพื่อพัฒนามอหินขาวให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยว โดยการประสานให้กรมทรัพยากรธรณีมาวิเคราะห์อายุหิน ซึ่งคาดว่าจะมีอายุประมาณ 190 ล้านปี เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามาชมหินประมาณปี 2547 และเริ่มตั้ง โฮมสเตย์ในเดือนมีนาคม 2549 มีบ้านสมาชิก 43 หลัง แต่ปัจจุบันเหลือเพียง 31 หลัง สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ 19 หลัง

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

โฮมสเตย์นี้มีลักษณะพิเศษคือ มีสถานที่ท่องเที่ยวที่เรียกว่า “มอหินขาว” ซึ่งเป็นกลุ่มก้อนหินธรรมชาติขนาดใหญ่ จำนวนมากบนภูเขา แบ่งเป็น 4 กลุ่มคือ

- 1) แท่งหิน 5 ก้อน เป็นก้อนหินขนาดใหญ่สุด 22 คนโอบและมีความสูงมาก ตั้งเรียงกัน 5 แท่ง
- 2) กลุ่มก้อนหิน 50 ก้อน มีรูปร่างและรูปทรงต่างๆ กันไป เช่น ช้าง เต่า เป็นต้น

3) ผากล้วยไม้ เป็นเขาก้อนหินที่มีกล้วยไม้อยู่หลายสกุล เช่น ม้าวิ่ง (Doritis) ลิ่นมังกร (Habenaria) เป็นต้น

4) ผาห้วน เป็นก้อนหินที่มีลักษณะเป็นหน้าผาสูง สถานที่ท่องเที่ยวใกล้เคียง ได้แก่ เขื่อนลำปะทาว พระธาตุเกศแก้ว น้ำตกตาดโตน ค่าที่พักพร้อมอาหารเช้าและเย็น 150 บาทต่อคนต่อคืน (อาหารพื้นเมือง) และ 300 บาทต่อคนต่อคืน (อาหารอย่างดี) กางเต็นท์บนมอหินขาว ราคาเต็นท์ละ 100 บาทต่อ 2 คน โดยจัดยาม ไฟ และผู้นำเที่ยวให้

การรับนักท่องเที่ยว

รับนักท่องเที่ยวมาแล้ว 6-7 ครั้ง

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ ชาวบ้านยังกลัวว่าการต้อนรับจะไม่เป็นที่ประทับใจของแขกที่เข้ามาพัก สมาชิกในหมู่บ้านบางคนยังไม่เข้าใจเรื่องการทำโฮมสเตย์

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

อยากให้เครือข่ายช่วยประชาสัมพันธ์ให้

4.2.1.2.5 ตาดโตนโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 199 หมู่ที่ 1 ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จังหวัดชัยภูมิ รหัสไปรษณีย์ 36000 อยู่ห่างจากตัวเมือง 18 กิโลเมตร เริ่มโครงการเมื่อปี 2548 มีจำนวนบ้านสมาชิก 18 คน บ้านที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้ จำนวน 7-8 หลัง บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ โดยมีนางสุวิรัตน์ จงกลณี โทร.044-853389 ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม กรรมการประกอบด้วย นายปอง คบมิตร ผู้ใหญ่ เคยส่งเข้ารับการประเมินมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2549 โดยส่งบ้านเข้ารับการประเมิน 4 หลัง แต่ไม่ผ่านการประเมิน

ประวัติความเป็นมา

ด้วยภารกิจในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชนของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิซึ่งเป็นสถาบันการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่ตั้งอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านตาดโตนมากนัก จึงเกิดงานวิจัยของคณาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิที่ต้องการบริการภาควิชาการเกี่ยวกับการพักค้างแบบโฮมสเตย์ และเห็นว่าหมู่บ้านตาดโตนเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ติดกับวนอุทยานตาดโตน ซึ่งในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวมาท่องเที่ยวเป็นประจำ จึงเลือกเอาหมู่บ้าน

ตาดโตนเป็นหมู่บ้านที่ทำโฮมสเตย์ขึ้น ด้วยการรวบรวมสมาชิกในหมู่บ้านจำนวน 18 คน ก่อตั้งเป็นกรรมการดำเนินการโดยมีนางสุวิรัตน์ จงกลณี เป็นประธานคณะกรรมการ

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

โฮมสเตย์นี้มีลักษณะพิเศษคือตั้งอยู่ในอำเภอมืองห่างจากตัวเมืองเพียง 18 กิโลเมตรเท่านั้น แหล่งท่องเที่ยวหลักของที่นี่คือวนอุทยานตาดโตน มีน้ำตกตาดโตน น้ำตกตาดฟ้า มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวตลอดทั้งปี อัตราค่าที่พัก 200 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อมื้อต่อคน ค่ามัดคุเทศก์นำเที่ยว 150 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวเข้าพักเป็นประจำแต่นักท่องเที่ยวประสงค์จะพักเฉพาะบ้านของประธาน เท่านั้น เพราะมีบ้านพักแยกต่างหากจากบ้านเจ้าของบ้าน มีบริเวณบ้านที่ร่มรื่น ตั้งอยู่ริมน้ำ ซึ่งมีน้ำใสไหลตลอดปี มีกอไผ่ขนาดใหญ่เรียงรายตามริมธาร ร่มรื่นเย็นสบาย จึงเป็นที่ต้องการของแขกที่มาพักค้าง จึงไม่ยอมไปพักที่บ้านสมาชิกอื่น

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ แขกที่มาพักเจาะจงพักเฉพาะที่บ้านของประธาน

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีความรู้และข้อมูลของแต่ละกลุ่ม มีข้อมูลของสมาชิกในเครือข่ายอย่างครบถ้วนสมบูรณ์

4.2.1.2.6 สรุปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดชัยภูมิ

โดยสรุปใจเขตจังหวัดชัยภูมิมีจำนวนโฮมสเตย์ทั้งสิ้น 5 แห่ง มีทั้งโฮมสเตย์ที่ดำเนินการแล้วและอยู่ในระหว่างการดำเนินการก่อสร้างที่พัก แต่ละแห่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- 1) โฮมสเตย์บ้านดิน ตั้งอยู่ที่หมู่บ้านเทพนา ตำบลบ้านไร่ อำเภเทพสถิต จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของธรรมชาติ ความแปลกของบ้านดิน สถานที่ท่องเที่ยวแหล่งใหม่เช่น คลองปู่เจ็ดสี(ปูราชีนี) ถ้ำค้างคาว ไทรสามขา ป่าหินงาม ผาน้ำย่อย ไม้ไผ่ปล้องยาว ทุ่งดอกกระเจียว เป็นต้น
- 2) โฮมสเตย์โคกกระเบื้องไห ตั้งอยู่ที่ตำบลบ้านไร่ อำเภเทพสถิต จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของธรรมชาติ อากาศบริสุทธิ์ ทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม

3) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาปางก๊าด อำเภอเทพสถิต จุดเด่นของที่นี่คือ วิถีชีวิตของชุมชนชาวบล ซึ่งมีภาษาของตนเอง

4) โฮมสเตย์วังคำแคน ตั้งอยู่ที่ตำบลท่าหินโงม อำเภอเมือง จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของกลุ่มก้อนหินธรรมชาติขนาดใหญ่บนภูเขา ที่เรียกว่า มอหินขาว

5) ตาดโตนโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลนาฝาย อำเภอเมือง จุดเด่นของที่นี่คือเป็นแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติในวนอุทยานตาดโตน น้ำตกตาดโตน น้ำตกตาดฟ้า

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาเครือข่ายนั้น พบว่ากลุ่มโฮมสเตย์แต่ละกลุ่มของจังหวัดชัยภูมิยังไม่พบว่ามี การติดต่อประสานเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มในลักษณะของเครือข่าย มีเพียงการไปประชุมร่วมกันซึ่งจัดโดยหน่วยงานราชการเท่านั้น กลุ่มส่วนใหญ่อยากให้มีเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ทั้งยังไม่พบว่ามี การเชื่อมโยงกับกลุ่มโฮมสเตย์อื่นๆ ในเขตจังหวัดอีสานใต้

4.2.1.3 โสมสเดย์ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนโสมสเดย์ที่ค้นพบ 1 แห่ง คือ ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ ที่ทำการตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชุมชนคอกวัว ตำบลนาโพธิ์ อำเภอนาโพธิ์ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.3.1 ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ เลขที่ 17 หมู่ที่ 5 ตำบลนาโพธิ์ อำเภอ นาโพธิ์ จังหวัดบุรีรัมย์ รหัสไปรษณีย์ 31230 เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าพักในลักษณะโสมสเดย์ครั้งแรกเมื่อปี 2548 โดยมีบ้าน 10 หลังที่ให้บริการรับนักท่องเที่ยวดำเนินการในรูปคณะกรรมการโดยมีนายวิชัย เกษศรี ผู้ใหญ่บ้าน โทร.0-4462-9510 เป็นประธานกลุ่ม ยังไม่ได้ขอรับมาตรฐานโสมสเดย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ เป็นชุมชนที่มีการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และมีการทอผ้าไหม จากแนวคิดของนายกเทศมนตรี ที่อยากให้เป็นเส้นทางสายไหม เป็นเครือข่ายสำหรับการท่องเที่ยวและการศึกษาในเรื่องผ้าไหม เพราะอำเภอนาโพธิ์เป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงด้านการทอผ้าไหม จึงอยากให้มีที่พักสำหรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับการทอผ้าไหม เริ่มตั้งแต่ปี 2548 มีบ้าน 10 หลังที่เข้าร่วมโครงการ

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยเป็นหมู่บ้านที่มีวัฒนธรรมการทอผ้าไหม แหล่งท่องเที่ยวจึงเกี่ยวกับวิถีชีวิตของชุมชน เช่น การปลูกหม่อน เลี้ยงไหม การสาวไหม การย้อม และการทอผ้าไหม อัตราค่าที่พักคนละ 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อคนต่อมื้อ

การรับนักท่องเที่ยว

มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาศึกษางานการทอผ้าไหม ส่วนใหญ่มาเข้าเย็นกลับ ที่พักค้างมีเพียงคณะเดียวคือเมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2549 มีคณะจากอำเภอลานสกา จำนวน 80 คน ซึ่งไปบ้านละ 10 คน

ปัญหาอุปสรรค

มีจำนวนผู้เข้าพักน้อย

การสร้างเครือข่าย

เคยไปศึกษาดูงานที่บ้านบุไทร อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา อยากให้มีข้อมูลของแต่ละแห่งไว้แลกเปลี่ยนกัน

4.2.1.3.2 สรุปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์

ในเขตจังหวัดบุรีรัมย์มีจำนวนโฮมสเตย์ที่ค้นพบ 1 แห่ง คือ ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ ที่ทำการตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านชุมชนคอกวัว ตำบล นาโพธิ์ อำเภอ นาโพธิ์ จุดเด่นของโฮมสเตย์ที่นี่คือ วิถีชีวิตการปลูกหม่อนเลี้ยงไหม และการทอผ้าไหมของชาวบ้าน ตั้งแต่เปิดดำเนินการมีแขกเข้าพักเพียงกลุ่มเดียว ปัญหาอุปสรรคที่พบคือการประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาเครือข่ายนั้น พบว่ายังไม่มีการสร้างเครือข่ายกับโฮมสเตย์อื่นๆ จะมีก็เพียงการไปศึกษาดูงานที่โฮมสเตย์บุไทรเท่านั้นแต่ไม่มีการติดต่อสื่อสารกันอย่างต่อเนื่อง และต้องการให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโฮมสเตย์ด้วยกัน

4.2.1.4 โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดสุรินทร์

จังหวัดสุรินทร์ พบว่ามีโฮมสเตย์ที่ทำในรูปคณะกรรมการดำเนินการอย่างเป็นทางการเพียงแห่งเดียว คือโฮมสเตย์บ้านหนองบัว ตั้งอยู่ใกล้ๆ กับหมู่บ้านตากกลางซึ่งเป็นศูนย์ศึกษา คือ ตั้งอยู่ที่ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.4.1 โฮมสเตย์บ้านหนองบัว

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองบัว หมู่ที่ 14 ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32120 เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าพักในลักษณะโฮมสเตย์ครั้งแรกเมื่อปี 2548 โดยมีบ้าน 10 หลังที่ให้บริการรับนักท่องเที่ยว โดยการจัดที่พักจะจัดหมุนเวียนกันไป ดำเนินการในรูปคณะกรรมการโดยมีนายวิชชัย ศาลางาม ผู้ใหญ่บ้าน โทร. 081-0655575 เป็นประธานกลุ่ม นายประชิด บุญเหลือ รองประธานโทร.081-9776680 และนางกุลธิดา ศาลางาม เป็นผู้ประสานงาน ยังไม่ได้ขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองบัว ตั้งอยู่ไม่ห่างจากหมู่บ้านตากกลางซึ่งเป็นสถานที่ตั้งศูนย์คชสารมากนัก แต่ในวันที่ศูนย์คชสารจะมีการจัดแสดงของช้าง มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศเดินทางมาศึกษาเกี่ยวกับเรื่องช้าง ชมการแสดงของช้างเป็นประจำ

นายก อบต. และปลัด อบต.กระโพ จึงมีแนวคิดในการทำโฮมสเตย์ขึ้นที่หมู่บ้านหนองบัว โดยหารือแนวทางการดำเนินงานกับการท่องเที่ยวจังหวัดสุรินทร์ มีวัตถุประสงค์ในการก่อตั้งเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมหมู่บ้านเลี้ยงช้างที่ใหญ่ที่สุดในโลก เป็นการสร้างงาน สร้างรายได้ในชุมชน และนำสมาชิกไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ที่จังหวัดอ่างทองและจังหวัดนครนายก

มีบ้าน 10 หลังที่เข้าร่วมเป็นที่พักโฮมสเตย์ ซึ่งในจำนวนนี้มี 5 หลังที่มีการเลี้ยงช้างด้วย แต่บางวันช้างต้องออกไปเร็ว

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ความเด่นของโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านเลี้ยงช้าง อยู่ที่วิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมและประเพณีของชาวส่วยที่มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง วิถีชีวิตของชาวบ้านที่ดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับช้าง เป็นหมู่บ้านเดียวที่มีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร เป็นหมู่บ้านเลี้ยงช้างที่ใหญ่ที่สุด ด้วยความโดดเด่นดังกล่าว แหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นแหล่งที่เกี่ยวข้องกับช้างเช่น ศูนย์คชศึกษา สถานที่แสดงของช้าง และสถานที่อาบน้ำช้าง มีกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยวประจำวันดังนี้

1) การแสดงของช้าง มีการแสดงของช้างเป็นประจำทุกวันๆ ละ 2 รอบ เวลา 10:00 น. และ 14:00น. ณ บริเวณลานแสดงช้างของศูนย์คชศึกษา ไม่คิดค่าบริการ แต่ผู้เข้าชมสามารถบริจาคเป็นค่าอาหารช้างได้

2) บริการนั่งช้าง ชมบริเวณศูนย์คชศึกษา ชมวิถีชีวิตของคนเลี้ยงช้าง

3) ชมการอาบน้ำช้าง ชมช้างอาบน้ำในแม่น้ำมูล (วังทะเล) เวลา 15:00-16:00น.

4) ชมพิพิธภัณฑ์ เป็นการศึกษาความรู้เกี่ยวกับช้าง เช่น ชมโครงกระดูกช้าง ชมภาพประวัติศาสตร์ความเป็นมาของหมู่บ้านช้าง อวัยวะส่วนสำคัญต่างๆ ของช้าง เรื่องราวการคล้องช้าง การจับช้างป่า เครื่องแต่งกายของปะกาหลวง ที่เก็บรักษาหนังปะกาศักดิ์สิทธิ์ที่เคยผ่านการคล้องช้างมาแล้วนับไม่ถ้วน อุปกรณ์ในการให้สัตยาณการคล้องช้างที่เรียกว่า ชั่งหรือแงแกล เครื่องเป่าของปะกา

อัตราค่าที่พักคนละ 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหารเช้า และกลางวัน 50 บาท ต่อมือต่อคน และค่าอาหารเย็น 80 บาทต่อคน ค่าเช่าจักรยานคันละ 20 บาท

การรับนักท่องเที่ยว

มีทั้งคณะที่มาพักค้างและไม่พัก เพื่อศึกษาศึกษาดูงานกิจกรรมการเลี้ยงช้าง ตั้งแต่เริ่มเปิดมามีเพียง 2 คณะที่มาพักค้าง

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาหลักของที่นี่คือขาดการประชาสัมพันธ์จำนวนนักท่องเที่ยวมีจำนวนไม่มากนักที่พักค้าง

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

อยากให้มีความช่วยเหลือกัน

4.2.1.4.2 สรุปรูปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดสุรินทร์

โดยสรุปจังหวัดสุรินทร์ มีโฮมสเตย์ที่ทำในรูปคณะกรรมการ ดำเนินการอย่างเป็นทางการเพียงแห่งเดียว คือโฮมสเตย์บ้านหนองบัว ตั้งอยู่ใกล้ๆ กับหมู่บ้านตากกลางซึ่งเป็นศูนย์คชศึกษา คือ ตั้งอยู่ที่ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จุดเด่นของที่นี่คือ วิถีชีวิตของชาวส่วย การเลี้ยงช้าง การแสดงของช้าง ชมการอาบน้ำช้าง และขี่ช้างชมวิถีชีวิตของชุมชน ปัญหาอุปสรรคของโฮมสเตย์ในเขตนี้คือการประชาสัมพันธ์

ในประเด็นเรื่องเครือข่ายนั้น ไม่พบว่ามีมีการประสานเชื่อมโยงกับโฮมสเตย์อื่นๆ ในเขตอีสานใต้ แต่อยากให้มีความช่วยเหลือกัน

4.2.1.5 โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ

จังหวัดศรีสะเกษ มีชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นโฮมสเตย์เพียงแห่งเดียวคือ ละมหนองหารโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลละลม อำเภอภูสิงห์ มีรายละเอียดดังนี้

4.2.1.5.1 ละมหนองหารโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่ทำการกลุ่มกสิกรรมไร้สารพิษละลม 140 หมู่ที่ 13 ตำบลละลม อำเภอภูสิงห์ จังหวัดศรีสะเกษ เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าพักในลักษณะโฮมสเตย์ครั้งแรกเมื่อปลายปี 2549 ดำเนินการในรูปคณะกรรมการโดยมีนายสมศรี อินทิตเดช โทร.087-1034274

เป็นผู้นำกลุ่มและผู้ประสานงาน มีบ้านที่เปิดรับให้พักจำนวน 10 หลัง ยังไม่ได้ขอรับมาตรฐาน
โฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

บ้านละลม เป็นที่ตั้งของกลุ่มกสิกรรมไร้สารพิษละลม ซึ่งกลุ่ม
ดังกล่าวเกิดขึ้นจากการรวมตัวของเกษตรกรผู้ประสบปัญหาในการประกอบอาชีพเกษตรกรรม ใน
เรื่องการใช้สารเคมีที่ต้องใช้ต้นทุนในการผลิตสูงแต่ราคาพืชผลต่ำ และเล็งเห็นภัยจากการใช้
สารเคมีที่มีต่อสุขภาพของทั้งผู้บริโภคและเกษตรกร ทั้งยังทำให้สิ่งแวดล้อมเสื่อม เกษตรกร
จำนวน 10 คนจึงได้รวมตัวกันเข้ารับการอบรม ตามหลักสูตรสัจจะธรรมชีวิตของ สจส. ที่ศูนย์
อบรมชุมชนศรีสะเกษ ซึ่งได้รับแนวคิด “กินสิ่งที่เราปลูก ปลูกสิ่งที่เรากิน ทำสิ่งที่เราใช้ ใช้สิ่งที่เรา
ทำ” เป็นแนวคิดหลักในเรื่องของการพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน ผนวกกับการลดละเลิกอบายมุข
หลังจากการอบรมเกิดการรวมตัวกันของสมาชิกจำนวน 15 คน นำเงินคนละ 1,100 บาท ซึ่งเป็น
เงินที่ต้องใช้ในการซื้อปุ๋ยเคมีทุกปี มารวมกันเพื่อสร้างโรงผลิตปุ๋ยชีวภาพขึ้น พร้อมทั้งช่วยกันผลิต
ปุ๋ยชีวภาพเพื่อใช้ในการเกษตรของตนเอง ซึ่งปรากฏว่าสามารถผลิตได้ถึง 100 ตัน ทำให้สมาชิกมี
ปุ๋ยใช้อย่างเพียงพอ ที่เหลือก็จำหน่ายนำเงินเข้ากลุ่ม

ปี พ.ศ.2545 ได้รับงบประมาณกระตุ้นเศรษฐกิจจาก อบต.
จำนวนเงิน 590,000 บาท ในการก่อสร้างโรงปุ๋ยพร้อมเครื่องจักร ปี พ.ศ.2547 ได้รับงบประมาณ
จากงบยุทธศาสตร์จังหวัด ศรีสะเกษ จำนวนเงิน 48,000 บาท ให้ก่อสร้างโรงบ่มปุ๋ย และได้รับ
งบประมาณเพิ่มเติมสำหรับการซื้อเครื่องจักรในการผลิตปุ๋ยอีก 250,000 บาท ปี พ.ศ.2548 ได้รับ
งบประมาณสนับสนุนจากกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ปี พ.ศ.2549 ได้รับงบสนับสนุน
จาก อบต.ละลม ในการจัดซื้อเครื่องจักรและขยายโรงงานผลิตปุ๋ย

จากการดำเนินงานของกลุ่มที่เจริญเติบโตจนสามารถผลิตปุ๋ย
ออกจำหน่ายยังจังหวัดต่างๆ ทั่วประเทศ ทำให้มีผู้มาศึกษาดูงานการดำเนินงานของกลุ่มเฉลี่ย
เดือนละไม่ต่ำกว่า 50 คน จึงทำให้เกิดการทำโฮมสเตย์ขึ้นที่นี่

สำหรับแนวคิดการทำโฮมสเตย์ของที่นี่นั้น คุณสมศรีกล่าวว่า
ไม่ได้ทำโดยเห็นว่าจะมีนักท่องเที่ยวมาพักค้าง แต่ทำเพื่อเป็นการรองรับผู้ที่มาศึกษาเรียนรู้
เกี่ยวกับการพึ่งตนเอง และพักค้าง ไม่ได้ทำเป็นมืออาชีพเพื่อจะรับนักท่องเที่ยวโดยตรง แต่ทำเพื่อ
ไว้เพื่อรองรับผู้ที่มาศึกษา ดูงาน มาเรียนรู้และไม่มีที่พัก และหากต้องการท่องเที่ยวก็จะมีช่อง
สง่า ซึ่งเป็นชายแดนติดกับประเทศเขมร

ยังไม่มีเอกสารเกี่ยวกับการพักแบบโฮมสเตย์

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยไม่เน้นเรื่องการท่องเที่ยว แต่เน้นเรื่องของการเรียนรู้ จึงเป็นกิจกรรมเพื่อการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตสบู่ การผลิตสารป้องกันแมลง หากต้องการท่องเที่ยวก็สามารถเดินทางไปท่องเที่ยวยังเขตแดนติดต่อกับประเทศเขมรที่ช่องสะง่า อัตราค่าที่พักคนละ 50 บาทต่อคนต่อคืน อาหารทานรวมกันที่ศูนย์เรียนรู้ของกลุ่ม

การรับนักท่องเที่ยว

ครั้งล่าสุดเมื่อเดือนธันวาคม 2549 รับคณะที่มาศึกษาดูงาน จากจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 25 คน

ปัญหาอุปสรรค

ขาดเอกสารเกี่ยวกับการประชาสัมพันธ์โฮมสเตย์ของที่นี่

การสร้างเครือข่าย

ต่อแนวคิดเรื่องการสร้างเครือข่ายนั้น คุณสมศรี มีความเห็นว่าคุณขณะนี้ยังไม่มี การเชื่อมโยงเครือข่ายกัน ขาดข้อมูลระหว่างกลุ่มและไม่ว่าจะเชื่อมอย่างไรระหว่างกลุ่ม ยังไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับเครือข่าย หากมีโอกาสก็จะเข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายที่เขามีอยู่แล้ว อยากรู้ว่าแต่ละแห่งมีอะไรดีๆ จะได้บอกให้ผู้ที่มาพักที่นี่ทราบด้วย

4.2.1.5.2 สรุปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดศรีสะเกษ

โดยสรุปจังหวัดศรีสะเกษ มีชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นโฮมสเตย์เพียงแห่งเดียวคือ ละครหนองหารโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลละคร อำเภอกันทรวิชัย จุดเด่นของที่นี่คือ กลุ่มกิจกรรมไร่สารพิษละคร เน้นกิจกรรมการเรียนรู้การผลิตปุ๋ยชีวภาพ การผลิตสบู่ น้ำปลา สารป้องกันแมลง เป็นต้น เน้นการเรียนรู้เกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ นั้น พบว่า กลุ่มละครหนองหารโฮมสเตย์ยังไม่มี การเชื่อมโยงในลักษณะเครือข่ายกับโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ แต่ต้องการเข้าร่วมเครือข่ายเพื่อประชุมร่วมกัน พูดคุยกันว่าแต่ละแห่งมีอะไร จะได้เรียนรู้และส่งต่อนักท่องเที่ยวระหว่างโฮมสเตย์ด้วยกัน

4.2.1.6 โหมสเตย์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

จากการศึกษาข้อมูลจากเว็บไซต์ และการเดินทางไปสัมภาษณ์ประธาน โหมสเตย์ หรือผู้ที่รับผิดชอบโดยตรงเช่น เลขากลุ่ม ตลอดจนโทรศัพท์ไปสอบถาม พบว่า ในเขต จังหวัดอุบลราชธานี มีโหมสเตย์ที่ดำเนินการแล้วทั้งสิ้น 10 แห่ง แต่ละแห่งมี รายละเอียด ดังต่อไปนี้

4.2.1.6.1 ปะอ่าวโหมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่เลขที่ 190 หมู่ที่ 5 ตำบลปะอ่าว อำเภอเมือง จังหวัด อุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34000 เริ่มโครงการเมื่อปี 2548 โดยมีบ้านให้พักจำนวน 15 หลัง บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ มีนายอภิชาติ พานเงิน เป็นประธาน โทร.045-344364 081-9660525 และมีนายสมเนตร แวงคุ้ม โทร.081-9670225 เป็นผู้ประสานงานช่วย ได้รับมาตรฐาน โหมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548

ประวัติความเป็นมา

ด้วยหมู่บ้านปะอ่าวเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ที่มีวัฒนธรรมในการ หล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม จึงมีผลิตภัณฑ์หลักของชุมชนจึงเป็นผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ จากทองเหลือง มีศูนย์ ทัศนกรรมทองเหลืองบ้านปะอ่าว มีขั้นตอนและกระบวนการ ผลิต จึงมีผู้คนมาเที่ยวศึกษากระบวนการผลิต และดูวัฒนธรรมของท้องถิ่น จึงเป็นที่มา ของการทำโหมสเตย์เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการพักค้าง โดยเริ่มดำเนินการเมื่อปี 2548

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ศึกษาวิถีชีวิต การทอผ้าไหม ศึกษากระบวนการหล่อทองเหลือง แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย เข้าชมป่า อนุรักษ์ สวนสัตว์เปิดของชุมชน ชมกระบวนการหล่อทองเหลืองโบราณ เยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านของชุมชน นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านกว่า 200 ปี อัตราค่าที่พัก 200 บาทต่อคน ต่อคืน

การรับนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวเข้าไปเยี่ยมชม ชื่อของที่ระลึก ผ้าไหม และผลิตภัณฑ์ทองเหลือง เป็นประจำ

ปัญหาอุปสรรค

ต้องการให้ภาครัฐสนับสนุนทั้งในด้านการประชาสัมพันธ์และงบประมาณ

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

อยากให้มีทะเบียนโฮมสเตย์ และอยากให้จัดสัมมนาเพิ่มความรู้อย่างน้อยปีละครั้ง

4.2.1.6.2 โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่บ้านวังอ้อ ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มโครงการเมื่อปี.2545 โดยมีบ้านให้พักจำนวน 12 หลัง บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ มีนายสีหา มงคลแก้ว เป็นประธาน โทร.084-8237727 , 086-6511730

ประวัติความเป็นมา

ด้วยในบริเวณไม่ห่างจากบ้านวังอ้อนัก เป็นบริเวณที่มีผืนป่าขนาดใหญ่ที่อุดมสมบูรณ์เนื้อที่ประมาณ 1800 ไร่ เรียกกันว่าป่าดงใหญ่ ภาครัฐต้องการรักษาผืนป่าแห่งนี้ไว้ เช่นเดียวกับป่าดงนาทาม เพื่อรักษาป่าผืนนี้ไว้จึงเกิดโครงการต่างๆ ที่ชุมชนมีส่วนร่วม ป่าผืนดังกล่าวจึงยังดำรงความเป็นผืนป่าอันอุดมสมบูรณ์จนทุกวันนี้ ปัจจุบันเป็นศูนย์ปฏิบัติธรรมและแหล่งเรียนรู้เกษตรยั่งยืน มีผู้มาศึกษาดูงานเป็นจำนวนมาก ทั้งชาวไทยและต่างประเทศ สถานศึกษานำนักเรียนนักศึกษาเข้ามาปฏิบัติธรรมและเรียนรู้ธรรมชาติจากผืนป่าดังกล่าว จึงเกิดโครงการบ้านพักแบบโฮมสเตย์ขึ้นเพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รองรับการเข้าค่ายของเยาวชนที่เข้ามาใช้เป็นที่ศึกษาเรียนรู้และปฏิบัติธรรมเป็นจำนวนมาก

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

เป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ การเข้าค่ายอบรมคุณธรรมของเยาวชน และองค์กรต่างๆ จุดเด่นคือการพักค้างแรมในป่า ชมธรรมชาติ ชมนก อัตราค่าที่พัก 150 บาทต่อหลังต่อคืน

การรับนักท่องเที่ยว

ปัจจุบันมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศเข้ามาศึกษาดูงาน และสถานศึกษานำนักเรียนนักศึกษาเข้าค่าย เป็นประจำ

ปัญหาอุปสรรค

ต้องการหยุดพักการให้บริการในช่วงหน้าฝน แต่ก็มีแขกเข้ามาพักเป็นประจำ

4.2.1.6.3 โฮมสเตย์บ้านคอนขุมเงิน(ค้อใต้)

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านค้อใต้ หมู่ที่ 10 ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอบึงสามพัน จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34110 เริ่มเปิดรับนักท่องเที่ยวเข้าพักในลักษณะโฮมสเตย์ครั้งแรกเมื่อปลายปี 2546 โดยมีแขกเข้าพักจำนวน 16 คน เป็นชาวต่างประเทศ ดำเนินการในรูปคณะกรรมการโดยมีนายทองปน ชัยคำ (พ่อทองปน) โทร.089-8180983 ซึ่งเป็น อบต. เป็นผู้นำกลุ่มและผู้ประสานงาน และมีนายอุดม แสงป้อม โทร.086-6492218 เป็น ผู้ประสานงานช่วย ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548

ประวัติความเป็นมา

บ้านค้อใต้เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมมูล เป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการสร้างเขื่อนปากมูล เพราะอาชีพหลักของชาวค้อใต้คือการทำประมงเก็บบรื้อยเปอร์เซ็นต์ เป็นคนไม่มีนา จึงต้องหากิน ด้วยการจับปลาเป็นอาชีพหลัก แตกต่างจากบ้านแก่งสะพือใต้ที่มีนา

ตุ้มเป็นเครื่องมือหลักที่ใช้ในการจับปลาของชาวบ้านค้อใต้ที่ใช้สำหรับการจับปลาทุกปี จนกระทั่งในช่วงปี 2534-2535 การวางตุ้มได้หายไป เพราะจำนวนปลาจากน้ำโขงที่ขึ้นมาวางไข่ในฤดูฝนลดลง เนื่องจากการสร้างเขื่อนปากมูล จนกระทั่งถึงปี 2548 เป็นต้นมาชาวบ้านเริ่มใช้ตุ้มเป็นเครื่องมือในการจับปลาอีกครั้ง เพราะความสำเร็จจากการใช้แนวคิด “วังปลา” ของพ่อทองปน ซึ่งส่งผลให้จำนวนปลามีเพิ่มมากขึ้น

การเริ่มต้นทำโฮมสเตย์ของที่นี่ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญและเป็นผู้นำในการดำเนินการคือ นายทองปน ไชยคำ (ชาวบ้านเรียกพ่อทองปน) ซึ่งเป็นที่ยอมรับของชุมชน มีโอกาสเดินทางไปศึกษาดูงานจากชุมชนต่างๆ รวมทั้งการไปดูงานโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านชะฮอมด้วย ได้เห็นความแตกต่างของแต่ละชุมชน แนวคิดหลักของพ่อทองปนในการพัฒนาหมู่บ้านของตนเองคือการพึ่งตนเองให้มากที่สุด

ดังนั้นการเริ่มทำโฮมสเตย์ของชาวบ้านค้อใต้จึงเริ่มจากวิธีคิดที่ว่า “เรามีภูมิปัญญา” กล่าวคือ พ่อทองปน เคยไปศึกษาดูงานชุมชนที่จังหวัดแพร่ ที่มีกร

ท่องเที่ยวเดินป่าศึกษาระบบนิเวศของธรรมชาติ แม้จะเป็นป่าที่มีร่องรอยของการถูกทำลายแล้วก็ตาม จึงเกิดแนวคิดที่ว่าที่หมู่บ้านค้อไต้ก็มีภูมิปัญญาและมีระบบนิเวศของสายน้ำที่สามารถศึกษาได้เช่นกัน จึงได้จัดทำหลักสูตรห้องเรียนชุมชนขึ้น โดยสาระสำคัญของหลักสูตรนี้ประกอบด้วย การศึกษาระบบของ ป่าบุง ป่าทาม ระบบโคก ระบบสายน้ำ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน

คณะที่เข้าศึกษาหลักสูตรดังกล่าวเป็นคณะแรกคือคณะนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยมหาสารคามจำนวน 50 คน แต่ไม่ได้พักค้างเพราะยังไม่ได้เปิดรับให้พักค้าง เพราะไปติดอยู่ที่วิถีคิดที่ว่า การจะรับนักท่องเที่ยวได้จะต้องมีระบบสาธิตูปโภคที่พร้อมเสียก่อน ทั้งที่หลับที่นอน ห้องน้ำต้องเป็นห้องน้ำที่ทันสมัย เป็นต้น

การก่อรูปเป็นโฮมสเตย์ของหมู่บ้านค้อไต้ เริ่มจากคณะอาจารย์จากมหาวิทยาลัยขอนแก่นและมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี เข้ามาร่วมกันหารือที่หมู่บ้านว่าทำอย่างไรคนจึงจะเข้ามาพักได้ ทั้งๆที่ก่อนหน้านี้มีชาวต่างประเทศมาพักค้างที่นี้อยู่เรื่อยๆ แต่ไม่ได้คิดค่าบริการอะไร

จนกระทั่งเมื่อปลายปี 2546 มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี จะมีกลุ่มนักศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจาก 5 ประเทศคือ ออสเตรเลีย พม่า ลาว เวียดนาม และเขมร จำนวน 16 คน เข้ามาศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม อาจารย์ของมหาวิทยาลัยจึงได้มาหารือกับพ่อทองปนว่า จะนำนักศึกษาเข้ามาพักจะคิดอย่างไร จะจัดเป็นระบบกินนอนได้ไหม จะคิดค่าบริการอย่างไร โดยจะพักค้าง 1 คืน จึงได้มีการประชุมชาวบ้านสอบถามความพร้อมของบ้านที่จะรับเข้าพัก และให้อาจารย์เข้าไปดูที่พัก นี้เองจึงถือเป็นจุดเริ่มของการทำโฮมสเตย์ของหมู่บ้านค้อไต้

พ่อทองปนกล่าวว่า แนวคิดหนึ่งในการทำโฮมสเตย์คือ ต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ต้องทำด้วยมือ อธิบายได้ พี่น้องกลุ่มต้องร่วมกันทำทั้งหมด ปัจจุบันมีบ้านที่รับเข้าพักได้ 30 กว่าหลัง ส่วนที่ไม่ได้รับเข้าพักก็จะมาทำหน้าที่ยาอื่น เช่นการแสดง

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือแก่งตะนะ การศึกษาป่าเชิงนิเวศ นำศึกษาป่าชุมชนระบบป่าบุง ป่าทาม ระบบโคก ระบบน้ำ วิถีชีวิตของชุมชน การจับปลา การทำตุ้ม(ตุ้มปลายอน) อัตราค่าที่พักคนละ 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 30 บาทต่อมื้อต่อคน

การรับนักท่องเที่ยว

มีทั้งคณะที่มาพักค้างและไม่พัก เพื่อศึกษาวิถีชีวิตและป่าเชิง

นิเวศ

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาหลักของที่นี่คือขาดการประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

เคยไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านชะจอม และเห็นว่าขณะนี้ยังไม่มีเครือข่ายอยากให้เกิดเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เพื่อเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันทั้งยังเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ข้อมูลเพื่อการท่องเที่ยวของแต่ละโฮมสเตย์อีกด้วยและไม่อยากให้มองรายได้เป็นตัวตั้ง แต่อยากให้นักท่องเที่ยวได้เห็นความเป็นอยู่ของชุมชนชาวบ้านได้รู้จักกับคนแปลกหน้า ได้เพื่อนใหม่ที่มาพักอาศัย ได้รู้จักกัน เพราะจากประสบการณ์ในการรับแขกที่มาพักอาศัยในชุมชนพบว่า บางรายมีการส่งเสื้อผ้า ส่งขนมมาให้ มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากกว่าการซื้อขาย

4.2.1.6.4 ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำกรกลุ่มตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 111 หมู่ที่ 4 ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34350 ซึ่งเป็นบ้านของประธานกลุ่ม เริ่มโครงการเมื่อปี 2530 บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการ แต่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนน้อย จึงดำเนินการพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ และไม่เป็นอุปสรรคในการบริหารจัดการ ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี พ.ศ.2548 – 2550 ประธานกลุ่มคือ นายชูชาติ วารปรีดี โทร.045-243833, 081-9558369 และมี นางวรรณวิภา วารปรีดี โทร. 089-5845117 เป็นผู้ประสานงาน

ประวัติความเป็นมา

ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน เริ่มขึ้นจากการรวมตัวของสมาชิกกลุ่มที่รักและห่วงใยม้าพันธุ์พื้นบ้านที่กำลังจะสูญพันธุ์ไปจากจังหวัดอุบลราชธานี ด้วยการรวบรวมเงินซื้อม้าที่กำลังจะถูกนำไปฆ่า มาเลี้ยงไว้เพื่อการอนุรักษ์ เมื่อปี พ.ศ.2530 ต่อมาเมื่อปี พ.ศ.2533 เกิดปัญหาม้ามีจำนวนมากขึ้นเกิดการขาดแคลนอาหารสำหรับการเลี้ยงม้า จึงได้คิดหาวิธีการหารายได้เพิ่มเพื่อนำมาจัดซื้ออาหารให้ม้าด้วยการเปิดกิจกรรมสอนขี่ม้าขึ้น ต่อมาได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดอุบลราชธานี ในการประชาสัมพันธ์กิจกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งเปิดเป็นโฮมสเตย์รับนักท่องเที่ยวเมื่อปี พ.ศ.

2541 และตั้งเป็นชมรม “อนุรักษ์มรดกพันธุพืชพื้นบ้านขึ้น” และได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี พ.ศ.2548 - 2550

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยลักษณะเด่นของชมรมอนุรักษ์มรดกพันธุพืชพื้นบ้าน คือเป็นสถานที่ให้บริการสอนชี้ม้า ศึกษารวมชาติและอุปนิสัยของมรดกพันธุพืชพื้นบ้าน ด้วยการบริการแบบเป็นกันเอง เน้นความประทับใจของลูกค้าเป็นสำคัญ กิจกรรมการท่องเที่ยวจึงเป็นกิจกรรมในเชิงการผจญภัย และการอนุรักษ์

มีแหล่งท่องเที่ยวทั้งเชิงประวัติศาสตร์ และธรรมชาติ มีทั้งดอกไม้ป่า ภูเขา แม่น้ำ อยู่ในแหล่งเดียวกัน เป็นต้นว่า ผาแต้ม ผาชนะได แม่น้ำสองสี (โขง-มูล) แก่งตะนะ วัดหลวงปู่คำ คณิงค์จุลมนี วัดถ้ำเหวสินธุ์ชัย หลักศิลาจารึกของพระเจ้าจितเสน ฯลฯ

ปัจจุบันเปิดเป็นสถานที่ฝึกขี่บังคับม้าสำหรับผู้สนใจทั่วไป บริการม้านำเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ และบริการที่พักให้กับนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์ โดยการบริจาค เปิดดำเนินการทุกวัน แต่เนื่องจากมีข้อจำกัดในเรื่องของบุคลากรจึงให้บริการนักท่องเที่ยวได้ในจำนวนจำกัด

การรับนักท่องเที่ยว

ในรอบปีที่ผ่านมา มีผู้เข้าเยี่ยมชมเป็นจำนวนมากรวมทั้งชาวต่างประเทศ

ปัญหาอุปสรรค

ไม่สามารถรับนักท่องเที่ยวในปริมาณมาก ๆ ได้

4.2.1.6.5 แก่งตะนะโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ศูนย์ประสานงานตั้งอยู่บ้านเลขที่ 192 หมู่ที่ 1 ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34120 เริ่มโครงการโดยเปิดรับนักท่องเที่ยวครั้งแรก เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2548 โดยมีบ้านเข้าร่วมโครงการจำนวน 7 หลัง บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการโดยมีนางสุดใจ มหาไชย ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม โทร.086-8753513 และมีผู้ใหญ่กิตติวิบูรณ์ คุณทวี โทร.087-8562355 เป็นผู้ประสานงานช่วย แก่งตะนะโฮมสเตย์มีเว็บไซต์ของตนเอง โดยการสนับสนุนจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี คือเว็บไซต์

แก่งตะนะมีคำขวัญประจำโฮมสเตย์ว่า “สัมผัสวัฒนธรรมสองลำน้ำ ล้ำเลิศแหล่งท่องเที่ยว” ยังไม่ได้ขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

แก่งตะนะโฮมสเตย์ เกิดขึ้นจากแนวคิดของชาวบ้านเสริมสร้างความรักความสามัคคี พัฒนาอาชีพ ตลอดจนร่วมกันอนุรักษ์ธรรมชาติ วัฒนธรรมอันดีงามของชุมชน และมุ่งหวังเพื่อชักจูงลูกหลานให้กลับคืนถิ่นเกิด ทั้งนี้ได้รับการสนับสนุนจากโครงการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามนโยบายแปลงสินทรัพย์เป็นทุนในเขตปฏิรูปที่ดินภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยอุบลราชธานีและสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม รับนักท่องเที่ยวชุดแรกเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ. 2548

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

แหล่งท่องเที่ยวและวัฒนธรรมที่น่าสัมผัสเมื่อมาพักที่นี่ ประกอบไปด้วย แก่งตะนะ วัดถ้ำเหวสินธุ์ชัย รูปปั้น 5 พระองค์ น้ำตกเหวสินธุ์ชัย วัดถ้ำคูหาสวรรค์ ถ้ำพระโบราณ ที่นอนท้าวกุ้ง 6 ชูวง

นอกจากนี้ยังมีการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์ธรรมชาติและวัฒนธรรมด้วย เป็นต้นว่า การเดินป่าสัมผัสธรรมชาติ สมุนไพร ตำนานพื้นบ้าน หมอลำกองไฟ ศึกษาวิถีชีวิตของชาวหมู่บ้านทำหม้อ ล่องเรือชมสองฝั่งโขง เชื้อนปากมูล บันไดปลาโจน ปากแม่น้ำมูล แม่น้ำสองสี เวินบึก หาดวิจิตร ฝาแต้ม เส้าเฉลียง ผาชนะได น้ำตกตาดโตน น้ำตกสร้อยสวรรค์ เชื้อนสิรินธร พัทธยาน้อย ช่องเม็ก ปราสาทวัดภูคคองพะเพ็ง ตาดฟาน ตาดผาส้ม และอื่นๆ ของสปป.ลาวอีกด้วย

กิจกรรมต่างๆ แบ่งตามช่วงเวลาดังนี้

- ช่วงเดือนมกราคม ถึง มีนาคม มีกิจกรรม เดินป่า ปั่นจักรยาน ตกปลา กุ้ง
- ช่วงเดือนเมษายน ถึง พฤษภาคม มีกิจกรรม ล่องแก่งตะนะ ชม กุ้ง ปลา เดินชบวน ปล่อยปลา ปั่นจักรยาน
- ช่วงมิถุนายน ถึง กรกฎาคม มีกิจกรรม เดินป่า ล่องเรือชมเชื้อนดำนานา ปั่นจักรยาน
- ช่วงเดือนสิงหาคม ถึง กันยายน มีกิจกรรม ล่องเรือชมเชื้อน ชมวิว ปั่นจักรยาน
- ช่วงเดือนตุลาคม ถึง ธันวาคม มีกิจกรรมล่องเรือชมแก่ง ตกปลา กุ้ง เดินป่า ปั่นจักรยาน ทำไม้กวาด เกี่ยวข้าว

โดยมีคำขวัญประจำเพื่อเป็นหลักยึดสำหรับการให้บริการลูกค้าที่มาพักว่า “บริการประทับใจ มิตรภาพประทับใจ”

อัตราค่าบริการมีทั้งอัตราคนละ 100 บาทต่อคนต่อคืน และ หลังละ 500 บาท มีรถกระบะให้บริการรับ-ส่ง ในราคา 1,200 บาท ต่อวัน เรือหาปลา-เรือพาย นั่งได้ 3 คน ราคา 300 บาทต่อวัน (50 ต่อชั่วโมง) ค่าน้ำเที่ยว มีคศุเทศก์ วันละ 100 บาท ค่าการแสดง วัฒนธรรม-หมอลำคู่ บายศรีสู่ขวัญ ตามแต่ตกลง

การรับนักท่องเที่ยว

มีการนักท่องเที่ยวมาพักเป็นประจำ ทั้งนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะ และเป็นครอบครัว นักท่องเที่ยวบางรายรับทราบข้อมูลจากเว็บไซต์

ปัญหาอุปสรรค

กรรมการไม่ได้ประชุม บ้านดินที่สร้างให้นักท่องเที่ยวขึ้นมีความชื้น อับ

4.2.1.6.6 โขงเจียมโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่เลขที่ 123 หมู่ที่ 9 ตำบลคันไร่ บ้านห้วยหมากใต้ ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34120 เริ่มโครงการโดยเปิดรับนักท่องเที่ยวครั้งแรกเมื่อปี 2549 โดยมีบ้านให้พักจำนวน 5 หลัง ด้วยลักษณะของโฮมสเตย์ที่มีเจ้าของ 1 ราย แต่มีที่พัก 5 หลัง จึงจัดการโฮมสเตย์โดยประสานความร่วมมือกับชุมชน ในการจัดกิจกรรมสำหรับการท่องเที่ยว เช่นการนำเที่ยว การหาปลา หรือแม้แต่เรื่องอาหาร โดยมีนายสาคร ซึ่งเป็น อบต. โทร 089-6045423 เป็นผู้ประสานงานและจัดกิจกรรมนำเที่ยวสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน ยังไม่ได้ส่งเพื่อขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

โขงเจียมโฮมสเตย์ เริ่มดำเนินการเมื่อปี พ.ศ. 2548 โดยมี ดร.ศรีภูมิ สุขเนตร เป็นเจ้าของที่และเจ้าของความคิด อยากให้มีการสัมผัสวิถีชีวิตของชาวบ้าน และให้เจ้าหน้าที่ไปรษณีย์ในพื้นที่คือคุณ อนันทะ เป็นผู้ดูแล โดยเน้นให้ชาวบ้านมีส่วนร่วม และช่วยกันดูแลสิ่งแวดล้อม ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง บริเวณปากแม่น้ำมูลไหลมาบรรจบ

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยเป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บริเวณปากแม่น้ำโขง และเป็นชุมชนที่มีอาชีพหลักคือการทำประมง เน้นการสัมผัสกิจกรรมกับชาวบ้าน ดังนั้นการท่องเที่ยวจึงเป็นการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีกิจกรรมการเดินป่าภูเขา ล่องเรือเที่ยวลำน้ำโขง ดูการซุกซิงหรีด ลงเรือหาปลากับชาวบ้าน อัตราค่าที่พัก 300 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 100 บาทต่อคนต่อมื้อ ล่องเรือเที่ยวลำน้ำโขง 500 บาทต่อลำ ลงเรือตกปลาลำน้ำโขง 100 บาทต่อคน

การรับนักท่องเที่ยว

มีการนักท่องเที่ยวมาพักเป็นประจำโดยเฉพาะนักศึกษา อปต. คณะครู คณะที่มาไกลสุดมาจากจังหวัดเชียงใหม่ ส่วนใหญ่เป็นลักษณะบอกต่อ เมื่อวันที่ 8 พฤษภาคม 2550 คณะจากกรุงเทพฯ เข้าพัก เป็นกับตันการบินไทย

ปัญหาอุปสรรค

เป็นของเอกชน ส่วนตัว ค่าอาหารค่อนข้างแพง ที่พักไม่เหมาะทั้งด้าน ความชื้น และอุปกรณ์อำนวยความสะดวกพื้นฐาน ขาดป้ายประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีเครือข่ายเพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนะนำแขกที่เข้าพักใน โฮมสเตย์แต่ละแห่ง บอกต่อกัน

4.2.1.6.7 ตามุยโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ตั้งอยู่ที่บ้านนายชัย ชัยนการ บ้านตามุย หมู่ที่ 4 ตำบลหนองไผ่ จังหวัดอุบลราชธานี เริ่มเมื่อปี 2548 ไม่มีการบริหารจัดการในรูปคณะกรรมการ เพราะว่ามีเพียง บ้านเดียวเท่านั้นที่รับนักท่องเที่ยวในลักษณะโฮมสเตย์ เป็นการทำให้ในระดับครัวเรือน และใน หมู่บ้านตามุยยังไม่มีการทำโฮมสเตย์ นายชัย ชัยนการ โทร. 089-0527395 เป็นผู้ดำเนินการ ยัง ไม่ได้ส่งเพื่อขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

เป็นการทำโฮมสเตย์ในระดับครัวเรือน เกิดขึ้นจากการได้รับแนวคิดจาก โฮมสเตย์ท่าลี่ เพื่อรับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีสวนผลไม้เช่น ส้มโอ ฝรั่ง มะขามหวาน ลำไย

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

กิจกรรมการท่องเที่ยว เน้นการท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการชมบั้งไฟ พญานาคในวันออกพรรษา อัตราค่าที่พัก 150 บาทต่อคนต่อคืน กางเต็นท์ 10-20 บาท โดยนำ เต็นท์มาเอง ยังไม่ชัดเจนในเรื่องราคาอาหาร

การรับนักท่องเที่ยว

การรับนักท่องเที่ยวเน้นการรับลูกค้ากางเต็นท์นอน ในวันออกพรรษาเพื่อ ดูบั้งไฟพญานาค ส่วนใหญ่เป็นราชการที่รู้จักกันในกลุ่มของเจ้าหน้าที่เกษตร องค์การบริหารส่วน ตำบล

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ โดยเฉพาะสถานที่ดูบั้งไฟพญานาค และสัมผัสที่มีรสชาติดี นอกจากนี้ยังมีปัญหาในเรื่องการขยายจำนวนสมาชิก

4.2.1.6.8 ทำล้งโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ศูนย์ประสานงานตั้งอยู่ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านบ้านทำล้ง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34120 เริ่มโครงการโดยเปิดรับนักท่องเที่ยวครั้งแรกเมื่อปลายปี 2549 โดยมีบ้านเข้าร่วมโครงการจำนวน 5 หลัง มีนักท่องเที่ยวเข้าพักครั้งแรก 20 คน บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการโดยมีนายสายสมร ละครวงศ์ ผู้ใหญ่บ้านทำล้ง ทำหน้าที่เป็นประธานกลุ่ม โทร.086-2629192 ยังไม่ได้ส่งเพื่อขอรับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

ประวัติความเป็นมา

ทำล้งเป็นหมู่บ้านหนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว ของจังหวัดอุบลราชธานี โดยในต้นปี 2549 พัฒนาชุมชนของอำเภอโขงเจียม ได้เข้ามาเตรียมหมู่บ้านเพื่อ ส่งเข้าประกวดหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว พร้อมทั้งให้มีโฮมสเตย์ เป็นกิจกรรมเพิ่มเติมในการเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว

หมู่บ้านทำล้งมี 60 หลังคาเรือน มี 5 หลังที่รับนักท่องเที่ยว

กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ทำล้งเป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งแม่น้ำโขง เป็นหมู่บ้านท่องเที่ยว OTOP เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2550 มีคณะผู้นำจาก 3 ประเทศ (ไทย ลาว และเขมร) มาดูศักยภาพของหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวว่าจะทำอย่างไรเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยว

วิถีชีวิตของชาวบ้านคือการจับสัตว์น้ำ หาของป่าเช่น เห็ด หน่อไม้ สานกระบี่ข้าวเหนียว

ด้วยตั้งอยู่ใกล้กับผาแต้ม ดังกิจกรรมการท่องเที่ยวจึงมีทั้งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และเชิงวัฒนธรรม ชมภาพเขียนผาแต้ม ลงเรือจากทำล้งล่องเรือชมทิวทัศน์ของสองฝั่งโขง ชมสวนเกษตรริมฝั่งโขง และดูการทอผ้า การย้อมผ้าด้วยสีธรรมชาติของหมู่บ้านกลุ่ม และชมการสานกระบี่ข้าวเหนียวของชาวบ้านทำล้ง

นอกจากนี้ยังมีการนำล่องเรือเที่ยวลำน้ำโขงไปฝั่งลาวไปขึ้นที่บ้านคือ อัตราค่าบริการยังไม่ได้กำหนดแล้วแต่นักท่องเที่ยวจะให้

อัตราค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อคนต่อมื้อ

การรับนักท่องเที่ยว

มีการรับนักท่องเที่ยวมาพักคนละแรกเมื่อปลายปี 2549 นักท่องเที่ยวชอบที่จะพักบ้านริมฝั่งโขง แต่ด้วยความไม่พร้อมของบ้านที่ตั้งริมฝั่งโขง จึงพักที่ศาลาริมโขงซึ่งเป็นศาลาของหมู่บ้าน โดยหมู่บ้านจะจัดที่นอนและอาหารให้

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการอบรมให้ความรู้กับสมาชิกเกี่ยวกับการต้อนรับ ขาดการประชาสัมพันธ์ และขาดป้ายบอกทางว่าเป็นแหล่งที่พักโฮมสเตย์

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีความรู้เกี่ยวกับการแลกเปลี่ยนข้อมูลและแนะนำแขกที่เข้าพักในโฮมสเตย์แต่ละแห่ง

4.2.1.6.9 ชะชอมโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ศูนย์ประสานงานตั้งที่ทำการผู้ใหญ่บ้าน บ้านชะชอม ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34120 เริ่มโครงการ โดยมีบ้านเข้าร่วมโครงการจำนวน 12-15 หลัง ปัจจุบันรับได้ 25 หลัง บริหารจัดการในรูปคณะกรรมการโดยมีนางแสง แสงสุนีย์ ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้าน ทำหน้าที่ประธานกลุ่ม

ผู้ติดต่อประสานงานประกอบด้วย นายแสง แสงสุนีย์ โทร. 045-249012, 086-2555365 นายพินิจนันท์ ทองเสริม เลขากลุ่ม โทร. 086-2472814

ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2548

ประวัติความเป็นมา

“...การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ชะชอม ส่วนหนึ่งมันเกิดจากการถูกบีบด้วย มันถูกบีบจากนักท่องเที่ยวที่ขึ้นไปเที่ยวยังผาชนะได และผืนป่าดงนาทาม...” (นายพินิจนันท์ ทองเสริม)

ระหว่างปี พ.ศ.2541-2542 มีการพัฒนาผาชนะไดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวชมตะวันขึ้นก่อนใครในสยาม และมีการอนุรักษ์ผืนป่าดงนาทาม โดยมีพระอาจารย์สันโน แห่งภูจ้อมก้อม เป็นผู้นำแนวคิดในการก่อตั้งมูลนิธิธรรมชาติเพื่อชีวิตขึ้น

ผลจากการพัฒนาและประชาสัมพันธ์ให้ผาชนะไดเป็นแหล่งท่องเที่ยวทำให้มีผู้คนขึ้นไปเที่ยวผาชนะไดอย่างต่อเนื่อง และสิ่งที่ชาวบ้านได้รับคือฝุ่นและขยะ แขนงนำ

ของหมู่บ้าน 4-5 คนจึงได้รวมตัวกันคิดหาวิธีเพื่อพลิกปัญหาให้เป็นโอกาส และมีแนวคิดในการทำหมู่บ้านของตนเองให้เป็นที่รองรับนักท่องเที่ยว แทนน้ำจึงได้ร่วมกันเขียนโครงการเพื่อขอทุนจาก ZIPP เพื่อนำเงินมาพัฒนาหมู่บ้านของตนเอง โดยใช้เวลารวมถึง 7 วันที่แกนนำใช้เวลาในการเขียนโครงการ ด้วยการรวบรวมสิ่งที่มีอยู่ในชุมชนที่เป็นของดีที่พอจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยการตั้งคำถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลของตนเองเป็นต้นว่า อยากรู้ว่าวัดเกิดขึ้นมาได้อย่างไร โรงเรียนเกิดขึ้นมาอย่างไร มีสถานที่ที่พอจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้หรือไม่ ห้วยแต่ละห้วยมีห้วยอะไรบ้าง ภูเขา มีภูเขาอะไรบ้าง ปรากฏว่าได้รับเงินทุนจาก ZIPP ถึง 300,000 บาท และได้แบ่งสรรเงินเพื่อการพัฒนาชุมชนของตนเองออกเป็นสามส่วนคือ ให้กลุ่มแม่บ้าน ชื่อจักรยานสำหรับนักท่องเที่ยว และสร้างปัญญาให้ชุมชน เช่นการอบรมเกี่ยวกับการต้อนรับแขก เป็นต้น

ผนวกกับในช่วงปี 2543 สกว.ภาคใต้มีโครงการสำรวจข้อมูลเพื่อค้นหาศักยภาพของหมู่บ้านสำหรับการทดลองเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ โดยสำรวจข้อมูลจากหมู่บ้านเป้าหมาย 4 หมู่บ้าน คือ หมู่บ้านปากลา บ้านทุ่งนาเมือง บ้านคันท่าเกวียน และหมู่บ้านชะชอม เพื่อทำการคัดเลือกให้เหลือเพียงหมู่บ้านเดียวในการทดลอง การสำรวจดังกล่าวแต่ละหมู่บ้านจะส่งตัวแทนหมู่บ้าน 4-5 คน เป็นผู้ช่วยนักวิจัยในครั้งนี้ มีการนำผู้ช่วยวิจัยและผู้เกี่ยวข้องของทั้ง 4 หมู่บ้านไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ที่หมู่บ้านธารปราสาท จังหวัดนครราชสีมาและพักค้างที่โฮมสเตย์ดังกล่าวด้วย จากนั้นมีการให้แต่ละชุมชนนำเสนอแนวทางในการดำเนินงานโฮมสเตย์ หากได้รับการคัดเลือกเป็นชุมชนนำร่อง สำหรับหมู่บ้านชะชอมคือ นายพินิจนันท์ ทองเสริม เป็นผู้นำเสนอ โดยใช้ข้อมูลจากการจัดทำแผนเสนอ ZIPP ประกอบด้วย จึงทำให้ได้รับการคัดเลือกให้เป็นชุมชนนำร่องในการทำโฮมสเตย์

และเริ่มรับแขกด้วยการนำนักศึกษาจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี มาพักกับชาวบ้านเลย โดยไม่คิดค่าที่พัก คิดเฉพาะค่าอาหารคนละ 30 บาทต่อมื้อ พร้อมนี้คณะกรรมการได้ออกแบบประเมินให้นักศึกษาได้แสดงความคิดเห็นด้วย เช่น ที่พักเป็นอย่างไร การต้อนรับเป็นอย่างไร นำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินมาประชุมคณะกรรมการเพื่อปรับปรุงตนเอง

เริ่มแรกมีบ้านที่พร้อมรับแขก 15 หลัง ปัจจุบันมีถึง 25 หลังที่สามารถรับนักท่องเที่ยวได้

นอกจากนี้ยังมีคำขวัญประจำหมู่บ้านว่า “หมู่บ้านน้ำแซบเหลือหลาย มากมายของป่า ล้ำค่าล้ำลายมือ เลื่องลือล้ำปาฏิหาริย์ คนกล่าวขานวัดภูอานนท์”

แหล่งท่องเที่ยว/กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ที่หมู่บ้านชะชอมมีแหล่งท่องเที่ยวของหมู่บ้านหลายแห่ง ประกอบด้วย

3.1 ถ้าลายมือผีกองกอย เหตุที่เรียกว่า “ถ้าลายมือผีกองกอย” เพราะมีนายพรานผู้หนึ่งไปล่าสัตว์ และได้นำสัตว์ป่าที่ล่ามาได้วางไว้ที่ถ้า จากนั้นสัตว์ป่าได้หายไปและเห็นลายมือเต็มไปหมด ดูแล้วไม่ใช่ลายมือคน คาดว่าจะเป็นลายมือผีกองกอยซึ่งชอบมาขโมยกินสัตว์ป่าของชาวบ้านในสมัยนั้น ปัจจุบันยังคงมีร่องรอยลายมือผีกองกอยเหลืออยู่ ห่างจากหมู่บ้านไปประมาณ 1 กิโลเมตร

3.2 โห่งหินจانبิน เป็นหินทรายที่เกิดจากปรากฏการณ์ทางธรรมชาติ มีลักษณะเป็นหินสองชั้น ชั้นแรกจะเป็นหินก้อนเล็กๆ ชั้นที่สองจะเป็นหินก้อนใหญ่ มองดูคล้ายจانبิน ชาวบ้านจึงเรียกว่า “โห่งหินจانبิน” อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 900 เมตร

3.3 โห่งน้แต้ม เป็นโห่งหินที่มีร่องรอยการแต้มลายมือของบรรพบุรุษไว้เป็นจำนวนมาก คาดว่าจะเป็นยุคเดียวกันกับผาแต้ม อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 4 กิโลเมตร

3.4 หินเสี้ยว เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติซึ่งหินก้อนใหญ่วางบนหินที่มีฐานรองรับเพียงนิดเดียว มองดูแล้วน่าหวาดเสียวที่จะล้มลงมาชาวบ้านจึงเรียกว่า “หินเสี้ยว”

3.5 ถ้ำวัวแดง เป็นถ้ำหินที่มีอากาศพัดผ่านเย็นสบาย มีลายเส้นขีดเขียนตามฝาผนังถ้ำ สีแดง มองดูคล้ายรูปวัว ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ถ้ำวัวแดง” คาดว่าเป็นร่องรอยการขีดเขียนจากบรรพบุรุษในสมัยก่อน ปัจจุบันเป็นที่พักและหลบฝนของชาวบ้านที่ไปหาของป่าและล่าสัตว์

3.6 เส้าเฉลียงสามเสา ลักษณะเป็นเส้าหินสามเส้าวางเป็นวงกลมคล้ายก้อนเส้า(เป็นภาษาอีสาน) มีแผ่นหินวางอยู่ด้านบนเป็นชั้น มีตำนานเล่าขานกันว่าเป็นที่ทำข้าวปลาอาหารของคนยุคหิน อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 50 เมตร

3.7 บ่อน้ำบุน(ตะระหงาย) เป็นตาน้ำที่ไหลออกมาจากช่องหิน มีน้ำตลอดปี ชาวบ้านใช้เป็นน้ำสำหรับการบริโภค ใครๆได้ลองลิ้มชิมรสแล้วบอกว่า “แซบเหลือหลาย” จนกลายเป็นตำนานว่าเป็นหมู่บ้านน้ำแซบ อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร

3.8 สนวนเส้าหิน เป็นเส้าหินหลายขนาด พื้นผิวมันเรียบ จำนวนมากวางอยู่ตามป่าเขา อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 3 กิโลเมตร

3.9 โบกสมบัติดัวหนังสือขอม เป็นพะลายหินมีดัวหนังสือขอมสลักนูนสีขาว มีโบลึกประมาณ 2 เมตร ชาวบ้านเชื่อว่าเป็นลายแทงสมบัติ ถ้าใครอ่านออกหรือแปลได้

จะพบสมบัติในบ่อนี้ และเป็นจุดชมวิวที่สวยงามมากเหมาะสำหรับการถ่ายภาพ อยู่ห่างจาก หมู่บ้านประมาณ 4 กิโลเมตร

3.10 วัดภูอานนท์ เป็นวัดที่ตั้งอยู่บนเนินเขาสูง ด้วยพลังศรัทธาที่มีต่อ พระพุทธศาสนา พระอาจารย์เกรียงไกร พระอูถงค์วิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต จากวัดเขาสุกิมร่วมกับชาวบ้านได้สร้างพระองค์ใหญ่สูง 4 เมตร ให้ผู้คนได้กราบไหว้

3.11 วัดถ้ำปาฏิหาริย์ เป็นถ้ำหินทรายที่มีความกว้างและลึกจนไม่มีที่ สิ้นสุด ปัจจุบันยังไม่มีใครสามารถพิสูจน์ได้ ในถ้ำมีน้ำไหลตลอดปี ในสมัยก่อนมีพระพุทธรูป เก่าแก่จำนวนมาก เป็นที่ปฏิบัติธรรมของพระอูถงค์ และเป็นตำนานของผีบังบด และพญานาค แห่งลุ่มน้ำโขงขึ้นมาปฏิบัติธรรม ชาวบ้านนับถือศรัทธาเชื่อว่าเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ จึงร่วมใจกัน สร้างพระพุทธรูป สามองค์ และสร้างเจดีย์ใหญ่เหลืองอร่ามไว้ออนุโมทนา ตั้งตระหง่านอยู่ ท่ามกลางขุนเขาและผืนป่าดงนาทาม ซึ่งหากขึ้นไปท่องเที่ยวป่าดงนาทามจะมองเห็นเจดีย์ใหญ่ และพระพุทธรูปสามองค์เด่นเป็นสง่าสวยงาม

3.12 เสาเฉลียงหมู่ เป็นปรากฏการณ์ทางธรรมชาติที่เกิดจากการกัด เเซาะของน้ำ สายลม และแสงแดด ต่อเนื่องเป็นเวลาหลายล้านปี มีลักษณะเป็นแท่งหินตั้งขึ้นมี ส่วนบนเป็นแผ่นหินวางอยู่โดยไม่ติดกัน มองดูคล้ายดอกเห็ด นับเป็นประติมากรรมชิ้นเอกของ ธรรมชาติ มีจำนวนหลายเสา ชาวบ้านจึงเรียกว่า “เสาเฉลียงหมู่” อยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 3 กิโลเมตร

3.13 แก่งมโนราห์ เป็นสายน้ำไหลตกจากภูเขาไปตามชั้นหินหลายชั้น สวยงาม เหมาะสำหรับล่องแก่งและเล่นน้ำ มีตำนานเล่าขานกันว่า นางมโนราห์เคยลงเล่นน้ำใน แก่งนี้ โดยมีหินเก้าอี้พระสุธนอยู่ใกล้กัน ชาวบ้านจึงเรียกว่า “แก่งมโนราห์” อยู่ห่างจากหมู่บ้าน ประมาณ 2 กิโลเมตร

3.14 ดงสมุนไพรม เป็นบริเวณที่มีพืชสมุนไพรเป็นจำนวนมาก เช่น กำลั่ง เสือโคร่ง แสมน้ำฮ่อ ยาแก้ปวด ยางแดง ยางดำ ม้ากระทืบโรง

3.15 เก้าอี้พระสุธน เป็นตำนานเล่าขานเกี่ยวกับนางมโนราห์ลงเล่นน้ำใน บริเวณใกล้เคียง จึงเห็นเสาหินคล้ายเก้าอี้ สูงประมาณ 2 เมตร ชาวบ้านจึงเรียกว่า “เก้าอี้พระสุ ธน”

อัตราค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 60 บาทต่อคนต่อมื้อ สำหรับค่าที่พัก 100 บาทนั้นจะแบ่งออกเป็นสามส่วนคือ เข้ากลุ่ม 30 บาท หอม 10 บาท ที่เหลือ เป็นของเจ้าของบ้าน

การรับนักท่องเที่ยว

การรับนักท่องเที่ยวของโฮมสเตย์ชะชอม มีนักท่องเที่ยวมาพักเป็นประจำทั้งในลักษณะที่มาพักเป็นกลุ่ม และมาเป็นครอบครัว ในปีนี้ครั้งสุดท้ายรับกลุ่มผู้มาพักที่มาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ จำนวน 70 คน เมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2550

นอกจากนี้ยังมีนักท่องเที่ยวจากต่างประเทศ (สหรัฐอเมริกา) มาพักเป็นแขกประจำอีกด้วย โดยมาครั้งละประมาณ 20 คน ทั้งคนเดิมและคนใหม่ พัก 3-4 วันต่อครั้ง มาติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว บางรายที่เคยมาแต่ปีหลังไม่ได้มาก็มีของฝากมาให้บ้านที่เคยพักอีกด้วย ผู้ที่นำมาคืออาจารย์ ลินดา ซึ่งสามารถพูดภาษาไทยได้คล่อง

ปัญหาอุปสรรค

ปัญหาของชะชอมคือการประชาสัมพันธ์

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จากการพูดคุยกับพ่อเอียด แกนนำคนหนึ่งของหมู่บ้านในการดำเนินงานโฮมสเตย์ ได้รับข้อมูลว่าบางครั้งที่มีคณะมาพักที่ชะชอมพร้อมๆกันสองคณะทำให้ชะชอมไม่สามารถรับได้จึงส่งต่อไปยังบ้านค้อใต้ โดยโทรไปประสานกับพ่อทองปน แห่งบ้านค้อใต้

ในประเด็นเรื่องเครือข่ายนั้น คุณพินิจนันท์ เห็นด้วยกับการสร้างเครือข่าย พร้อมกับกล่าวว่า โฮมสเตย์ที่ได้รับตราสัญลักษณ์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาแล้วน่าจะมีการสร้างภาคี สำหรับแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน พร้อมทั้งกล่าวว่า "...ขณะนี้ผมรู้จักในจังหวัดอุบลเท่านั้น จังหวัดอื่นๆ ก็ไม่ค่อยรู้จักกัน จะรู้จักกันประปรายก็เฉพาะไปรับตราสัญลักษณ์เท่านั้น..."

4.2.1.6.10 บ้านลาดเจริญโฮมสเตย์

สถานที่ทำการและการบริหารจัดการ

ที่ทำการกลุ่มตั้งอยู่ที่บ้านเลขที่ 78 หมู่ที่ 10 ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34170 ซึ่งเป็นบ้านของประธานกลุ่ม เริ่มโครงการเมื่อวันที่ 22 สิงหาคม พ.ศ.2547 โดยมีบ้านเข้าร่วมโครงการจำนวน 15 หลัง บริหารจัดการในรูปแบบคณะกรรมการโดยมีนายกองค์การบริหารส่วนตำบลนาแวงเป็นผู้สนับสนุนให้ความช่วยเหลือ (นายจิตต์ อินธิแสง โทร.0-4521-7007, 081-9555469)

ประธานกลุ่มคือ นางสุดใจ โสมแก้ว โทร. 087-255-9127 และนางมาลี สมบัติ โทร. 087-261-5856 เป็นผู้ประสานงาน

ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2549 (2550-2552)

ประวัติความเป็นมา

จากการมองเห็นศักยภาพของการเป็นแหล่งท่องเที่ยวและการมีเขตแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน ของนายจิตต์ อินธิแสง นายกองค้การบริหารส่วนตำบลนาแวง ประกอบกับการที่ได้มีโอกาสไปศึกษาดูงานเกี่ยวกับโฮมสเตย์จากหมู่บ้านอื่นๆ จึงเกิดการประชุมผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้าน โดยมีพัฒนาชุมชนอำเภอเขมราฐ ช่วยให้การดำเนินงาน จึงมีการจัดตั้งกลุ่มหมู่บ้านโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญเพื่อนำร่องขึ้น เมื่อวันที่ 22 สิงหาคม 2547 มีบ้านเข้าร่วมโครงการจำนวน 15 หลัง โดยมีนางสุดใจ โสมแก้ว เป็นประธานกลุ่ม

มีการส่งตัวแทนกลุ่มไปศึกษาดูงานโฮมสเตย์ตามที่ต่างๆ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนา จนได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2549 (2550-2552)

แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวและอัตราค่าที่พัก

ด้วยบ้านลาดเจริญ เป็นหมู่บ้านที่ตั้งอยู่ริมฝั่งโขง ชาวบ้านมีการไปมาหาสู่ระหว่างสองฝั่งเป็นประจำ มีการติดต่อค้าขาย และเป็นจุดผ่อนปรน

ในช่วงฤดูแล้ง น้ำลดเต็มที่จะมีเกาะ แก่งหินและหาดทรายผุดขึ้นมาให้เห็นอย่างสวยงามตระการตา ด้านทิศตะวันออกของหมู่บ้านเป็นบริเวณเว้งน้ำกว้างใหญ่ในฤดูที่น้ำขึ้นสูงน้ำไหลกระทบกับแก่งหินมีเสียงคล้ายแม่ไก่ฟักไข่ ชาวบ้านจึงตั้งชื่อว่า “เงินไก่แม่ฟัก” และด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ของเว้งจะมีหาดทรายริมฝั่งน้ำเป็นแนวยาวและค่อนข้างสูง จึงตั้งชื่อว่า “หาดทรายสูง”

ทุกๆ ปีในช่วงฤดูน้ำลด ประมาณเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเดือนเมษายน จะมีนักท่องเที่ยวจำนวนมากมาเที่ยวบริเวณหาดทรายสูง ชมความแปลกและความสวยงามของธรรมชาติ ชมร่องรอย อารยธรรม ภาพเขียนและแกะสลักหุ่นต้ำของยุคโบราณก่อนประวัติศาสตร์ แหล่งท่องเที่ยวประกอบด้วย

3.1 แหล่งท่องเที่ยวทางน้ำ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ในแม่น้ำโขงเมื่อน้ำลดซึ่งอยู่บริเวณหาดทรายสูง ประกอบด้วย

คอนหมู เป็นโขดหินกลางน้ำ มีถ้ำริมน้ำ มีภาพแกะสลักเป็นรูปสัตว์ต่างๆ มีอักษรโบราณคล้ายภาษาจีน คล้ายภาษาจีน ภาษาขอม แกะสลักไว้บนโขดหินและผนังถ้ำ

แก่งคั่นยอง เป็นคั่นร่องหินน้ำไหลเชี่ยวมาก มีปลาชุกชุมมาก

หินสีว เป็นหินที่ฝรั่งเศสใช้เครื่องสีวเจาะหิน เพื่อใช้เป็นที่เกาะจุดลากให้เรือกำปั่นขนส่งทางน้ำขึ้นได้จากเส้นทางน้ำหลี่ผี ถึงหลวงพระบาง เป็นบริเวณที่น้ำเชี่ยวมาก

แก่งพลະกาย เป็นแหล่งจับปลาในสมัยก่อน ต้องใช้กระชอนตักปลาขนาดใหญ่ คนที่ถือกระชอนตักปลาต้องมีพลังกำลังที่แข็งแรงมาก จึงเรียกว่า “แก่งพลະกาย”

คอนวัว เป็นบริเวณเขาดินที่มีภาพแกะสลักหินโบราณเป็นรูปหน้าวัวหันหน้าเข้าหากันและมีรูปคนด้วย จึงเรียกว่า “คอนวัว”

ถ้ำคันสะลิ่ง เป็นถ้ำหินริมน้ำขนาดใหญ่จุคนได้ถึง 50 คน เป็นที่หลบแดด หลบฝนของคนทั่วไปหาปลาในสมัยก่อน

3.2 แหล่งท่องเที่ยวทางบก ได้แก่

ช้วนางนี้ อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 1.5 กิโลเมตร เป็นสะพานหินธรรมชาติที่น่าทึ่งมาก ใกล้เคียงกับสะพานทางทิศใต้ จะมีหินรูปพระเขี้ยวตบกันทอดยาวจากกัน สมัยโบราณสะพานหินนี้ใช้ข้ามไปสู่หาดทรายสูง ถ้ำพระ ถ้ำเสือได้

ถ้ำพระ อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 3.5 กิโลเมตร เมื่อ พ.ศ.2475 ได้มีคนเข้าไปค้นหาสมบัติในถ้ำ ได้พบพระทองคำ ชนหิน เงินลิ้ม เงินโบราณ จำนวนมาก

ถ้ำเสือ อยู่ห่างจากหมู่บ้าน 3.3 กิโลเมตร เมื่อประมาณ พ.ศ. 2499 เคยมีเสือ 2 ตัวมาอาศัยอยู่ในถ้ำแห่งนี้ จึงเรียกกันว่า “ถ้ำเสือ”

สุสานช้างแมมมอส เป็นแหล่งค้นพบงาช้างหินยุคก่อนประวัติศาสตร์ มีความยาวประมาณ 2.70 เมตร ผู้ค้นพบคือนางบุบผา อินธิแสง ปัจจุบันได้นำไปมอบให้พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติอุบลราชธานี สุสานดังกล่าวอยู่ห่างจากหมู่บ้านประมาณ 500 เมตร

กิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วย การล่องเรือชมความงามของทิวทัศน์สองฝั่งโขง ชมเกาะแก่งหินและหาดทราย ชมวิถีการทำประมงพื้นบ้าน

การรับนักท่องเที่ยว

การรับนักท่องเที่ยวที่ผ่านมาได้มีการต้อนรับคณะต่างๆ ดังนี้

เมื่อวันที่ 29-30 ตุลาคม 2548 ต้อนรับนักท่องเที่ยวในโครงการรณรงค์และส่งเสริมการสร้างเสริมสุขภาพด้วยการใช้จักรยาน 65 วัน 6,500 กิโลเมตร จำนวน 120 คน

เมื่อวันที่ 11-13 กุมภาพันธ์ 2549 รับกลุ่มนักท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์จากจังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 250 คน

ปัญหาอุปสรรค

จำนวนนักท่องเที่ยวลดลงจากปีที่แล้ว การค้าขายแดนบริเวณนี้ ซึ่งเคยเป็นจุดผ่อนปรนปีนี้ค่อนข้างซบเซา

ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง

การสร้างเครือข่าย

อยากเห็นเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูล และเป็นจุดประชาสัมพันธ์บอกต่อแขกที่เข้าพักในแต่ละแห่ง

4.2.1.6.11 สรุปรูปโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี

โดยสรุปพบว่า โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีโฮมสเตย์ที่ดำเนินการแล้วทั้งสิ้น 10 แห่ง ครึ่งหนึ่งตั้งอยู่ในเขตอำเภอโขงเจียม ซึ่งมีถึง 5 แห่ง นอกนั้นอำเภอละหนึ่งแห่ง คือ อำเภอเมือง อำเภอเขื่องใน อำเภอพิบูลย์มังสาหาร อำเภอสิรินธร และอำเภอเขมราฐ เมื่อมองที่ตั้งที่อยู่ติดริมน้ำปรากฏว่าครึ่งหนึ่งตั้งอยู่ติดริมแม่น้ำ (ติดแม่น้ำโขง 5 แห่ง ติดน้ำมูล 1 แห่ง) แต่ละแห่งมีที่ตั้งและจุดเด่นดังนี้

1) ปะอาวโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ที่ตำบลปะอาว อำเภอเมือง ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548 จุดเด่นของที่นี่คือ วัฒนธรรมท้องถิ่น การหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม

2) บ้านวังอ้อโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนฝั่งลำน้ำเซบาย ติดผืนป่าดงใหญ่ ตำบลหัวดอน อำเภอเขื่องใน จุดเด่นของที่นี่คือ แหล่งเรียนรู้ระบบนิเวศจากผืนป่าธรรมชาติ การเกษตรผสมผสาน ศูนย์พัฒนาคุณธรรมและการเกษตรแบบยั่งยืน

3) ดอนขุมเงิน(ค้อใต้)โฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนฝั่งลำน้ำมูล ตำบลโพธิ์ศรี อำเภอพิบูลย์มังสาหาร ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548 จุดเด่นของที่นี่คือ วิถีชีวิตการทำประมง การทำเครื่องมือหาปลา การศึกษาป่าเชิงนิเวศ ป่าบุ่งป่าทาม และวิถีชีวิตของชาวบ้าน

4) ชมรมอนุรักษ์แม่น้ำพันธุ์พื้นบ้าน ตั้งอยู่ที่ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอสิรินธร ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548 จุดเด่นของที่นี่คือ เป็นสถานที่ที่ให้บริการสอนขี่ม้า ศึกษาธรรมชาติและอุปนิสัยของม้าพันธุ์พื้นบ้าน การท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและการอนุรักษ์

5) แก่งตะนะโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมน้ำมูล ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จุดเด่นของที่นี่คือ ความสวยงามของทิวทัศน์สองฝั่งมูล แม่น้ำสองสี แก่ง การล่องเรือข้ามไปฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน

6) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมน้ำโขง ตำบลโขงเจียม อำเภอโขงเจียม จุดเด่นของที่นี่คือ การล่องเรือหาปลากับชาวบ้าน ชมแม่น้ำสองสี ดูการขุดจิ้งหรีด ล่องเรือเที่ยวลำน้ำโขง

7) ตามุยโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จุดเด่นของที่นี่คือ การท่องเที่ยวเชิงเกษตร ชมบั้งไฟพญานาค

8) ทำล้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมน้ำโขงปลายด้านผาแต้ม ตำบลห้วยไผ่ อำเภอโขงเจียม จุดเด่นคือเป็นชุมชนเก่าที่มีภาษาท้องถิ่นของตนเอง (ชาวบรู) ล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งโขง นั่งเรือข้ามไปฝั่งประเทศเพื่อนบ้าน การสานกระติบข้าวเหนียว วิถีชีวิตการทำประมงของชาวบ้าน

9) ชะชอมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ใกล้ฝืนป่าดงนาทามและผาชนะได ตำบลนาโพธิ์กลาง อำเภอโขงเจียม ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2548 จุดเด่นของที่นี่คือการชมตะวันตกที่ผาชนะได เทียวฝืนป่าดงนาทาม หนองหินจานบิน หินเสี้ยว วัดภูอานนท์ ผาแต้ม

10) บ้านลาดเจริญโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมฝั่งโขงซึ่งเป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน ตำบลนาแวง อำเภอเขมราฐ ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา เมื่อปี 2529 จุดเด่นของที่นี่คือการล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งโขงโดยเฉพาะในช่วงฤดูที่แม่น้ำโขงลด (ประมาณมีนาคม เมษายน) จะได้ชมหาดทรายสูงโหดหินสวยงาม เช่น คอนวัว ซึ่งเป็นโขดหินที่มีรูปแกะสลักเป็นรูปวัวหันหน้าเข้าหากัน ศึกษาวิถีชีวิตชาวบ้าน

นอกจากทั้ง 10 แห่งดังกล่าวแล้วยังมีบางแห่งที่อยู่ในระหว่างการเตรียมการเพื่อเปิดรับนักท่องเที่ยว จากการสำรวจข้อมูลพบว่ามีจำนวน 1 แห่งที่จะเปิดรับนักท่องเที่ยวในไม่ช้านี้คือ บ้านเงินบึก อำเภอโขงเจียม ซึ่งมีวิถีชีวิตคล้ายๆ กับหมู่บ้านท่าล้ง

ในประเด็นเรื่องการพัฒนาเครือข่ายนั้น พบว่ากลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดอุบลราชธานี มีเพียงโฮมสท์ชะชอมกับโฮมสเตย์บ้านดอนชุมเงินเท่านั้นที่มีการติดต่อระหว่างกันมีการศึกษาดูงานและมีการส่งต่อลูกค้าที่เข้าพักให้กัน นอกนั้นไม่พบว่ามีผู้ประกอบการติดต่อสัมพันธ์กันในเชิงเครือข่าย ทั้งในกลุ่มจังหวัดและระหว่างจังหวัดในเขตอีสานใต้ มีชมรมอนุรักษ์ผ้าพันธุพื้นบ้านเคยติดต่อประสานงานและไปพักค้างเพื่อศึกษาเรียนรู้กับโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท จังหวัดนครราชสีมา แต่ก็ยังไม่มีการติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่องที่จะถือได้ว่าเป็นเครือข่าย

4.2.1.7 ลักษณะเด่น 4 ประการของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จากข้อมูลในข้อ 4.2.1.1 - 4.2.1.6 พบว่า โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

4.2.1.7.1 มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

1) โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

2) ด้านเกวียนโฮมสเตย์ ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน

3) โฮมสเตย์หนองไข้เสี้ย มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาنانเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่อแก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องท้าวกำพำรำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่อแก้ว เมืองสีดา

4) วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย

5) โฮมสเตย์คอนชุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง

6) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวลาวซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง

7) คอกวัวปฐมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

8) ละลมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9) บ้านปะอวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลืองการทอผ้าไหม

10) โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

4.2.1.7.2 มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

- 1) บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษารวมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว
- 2) ชั๊ปไทรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ
- 3) บุไทรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งไอโซนอันดับ 7 มี ภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ
- 4) มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแชะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ
- 5) โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไม้ปลั่งยาว คลองปูลาขินี อากาศบริสุทธิ์
- 6) โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม
- 7) โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามหินขาว
- 8) บ้านตาดโตนโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาดโตน ความร่มรื่นของวนอุทยานตาดโตน ศึกษาระบบนิเวศของป่าวนอุทยานตาดโตน

4.2.1.7.3 มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน
- 2) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

4.2.1.7.4 นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

- 1) แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม
- 2) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- 3) ท่าลั้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

4) ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอ
เขมราฐ

5) ละมหนองหารโฮมสเตย์ จังหวัดศรีสะเกษ มีช่องสง่าซึ่งเป็นจุด
ผ่านแดน สามารถเดินทางเข้าไปเมืองเสียมเรียบของประเทศเขมรไปท่องเที่ยวนครวัด นครทม

4.2.1.8 ปัญหาอุปสรรค และความต้องการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาของ โฮมสเตย์

ปัญหาอุปสรรค พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง เช่นเรื่อง
ป้ายบอกทาง ป้ายที่แสดงถึงความเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ เช่น
การรับแขกเข้าพัก การแสดง การแบ่งผลประโยชน์ อาหาร ความสะอาด เป็นต้น นอกจากนี้
โฮมสเตย์บางแห่งยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ความไม่สะดวกของการ
ติดต่อสื่อสารระหว่างแขกที่ต้องการเข้าพักกับกลุ่มโฮมสเตย์ การขาดเงินทุนและหรือความพร้อม
ของครอบครัว เช่น มีเด็กเล็ก ความพร้อมของบ้านและห้องน้ำ ขาดความรู้และทักษะในการ
ให้บริการ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโฮมสเตย์ แขกไม่มาตามที่ได้จองไว้
จำนวนแขกมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือนั้น พบว่าความต้องการหลักที่
ต้องการความช่วยเหลือคือเรื่องการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสาน
ใต้ วิธีดีเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ เช่นการจักสาน
การทอผ้า ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน

4.2.1.9 สรุปรูปที่ตั้งและลักษณะเด่นของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง
(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1
แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีที่ตั้งและลักษณะเด่น ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงที่ตั้งและลักษณะเด่นของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	อำเภอ	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยวต่าง ประเทศ 5 (19.23)
นครราชสีมา		8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.ปู่เจ้าคุณ	วังน้ำเขียว	✓		✓		
2.ซิปไทรทอง	วังน้ำเขียว	✓		✓		
3.ปู่ไทร	วังน้ำเขียว	✓		✓		
4.มาบกราด	ครบุรี	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	โชคชัย	✓	✓			
6.วิถีไท	หนองบุญมาก	✓	✓			
7.ธารปราสาท	โนนสูง	✓	✓			
8.หนองไข้เขี้ยว	กิ่ง อ.สีดา	✓	✓			
ชัยภูมิ		0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน	เทพสถิต			✓		
10.โคกกระเบื้องไห	เทพสถิต			✓		
11.น้ำลาด	เทพสถิต		✓			
12.วังคำแคน	เมือง			✓		
13.ตาดโตน	เมือง			✓		
บุรีรัมย์		0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	นาโพธิ์		✓			
สุรินทร์		0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	ท่าตูม				✓	
ศรีสะเกษ*		0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละมหนองหาร	ภูสิงห์		✓			✓
อุบลราชธานี		5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	เมือง	✓	✓			
18.วังอ้อ	เขื่องใน			✓		
19.ดอนขุมเงิน	พิบูลย์ฯ	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษม้า	ศีร์ษะเกษ	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ	โขงเจียม			✓		✓
22.โขงเจียม	โขงเจียม			✓		✓

ตารางที่ 2 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	อำเภอ	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยวต่าง ประเทศ 5 (19.23)
23.ตามุย	โขงเจียม		✓	✓		
24.ท่าลี่	โขงเจียม		✓	✓		✓
25.ชะจอม	โขงเจียม	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	เขมราฐ	✓		✓		✓

หมายเหตุ

- * ที่จังหวัดศรีสะเกษ มีบ้านลุ่มพุกปรากฏอยู่ในทะเบียนโฮมสเตย์ด้วย ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่พบโฮมสเตย์ดังกล่าว
- พบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรังค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว และเขมร)

4.2.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร

การอธิบายเพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ซึ่งคณะผู้วิจัยได้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ว่า “กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร” นั้น เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการตอบคำถามการวิจัย จึงแบ่งการดำเนินการออกเป็นสามระยะคือ ระยะแรกเป็นการสำรวจข้อมูลของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ว่ามีโฮมสเตย์ที่ใดบ้าง มีใครบ้างที่เป็นผู้นำหรือเป็นประธานกลุ่มโฮมสเตย์นั้นๆ และมีข้อมูลรายละเอียดอื่นๆ เป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งข้อมูลที่ได้ปรากฏอยู่ในข้อ 4.2 แล้ว จากนั้นในระยะที่สองเป็นการเชิญผู้นำ ประธาน หรือตัวแทนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ที่ได้รับมอบหมายจากประธานกลุ่มโฮมสเตย์เข้าร่วมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อสร้างความสัมพันธ์และหารูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ที่เหมาะสม และระยะที่สามเป็นการเดินทางไปสัมภาษณ์ผู้นำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละแห่งอีกครั้งหนึ่งโดยเน้นไปที่การสัมภาษณ์ผู้นำหรือโฮมสเตย์ที่ไม่ได้เข้าร่วมสัมมนา

4.2.2.1 การสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยการสัมมนาได้จัดขึ้นเมื่อวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 ณ บูโพรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา ได้ตั้งหัวข้อการสัมมนาว่า “การสัมมนาเพื่อการสร้างเครือข่าย โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้” ได้ออกหนังสือเชิญประธานกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ทุกโฮมสเตย์ที่ปรากฏในข้อมูลจากการรวบรวมในระยะแรก (ข้อ 4.2) ทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และโฮมสเตย์อื่นๆ ที่ยังไม่ได้ขอรับการประเมินมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา จำนวน 27 แห่ง และอีก 4 แห่งที่พบในระหว่างการส่งหนังสือเชิญซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่อยู่ในระหว่างการก่อตั้งคือ ท่ามะปรางค์โฮมสเตย์ อำเภอปากช่อง โฮมสเตย์บ้านรงกาใหญ่ โฮมสเตย์บ้านสัมฤทธิ์ อำเภอพิมาย และโฮมสเตย์บ้านสุขสมบูรณ์ อำเภอวังน้ำเขียว รวมทั้งสิ้นที่เชิญเข้าอบรม 31 แห่ง มีจำนวนโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมสัมมนา 13 แห่งและผู้เข้าร่วมสัมมนา 41 คน การดำเนินการสัมมนาทั้ง 3 วัน เป็นดังนี้

4.2.2.1.1 กำหนดการสัมมนา มีกำหนดการสัมมนาตลอด 3 วัน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

วันที่/เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
29 มีนาคม 2550		
07:00 – 12:00 น.	เดินทางสู่สถานที่สัมมนา/เข้าที่พัก ณ บูโฑโรโฮมสเตย์ อำเภอวังน้ำเขียวจังหวัดนครราชสีมา	
13:00 – 13:30 น.	ลงทะเบียน	
13:30 น.	พิธีเปิดการสัมมนา - เปิดการสัมมนา โดย ปลัด อบต.วังน้ำเขียว - พบปะเจ้าบ้าน แนะนำสถานที่ (นายอินทร์ มุลพิมาย ประธานโฮมสเตย์) - พักรับประทานอาหารว่าง	
13:30 – 15:00 น.	กิจกรรมสร้างความรู้จักและแจ้งรายละเอียด การอบรม	
15:00 – 15:15 น.	พัก/รับประทานอาหารว่าง	
15:15 – 16:30 น.	กิจกรรมเสริมสร้างความคุ้นเคย	
16:30 – 17:30 น.	พบกับเจ้าของบ้าน เข้าที่พัก / พักผ่อนตาม อัธยาศัย	
18:30 น.	รับประทานอาหารเย็น	
18:30 – 20:30 น.	กิจกรรมประเมินตนเอง	
30 มีนาคม 2550		
07:00 – 08:00 น.	รับประทานอาหารเช้า	
08:30 – 10:00 น.	กิจกรรมเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ - Energize : กิจกรรมครอบครัวเต่า - AIC / แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโฮมสเตย์เพื่อการ เสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้	
10:00 – 10:15 น.	พัก/รับประทานอาหารว่าง	
10:15 – 12:00 น.	แลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างโฮมสเตย์ (ต่อ)	
12:00 – 13:00 น.	พัก/รับประทานอาหารกลางวัน	

ตารางที่ 3 (ต่อ)

วันที่/เวลา	กิจกรรม	หมายเหตุ
13:00 – 14:30 น.	แนวคิดเกี่ยวกับการตลาด การให้บริการและการจัดการองค์กรเพื่อการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (ตัวอย่างการจัดทำแผนการตลาด การให้บริการ แผนองค์กรและการจัดการโฮมสเตย์)	
14:30 – 14:45 น.	พัก/รับประทานอาหารว่าง	
14:45 – 16:30 น.	CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า	
16:30 – 17:30 น.	พักผ่อนตามอัธยาศัย	
17:30 – 18:30 น.	รับประทานอาหารเย็น	
18:30 – 20:30 น.	กิจกรรมทางวัฒนธรรม การแสดงทางวัฒนธรรมของกลุ่มบุไทรโฮมสเตย์	
31 มีนาคม 2550		
07:00 – 08:00 น.	รับประทานอาหารเช้า	
08:30 – 12:00 น.	กิจกรรมการเยี่ยมชมโฮมสเตย์และชมแหล่งท่องเที่ยวอำเภอวังน้ำเขียว จังหวัดนครราชสีมา และเดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ	

4.2.2.1.2 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วยกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้าง ความรู้จัก และความคุ้นเคย ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) จัดที่นั่งแบบ U-Shape แจกกระดาษป้ายชื่อรูปหัวใจให้แต่ละคน พร้อมทั้งปากกาเมจิก ให้แต่ละคนเขียนชื่อของตัวเองตัวโตๆ เมื่อเขียนเสร็จให้แต่ละคนนำส่งให้กับผู้นำกิจกรรม ผู้นำกิจกรรมนำป้ายชื่อรูปหัวใจเหล่านั้นมาละเล้าสลับที่กัน จากนั้นแจกคืนให้กับผู้เข้าสัมมนา (แต่ไม่ใช่ป้ายของตนเอง) ให้แต่ละคนนำป้ายที่ได้รับค้นหาเจ้าของป้าย เมื่อพบแล้วให้พูดคุยกัน

2) กิจกรรมวาดรูปหน้า จัดที่นั่งให้ผู้เข้าอบรมนั่งในแบบ U-Shape แจกกระดาษ A-4 คนละหนึ่งแผ่นพร้อมปากกาเมจิก ให้ทุกคนวาดรูปหน้าของตนเอง โดยไม่ต้องเขียนชื่อลงในแผ่นกระดาษ เมื่อเขียนเสร็จให้ส่งที่ผู้นำกิจกรรม ผู้นำกิจกรรมคละคล้ำแล้วแจกให้แต่ละคน ให้แต่ละคนพิจารณาดูว่าเจ้าของภาพนั้นเป็นใคร ให้นำไปคืนให้กับเจ้าของพร้อมทั้งพูดคุยสอบถามชื่ออะไร มาจากไหน

3) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) จัดที่นั่งรูป U-Shape แจกกระดาษที่มีรูปหน้าปัทมนาฬิกาที่มีหมายเลขบอกเวลารอบหน้าปัทม 1-12 คนละ 1 แผ่น จากนั้น ให้แต่ละคนเติมชื่อเพื่อนใหม่ให้เต็มทั้ง 12 หมายเลข แต่มีกติกาว่าชื่อเพื่อนใหม่ที่เติมลงในหมายเลขใดของตนเอง ชื่อของตนเองต้องไปปรากฏในนาฬิกาของเพื่อนใหม่นั้นด้วยในตำแหน่งหมายเลขเดียวกัน เมื่อหาเพื่อนใหม่ได้ครบทั้ง 12 หมายเลข (ตำแหน่ง) แล้ว ผู้นำกิจกรรมนัดหมายเวลาให้ผู้เข้าอบรมได้พูดคุยกัน โดยนัดหมาย 3 รอบ (3 คน) โดยคนแรก (รอบแรก) นัดหมายที่เวลา 3 นาฬิกา ให้เพื่อนที่อยู่ตำแหน่งหมายเลข 8 ไปพบกันและพูดคุยแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน โดยกำหนดให้พูดคุยกันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับโฮมสเตย์ของตนเอง คนที่สอง (รอบที่สอง) นัดหมายที่เวลา 8 นาฬิกา ให้พูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลเช่นเดียวกับรอบแรก คนสุดท้าย (รอบที่สาม) นัดหมายที่เวลา 11 นาฬิกา กำหนดให้พูดคุยและแลกเปลี่ยนข้อมูลเช่นเดียวกับรอบที่ 1 และรอบที่ 2

4) กิจกรรมเจ้าหมีน้อย ผู้เข้าอบรมเข้าแถวรูปวงกลม ผู้นำกิจกรรมยืนกลางวงกลมพร้อมด้วยตุ๊กตาหมีน้อย อธิบายกติกาการเล่นต่อผู้เข้าสัมมนาว่า ผู้นำกิจกรรมจะยื่นตุ๊กตาหมีน้อยให้กับผู้เข้าอบรมคนใดคนหนึ่งเป็นคนเริ่มต้นจากนั้นให้แสดงพฤติกรรมอะไรก็ได้ต่อตุ๊กตาหมีน้อยที่คนอื่นสามารถมองเห็นได้ เช่น บิดหู ตบกัน เมื่อแสดงเสร็จให้ส่งต่อผู้ที่อยู่ขวามือแสดงต่อโดยพฤติกรรมนั้นต้องไม่ซ้ำกับคนก่อนหน้านี้ ทำเช่นนี้ไปเรื่อยๆ จนถึงคนสุดท้าย แต่ต้องจำพฤติกรรมที่ตนเองแสดงไว้ด้วยเพื่อป้องกันไม่ให้ผู้อื่นทำซ้ำกับตนเอง จากนั้นให้ผู้เข้าสัมมนาเล่นอีกหนึ่งรอบโดยไม่ใช้ตุ๊กตาหมีน้อย แต่ให้แสดงต่อคนที่อยู่ขวามือโดยใช้พฤติกรรมเดิมที่แสดงต่อตุ๊กตาหมีน้อยเมื่อรอบแรก กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ช่วยเปิดใจผู้เข้าสัมมนาให้เกิดความคุ้นเคยกันมากขึ้น

4.2.2.1.3 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง

ในการสัมมนาได้บรรจุกิจกรรมเพื่อการประเมินตนเองเข้าไปด้วย เพื่อเป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้

1) กิจกรรม I can do it. จัดที่นั้นรูป U-Shape หาอาสามัคร 4 คู่ จับปลายเชือก 4 เส้น ให้มีระยะห่างและความสูงแตกต่างกันไป และหาอาสามัครอีก 2 คน ให้ปิดตาแล้วเดินผ่านเชือกทั้งสี่เส้นไปให้ได้ไม่ให้ถูกเชือก โดยเส้นที่ 1 และ 2 ให้ลอด เส้นที่ 3 และ 4 ให้ข้าม แต่ก่อนที่จะปิดตาเพื่อเดินผ่านเชือกนั้น จะให้อาสามัครทั้งสองคนเปิดตาซุ่มเดิน และให้กะระยะห่างและความสูง-ต่ำ จนเป็นที่แน่ใจก่อนจึงจะทำการปิดตาและให้เดินผ่านเชือก เมื่อเริ่มเล่น (ปิดตาแล้ว) ผู้นำจะดึงเชือกออก ปล่อยให้ผู้เล่นเดินผ่านเชือกโดยไม่มีเชือกอยู่

กิจกรรมนี้ต้องการบอกผู้เข้าร่วมว่า การทำอะไรก็ตามต้องเชื่อให้ได้เสียก่อนว่ามันจะเกิดสิ่งนั้น สิ่งนั้นเป็นจริงได้ เมื่อเชื่อแล้วจึงจะเกิดการปฏิบัติ เช่นเดียวกับการสร้างเครือข่าย ต้องเชื่อว่าเครือข่ายสามารถเกิดขึ้นได้ และเป็นประโยชน์ต่อสมาชิกของเครือข่าย

2) กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs) เป็นการประเมินคุณลักษณะของตนเองโดยแบบสอบถาม 55 ข้อ ซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ปรับปรุงมาจากเครื่องมือการอบรมเพื่อการเสริมสร้างผู้ประกอบการรายใหม่ (NEC) ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม เป็นแบบสอบถามที่ใช้สำหรับการประเมินศักยภาพของผู้ประกอบการสามด้าน คือ 1) ศักยภาพแห่งความสำเร็จ ซึ่งจะบอกคุณลักษณะของผู้ประกอบการ 5 ข้อ ว่ามีมากน้อยเพียงใด คือ การแสวงหาโอกาส ความมุ่งมั่น ความมีพันธะผูกพันและรับผิดชอบต่องาน ความต้องการไฝหาคุณภาพและประสิทธิภาพ และความกล้าเสี่ยง 2) ศักยภาพแห่งการวางแผน ซึ่งประกอบด้วยคุณลักษณะ 3 ข้อคือ การตั้งเป้าหมาย การแสวงหาข้อมูล และการวางแผนติดตามและการประเมินอย่างมีระบบ 3) ศักยภาพแห่งอำนาจ ประกอบด้วยคุณลักษณะ 2 ข้อคือ การชี้ชวน ชักชวนและการมีเครือข่ายและความเชื่อมั่นในตนเอง

กิจกรรมนี้ต้องการให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาประเมินตนเองว่า ศักยภาพของตนเองในแต่ละด้านเป็นอย่างไร มีมากน้อยเพียงใด เพื่อการประยุกต์ใช้กับการดำเนินงานโฮมสเตย์ในกลุ่มตนเองต่อไป

4.2.2.1.4 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขต

อีสานใต้

เพื่อเป็นเครื่องมือในการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงได้นำกิจกรรมต่างๆ ดังต่อไปนี้ มาประกอบการสัมมนา

1) กิจกรรม Buddy Buddy จากกิจกรรม AIC ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเขียนจดหมายถึงเพื่อนใหม่ที่อยู่ ณ เวลา 11 นาฬิกา ผู้นำกิจกรรมแจกซองจดหมายให้แต่ละคน เมื่อเขียนเสร็จให้ใส่ซองจดหมายพร้อมทั้งจ่าหน้าซองถึงเพื่อน และส่งให้ผู้นำกิจกรรมเพื่อทำการจัดส่งต่อไป

2) กิจกรรมครอบครัวเต่า แบ่งผู้เข้าร่วมสัมมนาออกเป็น 3 กลุ่ม ให้แต่ละกลุ่มนำสมาชิกข้ามแม่น้ำซึ่งเต็มไปด้วยจระเข้ โดยใช้เต่าสามตัวเป็นผู้ช่วยในการข้ามน้ำ

กิจกรรมนี้เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้ผู้เข้าสัมมนาได้เห็นความสำคัญของการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ว่า การสร้างเครือข่ายต้องการระบบการทำงานเป็นทีม มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

จากนั้นได้ให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาแสดงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อกิจกรรมดังกล่าว จากการสังเกตพบว่า แต่ละคนต่างรู้สึกสนุกกับกิจกรรมและได้แสดงความคิดเห็นว่ากิจกรรมดังกล่าวให้แง่คิดเพื่อการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ว่า ต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างโฮมสเตย์ด้วยกัน ควรมีการประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ต้องมีผู้นำที่สามารถนำทีมงานไปสู่เป้าหมายที่ต้องการได้

3) กิจกรรม AIC เป็นกิจกรรมที่ต้องการให้แต่ละโฮมสเตย์สะท้อนภาพปัจจุบันของโฮมสเตย์ของตนเอง และภาพที่ต้องการเห็นในอนาคตพร้อมทั้งภาพที่ต้องการเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยได้จัดทำเอกสารให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้บันทึก จากนั้นให้แต่ละโฮมสเตย์ส่งตัวแทนออกไปนำเสนอ

จากการนำเสนอของตัวแทนแต่ละโฮมสเตย์ มีดังต่อไปนี้

- **ชมรมอนุรักษ์ผ้าพันช์พื้นบ้าน** ตั้งอยู่ที่ บ้านเลขที่ 111 หมู่ที่ 4 ตำบลคำเขื่อนแก้ว อำเภอสิรินธร จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34350 ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2548-2550 มีนายชูชาติ วารปรีดี เป็นประธานกลุ่ม โทร.045-243833, 081-9558369 และเป็นตัวแทนในการนำเสนอ

นายชูชาติ วารปรีดี นำเสนอว่า จุดเด่นของโฮมสเตย์นี้คือ การบริหารแบบเป็นกันเอง ประทับใจ เหมาะสำหรับนักท่องเที่ยวเชิงผจญภัยและการอนุรักษ์ธรรมชาติ หลากหลายรูปแบบ มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นแหล่งรวมของสถานที่ท่องเที่ยวธรรมชาติ ทั้งดอกไม้ ป่าภูเขา แม่น้ำ อยู่ในแหล่งเดียวกัน เช่น ผาแต้ม ผาชนะได แม่น้ำสองสี (โขง-มูล) แก่งตะนะ วัดหลวงปู่คำคณิง จุลมณี วัดถ้ำเหวสินธุ์ชัย หลักศิลาจารึกของพระเจ้าจितเสน เป็นต้น

การบริหารจัดการโฮมสเตย์ที่นี่ เป็นการบริหารในรูปแบบคณะกรรมการ แต่เนื่องจากมีสมาชิกจำนวนน้อย จึงดำเนินการในรูปแบบการพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการ และไม่เป็นอุปสรรคในการจัดการ

ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมา มีผู้เข้าเยี่ยมชมเป็นจำนวนมาก รวมทั้งลูกค้าที่เป็นชาวต่างประเทศด้วย แต่มีการเข้าพักในชมรมน้อย อาจเนื่องมาจากมีสถานประกอบการด้านที่พักจำนวนมากในพื้นที่

การประชุม แลกเปลี่ยนข้อมูลและส่งต่อลูกค้าระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ด้วยกัน คุณชูชาติ วารปรีดี กล่าวว่า มีการประสานสัมพันธ์กับสถานประกอบการอื่นซึ่งมีทั้งโฮมสเตย์ รีสอร์ท และโรงแรม โดยไม่มีการแย่งลูกค้ากัน ชมรมอนุรักษ์ผ้า เน้นลูกค้ากลุ่มเฉพาะที่สนใจ และพร้อมที่จะเรียนรู้กับชมรม

ในประเด็นการสร้างเครือข่ายนั้น คุณชูชาติ มีความเห็นว่า อยากให้มีการติดต่อสัมพันธ์ในกลุ่มโฮมสเตย์ของอีสานใต้ ทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์แทนกลุ่มต่างๆ ตลอดจนแนะนำโฮมสเตย์ที่ผู้มาเยี่ยมให้ความสนใจ โดยวิธีการดำเนินการอาจเป็นการโทรศัพท์ ใช้แผ่นซีดี หรือการบอกต่อ เป็นต้น

- **โฮมสเตย์บ้านปะอาว** ตั้งอยู่บ้านเลขที่ 190 หมู่ที่ 5 ตำบลปะอาว อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี รหัสไปรษณีย์ 34000 ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยเมื่อปี 2548 มีนายอภิชาติ พานเงิน โทร.081-9660525 เป็นประธาน และเป็นผู้นำเสนอ

หมู่บ้านปะอาวเป็นหมู่บ้านเก่าแก่ ก่อตั้งพร้อมกับจังหวัดอุบล การหล่อผลิตภัณฑ์ทองเหลืองเกิดมาพร้อมกับหมู่บ้าน ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ในบ้าน กระดิ่งแขวนคอวัว ควาย กระดิ่งแขวนตามวัดวาอารามต่างๆ ปัจจุบันมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นของที่ระลึกที่หลากหลาย

นายอภิชาติ พานเงิน ซึ่งเป็นประธานโฮมสเตย์ปะอาว นำเสนอต่อที่สัมมนาว่า จุดเด่นของปะอาวโฮมสเตย์ คือการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชน มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน มีป่าท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีการหล่อผลิตภัณฑ์ทองเหลือง ซึ่งเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน

การบริหารจัดการนั้น มีการจัดการในรูปของกรรมการ ชุมชนมีส่วนร่วม ผลการดำเนินงานในรอบปีที่ผ่านมาเป็นไปค่อนข้างดี มีคนสนใจ บางกลุ่มก็ติดต่อเข้าพัก บางกลุ่มมาศึกษาดูงาน มีนักท่องเที่ยวแวะเข้าเยี่ยมชม ชื่อของที่ระลึก ผ้าไหม ผลิตภัณฑ์ทองเหลืองตลอด

นอกจากนี้คุณอภิชาติ พานเงิน ยังต้องการให้ภาครัฐเข้ามาสนับสนุนการบริหารจัดการโฮมสเตย์เช่น การประชาสัมพันธ์ การสนับสนุนด้านงบประมาณ

สำหรับการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น มีความเห็นว่า อยากให้มีทะเบียนโฮมสเตย์ไทยทั้งหมด พร้อมบอกสถานที่สะดวกต่อการติดต่อ และอยากให้มีการจัดสัมมนาเพิ่มความรู้อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

คุณอภิชาติ พานเงิน กล่าวว่า “...ทุกอย่างจะขับเคลื่อนไปได้ด้วยคำว่า ผู้นำ ไม่ว่าจะ เป็นผู้ปกครอง กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วย แพทย์ สารวัตร กรรมการหมู่บ้าน องค์การบริหารส่วนตำบล จะต้องจับมือกันทำงาน ร่วมกันทำงาน...”

- **โฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ** ผู้นำเสนอคือนางสุดใจ โสมแก้ว เลขาธิการโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญเป็นผู้นำเสนอต่อที่ประชุม กล่าวว่า “...บ้านลาดเจริญ เพิ่งได้รับป้ายเมื่อปีที่แล้ว ไปรับที่บางแม่หม้าย จุดขายของที่นี่คือแหล่งท่องเที่ยวที่ชื่อไม่หมดสักที คือหาดทรายสูง แหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ มีบ้าน 15 หลังที่เตรียมไว้ต้อนรับลูกค้า...”

คุณสุดใจกล่าวเพิ่มเติมว่า ปีที่แล้ว (ปี 2549) ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ มีนักท่องเที่ยวจากปราจีนบุรีจำนวน 200 กว่าคน เป็นนักท่องเที่ยวที่จัดทัวร์ไป เป็นครั้งแรกที่รับนักท่องเที่ยว ทำเอาเรารับมือไม่ไหวคือไม่รู้ว่าจะตั้งตัวอย่างไร เพราะว่ามันเยอะเกินไป แต่ก็โชคดีที่โฮมสเตย์ของเรามีหน่วยงานจากทางราชการยื่นมือเข้าไปช่วยทุกกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นอย่างองค์การบริหารส่วนตำบล พัฒนาการอำเภอ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

นักท่องเที่ยวจะมีเรื่อยๆ เดือนเมษายนจะเด่นที่สุดเพราะว่าแม่น้ำโขงแห้ง ทำให้เห็นหาดทราย ไซดหินรูปทรงต่างๆ สวยงาม บ้านลาดเจริญตั้งอยู่ริมโขงติดประเทศลาว การค้าชายแดนจะเด่นมาก ประชาชนจากประเทศลาวจะเข้ามาซื้อของที่นี่ มีการจัดตลาดนัดชุมชนไว้รองรับสินค้าประจำท้องถิ่นที่เด่นมากคือไม้แป้นเกล็ด สำหรับใช้มุงหลังคาศาลา เกวียน คันไถ

วิถีชีวิตของชาวบ้านคืออาชีพประมง ค้าขาย วิ่งเรือโดยสาร

สำหรับอัตราค่าที่พักนั้น คุณสุดใจกล่าวว่า อัตราค่าที่พักหนึ่งคืนรวมอาหาร 3 มื้อราคา 350 บาท มีบริการล่องเรือตกปลาโดยคิดค่าเรือลำละ 150 บาทต่อเที่ยววิ่งประมาณ 1 ชั่วโมง

ต่อแนวคิดเรื่องการเสริมสร้างเครือข่ายนั้น ผู้เข้าร่วมสัมมนาเห็นว่า เครื่องมือหนึ่งที่จะช่วยในเรื่องของการประชาสัมพันธ์กลุ่มคือการจัดทำเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์เป็นภาษาต่างประเทศเช่น ญี่ปุ่น จีน พร้อมทั้งจัดทำเป็นแผ่นอะคลีริค ออกแบบสวยงามบรรจุข้อมูลที่เป็นจุดเด่นของแต่ละโฮมสเตย์ พร้อมทั้งผู้ติดต่อประสานงาน นำไปติดไว้ที่โฮมสเตย์ที่มีนักท่องเที่ยวไปพักบ่อยๆ เช่น บ้านธารปราสาท บู่ไทรโฮมสเตย์ เป็นต้น

- **ด้านเกวียนโฮมสเตย์** นางเบญจวรรณ ป่วนกระโทก ผู้แทนกลุ่ม นำเสนอต่อที่ประชุมสัมมนาว่า จุดขายของด้านเกวียนคือ สินค้า OTOP มีสมาชิก 40 กว่าหลัง แต่ผ่านการประเมิน 13 หลัง “...ที่ด้านเกวียนจะประกอบอาชีพอย่างเดียวเลยคะ ตื่นมาก็ปั่นเลยคะ เวลาต้อนรับแขกจึงน้อย...”

แขกที่เข้าพักที่ด่านเกวียนโฮมสเตย์นั้น คุณเบญจวรรณกล่าวว่า “...มีเยอะค่ะแขกที่มาซื้อของแล้วก็พักเลย เช่นมาซื้อของที่บ้านยายรูป (นางรูป อยู่ทะเล ผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มาจากด่านเกวียน) ถูกใจก็พักเลยคะ.....แขกมาซื้อของเห็นป้ายโฮมสเตย์ที่หน้าบ้าน จะสอบถามราคาและเข้าพัก...”

จุดขายอีกอย่างหนึ่งคือการฝึกปั้น เมื่อแขกมาพักก็สามารถฝึกปั้น สอนให้ด้วย โดยคิดค่าบริการฝึกปั้น 100 บาทต่อคน

เมื่อมองในแง่ของเครือข่าย คุณเบญจวรรณ กล่าวว่า มีการติดต่อกันเป็นประจำระหว่างโฮมสเตย์วิถีไท จากหนองบุญมาก คือคุณวิภา ไปซื้อของที่ด่านเกวียนไปขาย

แสดงให้เห็นว่ามีการเชื่อมเครือข่ายโดยการนำเครื่องปั้นดินเผาเป็นเครื่องมือในการเชื่อมต่อ นอกจากนี้คุณเบญจวรรณ ยังได้กล่าวถึงลักษณะพิเศษอีกอย่างหนึ่งของด่านเกวียนโฮมสเตย์ ว่า “...ลูกค้าที่ไปพักจะเป็นลูกค้าที่ได้ค้าขายต่อกันตลอดเลย เช่นมาจากกาญจนบุรี มาจากใต้ เมื่อมาพักแล้วจะได้ค้าขายกันตลอดเลย.....ไม่ว่าจะเป็นต่างประเทศ เช่นฝรั่ง สิงคโปร์ ที่มาติดต่อซื้อขาย ก็มาพักโฮมสเตย์ เขาเห็นว่าเป็นโฮมสเตย์เขาก็เข้ามาพัก....”

คุณรูป อยู่ทะเล ผู้เข้าร่วมสัมมนาที่มาจากด่านเกวียน กล่าวเสริมขึ้นว่า “...แต่ราคาค่าที่พักมันก็พอได้นิดหน่อย แต่ได้ อย่างอื่นมากกว่า...”

- **มาบกราดโฮมสตั๊ย** นางสะอั้ง สายกระโทก ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์มาบกราด ได้นำเสนอต่อผู้เข้าร่วมสัมมนาว่า “...มาบกราดมีป่าสวย น้ำใส ในช่วงนี้ (มีนาคม เมษายน) จะมีผีเสื้อมากที่สุด มีการล่องแพชมทิวทัศน์ในเขื่อนใช้เวลาประมาณ 2 ชั่วโมงครึ่ง ถ้าล่องเรือหางยาวก็ประมาณ 40 นาที ... เมื่ออาทิตย์ที่แล้ว (ประมาณกลางเดือนมีนาคม) มีกิจกรรมตกปลาแข่งกันชาวบ้านเรียกกิจกรรมนี้ว่า ฟาดปลาชะโดแข่งกัน ซึ่งถ้วยรางวัล มีคนเข้าร่วมการแข่งขันประมาณ 200-300 คน มีเรือประมาณ 50 ลำ ที่รองรับนักท่องเที่ยวที่จะไปฟาดเบ็ดและหาปลาแข่งกัน...”

อีกประมาณสามเดือนถัดไป ก็จะเป็นฤดูแมลงหึ่งห้อยมากที่สุด กลางคืนจะมีแสงระยิบระยับเต็มไปหมดในเส้นทางที่เราล่องเรือไป ค่าเรือ 500 บาทต่อเที่ยว(นั่งได้ 20-30 คน) เป็นเรือหางยาว

นอกจากนี้ยังมีเทศกาลปลาขึ้นแก่ง ไปวางไข่ที่น้ำไหลบริเวณแก่ง ปลาทั้งเขื่อนจะมาร่วมกันอยู่ที่ช่องแคบๆ จะจับปลาด้วยมือเปล่า หรือมุดน้ำจับก็ได้ ไม่เสียค่าจับ

- **บุไทรโฮมสเตย์** นายอินทร์ มูลพิมาย ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บุไทร กล่าวว่า “...มองในแง่เครือข่าย อยากให้เกิดขึ้นในระดับหมู่บ้านเสียก่อน เมื่อในระดับหมู่บ้านเห็นผลสำเร็จจาก

การทำโฮมสเตย์ ก็จะขยายออกไปในระดับตำบล ก็จะไปตำบลสุขสมบูรณ์ หมู่บ้านคลองไทร บ้านคลองกระทิง ให้เป็นเครือข่ายกันให้แน่น เมื่อแน่นแล้วขยายไปอำเภอ เมื่อแต่ละอำเภอเชื่อมกันแน่นแล้ว ก็ขยายไปจังหวัด อันนี้ผมว่ามันจะชัดเจน เมื่อนักท่องเที่ยวเห็นก็จะบอกปากต่อปาก เกิดความเข้มแข็งในกลุ่ม พอกลุ่มเกิดเครือข่ายขึ้นมา เขามาเขาก็พูดได้ปากต่อปาก นักท่องเที่ยวจะเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ให้อย่างดีเลยนะครับ แหล่งประชาสัมพันธ์ให้อย่างไรด้วยการสื่อเข้าไปมันเร็วจริงๆ...”

นอกจากนี้ ประธานอินทร์ ยังกล่าวถึงบุญไทรว่า “...สมาชิกทุกคนมาด้วยใจนะครับ เมื่อมาด้วยใจมันก็เกิดพลัง พอเกิดพลังมันก็จะไปทำอะไรต่างๆ มันเร็วมาก เร็วจนบางที่ผมรับไม่ทัน นักท่องเที่ยวเข้ามาที่ผมรับไม่ทัน...แหล่งท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งที่มีไอโซนอันดับ 7 ของโลก มีแหล่งท่องเที่ยวครบวงจร เช่นมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร เชิงนิเวศ

ในเรื่องเครือข่ายนั้น ประธานอินทร์ มูลพิมาย กล่าวเพิ่มเติมว่า “...ผมอยากให้เครือข่ายมันขยายขึ้น ทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และชุมชน อยากให้ประสานกันให้แน่น เช่นบุญไทร สมาชิกทุกคนต่างก็ร่วมกันอย่างเข้มแข็ง อยากเห็นเครือข่ายที่เริ่มก่อนจาก 0 ไป 1-2-3 ไปเรื่อยๆ อยากให้เกิดมากที่สุด เดียวนี้นักท่องเที่ยวเข้ามาต่างก็อยากพักโฮมสเตย์ เดียวนี้เขาร่ำร้องหาโฮมสเตย์ เขาไม่ได้ไปยึดติดกับความหรูหราอะไร เขาอยากมาอยู่กับชาวบ้าน มาพบปะชาวบ้าน พูดคุยกับชาวบ้าน...”

ผู้นำชุมชนก็ต้องให้ความร่วมมือ การทำโฮมสเตย์ทำให้รู้ว่าในหมู่บ้านใครเป็นอย่างไร ใครกินเหล้า ทะเลาะวิวาทกัน

การทำเครือข่ายนั้นต้องค่อยๆทำไปจากภายในชุมชนให้เข้มแข็งเสียก่อน งบประมาณก็ไม่ได้อยู่แล้ว เราช่วยเหลือกันแถมดีกว่าแบบพอเพียง ถ้าเราจะไปหวังพึ่งภาครัฐ ภาครัฐก็จะมีหลายๆหน่วยงานที่เขาต้องไปช่วยเหลือนะครับ หากเราช่วยเหลือตัวเองได้ คือว่าเราไปก่อนแล้วเราเดินไปก่อนแล้ว ....ก้าวขั้นที่ 3 ที่ 4 ไปแล้ว

แง่คิดจากลุงอินทร์ คือ เริ่มจากครอบครัวโดยกล่าวว่า “ ....ผมทำกับครอบครัวก่อน เมื่อครอบครัวมีความพร้อมแล้วก็ขยายไปยังชุมชน ซึ่งมีกระแสด้านพอสมควร ต้องมีความเข้มแข็ง ต้องดูใจตัวเอง มีความจริงจัง จริงใจ มั่นคงในการทำ .....”

- **บุญเจ้าคุณโฮมสเตย์** นายชรินทร์ ทำดี ซึ่งเป็นกรรมการของชัยไพรทองโฮมสเตย์ เป็นผู้นำเสนอแทน กล่าวว่า “...บุญเจ้าคุณรับการประเมินเมื่อปี 2549 จุดเด่นของโฮมสเตย์นี้คือด้านชาติเขาใหญ่ ด้านซ้ายติดเขาแผงม้า การบริหารจัดการแม้ว่าจะมีความขัดแย้งกับผู้นำ

ชุมชน แต่ก็มีความช่วยเหลือที่ให้การสนับสนุนที่ดีมาก กล่าวคือมีกลุ่มอนุรักษ์สัตว์ป่า มัคคุเทศก์ กลุ่มอาสาสมัครอนุรักษ์กระทิง....”

มีบ้านที่ผ่านการประเมิน 3 หลัง

ปัญหาของบุเจ้าโฮมสเตย์อยู่ที่ตัวผู้นำที่ไม่ให้การสนับสนุน แบ่งกันเป็นกลุ่มๆ มีรีสอร์ทเยอะมากระหว่างเส้นทาง มีกลุ่มรีสอร์ทที่ไม่ให้ความร่วมมือกับการทำโฮมสเตย์

- **ชัยไพรทองโฮมสเตย์** นายสุรชัย รักด่านจาก เป็นกรรมการของบุเจ้าคุณเป็นผู้นำเสนอแทน โดยกล่าวว่า ชัยไพรทองมีการรวมกลุ่มที่มั่นคง มีผู้นำที่เข้มแข็ง สามารถรวมกลุ่มชาวบ้านได้ดี “...เป็นทีมเวิร์คมาก...”

ในเรื่องของการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ นั้น คุณสุรชัย ให้ความเห็นว่า การสร้างเครือข่ายต้องต่อสู้กับคู่แข่งที่เป็นรีสอร์ท จึงต้องหาจุดแข็ง จุดเด่นของแต่ละโฮมสเตย์ออกมาโชว์ให้ได้ อยากจะให้เชื่อมเครือข่ายในระดับอำเภอ และระดับจังหวัดให้ได้

“...ถ้าพูดถึงการมาเที่ยวเมืองไทย ต้องพักที่โฮมสเตย์....”

- **วิถีไทโฮมสเตย์** นางวิภา จันทศิริสุข เป็นผู้นำเสนอ จากการสังเกตการนำเสนอของคุณวิภา จะนำเสนอได้ไม่ละเอียดมากนัก รายละเอียดต่างๆจะอยู่ที่เอกสาร ดูจะไม่ใคร่จะมีข้อมูลมากนัก

คุณวิภา กล่าวว่า จุดขายของวิถีไทยคือ วิถีชีวิตพื้นบ้าน มีปราสาทหินสมัยโบราณด้วย ปรธานโฮมสเตย์คือ คุณศรีทอง จีระวัฒนเศรษฐ์ บ้านที่เข้าโครงการมี 30 กว่าหลัง แต่ที่ผ่านการประเมินมี 12 หลัง

เป็นหมู่บ้านที่ทำประติมากรรมหินทราย เป็นแหล่งผลิตหินทรายที่ส่งออกไปขายยังหมู่บ้านด่านเกวียน มีชาวบ้านบางรายไปเช่าพื้นที่และตั้งสถานที่ผลิตและจำหน่ายที่หมู่บ้านหนองโสน ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับ หมู่บ้านด่านเกวียน

ชาวบ้านที่นี่มีอาชีพการเกษตร ทำปุ๋ยชีวภาพ ปลูกเฟืองฟ้า ลีลาวดี และทำประติมากรรมหินทรายส่งออกจำหน่ายทั่วประเทศ

- **ตาโตโฮมสเตย์** ผู้นำเสนอคือคุณสุรรัตน์ จงกลณี ประธานกลุ่มโฮมสเตย์

หมู่บ้านตาโตตั้งอยู่ใกล้ๆกับอุทยานตาโตน ซึ่งชาวบ้านที่ส่วนใหญ่จะไปเป็นลูกจ้างของอุทยานในหลายหน่วยงาน เช่น หน่วยไฟฟ้า หน่วยจัดการต้นน้ำ ดังนั้นวิถีชีวิตของชาวบ้านจึงไปเกี่ยวพันกับอุทยานเสียเป็นส่วนใหญ่ ทั้งพ่อ แม่ ลูก ก็ต่างไปเป็นลูกจ้างของอุทยาน ซึ่งการเป็นลูกจ้างดังกล่าวทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้เรื่องการให้การต้อนรับแขก เพราะที่ตาโตนมีที่พักไว้

ให้นักท่องเที่ยวได้เข้าพักด้วย ชาวบ้านจึงมีความเป็นมิตรกับผู้คน ซึ่งเป็นข้อดีที่อุทยานสอนให้กับคนเหล่านั้น อีกส่วนหนึ่งที่อุทยานได้ฝึกให้คือเยาวชนที่ได้รับการฝึกให้เป็นยุวมัคคุเทศก์

ในประเด็นของการบริหารจัดการกลุ่มนั้น คุณสุวิรัตน์ กล่าวว่า “...แต่ตอนนี้มันไม่จอยกัน กรรมการไม่ได้ประสานกัน ไม่ได้ทำงานเป็นทีม....”

แหล่งท่องเที่ยวที่ตาดโตน มีน้ำไหลตลอดปี น้ำตกตาดโตนมีน้ำตลอดปี เพราะมีข้อตกลงกับเขื่อนลำปะทาวว่า ให้ปล่อยน้ำออกมาวันละ 5% ของปริมาณน้ำที่กักเก็บ จึงทำให้มีน้ำตลอดปี

ตาดโตนโฮมสเตย์จะเป็นจุดกลางของแหล่งท่องเที่ยวในบริเวณนั้น ไปได้หลายจุด แต่แขกของโฮมสเตย์ตาดโตนก็ต้องเสียค่าผ่านด่านอุทยานตาดโตนเพื่อเข้าไปเที่ยวน้ำตกตาดโตนคนละ 20 บาท

ตาดโตนโฮมสเตย์เป็นน้องใหม่ที่มีอายุ 2 ปี โดยเริ่มก่อตั้งมาจากงานวิจัยของมหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ เข้าไปพูดคุยให้ฟังเกี่ยวกับโฮมสเตย์ พูดถึงประโยชน์ของโฮมสเตย์ ชาวบ้านจะได้อะไรบ้างจากการทำโฮมสเตย์

แขกที่เข้ามามีข้อจำกัดคือยังอยู่ที่บ้านประธานอยู่ เคยมีแขกเข้ามาและเอาไปส่งต่อให้กับบ้านหลังอื่นแต่แขกไม่อยู่ ตอนนี้ยังแก้ปัญหาไม่ได้

หากไม่รับแขกเหล่านั้น แขกก็สามารถเข้าพักในเมืองได้ เพราะห่างจากเมืองเพียง 18 กิโลเมตร เท่านั้น ใช้เวลา 15 นาทีก็เข้าเมืองได้แล้ว เป็นปัญหาที่ยังแก้ไม่ได้

สำหรับเส้นทางท่องเที่ยวของตาดโตนโฮมสเตย์นั้น ตัวที่เด่นที่สุดคือ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่อนุรักษ์ ความร่มเย็น ร่มรื่น น้ำใสเดินจากชุมชนไป 1,700 เมตร ยังไม่มีถนนเข้า รถเข้าไม่ได้

ราคาที่กำหนดค่าที่พัก 200 บาทต่อคนต่อคืน อาหาร 50 ต่อคนต่อมื้อ

ปีที่แล้วเข้าตรวจมาตรฐานแต่ไม่ผ่านส่ง 4 หลัง จากสมาชิก 16 หลัง (บ้านที่เข้ากลุ่ม) ณ วันที่พร้อมให้ตรวจถนอน 1 หลัง จึงเหลือเพียง 3 หลัง ที่ส่งไปตรวจ ในการตรวจปรากฏว่าบ้านประธานไม่ผ่านการประเมิน

สิ่งที่อยากให้ช่วยเหลือในปัจจุบันคือหน่วยราชการที่มาจัดประชุมสัมมนา นำไปพักให้ชาวบ้านคุ้นเคย ชาวบ้านน่าจะเกิดความมั่นใจอยากให้หน่วยงานภาครัฐเข้าไปทดลองใช้เพื่อช่วยให้ชาวบ้านเกิดความมั่นใจ

ดังนั้นคราวต่อไปจากการประชุมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายอยากให้มีการจัดสัมมนาแบบเคลื่อนที่ไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ โดยอาจมีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนข้อมูลบนรถในระหว่างการเดินทางด้วย อยากให้เห็นของจริงด้วย เพื่อนๆในกลุ่มอาจช่วยแนะนำได้หากได้เห็นของจริงๆ

จะจัดสัมมนาสัญจรได้ไหม ไปดูของจริงๆ เคลื่อนที่ไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ที่อยู่ไม่ห่างกันนัก ถือเป็นแนวคิดหนึ่งในการสร้างเครือข่าย

คุณบุญร่วมเสริมว่า อยากเห็นการประชุมหมุนเวียนกันไปอาจ 6 เดือนครั้งหนึ่ง หรือปีละ 1 ครั้ง หมุนเวียนกันไป ไปดูสถานที่จริง

แนวทางการพัฒนาเครือข่ายด้วยการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

แต่ในแง่ของเงินทุนสนับสนุนอาจจะต้องเป็นกองทุนเพื่อสนับสนุนกิจกรรมเพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมดังกล่าว หากกองทุนสนับสนุน

คุณชรินทร์ กล่าวว่า “... อย่างที่ผมทำอยู่ในขณะนี้ เฉพาะโฮมสเตย์ในโคราช โดยเฉพาะนครราชสีมา ในทางส่วนตัว นั้นประธานแต่ละที่ก็มีการสนับสนุนกันอยู่ เช่น อย่างผมกับโอ (สุระชัย) พี่อินทร์ หรือด้านเกวียน ผู้ใหญ่เทียม มาบกราด บ้านธารปราสาทก็โทรคุยกันตลอด เหมือนว่าจะเป็นการบูรณาการร่วมกันของเครือข่าย ผมสามารถพูดแทนบุเจ้าคุณได้ว่า บุเจ้าคุณรู้ว่าผมเป็นยังไง บุเจ้าคุณรู้ว่าผมเป็นยังไง ผมรู้ว่าด้านเกวียนเป็นยังไง รู้ว่าธารปราสาทเป็นยังไง รู้ว่ามาบกราดเป็นยังไง เพราะเราโทรคุยกันตลอด ...”

และกล่าวเพิ่มเติมว่า “... ผมยังไม่อยากให้มองว่าจะทำยังไง โคราชจะเชื่อมอุบล ทำยังไงอุบลจะเชื่อมชัยภูมิ ผมขอแต่เพียงว่า เอาเครือข่ายแต่ละจังหวัดนะครับเอาให้มันได้ก่อน เพราะฉะนั้นมันจะทำงานง่ายขึ้น ผมเชื่อว่าทุกคนที่มาวันนี้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรงของแต่ละโฮมสเตย์ทุกที่อยู่แล้ว ถ้าในจังหวัดเครือข่ายโคกกันดีทุกอย่างมันก็จะง่ายขึ้น เมื่อหน่วยงานราชการเขาเห็นเราทำได้แบบนี้แล้วเขาก็สนับสนุนเราโดยปริยาย ...”

4.2.2.1.5 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้

ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีกรอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า” ดังนี้

1) แนวคิดทางการตลาดเพื่อการทำโฮมสเตย์ เป็นการบรรยายถึงแนวทางในการทำโฮมสเตย์ว่าควรจะมีการจัดทำแผนการดำเนินงาน โดยในเชิงธุรกิจจะจัดทำเป็นแผนธุรกิจ พร้อมทั้งได้ให้กรอบคิดและแนวทางในการจัดทำแผนการตลาด ว่าในการจัดทำ

แผนการตลาดต้องคำนึงถึงองค์ประกอบที่สำคัญๆ คือ บอกลักษณะของโฮมสเตย์ว่ามีจุดเด่นอะไรบ้าง มีอะไรเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างไรบ้าง ตลาดเป้าหมายอยู่ที่ไหน ใครคือลูกค้า ประเมินการยอดผู้มารับบริการว่ามีปริมาณมากน้อยเพียงใด พร้อมทั้งพยากรณ์ยอดขายในแต่ละเดือน แต่ละปี การส่งเสริมทางการตลาดจะทำอย่างไร มีอะไรเป็นกลยุทธ์ทางการตลาด และงบประมาณทางการตลาดเป็นอย่างไร การอธิบายองค์ประกอบดังกล่าวได้อธิบายให้ผู้เข้าอบรมโดยการยกกรณีศึกษาประกอบการอธิบายนอกจากนี้ยังให้ตัวอย่างของแผนการให้บริการ และแผนองค์กรและการจัดการ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนานำไปศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง

2) CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า เป็นการบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ โดยเชิญวิทยากร ที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์ตรงจากการดำเนินธุรกิจมาให้ความรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์

ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้รับความรู้เรื่องการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ (Customer Relationship Management) โดยนายวิสันต์ โฉมมานุรักษ์ อดีตประธานหอการค้าจังหวัดนครราชสีมา 2 สมัย ความรู้ที่ผู้เข้าอบรมได้รับ ประกอบด้วย ประวัติ ความหมายและความเป็นมาของการจัดการลูกค้าสัมพันธ์ การจัดอันดับลูกค้า องค์ประกอบของ CRM ความสัมพันธ์ของ CRM รูปแบบของ CRM การทำ CRM การแบ่งประเภทของลูกค้า เป้าหมายของ CRM และ CRM ที่ไม่น่าประทับใจ

4.2.2.1.6 ผลการประเมินการสัมมนาจากแบบประเมิน

จากแบบสอบถามที่ได้รับจำนวน 25 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 60.98 ของจำนวนผู้เข้าอบรม ผลการประเมินการสัมมนา ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการอบรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ประเด็น	ร้อยละของความพอใจ					
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด	เฉลี่ย
1. เอกสารที่แจก	48	44	8	-	-	4.40
2. รูปแบบวิธีการสัมมนา	28	44	28	-	-	4.00
3. สถานที่สัมมนา	28	40	32	-	-	3.96
4. สถานที่พัก	40	44	16	-	-	4.24
5. อาหาร	52	24	24	-	-	4.28
6. การสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา	68	20	12	-	-	4.56
7. วิทยากร/ผู้นำการสัมมนา	48	44	8	-	-	4.40
8. ระยะเวลาในการสัมมนา	28	44	28	-	-	4.00
9. ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับโฮมสเตย์อื่นๆ	24	44	24	8	-	3.84
10. การเรียนรู้ระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา	36	36	28	-	-	4.08

ข้อคิดเห็นเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

- ควรมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความก้าวหน้า 6 เดือนต่อครั้งเป็นอย่างน้อย
- อยากให้ เป็นเครือข่ายที่เชื่อมโยงประสานงานกัน เพื่อการสร้างความเข้มแข็งให้กับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ มีการทำทำเนียบของโฮมสเตย์ มีสื่อเพื่อการประชาสัมพันธ์กลุ่ม และมีเอกลักษณ์กลุ่ม

- ขาดการเชื่อมโยงอย่างชัดเจนและเป็นรูปแบบ
- ความเข้มแข็งของโฮมสเตย์แต่ละที่ยังน้อย
- อยากให้มีการสัมมนาให้มากกว่าสองครั้งต่อปี เพื่อได้พบปะกันบ่อยๆ จะทำให้เครือข่าย

เข้มแข็ง

- อยากให้จัดสัมมนาแบบสัญจร เพื่อเห็นสภาพจริงของโฮมสเตย์ในแต่ละแห่ง
- การสัมมนาเช่นนี้ทำให้ได้รู้จักกันมากขึ้น
- อยากให้มีการจัดสัมมนาขึ้นบ่อยๆ เพราะจะได้เพิ่มความรู้ และทำความคุ้นเคยกันให้มากยิ่งขึ้น

ยิ่งขึ้น

- ตีใจที่รู้จักทุกๆคน ที่ได้มาร่วมสัมมนา
- ควรสัญญาในการจัดสัมมนาไปตามโฮมสเตย์ต่างๆ
- จัดทำเนียบแจกทุกโฮมสเตย์
- อยากให้มีการสัมมนาสัญจรไปตามเครือข่าย
- จัดสัมมนาให้มากขึ้นให้ชาวบ้านเข้าใจในธุรกิจโฮมสเตย์

จากข้อคิดเห็นที่ได้จากวิเคราะห์แบบประเมินผลการอบรม ทำให้พบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนา อาหาร สถานที่พัก และรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่คุณเข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ แต่ละโฮมสเตย์ขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างกันไป เช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

4.2.2.2 สรุปกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

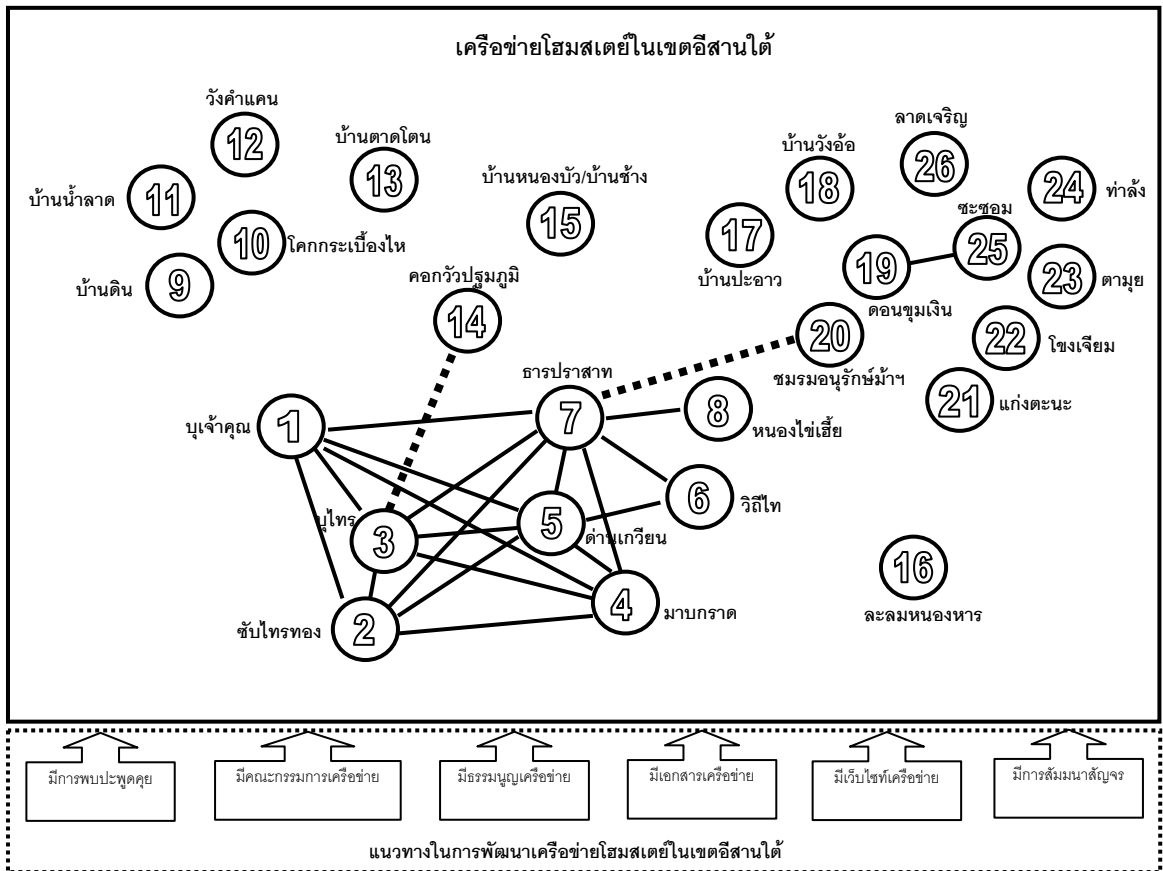
จากกิจกรรมการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการจัดสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it ซึ่งเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักและเกิดความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับเกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าการจัดสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายด้วยการส่งเสริมให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็น ครอบนอกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน เป็นกระบวนการเปิดใจเพื่อนำไปสู่การสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยกันมากขึ้น

จากการสัมมนาและการสัมภาษณ์หลังจากที่มีการสัมมนา พบว่ากลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐาน

โฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือ บ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความรู้ ทระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ ส่วนในกลุ่มจังหวัดชัยภูมิซึ่งโฮมสเตย์อยู่มี 5 แห่งนั้น ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม สำหรับกลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี ซึ่งมีโฮมสเตย์อยู่ 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะชอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

โดยสรุปพบว่ายังไม่เกิดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ขึ้นเลย แม้ว่าการจัดสัมมนา ระหว่างวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และยังไม่มีความถี่ในการจัดการอบรมบ่อยครั้งนัก อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช้ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น รูปแบบเครือข่ายดังภาพที่ 6

ภาพที่ 6 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

นอกจากนี้จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ พบว่า ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุย แลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ควรจัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ

7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละ
โฮมสเตย์

4.2.3 คำถามการวิจัยข้อที่ 3 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของ การพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนเป็นอย่างไร

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการ
พัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่
กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ดังนี้

4.2.3.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและใน
ต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการ
เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำ
โฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบ
โฮมสเตย์มากขึ้น

2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะงอมทุกปีติดต่อกันเป็น
เวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของ
โฮมสเตย์มากขึ้น

3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ
โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

4.2.3.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิง
พื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยัง
ประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้าน
ละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

4.3 สรุปผลการศึกษา

งานวิจัยนี้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ 3 ประเด็นคือ 1) อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับ
โฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ 2) กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

เป็นอย่างไร และ 3) ยุทธศาสตร์ที่พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนเป็นอย่างไร ผลการศึกษาเป็นดังนี้

4.3.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

จำนวนโฮมสเตย์ที่มีในเขตอีสานใต้ จากการศึกษาค้นคว้ามีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ชัยไพรทองโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านชัยไพรทอง อ. วังน้ำเขียว	
3.บุไพรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกรดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไข้เหี้ย	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นางายกมัด อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปทุมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16. โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ. เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต. หัวคอง อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ม้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	

ตารางที่ 5 (ต่อ)

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
25.บ้านชะชอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

ในจำนวนดังกล่าวบางแห่งมีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 รายชื่อโฮมสเตย์จำแนกตามการได้รับมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547	ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549
	17 (65.38)	13 (50.00)	2 (7.40)	4 (14.81)	9 (33.33)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	2 (7.40)	0	8 (29.62)
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓	-	-	✓
2.ซำเป็ไทรทอง	✓	✓	-	-	✓
3.บุไทร	✓	✓	✓	-	✓
4.มาบกราด	✓	✓	-	-	✓
5.ด่านเกวียน	✓	✓	-	-	✓
6.วิถีไท	✓	✓	-	-	✓
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓	-	✓
8.หนองไข่น้ำ	✓	✓	-	-	✓
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	0	0	0
9.บ้านดิน	-	-	-	-	-
10.โคกกระเบื้องใหญ่	-	-	-	-	-
11.น้ำลาด	-	-	-	-	-
12.วังคำแคน	-	-	-	-	-
13.ตาโต	✓	-	-	-	-
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓	-	-	-	-

ตารางที่ 6 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จาก กระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.40)	ปี พ.ศ. 2548 4 (14.81)	ปี พ.ศ. 2549 9 (33.33)
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	0
15.บ้านหนองบัว	✓	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	2 (7.69)	0	0	0	0
16. ละลมหนองหาร	✓	-	-	-	-
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	0	4 (15.38)	1 (3.84)
17.ปะอาว	✓	✓	-	✓	-
18.วังอ้อ	-	-	-	-	-
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	-	✓	-
20.ชมรมอนุรักษ์ม้าฯ	✓	✓	-	✓	-
21.แก่งตะนะ	-	-	-	-	-
22.โขงเจียม	-	-	-	-	-
23.ตามุย	-	-	-	-	-
24.ท่าลี่	-	-	-	-	-
25.ชะชอม	✓	✓	-	✓	-
26.ลาดเจริญ	✓	✓	-	-	✓

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะชอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกราด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้เสี้ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้ง

สองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ยังพบลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งสามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วม ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

1) มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

- โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน
- ด่านเกวียนโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน
- โฮมสเตย์หนองไข้เสี้ย มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาنانเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องทำวกำพำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่แก้ว เมืองสีดา
- วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย
- โฮมสเตย์ดอนขุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง
- บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวลาวที่มีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง
- คอกวัวปทุมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม
- ละมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง
- บ้านปะอ่าวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลืองการทอผ้าไหม
- โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

2) มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่

สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

- บุเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาธรรมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว

- ซับไพรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

- บุไพรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งโอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ

- มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำพระยา ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ

- โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปูระณี อากาศบริสุทธิ์

- โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม

- โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว

- บ้านตาดโตนโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาดโตน ความร่มรื่นของวนอุทยานตาดโตน ศึกษาธรรมชาติของป่าวนอุทยานตาดโตน

3) มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน

- ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

4) นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

- แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม

- โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

- ทำล้างไฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอ

เขมรราชู

- ละลมหนองหารไฮมสเตย์ สามารถผ่านไปเที่ยวเมืองเสียมเรียบ ประเทศเขมรได้ ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า อำเภอภูสิงห์

โดยสรุปใน 26 ไฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ ดังตาราง 7

ตารางที่ 7 ไฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น

จังหวัด ชื่อไฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน ไฮมสเตย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐานของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยว ต่างประเทศ 5 (19.23)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓		✓		
2.ซำเป็ททอง	✓	✓		✓		
3.บุไทร	✓	✓		✓		
4.มาบกราด	✓	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	✓	✓	✓			
6.วิถีไท	✓	✓	✓			
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓			
8.หนองไข้เสี้ย	✓	✓	✓			
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน				✓		
10.โคกกระเบื้องไห				✓		
11.น้ำลาด			✓			
12.วังคำแคน				✓		
13.ตาดโตน	✓			✓		
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓		✓			

ตารางที่ 7 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐานของ กระทรวงฯ 13 (50.00)	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม 11 (42.30)	② ภูมิ ประเทศ 17 (65.38)	③ สัตว์ เลี้ยง 2 (7.69)	④ เที่ยว ต่างประเทศ 5 (19.23)
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	✓				✓	
ศรีสะเกษ*	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละมหนองหาร	✓		✓			✓
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	✓	✓	✓			
18.วังอ้อ				✓		
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษ์แม่	✓	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ				✓		✓
22.โขงเจียม				✓		✓
23.ตามุย			✓	✓		
24.ท่าลั้ง			✓	✓		✓
25.ชะชอม	✓	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	✓	✓		✓		✓

หมายเหตุ

- * ที่จังหวัดศรีสะเกษ มีบ้านลุ่มพุกปรากฏอยู่ในทะเบียนโฮมสเตย์ด้วย ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่พบโฮมสเตย์ดังกล่าว
- พบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบุญ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรางค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา

๓ หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว

๔ หมายถึง โฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว และกัมพูชา)

4.3.2 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่าย เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

1) กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

2) กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

3) กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

4) กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีกรอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามากพอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่ง

สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการ แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

พบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐาน ทั้ง 8 แห่ง นั้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมา ต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัด นครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการ กระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่ม จังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะกรณีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่ พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัด อุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะจอม และ เคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ แม้ว่าการจัดสัมมนาจะ ช่วยให้ผู้ใช้ร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วย ระยะเวลาการอบรมสั้น และยังไม่เคยมีการจัดอบรมในลักษณะเช่นนี้มาก่อน อีกทั้งผู้เข้ารับ การอบรมยังไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่ม โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น จะมีก็เฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัว เป็นเครือข่ายภายในจังหวัด มีรูปแบบเครือข่ายดังภาพ

4.4 อภิปรายผล

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขต อีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้สึกกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจาก ต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับ เกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาใน ประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่า หากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรรอบนอกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยใน การเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

และด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบ แนวนอน โดยที่เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียง จากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะมาฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างชั้นมีลักษณะไม่ เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบแนวนอนนั้น ฐานะและสถานะภาพของคนในกลุ่มที่เข้า มาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหรือบริการ ต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ใน กรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและ ได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการ พุดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัด นครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษา ข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ใน จังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการ กระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้น

ของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม โหสมเตย จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้น และยังไม่มีพบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโหสมเตยกระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่ พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโหสมเตยคอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงาน ที่ชะซอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่คอนขุมเงิน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโหสมเตยต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมี เครือข่ายโหสมเตยในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้ง เสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโหสมเตยในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง สมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโหสมเตย คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็น ตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโหสมเตย
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโหสมเตย

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรเพื่อให้เกิดความ เข้มแข็งและยั่งยืน ที่กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรพันธมิตรในเครือข่ายจะ เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม/องค์กร ซึ่งจะต้องมีวิสัยทัศน์เรื่อง เครือข่ายพันธมิตรตลอดจน เห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำกลุ่มองค์กรมีบทบาทและสามารถ ปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลดี ต่อการพัฒนาเครือข่าย (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2549 : 95)

4.5 ข้อเสนอแนะ

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ซึ่งขณะนี้โหสมเตยในกลุ่มจังหวัด นครราชสีมาได้เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่าย และกลุ่มโหสมเตยต่างๆในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วย

และต้องการให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์สำหรับเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแหล่ง ประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในเครือข่าย

ดังนั้นหากจัดให้มีโครงการวิจัยที่มีกลุ่มโฮมสเตย์เป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย โดยเป็นโครงการ ระยะ 3 ปี มีสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในระยะเริ่มต้น (2 ปีแรก) เป็นผู้ ประสานและกระตุ้น จัดเวทีให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำธรรมนูญของ เครือข่าย จัดทำเอกสาร วิทยุทัศน์ และเว็บไซต์ประจำเครือข่าย จัดตั้งองค์กรเครือข่ายขึ้น จากนั้น ในปีที่ 3 จึงทำการส่งมอบให้เครือข่ายบริหารจัดการเอง

4.6 สรุป

จากคำถามการวิจัยคำถามที่ 1 ที่ตั้งคำถามว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ใน กลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร นั้น จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่งที่ได้รับการรับรอง มาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละ โฮมสเตย์ พบว่าโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมเป็นของตนเอง มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของ นักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ 2) มีภูมิ ประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบ เงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศ ของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมส เตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) นำเที่ยว ประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของ ประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ต่อคำถามที่ว่า กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ เป็นอย่างไร นั้น ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จะมีก็เฉพาะกลุ่ม โฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในระดับจังหวัด

สำหรับคำถามที่ตั้งไว้ว่า ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและ จัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้านเป็นอย่างไร นั้น พบยุทธศาสตร์ที่ควรนำมาใช้คือยุทธศาสตร์ด้านการประชาสัมพันธ์ โดยทำการประชาสัมพันธ์

ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว นอกจากนี้กับโฮมสเตย์ที่มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักเป็นประจำเช่นที่โฮมสเตย์ชะซอมก็สามารถใช้เป็นช่องทางในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์ได้เช่นกัน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสมก็เป็นอีกช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ นอกจากนี้ทางหนึ่งของการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน คือการกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะงำ บ้านละลม

บทที่ 5 บทสรุป

5.1 บทนำ

เพื่อเป็นการสรุปผลการวิจัยสำหรับการตอบคำถามที่ว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร มีเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เกิดขึ้นหรือไม่และมีกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ได้อย่างไร จะมีแนวทางอย่างไรในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ดังนั้นในบทนี้จะเป็นการรายงานสรุปข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย โดยแบ่งหัวข้อการรายงาน ดังนี้

- 5.1.1 วัตถุประสงค์ของโครงการ
- 5.1.2 คำถามการวิจัย (research question)
- 5.1.3 กรอบแนวคิดการวิจัย
- 5.1.4 ขอบเขตของการวิจัย
- 5.1.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 5.1.6 ระเบียบและวิธีวิจัย
- 5.1.7 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
- 5.1.8 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้
- 5.1.9 แนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

5.2 วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 5.2.1 เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 5.2.2 เพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
- 5.2.3 เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

5.3 คำถามการวิจัย (research question)

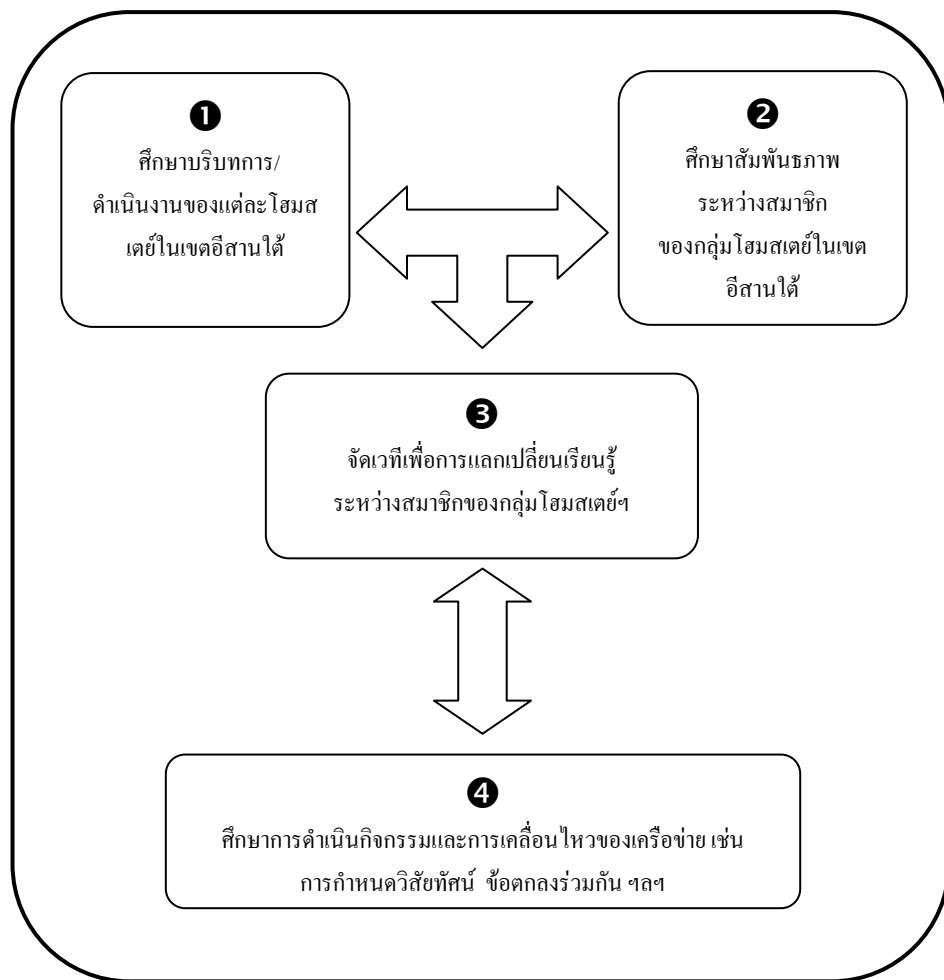
- 5.3.1 ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?
- 5.3.2 กระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?

5.3.3 ยุทธศาสตร์ที่มุ่งเป้าเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร?

5.4 กรอบแนวคิดการวิจัย

เพื่อเป็นกรอบแนวทางในการวิจัย จึงได้กำหนดกรอบแนวคิดโดยอาศัยแนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของเครือข่ายเป็นแนวทางในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถาม

ภาพกระบวนการพัฒนาพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ปรับปรุงจาก : พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ (2547 : 103)

เพื่อการได้มาซึ่งข้อมูลสำหรับการตอบคำถามการวิจัย คณะผู้วิจัย จะดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามกระบวนการพัฒนาพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังต่อไปนี้

5.4.1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท และการดำเนินงานของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่น จำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ สถานที่ตั้ง ระบบการบริหารจัดการ ลักษณะเด่น สถานที่ท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการการช่วยเหลือ

5.4.2 ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ โดยการพบปะพูดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

5.4.3 จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการและเปลี่ยนแปลงเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เช่น จัดสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

5.4.4 ศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยการพบปะพูดคุยกับบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) โดยข้อมูลที่เก็บจะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่ม ทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ หน่วยที่ใช้ในการวิเคราะห์ (unit of analysis) คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.5 ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยนี้จะเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการโฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ โดยข้อมูลที่เก็บจะเป็นข้อมูลที่เก็บจากสมาชิกของโฮมสเตย์หรือตัวแทนที่ได้รับมอบหมายจากสมาชิกของกลุ่ม ทั้งโฮมสเตย์ที่ได้รับป้ายมาตรฐานจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และยังไม่ได้รับ ซึ่งเป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่ในเขตจังหวัดอีสานใต้

5.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพแบบ content analysis

5.7 ระเบียบและวิธีวิจัย

5.7.1 คำถามการวิจัยข้อที่ 1 : อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร

เพื่อตอบคำถามดังกล่าวจึงใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ทั้งที่เป็นแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ ด้วยการศึกษาค้นคว้า สอบถามข้อมูลจากบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลตรง (key informant)

ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการส่งแบบสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ในอีสานใต้ทุกจังหวัด ซึ่งเป็นส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ โดยยัง อบรม. ในเขตอีสานใต้ นอกจากนี้ยังจะค้นคว้าข้อมูลโฮมสเตย์จากเว็บไซต์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ศูนย์การท่องเที่ยวกีฬาและนันทนาการของจังหวัดต่างๆในเขตอีสานใต้ จากนั้นจึงเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ปัญหาอุปสรรคสัมภาระเชิงลึก ของการดำเนินการและความต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนต่างๆ

5.7.2 คำถามการวิจัยข้อที่ 2 : อยากทราบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร?

เพื่อตอบคำถามดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงใช้วิธีการวิจัยที่เน้นการสัมภาษณ์ พูดคุย และการจัดสถานการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นแหล่งข้อมูล หรือที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กัน ด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในอีสานใต้ขึ้น มีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้ ทัศนคติ และความคุ้นเคย และเป็นเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในอีสานใต้ และเป็นกระบวนการเสริมสร้างสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ของกลุ่มชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ การจัดกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละกลุ่มว่าเกิดเครือข่ายขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดขึ้นลักษณะหรือรูปแบบของเครือข่ายเป็นอย่างไร และหากยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครือข่ายที่หลวมๆ ควรจะมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร

หลังจากการสัมมนาแล้ว คณะผู้วิจัยจะเดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติม เพื่อตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพื่อการเติมเต็มในประเด็นที่ยังขาดอยู่ต่อไป

5.7.3 คำถามที่การวิจัยข้อที่ 3 : ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร

การตอบคำถามข้อนี้ คณะผู้วิจัยจะใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ พูดคุย และศึกษาค้นคว้าต่างๆ จากการตอบคำถามในข้อที่ 1 และคำถามข้อที่ 2

5.8 ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.8.1 จำนวนโฮมสเตย์ที่มีในเขตอีสานใต้ จากการศึกษาพบว่า มีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 8 ตารางที่ 8 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ชัยไพรทองโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านชัยไพรทอง อ. วังน้ำเขียว	
3.บุไพรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกรดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไข้เหี้ย	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นายางกักต อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปทุมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16.โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ. เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต. หัวคอน อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ผ้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต. ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
25.บ้านชะชอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

ในจำนวนดังกล่าวบางแห่งมีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์บางแห่งได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ดังตารางที่ 9 ตารางที่ 9 โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์จำแนกตามปีที่ได้รับ

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จากกระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547 2 (7.40)	ปี พ.ศ. 2548 4 (14.81)	ปี พ.ศ. 2549 9 (33.33)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	2 (7.40)	0	8 (29.62)
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓	-	-	✓
2.ซำโหลทอง	✓	✓	-	-	✓
3.บุไทร	✓	✓	✓	-	✓
4.มาบกราด	✓	✓	-	-	✓
5.ด่านเกวียน	✓	✓	-	-	✓
6.วิถีไท	✓	✓	-	-	✓
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓	-	✓
8.หนองไข้เขี้ยว	✓	✓	-	-	✓
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	0	0	0
9.บ้านดิน	-	-	-	-	-
10.โคกกระเบื้องไห	-	-	-	-	-
11.น้ำลาด	-	-	-	-	-
12.วังคำแคน	-	-	-	-	-
13.ตาดโตน	✓	-	-	-	-
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓	-	-	-	-
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	0
15.บ้านหนองบัว	✓	-	-	-	-
ศรีสะเกษ	2 (7.69)	0	0	0	0
16. ละลมหนองหาร	✓	-	-	-	-
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	0	4 (15.38)	1 (3.84)
17.ปะอาว	✓	✓	-	✓	-
18.วังอ้อ	-	-	-	-	-

ตารางที่ 9 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ในทะเบียน โฮมสเตย์ กระทรวงฯ 17 (65.38)	ได้รับ มาตรฐาน จากกระทรวงฯ 13 (50.00)	ปีที่ได้รับตราสัญลักษณ์		
			ปี พ.ศ. 2547	ปี พ.ศ. 2548	ปี พ.ศ. 2549
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	-	✓	-
20.ชมรมอนุรักษ์ม้าฯ	✓	✓	-	✓	-
21.แก่งตะนะ	-	-	-	-	-
22.โขงเจียม	-	-	-	-	-
23.ตามุย	-	-	-	-	-
24.ท่าลี่	-	-	-	-	-
25.ชะชอม	✓	✓	-	✓	-
26.ลาดเจริญ	✓	✓	-	-	✓

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในทะเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอ่าว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะชอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ชับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกราด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้เสี้ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

5.8.2 ลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ จากการศึกษาข้อมูลรายละเอียดของแต่ละโฮมสเตย์พบว่าโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วม ได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

5.8.2.1 มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมเป็นของตนเอง เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง ดังนี้

1) โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

2) ด้านเกี่ยวโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียงในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน

3) โฮมสเตย์หนองไข้เี้ย มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาเนิ่นนานเกี่ยวกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องทำวกำพำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่แก้ว เมืองสีดา

4) วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย

5) โฮมสเตย์ดอนขุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง

6) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวบลซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง

7) คอกวัวปฐมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทอผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

8) ละมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิตตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9) บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม

10) โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

5.8.2.2 มีภูมิประเทศสวยงาม เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

1) บูเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาธรรมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว

2) ชับไพรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

- 3) บูไทรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งไอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงามสงบเงียบ
- 4) มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ
- 5) โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปุราชนี้อากาศบริสุทธิ์
- 6) โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม
- 7) โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว
- 8) บ้านตาดโตนโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตาดตาดโตน ความร่มรื่นของวนอุทยานตาดโตน ศึกษาระบบนิเวศของป่าวนอุทยานตาดโตน

5.8.2.3 มีสัตว์เลี้ยงเป็นสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยว เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

- 1) บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้าง ชี่ช้างชมชุมชน
- 2) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

5.8.2.4 นำเที่ยวประเทศเพื่อนบ้าน สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

- 1) แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม
- 2) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- 3) ท่าลิงโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม
- 4) ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ

โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%) มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ ดังตารางที่ 10

ตารางที่ 10 โสมสเดย์ในเขตอีสานใต้จำแนกตามลักษณะเด่น

จังหวัด ชื่อโสมสเดย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โสมสเดย์	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม	② ภูมิ ประเทศ	③ สัตว์ เลี้ยง	④ เที่ยว ต่างประเทศ
	17 (65.38)	13 (50.00)	11 (42.30)	17 (65.38)	2 (7.69)	5 (19.23)
นครราชสีมา	8 (30.76)	8 (30.76)	4 (15.38)	4 (15.38)	0	0
1.บุเจ้าคุณ	✓	✓		✓		
2.ซำไทรทอง	✓	✓		✓		
3.บุไทร	✓	✓		✓		
4.มาบกราด	✓	✓		✓		
5.ด่านเกวียน	✓	✓	✓			
6.วิถีไท	✓	✓	✓			
7.ธารปราสาท	✓	✓	✓			
8.หนองไข้เสียด	✓	✓	✓			
ชัยภูมิ	1 (3.84)	0	1 (3.84)	4 (15.38)	0	0
9.บ้านดิน				✓		
10.โคกกระเบื้องไห				✓		
11.น้ำลาด			✓			
12.วังคำแคน				✓		
13.ตาดโตน	✓			✓		
บุรีรัมย์	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	0
14.ชุมชนคอกวัว	✓		✓			
สุรินทร์	1 (3.84)	0	0	0	1 (3.84)	0
15.บ้านหนองบัว	✓				✓	
ศรีสะเกษ*	1 (3.84)	0	1 (3.84)	0	0	1 (3.84)
16.ละมหนองหาร	✓		✓			✓
อุบลราชธานี	5 (19.23)	5 (19.23)	4 (15.38)	9 (34.61)	1 (3.84)	4 (15.38)
17.ปะอาว	✓	✓	✓			
18.วังอ้อ				✓		
19.ดอนขุมเงิน	✓	✓	✓	✓		
20.ชมรมอนุรักษ์กษม้่า	✓	✓		✓	✓	
21.แก่งตะนะ				✓		✓

ตารางที่ 10 (ต่อ)

จังหวัด ชื่อโฮมสเตย์	ปรากฏชื่อ ใน ทะเบียน โฮมสเตย์	ได้รับ มาตรฐาน ของ กระทรวงฯ	ลักษณะเด่น			
			① วิถีชีวิต วัฒนธรรม	② ภูมิ ประเทศ	③ สัตว์ เลี้ยง	④ เที่ยว ต่างประเทศ
	17 (65.38)	13 (50.00)	11 (42.30)	17 (65.38)	2 (7.69)	5 (19.23)
22.โขงเจียม				✓		✓
23.ตามุย			✓	✓		
24.ท่าลี่			✓	✓		✓
25.ชะฮอม	✓	✓		✓		
26.ลาดเจริญ	✓	✓		✓		✓

หมายเหตุ

- * ที่จังหวัดศรีสะเกษ มีบ้านลุ่มพุกปรากฏอยู่ในทะเบียนโฮมสเตย์ด้วย ได้ทำการตรวจสอบแล้วปรากฏว่าไม่พบโฮมสเตย์ดังกล่าว
- พบว่าโฮมสเตย์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นอีก 4 แห่ง ที่จังหวัดนครราชสีมา 3 แห่ง คือ บ้านรังกาใหญ่ อำเภอพิมาย บ้านสุขสมบูรณ อำเภอวังน้ำเขียว และ บ้านท่ามะปรางค์ อำเภอปากช่อง และจังหวัดอุบลราชธานี อีก 1 แห่ง คือ บ้านเวินบึก อำเภอโขงเจียม
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีแหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีวิถีชีวิตและมีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว
  - หมายถึง โฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน (ลาว และเขมร)

5.8.3 ปัญหาอุปสรรค และความต้องการช่วยเหลือเพื่อพัฒนาของโฮมสเตย์

ปัญหาอุปสรรค พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง เช่นเรื่องป้ายบอกทาง ป้ายที่แสดงถึงความเป็นหมู่บ้านโฮมสเตย์ ขาดความรู้เรื่องการบริหารจัดการ เช่นการรับแขกเข้าพัก การแสดง การแบ่งผลประโยชน์ อาหาร ความสะดวก เป็นต้น นอกจากนี้โฮมสเตย์บางแห่ง

ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานของรัฐ ความไม่สะดวกของการติดต่อสื่อสารระหว่างแขกที่ต้องการเข้าพักกับกลุ่มโฮมสเตย์ การขาดเงินทุนและหรือความพร้อมของครอบครัว เช่นมีเด็กเล็ก ความพร้อมของบ้านและห้องน้ำ ขาดความรู้และทักษะในการให้บริการ ชุมชนขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโฮมสเตย์ แขกไม่มาตามที่ได้จองไว้ จำนวนแขกมีน้อยและไม่ต่อเนื่อง

สำหรับความต้องการความช่วยเหลือนั้น พบว่าความต้องการหลักที่ต้องการความช่วยเหลือคือเรื่องการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิซีดีเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ เช่นการจักสาน การทอผ้า ต้องการความช่วยเหลือด้านเงินทุน

5.9 การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับการวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่าย เป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

5.9.1 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

5.9.2 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วยกิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเอง สำหรับการดำเนินการกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

5.9.3 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

5.9.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีกรอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้

เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้าสัมพันธ์ในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเองขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

5.10 รูปแบบและแนวทางพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

5.10.1 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรีพงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่าจะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับเกมส์ที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้างความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าหากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้าสัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรออกแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

และด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบแนวนอน โดยที่เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียงจากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะมาฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างชั้นมีลักษณะไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบแนวนอนนั้น ฐานะและสถานภาพของคนในกลุ่มที่

เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ซับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ในกรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือการขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 ซึ่งรองผู้ว่าราชการจังหวัดนครราชสีมาต้องการให้โฮมสเตย์ทั้ง 8 แห่ง ผ่านการประเมิน จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยแลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่มีพบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามี การรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอชมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะชอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอชมเงิน

โดยสรุปพบว่ายังไม่เกิดเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้นเลย แม้ว่าการจัดสัมมนาระหว่างวันที่ 29-31 มีนาคม 2550 ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรมสั้น และความถี่ในการจัดการอบรมน้อย อีกทั้งผู้เข้ารับการอบรมยังไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์จึงทำให้ไม่เห็นผลว่าจะเกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น

5.10.2 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล

ระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโฮมสเตย์

5.11 ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน ซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น 2 ด้าน คือ

5.11.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและในต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น

2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะงอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์มากขึ้น

3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

5.11.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยัง

ประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้าน
ละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

5.12 สรุป

จากคำถามการวิจัยที่ว่า ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็น
อย่างไร มีกระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร และยุทธ
ศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่
ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร คณะผู้วิจัยได้ใช้วิธีดำเนินการวิจัยใช้
รูปแบบการวิจัยเชิงบรรยาย (descriptive research) เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้
กระบวนการสัมภาษณ์ พูดคุย และการสังเกต และการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยรอบการ
เก็บรวบรวมข้อมูลโดยศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท ศึกษาสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ
ในเขตอีสานใต้ จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และ
ประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ และศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการ
เคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลในชุมชนที่มีการดำเนินกิจการ
โฮมสเตย์เฉพาะในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และ
อุบลราชธานี) ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลักในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย พบว่ามีโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ในจำนวนดังกล่าว
มี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่ง ตั้งอยู่ที่
จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และจังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง ในจำนวน 26 แห่งนี้สามารถจำแนก
ลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่ง
โบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) เป็น
โฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการ
ท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชม
สัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจ
นักท่องเที่ยว และ 4) เป็นโฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิต
ของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับปัญหาของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่าส่วน
ใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง ต้องการความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มี
เอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิธีดีเพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของ

กลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ

สำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่ามีเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ละจังหวัดไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มของโฮมสเตย์ และไม่พบว่ามีเครือข่ายของโฮมสเตย์ระหว่างจังหวัดด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีการจัดสัมมนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการสัมมนาสั้น และผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงยังไม่เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหากจะสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ควรจะมีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ควรให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์ 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย 6) ควรจัดทำเว็บไซต์และ วัสดุ เพื่อแนะนำเครือข่าย และ 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจร

การพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน นั้น พบ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะจอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม 4) เปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและประเทศกัมพูชาในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์

บรรณานุกรม

- กาญจนา แก้วเทพ, (2538). **เครื่องมือการทำงานแนววัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาแห่งประเทศไทยเพื่อการพัฒนา.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, (2543). **การจัดการเครือข่ายกลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา**. กรุงเทพฯ : บริษัทซัคเซสมิเดียจำกัด.
- ชนิษฐา กาญจนรังสีนนท์, (2540). **การสร้างเครือข่ายเพื่อการพัฒนา**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการเรียน ภาควิชาการพัฒนารัฐบาลชน, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, (2549). **แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่จังหวัด**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซีโน ดีไซน์.
- ชวณวล คณานุกูล, (2542). **พฤติกรรมการเล่นและเครือข่ายการสื่อสารของผู้เล่นหวายไต่ดิน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, ภาควิชาสื่อสารมวลชน คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นฤมล นิราธร, (2543). **การสร้างเครือข่ายการทำงาน: ข้อควรพิจารณาบางประการ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปาริชาติ สถาปิตานนท์และชัยวัฒน์ ธีระพันธ์, (2546). **สื่อสารกับสังคมเครือข่าย**. กรุงเทพฯ : เอกสารประกอบการฝึกอบรมหลักสูตร 3 “การสร้างเครือข่ายที่มีพลัง” สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา สถาบันการเรียนรู้และพัฒนาประชาสังคม.
- พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, (2547). **เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ**. กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).
- พิชัย เพชรรัตน์, (2547). **ขีดความสามารถในการแข่งขันของภาคประชาชนเพื่อการพัฒนา**. ลพบุรี: เอกสารประกอบการเรียนวิชาการพัฒนารัฐบาลชน.สถาบันราชภัฏเทพสตรี.
- เสวี พงศ์พิศ, (2548). **เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง**. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน .
- สุภาวินี ทรงพรวาณิชย์และคณะ, (2546). **การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศอำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาคองค์กรบริหารส่วนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.

- อคิน ทรัพย์พัฒน์,ม.ร.ว.(2536). **การศึกษาและวิเคราะห์ชุมชนในการวิจัยเชิงคุณภาพ.ในอุทัย
ดุษฎีเกศม(บก.).คู่มือการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อการพัฒนา.ขอนแก่น : สถาบันวิจัยและ
พัฒนา มหาวิทยาลัยขอนแก่น.**
- เอื้ออิสรา หงส์หิรัญ, (2544). **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการกว้านพระยาและ
พื้นที่โดยรวม. วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต,บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.**

สัมภาษณ์

- นางจรรยาประภา, อบต, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.
- นายเทียม, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.
- นายทองปน, อบต. สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.
- นายประชิด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นายพินิจนันท์, เลขากลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายวิเชียร, ประธานโครงการบ้านดิน, สัมภาษณ์, วันที่ 28 เมษายน 2550.
- นายวิชัย, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นายสมร, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายสมศรี, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 22 เมษายน 2550.
- นางสกุลทิพย์, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.
- นางสุรรัตน์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 29 เมษายน 2550.
- นายแอ๊ด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.
- นายอุดม, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.

ภาคผนวก ก

ตัวอย่างแบบสอบถาม

สัมภาษณ์ : นายวิชัย ผู้ใหญ่บ้านและประธานโฮมสเตย์ วันที่ 20 เมษายน 2550

มีแขกมาพักเยอะไหม?

ผู้ใหญ่วิชัย เกษศรี กล่าวว่า "...มีกลุ่มเข้าพักเพียงกลุ่มเดียวตั้งแต่ดำเนินการมา คือ กลุ่มชุมชนสี่กั๊ก อำเภอลานสกา มาดูวิถีชีวิตชาวบ้านและพักที่นี้ 1 คืน เมื่อวันที่ 22 มิถุนายน 2549 มาประมาณ 80 คน แบ่งเข้าพักบ้านละ 10 คน กลุ่มอื่นๆก็มาเยอะ แต่ไม่มีการพักค้าง มีทั้งต่างชาติ เช่น ฮองกง ฝรั่งเศส..."

หมู่บ้านนี้ได้รับกองทุนแม่ของแผ่นดิน ซึ่งเป็นกองทุนของสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ให้ดูแลในเรื่องยาเสพติด ได้มาตั้งแต่ปี 2548 เป็นเงินพระราชทาน อำเภอละ 1 หมู่บ้าน อำเภอบ้านโพธิ์เป็นหมู่บ้านเฝ้าระวัง ปลุกหมอนเลี้ยงไหม 6-7 รายที่หมู่บ้าน

ค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อมือต่อคน

การก่อตั้งโฮมสเตย์ของชุมชนคอกวัวปทุมภูมิ

ผู้ใหญ่วิชัย เกษศรี ประธานโฮมสเตย์ กล่าวถึงความเป็นมาของโฮมสเตย์ที่นี้ว่า "...โฮมสเตย์ที่นี้เริ่มจากแนวคิดของท้องถิ่น โดยเทศบาล (นายวรพงศ์ บานไธสง) อยากให้เป็นเส้นทางสายไหมเป็นเครือข่ายสำหรับนักท่องเที่ยวที่จะมาศึกษาเรื่องผ้าไหม เพราะอำเภอนาโพธิ์เป็นอำเภอที่มีชื่อเสียงทางด้านผ้าไหม แนวความคิดของนายกเทศมนตรีจึงอยากให้เป็นเส้นทางสายไหม เป็นที่พักให้นักท่องเที่ยว เริ่มปี 2548 มีบ้าน 10 หลังที่เข้าร่วมกิจกรรมนี้ ทั้ง 10 หลัง มีการปลุกหมอน เลี้ยงไหม ซึ่งเดิมก็เลี้ยงอยู่แล้ว...มีแขกเข้าพักเพียงกลุ่มเดียวตั้งแต่ดำเนินการมา คือ กลุ่มชุมชนสี่กั๊ก อำเภอลานสกา มาดูวิถีชาวบ้านและพักที่นี้ 1 คืน เมื่อ 22 มิ.ย. 49 มาประมาณ 80 คน แบ่งเป็นบ้านละ 10 คน กลุ่มอื่นๆ ก็มาเยอะ แต่ไม่มีพักค้างทั้งต่างชาติ เช่น ฮองกง ฝรั่งเศส..."

อาชีพหลักคือทำนา มีการปลุกหมอน เลี้ยงไหม การสาวไหม การทอผ้า การมัดหมี่ ซึ่งทำเป็นปกติแต่ไหนแต่ไรแล้ว ซึ่งช่วงเม.ย. 50 ที่แล้วมีการแข่งการสาวไหมที่ นาโพธิ์ ได้ที่ 1

กิจกรรมหลักของนาโพธิ์คือผ้าไหม เป็นสมาชิกของศูนย์ศิลปาชีพ เป็นหมู่บ้านปลูกข้าวปลอดสารพิษ ทำปุ๋ยชีวภาพ มีอาชีพทำนาเป็นหลัก ปลุกหมอนเลี้ยงไหมอาชีพรอง บางบ้านไม่

เลี้ยงไหม แต่ซื้อไหมมาทอ ไบหม่อนมีขายกระสอบละ 40 บาท (กระสอบปุย) เก็บเอง ขณะนี้ กำลังสร้างศูนย์ OTOP

ประวัติ

เป็นบ้านที่แยกมาจากตลาดนาโพธิ์ มีพื้นที่เป็นดอน เป็นโคก เป็นดอนคอกว้ ที่นี้เป็นคอกว้ ที่ตั้งชื่อคอกว้ปฐมภูมิ เพราะว่าแยกออกมาตั้งเป็นหมู่บ้านแรก จึงใช้คำว่าปฐม เดิมชื่อชุมชนคอกว้ ผู้ใหญ่เป็นคนมาต่อคำว่า ปฐมภูมิ ปัจจุบันมีวัว 300 ตัว

การสร้างเครือข่าย

ผู้ใหญ่วิชัย กล่าวว่า “...เคยไปดูงานที่บุรีรัมย์สแตย์ อำเภอวังน้ำเขียวถึง 2 ครั้ง แต่ไม่ได้พักค้าง ไปดูบ้านแต่ละบ้าน นายอำเภอที่นี่เป็นคนวังน้ำเขียว จะเป็นคนประสาน ได้ประสานกับคุณวิภาแห่งวังน้ำเขียว และอยากไปดูโฮมสเตย์อื่น เช่น บ้านปราสาท เพื่อไปดูศึกษาแลกเปลี่ยนความคิด สร้างเครือข่ายกัน...”

ในเรื่องการสร้างเครือข่าวนั้น ผู้ใหญ่วิชัยกล่าวว่า “...อยากให้มีเครือข่าย แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ได้คุยกัน ได้รู้ปัญหาของแต่ละกลุ่ม...”

สัมภาษณ์ : นางสกุลทิพย์ และ นายประชิด วันที่ 20 เมษายน 2550

การเริ่มทำโฮมสเตย์

คุณสกุลทิพย์ ซึ่งเป็นกรรมการคนหนึ่งของกลุ่ม เล่าให้ฟังว่า “...เริ่มตั้งแต่ปี 2548 มีสมาชิกโฮมสเตย์ 10 หลังที่ให้บริการ โดยคิดอัตราค่าที่พักคนละ 100 บาท/คน/คืน ค่าอาหารเช้า กลางวัน 50 บาท/คน/มื้อ และอาหารเย็น 80 บาท/คน/มื้อ ค่าเช่าจักรยาน คันละ 20 บาท สำหรับการจัดการเงินรายได้นั้น จะหักเงินรายได้ให้หมู่บ้านเพื่อนำไปใช้สำหรับการพัฒนาหมู่บ้าน ร้อยละ 10 หักเข้ากลุ่มเพื่อปรับปรุงดูแลสมาชิกตลอดจนการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์ร้อยละ 5...”

คุณประชิด สมาชิก อบต.บ้านหนองบัว ซึ่งเป็นรองประธานกรรมการในคณะกรรมการบริหารจัดการโฮมสเตย์บ้านหนองบัว กล่าวว่า “...เริ่มแรกมีการจัดท่องเที่ยวที่ศูนย์คชศึกษา ปลัดอบต. ก็มีแนวคิดที่เราน่าจะจะมีโฮมสเตย์ไว้รองรับนักท่องเที่ยว เพราะเขามาเที่ยวแล้วไปนอนที่สุรินทร์ แต่ยังไม่ได้มาตรฐาน นายกอบต. และปลัดอบต. เป็นผู้เริ่มต้นโดยคุยกับการท่องเที่ยวสุรินทร์ (ผอ. การท่องเที่ยว/ผอ.ไพฑูริย์) นำและได้ไปดูที่งานโฮมสเตย์ที่จังหวัดอ่างทอง และจังหวัดนครนายก...”

แหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยว

แหล่งท่องเที่ยว จัดให้มีการแสดงวัฒนธรรม ประเพณีในหมู่บ้าน ทักษะศึกษาภายในหมู่บ้าน ชมกลุ่มจักสาน ทักษะศึกษาศูนย์คชศึกษา หมู่บ้านเลี้ยงช้าง ชมสุสานกระดูกช้าง วัดป่าอาเจียง ชมแม่น้ำสองสาย (มูล-ชี)

กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวคือ การเลี้ยงช้าง อาบน้ำช้าง มีบ้านพัก 5 หลังจะมีช้างอยู่ด้วย แต่บางครั้งช้างไม่อยู่ ต้องออกไปเร่ร่อน เวลาบ่ายสามโมงไปดูช้างอาบน้ำที่วังทะลุ และ

เวลาบ่ายสองมีการแสดงของช่างที่ศูนย์คชศึกษา (ศูนย์คชศึกษา เริ่มแรกมีช่าง 180 เชือก เดียวนี้ เหลือ 69 เชือก อาหารหายากจึงต้องออกไปเร่ร่อน ช่างมีเงินเดือนๆละ 8,000 บาท)

การสร้างเครือข่าย

อยากให้มีความช่วยเหลือกัน

ปัญหาอุปสรรค

ขาดการประชาสัมพันธ์ มีคนมาพักน้อย ตั้งแต่ปีใหม่มีเพียง 2 คณะเท่านั้น

สัมภาษณ์ : ลุงอุดม ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน และลุงทองปน อบต. วันที่ 21 เมษายน 2550

นักท่องเที่ยวที่มาพักที่นี่ มาดูอะไร มีมาพักบ่อยไหม?

ลุงอุดม แสงบ้อง ซึ่งเป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กล่าวว่า “...การพักที่ค้อใต้จะเป็นการศึกษาวีถีชีวิตของชุมชน ดูตุ้ม การทำตุ้ม การลงตุ้ม ดูเครื่องมือการประมง ดูวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน ดูเกาะแก่ง แก่งไก่เขี่ย แก่งสะพือ ศึกษาธรรมชาติ ดูป่าบุ่ง ป่าทาม หมู่บ้านนี้เป็นหมู่บ้านประมงเกือบ 100 % มีอาชีพจับปลาเป็นอาชีพหลัก เมื่อปี 2534 - 2535 เขาทำเขื่อนเกิดผลกระทบกับอาชีพของพวกเรามาก ปีหนึ่งเราต้องหากินด้วยตุ้มเพียงครั้งเดียว ประมาณเดือนพฤษภาคม ฝนเริ่มตก น้ำมูล สีขุ่น ไหลไปน้ำโขง ปลาจากน้ำโขงก็จะรู้ว่ามีฝนแล้ว ปลาจากแม่น้ำโขงก็จะขึ้นมาวางไข่...”

ที่นี่ยังไม่ได้มาตรฐานโฮมสเตย์ แต่ดอนชุมชนเงินได้ป้าย แต่เขาไม่เคยรับแขก เพราะได้รับการสนับสนุนจากศูนย์วัฒนธรรม เขาเคยมาขอแขกแต่เราก็ไม่พอกับบ้าน คนที่เป็นประธานศูนย์วัฒนธรรม คือ อ.สุพจน์ แสงโสม (ผอ.โรงเรียน ซึ่งปัจจุบันเกษียณแล้ว) และเป็นประธานโฮมสเตย์เป็นคนจัดการให้ได้ป้าย โดยลุงทองปานเป็นผู้ไปให้แนวคิด

เดือนมกราคม 2549 มีคณะอาจารย์ นักศึกษาจากต่างประเทศมาศึกษาวีถีชีวิตและความเป็นอยู่ จากผลกระทบการสร้างเขื่อนปากมูล

มีนักศึกษาจากธรรมศาสตร์จำนวน 15 คนมาศึกษาชีวิต วิถีชีวิตความเป็นอยู่ของชาวบ้าน มาอยู่ 15 วัน ศึกษาและอยู่กับครอบครัวชาวบ้าน การดูการจับปลาลงเรือหาปลา

บางคณะมาประชุมปฏิบัติการ การปฏิรูปภูมิปัญญาท้องถิ่น การดูแลสร้างเสริมสุขภาพ ที่นี่คือ โรงเรียนชุมชนประมง เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการจับปลา ประมง นักศึกษาที่มาศึกษาวีถีชีวิตของชุมชนว่าเปลี่ยนแปลงไปอย่างไรเมื่อมีการสร้างเขื่อน วิถีชีวิตเปลี่ยนไหม เปลี่ยนอย่างไร

คิดค่าที่พักและค่าอาหารอย่างไร ลุงอุดม เล่าว่า “...ค่าที่พัก 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 30 บาทต่อมื้อต่อคน ค่าที่พัก 100 บาท เป็นของชาวบ้านไม่ต้องแบ่งส่วนกลาง เคยไปดูงานโฮมสเตย์ที่ชะซอม ก่อนที่จะทำโฮมสเตย์ที่นี่

ลุงทองปน ชัยคำ เล่าให้ฟังว่า “...ปีนี่ยังไม่มีคนมาพักเลย ลุงอุดม ได้มีโอกาสไปเวียดนาม สาธิตการทำตุ้ม และต้องไปอเมริกาในเร็วๆนี้ เพื่อสาธิตการทำตุ้มกับพ่อคำสิงห์...”

ลุงทองปน ซึ่งเป็น อบต. ของหมู่บ้าน เป็นที่ยอมรับของชุมชน เคยไปดูงานต่างๆจากทุกภาค เห็นความแตกต่างของแต่ละชุมชน แนวคิดของพ่อทองปานในการพัฒนาชุมชน คือพึ่งตนเองทั้งหมด ไม่มีส่วนกลางเข้ามาช่วย

โฮมสเตย์ที่นี้เกิดขึ้นได้อย่างไร?

ลุงทองปน กล่าวว่า “... เริ่มจากแนวคิดที่ว่า “เรามีภูมิปัญญา...”

ลุงทองปน เคยไปดูชุมชนที่แพร่ ซึ่งเป็นการเดินทางไปศึกษาระบบนิเวศธรรมชาติที่ถูกทำลายโดยนายทุน จึงเกิดแนวคิดที่ว่าที่ค้อใต้ก็มีป่าและมีระบบนิเวศของสายน้ำมากมาย ที่สามารถศึกษาได้และได้จัดทำหลักสูตรห้องเรียนชุมชนขึ้น ผู้ที่เข้ามาศึกษาหลักสูตรนี้ กลุ่มแรกคือนักศึกษาจากมหาสารคาม 50 คน แต่ไม่ได้พักค้าง นักศึกษาได้ศึกษาระบบป่าบุง ป่าทาม ระบบโคก ระบบสายน้ำ ซึ่งสัมพันธ์กับวิถีของความเป็นอยู่ของชาวบ้าน จึงหยิบจุดนี้มาเป็นประเด็น ในช่วงแรกที่นักศึกษามาไม่ได้เปิดให้พัก เพราะชุมชนยังไม่พร้อม ในความคิดของพ่อทองปนบอกว่าการจะให้แขกเข้าพักต้องมีระบบสาธารณูปโภคพร้อม นั่นคือวิถีคิดในช่วงแรก

ลุงทองปน เล่าถึงการเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ที่ค้อใต้ว่า “...การก่อรูปเป็นโฮมสเตย์เริ่มจากการที่มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี และ มหาวิทยาลัยขอนแก่น เข้ามาร่วมหารือว่าทำอะไรคนจึงมาพักได้ ... เมื่อก่อนก็มีคนมาจากต่างชาติเข้ามาพักบ่อย แต่ไม่ได้มีการเก็บค่าบริการหรอก...”

ที่เริ่มเป็นโฮมสเตย์อย่างจริงๆ จังๆ เมื่อไร

“...เริ่มจากมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี ได้มีกลุ่มนักศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมจาก 5 ประเทศ (พม่า ลาว เวียดนาม เขมร ไทย) มาศึกษาวัฒนธรรม และต้องการหาชุมชนให้นักศึกษาได้เข้าพักเพื่อศึกษาวิถีชีวิตของชาวบ้าน อาจารย์จึงมาหาและถามว่าถ้าจะเอานักศึกษาจาก 5 ประเทศเข้ามาพักจะคิดอย่างไร จะจัดเป็นระบบกินนอนได้ไหม คิดค่าบริการอย่างไร จะพักค้างหนึ่งคืน จึงได้มีการประชุมชาวบ้าน ว่าบ้านใครมีความพร้อมและให้อาจารย์เข้าไปดู จึงถือเป็นจุดเริ่มต้นของการทำโฮมสเตย์ที่นี้ มีนักศึกษา 16 คน เข้าพัก 1 คืน เมื่อปลายปี พ.ศ.2546

หลังจากนั้นพ่อทองปานและชาวบ้านจึงคิดเป็นระบบและได้มีโอกาสไปดูงานที่ชุมชนที่จังหวัดแพร่ ระยอง ชลบุรี ไปดูเรื่องกลุ่มวิถีชีวิต ว่าเขาพัฒนาตัวเองอย่างไร โดยไปดูกลุ่มที่เข้มแข็งที่สุด จากการไปศึกษาดูงานที่จังหวัดน่านและ จังหวัดแพร่ ได้นำแนวคิด “วังปลา” มาใช้ทำที่บ้านค้อใต้ โดยชี้ให้ชาวบ้านเห็นถึงผลกระทบจากการสร้างเขื่อนว่าในอนาคตปลาจะลดน้อยลง สร้างความตระหนักในการอนุรักษ์ปลาให้กับชาวบ้าน จนชาวบ้านเกิดความเชื่อ และได้

เกิดวังปลาขึ้นที่หมู่บ้าน ดังคำกล่าวของลุงทองปนที่กล่าวว่า "... ปัจจุบันวังปลานี้มีปลาเยอะมากครับประกันได้ว่า ตอน 6 โมงเย็นมีปลาเยอะมาก..."

ลุงทองปนเล่าว่า การทำโรงเรียนชุมชน โดยการนำเอาวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นวิถีการดำรงชีพโดยการทำประมง มีการทำตุ้ม และเครื่องมือประมงต่างๆ มาเป็นสาระสำหรับการเรียนรู้ในชุมชน เมื่อลูกหลานเข้ามาศึกษาเรียนรู้ก็จะสอนทำตุ้ม จักสาน นำการทำตุ้มเป็นสาระการเรียนรู้หนึ่งของผู้ที่เข้ามาศึกษา มีนักศึกษาจากมหาสารคาม เข้ามาศึกษาระบบนิเวศ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน แต่ไม่ได้พักค้าง

ลุงทองปนกล่าวถึงแนวคิดในการทำโฮมสเตย์ของที่ค้อได้ว่า ต้องมีความศักดิ์สิทธิ์ในตัวเอง ต้องทำด้วยมือตนเอง ต้องอธิบายได้ พี่น้องกลุ่มต้องทำร่วมกันทั้งหมด ปัจจุบันที่ค้อได้สามารถรับเข้าพักได้ 30 กว่าครัวเรือน ส่วนที่ไม่ได้ทำจะมีหน้าที่อื่นคือการแสดง ฟ้อนรำ เป็นต้น

ประเด็นเรื่องการประชาสัมพันธ์ ไม่มี Web แต่เคยมีหนังสือพิมพ์มาทำเรื่องการทำตุ้ม และมีทีมไปสาธิตการทำตุ้มทีม.เกษตร

เรื่องเครือข่ายโฮมสเตย์มีความคิดเห็นอย่างไร

ลุงทองปนเห็นว่า อยากให้เกิดเครือข่ายมากๆ โดยไม่ได้มองว่ารายได้เป็นตัวนำ แต่อยากได้การเป็นอยู่ของคนในชุมชน ให้รู้จักกับคนแปลกหน้า มาพักอาศัยให้รู้จักกัน มีหลายคนที่มาพักแล้วเกิดการส่งเสื้อผ้า ขนมมาให้ นักศึกษาที่มาพักกลับมาเยี่ยมเยียนกัน มีการให้มากกว่าการซื้อขาย

เห็นด้วยกับการมีเอกสารของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ที่แสดงถึงสถานที่ตั้ง รายละเอียดอย่างคร่าวๆ บุคคลติดต่อประสานงาน จุดเด่นหรือลักษณะพิเศษของโฮมสเตย์นั้นๆ และอยากให้มีการพบปะพูดคุย ทำความรู้จักในระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ด้วยกัน

สัมภาษณ์ : นายสมศรี ประธานกลุ่มเกษตรกรไร้สารพิษ วันที่ 22 เมษายน 2550

ความเป็นมาของกลุ่มเกษตรกรไร้สารพิษ

คุณสมศรี อินทิตเดช เล่าว่า “...แนวคิดการทำปุ๋ยชีวภาพ คือ ความตระหนักเริ่มจากการทำนาที่ต้องใช้ปุ๋ยซึ่งลงทุนสูงมาก หากทำนาโดยลดต้นทุนได้โดยการทำปุ๋ยและแบ่งกันใช้ ซึ่งต้องต่อสู้กับต้นทุนเก่าพอสมควร ต้องต่อสู้ด้วยการทำให้ดู เริ่มตั้งแต่ปี 2544 ชาวบ้านเริ่มหันมาใช้รู้และเข้าใจ หันมาจ่ายอมเพราะต้นทุนค่าปุ๋ยสูงขึ้นในขณะที่ดินเริ่มเสื่อมลง แต่เมื่อทำปุ๋ยใช้เองปรากฏว่าทุนยิ่งลดลงๆดินยิ่งดีขึ้นๆ และราคาผลผลิตออกมาก็สูงด้วยและชาวบ้านต่างหันมาสอบถามข้อมูล ปัจจุบันปุ๋ยที่ผลิตได้ส่งไปจำหน่ายทั่วประเทศ และมีคนมาดูงานทุกเดือน...”

การเริ่มทำโฮมสเตย์และแขกที่เข้าพัก

คุณสมศรี อินทิตเดช กล่าวว่า “...รับแขกที่มาศึกษาดูงานเดือนหนึ่งโดยเฉลี่ยไม่ต่ำกว่า 50 คน มาศึกษาดูงาน การพึ่งพาตนเองแบบยั่งยืน ปุ๋ยจะเน้นให้สมาชิกทำใช้เอง ของใช้เน้นการทำเอง เช่น น้ำยาล้างจาน น้ำยาซักผ้า สบู่ น้ำปลา แนวคิด เน้นให้ชาวบ้าน/ชุมชน/สมาชิกพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน ให้สมาชิกลดการใช้จ่ายให้มาก มีพี่น้องจากหลายๆที่มาศึกษาการทำปุ๋ยบ้าง การทำสบู่บ้างและอื่นๆ...”

ด้วยมีผู้มาศึกษาดูงานเป็นประจำ และหาที่พักไม่ได้ จึงได้จัดบ้านพักให้กับผู้ที่มาพักจำนวน 10 หลังสำหรับผู้มาศึกษาดูงาน ศึกษาการทำปุ๋ยชีวภาพ บางคณะก็เลยไปท่องเที่ยวที่ช่องสะง่า (ชายแดนเขมร) ขณะนี้อยู่ในช่วงการเริ่มต้นเพื่อต้อนรับลูกค้าในอนาคตถ้ามีคนเข้ามาพักเยอะ

ครั้งล่าสุดมาจากสมุทรสาครในเดือน ธันวาคม 2549 (เป็นรุ่นสุดท้ายของปี 2549) มา 25 คน พักหลังละ 2 คน ค่าที่พัก 50 บาท /คน/คืน อาหารมาทานรวมกันที่แหล่งเรียนรู้ ในช่วงปีนี้ยังไม่มี

สำหรับแนวคิดการทำให้เป็นโฮมสเตย์นั้น คุณสมศรี กล่าวว่า “...เราไม่ได้คิดว่าจะทำเป็นมืออาชีพเพื่อจะรับนักท่องเที่ยวโดยตรง แต่ทำเพื่อรองรับผู้ที่มาศึกษาดูงานการพึ่งพาตนเองมา

เรียนรู้และไม่มีที่พัก ซึ่งก็คล้ายๆโฮมสเตย์ แต่ต่างที่เราไม่ใช่มีอาชีพที่จะทำเพื่อรองรับและเอากำไร แต่เราทำเพื่อรองรับคนมาดูงาน มาศึกษาเรียนรู้และไม่มีที่พักรมาพักค้าง ถ้าอยากมาเที่ยวก็มีที่เที่ยว คือ ช่องชะง่า...”

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ต่อแนวคิดในเรื่องการเชื่อมเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น คุณสมศรีเห็นว่าขณะนี้ยังไม่มี การเชื่อมโยงเครือข่าย ขาดข้อมูลระหว่างกลุ่มและไม่ว่าจะเชื่อมกันอย่างไรระหว่างกลุ่ม ยังไม่เคยเข้าร่วมประชุมกับเครือข่าย หากมีเครือข่ายและมีโอกาสจะเข้าร่วมประชุมกับเครือข่ายที่เขาอยู่แล้ว และเห็นว่าแต่ละเครือข่ายควรมาประชุมร่วมกัน พูดคุยกันว่าแต่ละแห่งมีอะไร ก็จะได้รู้และส่งต่อนักท่องเที่ยวได้สะดวกขึ้น อยากให้เป็นเครือข่ายกัน

สัมภาษณ์ : นายวิเชียร ประธานโครงการบ้านดิน เมื่อวันที่ 28 เมษายน 2550

ความเป็นมาและแนวคิดการสร้างบ้านดิน

คุณวิเชียรกล่าวถึงแนวคิดของการสร้างบ้านดินว่า “...เป็นแนวคิดของภาคประชาชนในการแก้ไขปัญหาความยากจน โดยผู้แทนประชาชน 16 หมู่บ้านได้มาหารือกัน ภายใต้ข้อจำกัดของสภาพดิน การตลาด พ่อค้าคนกลาง และราคาพืชผล จึงจะเปลี่ยนตนเองจากภาคการผลิตเป็นภาคบริการ เมื่อเป็นภาคบริการจุดแข็งของเราก็คือ มีทุ่งดอกกระเจียวซึ่งมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวนับล้านคนในพื้นที่แต่ไม่เกิดประโยชน์ในเรื่องเศรษฐกิจชุมชน ด้วยเป็นเรื่องกลุ่มทุนนายทุนจึงไปขออนุญาตว่ามีแผงเช่าในทุ่งดอกกระเจียวได้ไหม แต่อุทยานก็ยืนยันว่าจะต้องเช่าปีหนึ่งเป็นหมื่นๆ จึงเป็นที่มาของกลุ่มที่จะสร้างบ้านดินให้เป็นที่ท่องเที่ยวของตนเอง โดยให้คนในรอบแรก 16 หมู่บ้าน แกนนำทั้งหมด 240 คน มาสร้างสโมสร ด้วยการเสียสละกันเองโดยใช้เงินทุนจากรัฐ ใช้คนหมุนเวียนจำนวน 240 คนจนเสร็จ เมื่อสร้างเสร็จ รัฐมาเห็นถึงความตั้งใจของประชาชนจริงๆ จึงให้การสนับสนุนสาธารณูปโภคพื้นฐาน ไฟฟ้า ถนน...”

สิ่งที่ชาวบ้านจะได้รับ จะได้อะไรบ้างจากโครงการนี้ คุณวิเชียร เล่าให้ฟังว่า “...เมื่อมีสโมสร ซึ่งใช้เป็นที่ค้าขายของหมู่บ้าน 16 หมู่บ้าน เราก็จะสร้างบ้านพักซึ่งเป็นบ้านดิน 50 หลัง ก่อน ซึ่งขณะนี้กำลังทำการก่อสร้างอยู่ โดยบ้านดินที่สร้างนี้จะมีลักษณะที่แตกต่างกันออกไป เหลี่ยมบ้าง กลมบ้าง 6 เหลี่ยม 8 เหลี่ยม และใช้งานดินทั้งหมด โดยให้ทั้ง 16 หมู่บ้านเป็นเจ้าของ รายได้ทั้งหมดจะถูกจัดสรรไปยังคน 12,000 คน 4,000 ครอบครัว สิ่งที่เกิดขึ้นไม่มีใครเป็นเจ้าของ 12,000 คน จะมีรายได้จากตรงนี้ทั้งหมด...”

พื้นที่ตรงนี้ต้องการปลูกป่าเพราะเมื่อก่อนเป็นป่า พื้นที่ที่ทำโครงการทั้งหมด 211 ไร่ เริ่มหาต้นไม้มาปลูกโดยได้รับความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราชและเทคโนโลยีราช มงคลในการดูแลต้นไม้ การปลูกป่าเห็นว่าเป็นพันธุ์ไม้ท้องถิ่น ต้องเป็นพันธุ์ไม้ที่ไม่ผลัดใบ เช่น ลำดวน ซึ่งเป็นไม้พื้นเมือง สามารถให้ร่มเงา มีวัตถุประสงค์หลัก คือใบได้กิน มีดอกสวยงาม ลำต้นเป็นสมุนไพร เช่น ลำดวน ส้มเบ็ญจ มะขามป้อม 211 ไร่ จะเป็นป่าภายใน 3 ปี โดยร้อยละ

20 เป็นต้นไม้ที่เป็นอาหารนกและสัตว์ป่า เช่น ตะขบ ลูกหว้า เมื่อมีป่า สัตว์ป่า ระบบนิเวศก็จะ สมบูรณ์

แนวคิดดังกล่าวเริ่มมาจากตัวแทนทั้ง 16 หมู่บ้าน (240 คน) เป็นการหารือกันเบื้องต้น แนวคิดนี้เป็นแนวคิดของคนที่เป็นตัวแทน 12,000 คน ซึ่งมีแนวคิดตรงกันว่าผลประโยชน์เกิดกับ เราก็จริง แต่ประเทศชาติต้องได้ผลประโยชน์ด้วย คือ การเรียกปากลับคืนมาและได้เห็นรูปแบบใน การแก้ไขปัญหาความยากจน สร้างป่า อยากรักษาป่าและสัตว์ป่ากลับคืนมา

คุณวิเชียรตั้งใจว่าจะทำที่นี่สัก 3-4 ปี ก็น่าจะเข้มแข็ง สร้างกรอบสร้างธรรมนูญหมู่บ้านได้ ขณะนี้กำลังเชิญคณาจารย์และผู้ชำนาญมาร่างในเรื่องของประโยชน์สาธารณะ จะใช้กรอบของ ธรรมนูญในการจัดสรรผลประโยชน์และบังคับใช้ตลอดชีวิต เติญดร.ประมาณ 14 คน มาร่วมร่าง คิดว่าจะเสร็จภายในเดือนพฤษภาคม และให้ทั้ง 16 หมู่บ้านลงสัตยาบรณ รับรองธรรมนูญของ ตำบล คนที่มาทำงานที่นี่ถ้าไม่ได้รับเงินก็จะแปลงเป็นหุ้น หุ้นเป็นมรดกตกทอดไปชั่วลูกชั่วหลาน ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นทั้งหมดของบ้านดินจะจัดสรรแบ่งเป็น 50 % แบ่งเป็น เงินทุนสำรอง งบ ขยายกิจการ บำรุงรักษา ซ่อมบำรุง อีก 50 % ของรายได้ทั้งหมด จะถูกกระจายไปทั้ง 16 หมู่บ้าน ทุกปี ใน 16 หมู่บ้านถ้าหมู่บ้านไหนขอความช่วยเหลือในกรณีเร่งด่วน เช่น บ้านถูกพายุพัดพัง คนแก่ไม่มีที่อยู่อาศัย มุ่งเน้นในเรื่องถาวรวัตถุ การสร้างถาวรวัตถุบ่งบอกความเป็นสาธารณะที่ ค่อนข้างยาวนาน การสร้างความเจริญให้กับตำบลบ้านใดในโครงการบ้านดินจะต้องเป็นสิ่งที่จับ ต้องได้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน

จัดสรรที่ดินให้กับชาวบ้านครอบครัวละ 2 ไร่ในการปลูกพืชอินทรีย์ไร้สารพิษ ระบบน้ำเดิน ให้หมด จากนั้นจึงค่อยขยับขยายไปทำที่ทำกินของตนเองซึ่งมีเป็นหมื่นไร่ ปลูกพืชทุกอย่าง ต้อง มีการประกันราคาให้ชาวบ้าน ไม่เสี่ยง ตรงนี้จะเป็นศูนย์เรียนรู้ แนวคิดบ้านดิน คือศูนย์การเรียนรู้ ของชุมชน เช่นการดูแลที่พัก การให้บริการกับแขกที่มาพัก เมื่อชาวบ้านมีทักษะแล้วก็ไปสร้างที่ บ้านเขาอีก 1 หลัง บ้านดินกับเรื่องอินทรีย์เป็นของคู่กัน ถ้าอยู่บ้านดินอาหารต้องคำนึงถึงสุขภาพ

ในเรื่องการศึกษานั้นด้วยในหมู่บ้านไม่มีคนจบการศึกษาระดับปริญญาตรี โครงการมี แนวคิดจะทำโครงการหนึ่งหมู่บ้านหนึ่งปริญญาตรี ดังนั้นในรอบแรกจะมีคนจบปริญญาตรี 16 คน เป็นกระบวนการสร้างคน มาทดแทนเป็นรุ่นต่อไป โดยจะประสานงานกับ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช และจะตั้งกองทุนขึ้นมาเพื่อเป็นค่าเล่าเรียนให้กับนักศึกษา เหล่านั้น เมื่อจบแล้วมีข้อตกลงว่าจะต้องมาทำงานที่บ้านดิน 1 ปี เพื่อปลูกจิตสำนึกความผูกพัน ให้เกิดสำนึกว่าเขาจบได้เพราะบ้านดิน

ในการดำเนินงานนี้ต้องอาศัยแนวร่วมมาก ภาคส่วนที่ไม่ใช่รัฐ เข้ามาช่วย แต่ขอให้รัฐเป็นผู้สนับสนุน มีใช้มาสั่งการ ภาคประชาชนจะเป็นผู้คิด ทำ สร้างและบริหารเอง

แนวคิดในการทำเป็นโฮมสเตย์ และแหล่งท่องเที่ยว

คุณวิเชียรกล่าวว่า "...การดำเนินงานในลักษณะโฮมสเตย์นั้น ในช่วงแรกจะสร้างบ้านดินทั้งหมด 50 หลังคนที่ขึ้นมาทำงาน 50 ครอบครัว ก็จะสร้างบ้านในลักษณะกระท่อมไม้ไผ่ มาดูแลลูกค้าที่มาพักในการดูแลนำเที่ยว นำชม การพักจะเป็นลักษณะโฮมสเตย์ ล่องสเตรย์ ซึ่งตามแผนจะสร้าง 200 หลัง ภายใน 2 ปี เมื่อมีบ้านดิน 200 หลัง พี่น้องในชุมชนก็จะมาคอยบริการลูกค้า ดูแลเรื่องอาหารการกิน นำชม มีการแสดงต่างๆ เป็นเรื่องของชุมชน เช่น การชมทุ่งกระเจียว คลองปูราชีนี ใน Phase แรกคงใช้เวลาอีกไม่เกิน 6 เดือน..."

สถานที่ท่องเที่ยวของบ้านดิน มีหลายแห่งที่เป็นสถานที่ท่องเที่ยวใหม่ๆ เช่นช่องหินหลบภัยบริเวณหน้าผา คลองปูเจ็ดสี (ปูราชีนี) จะมีปูเป็นหมื่นๆตัว ถ้ำค้างคาว ไทรสามขา ผาเทียมเมฆ น้ำตกเทพนา ผาหินย้อย อุทยานหึ่งห้อย ไม้ไผ่ปล้องยาวที่สุดมีที่เดียวในประเทศไทยมีกอกเดี่ยว ผาน้ำย้อย จุดชมวิว ป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว สนามบินโบราณ ท่องเที่ยวโดยการนั่งรถอู่เตี้ยไปดูสนามบินโบราณในสมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 สมัยก่อนใช้บริเวณนี้ตากถอย ตำข้าวที่นี้คือที่อาศัยของคนดง ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 นั่นคือประวัติศาสตร์ ขณะนี้เชิญคนหลายกลุ่มมาพัก ท่องเที่ยว เมื่อเต็มรูปแบบ กำลังจะทำ วิถีดี 5,000 แผ่น บอกจุดท่องเที่ยวทั้งหมด

การสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ต่อแนวคิดเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น คุณวิเชียรเห็นดีด้วยกับการมีเครือข่ายการทำเครือข่ายโฮมสเตย์ แต่เป็นห่วงในเรื่องพฤติกรรมของชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมความเชื่อให้ได้ก่อน ต้องปรับจิตใจให้เป็นจิตอาสาธรรมา

ดังนั้นหากจะเปลี่ยนแปลงความเชื่อถ้าเราจะจัดไปสู่สาธารณประโยชน์ เราจะได้ผลดีอย่างไรในระยะยาว และมีผลดีมากกว่าที่เราคิดอย่างไร เราต้องเปลี่ยนแปลงความเชื่อให้ได้ ถ้าทำเพียงหมู่บ้านเดียวก็ทำได้ แต่หากนักท่องเที่ยวมาเที่ยวในหมู่บ้านที่ทำโฮมสเตย์และไปยังอีกหมู่บ้านอาจไม่ปลอดภัย แต่ถ้าเขาเดินได้ทั้งหมู่บ้านข้างเคียงและหมู่บ้านที่ทำโฮมสเตย์ก็จะเป็นเสน่ห์ของทั้งหมด

การเชื่อมเครือข่ายให้เกิดประโยชน์ที่สอดคล้องกันและลงตัว ต้องมี Keyword มาให้ได้ว่า ถ้าเชื่อมกันเป็นเครือข่ายกันแล้ว ผลประโยชน์มันคืออะไร ในระดับแกนนำเครือข่ายคิดร่วมกันอย่างไร และในระดับประชาชนที่เป็นกลุ่มของสมาชิกของโฮมสเตย์ นั้นๆ คิดอย่างไร ดังนั้นโจทย์ ก็คือ Keyword สำหรับผู้นำระดับเครือข่ายคืออะไร และ Keyword สำหรับระดับสมาชิกของเครือข่าย คืออะไร (คุณวิเชียร กล่าว)

นอกจากนี้ คุณวิเชียร ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายว่า “...เชื่อว่าในระดับสมาชิก เขามุ่งเน้นผลประโยชน์ ซึ่งระดับการมองจะมองเฉพาะครอบครัว ไม่ได้มองถึงประโยชน์สาธารณะ สิ่งที่ชาวบ้านทำคือฟื้นความจากความยากจน คือการได้เงิน....ดังนั้นเครือข่ายจะต้องทำการหลอมรวมแนวคิดของทั้งสองระดับให้ได้ว่า การทำโฮมสเตย์ในรูปแบบเครือข่ายนั้นเป็นภาพรวม จะต้องช่วยเหลือกัน ถ้าที่ใดที่หนึ่งมัน Drop ไปให้ถือว่าเป็นเรื่องของเครือข่าย ตัวเครือข่ายช่วยเขาได้อย่างไร เช่น มี 20 แห่ง มีแห่งหนึ่งหยุดลง อีก 19 จะช่วยเขาได้อย่างไร นี่เป็นเรื่องของการสร้างภูมิคุ้มกัน และการช่วยเหลือกันจะช่วยอย่างไร ต้องมีแนวทางการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือ เช่น กันเงินไว้เข้าเครือข่ายทุกที่ที่ละ 5%, 3 % หรือ 2 % โห้ม เป็นเงินฉุกเฉินบรรเทาผลร้ายจากการประกอบกิจการโฮมสเตย์ อาจเป็นการกัปปลอดดอกเบี้ยย หรือให้เปล่าเหมือนสหประชาชาติช่วยประเทศต่างๆ คือถ้ามีสิ่งเหล่านี้อย่างชัดเจนก็รวมกันได้ แต่ถ้าไม่ชัดเจนก็รวมกันได้ แต่จะเป็นการรวมด้วยวาจาไม่มีพันธะผูกพันอะไรของเครือข่าย ในการปฏิบัติเมื่อคนมาเที่ยวที่นี่แล้วบอกต่อกับบอกได้ แต่เป็นการบอกต่อในลักษณะที่เป็นหน้าที่ที่ต้องบอก แต่ถ้าหากเป็นการบอกด้วยจิตใจที่ชื่นชมเสมือนเป็นบ้านเดียวกัน บอกด้วยใจไม่ใช่บอกด้วยหน้าที่ เป็นอีกบรรยากาศหนึ่ง...

สำหรับแนวทางในการสร้างเครือข่ายนั้น คุณวิเชียรให้ความเห็นว่า “...ด้วยสังคมไทยเป็นสังคมที่ไม่ชอบการทำงานเป็นทีม อาจเป็นอุปสรรคหนึ่งที่สำคัญของการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ ดังนั้นการสร้างเครือข่ายต้องนำผู้นำของแต่ละโฮมสเตย์มาเปลี่ยนแปลงความคิด เปลี่ยนแปลงความเชื่อให้มีแนวคิดคล้ายๆกัน...”

คุณวิเชียรได้ความเห็นที่นึกคิดว่า “คนภาคอีสานเขาชอบที่จะถูกใช้กฎเกณฑ์ในการปกครอง ถ้าวันใดมีเสรีภาพสูง ประชาธิปไตยสูง ความล้มสลายจะมาเยือนโดยเร็ว..คนทำผิดต้องถูกลงโทษ คนทำดีต้องได้รับการชื่นชม ทำมากต้องได้มาก ทำน้อยต้องได้น้อย...”

ที่บ้านดิน ที่เกิดความเข้มแข็งได้ที่สามารถรวมกันได้เป็นพันคน มีกฎเกณฑ์ว่า ทำมากได้มาก ทำน้อยได้น้อย ทำผิดถูกลงโทษ ทำดีได้รับการชื่นชม มันต้องถึงเผด็จการในเรื่องความยุติธรรม เสมอภาค และเท่าเทียม ถ้าเปิดเสรีหมดจะล้มสลายเร็วมาก ผู้นำทำงานไม่ได้ ถ้าผลประโยชน์ไม่มากมาย และระบบไม่ดีจริง เครือข่ายก็ไปไม่รอดล้มสลายทันที

คุณวิเชียร กล่าวว่า ยินดีที่จะร่วมเป็นเครือข่าย แต่ถ้าร่วมแล้วขอให้ ธรรมนูญของเครือข่าย เป็นกรอบในการเคลื่อนตัวเครือข่ายด้วย หากไม่มีกติกาข้อตกลงในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย ก็จะไม่เคลื่อนลำบาก

ปัญหาหลักก็คือตัวมวลชนแต่ละโฮมสเตย์ สถานที่โฮมสเตย์ของแต่ละที่มันพร้อมของมัน อยู่แล้ว เช่น บางแห่งสถานที่พักอาศัยผ่านการประเมินมาตรฐานจากคณะกรรมการประเมินไป แล้วไม่เคยมีแขกเข้าไปพักเลยก็มี ปัญหาที่เกิดขึ้นคือตัวของสมาชิกโฮมสเตย์ นั้นเองแหละคือตัว ปัญหา โฮมสเตย์มีอยู่แล้วบ้านพร้อมโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว กิจกรรมคือจะทำอย่างไรให้ คนปรับตัวเข้ากับโฮมสเตย์ ไม่ใช่โฮมสเตย์ปรับตัวเข้ากับชุมชน ให้ชุมชนปรับตัวให้ได้ก่อนเป็นต้น ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวจะมาไม่ไปมา ไถเงินนักท่องเที่ยวไปเล่นการพนัน ครอบครัแตกแยก การกิน เหล้า เล่นการพนัน แหวย ระวังเรื่องครอบครัวล่มสลาย เพราะเศรษฐกิจชุมชน

มองในเชิงการตลาดสำหรับการทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

คุณวิเชียรกล่าวว่า คนที่ไปพักโฮมสเตย์มีอยู่ 3 ประเภท คือ

1. ไปตามกระแส ประเภทนี้อาจลองพักดู ว่ามันเป็นเป็นอย่างไร ลองทีเดียวแล้วเลิก
2. กลุ่มคนที่มีความรู้สึกว่าจะไปพักแล้วมันช่วยชาวบ้านได้ด้วย ต้องการไปพักจริงๆ
3. กลุ่มประเภทที่ไม่ค่อยมีความต้องการ

แต่กลุ่มเป้าหมายคือชนชั้นกลาง กลุ่มเป้าหมายอีกกลุ่มคือชาวต่างชาติ มี 2 กลุ่ม กลุ่มที่ เที่ยวในเมือง กลุ่มที่เที่ยวเชียงใหม่ พักยา ภูเก็ต กลุ่มเหล่านี้จะนำเงินมาเยอะมาก ทำอย่างไรฝรั่ง นักท่องเที่ยวต่างชาติ เมื่อพูดถึงอีสานจะนึกถึงโฮมสเตย์ที่นาอยู่ มีวิถีชีวิตที่เป็นแก่นแท้ของชุมชน ที่มีความสุข ไม่ใช่เมื่อพูดถึงอีสานก็จะมองถึงแต่เรื่องผู้หญิง

กลุ่มที่ที่น่าสนใจอีกกลุ่มหนึ่งคือชาวต่างชาติที่มาแต่งงานกับผู้หญิงไทย ทำอย่างไรจึงจะมา เรียนรู้อันนี้แล้วให้ช่วยบอกต่อ จะทำอย่างไร หาวิธีประชาสัมพันธ์ผ่านคนเหล่านี้ไปยังต่างประเทศ หาข้อมูลเขาอยู่ที่ไหน อย่างไร วาระที่กลับไปแล้วกลับมาอีกเมื่อไร จะเชื่อมบุคคลเหล่านี้กับ โฮมสเตย์ได้อย่างไร เช่นจัดกิจกรรมชมพระจันทร์เต็มดวงบนภูเขาบนพื้นที่ภาคอีสานนี้สวยงาม (เช่นมอหินขาว) เช่นเดียวกับกิจกรรม Moonlight On the beach ที่จังหวัดพังงา เชิญมาร่วม กิจกรรม แต่ช่องทางสื่ออื่นไม่ถึง ขาดตัวเชื่อม ฝรั่งมองอีสาน กลายเป็นผู้หญิงผิวดำ ตัวผอม เป็น OTOP ของอีสาน

การบริการจัดบริการให้ดีด้านอาหารการกิน มีอุปกรณ์อำนวยความสะดวกให้พร้อมให้ สามารถทำกันเองได้

เอาเงินดอลลาร์มาเติมในหมู่บ้าน ชื่อคูปอง จับจ่ายใช้สอยในโฮมสเตย์ ไม่ต้องแลกเปลี่ยน

สัมภาษณ์ : คุณสุรรัตน์ ประธานกลุ่ม วันที่ 29 เมษายน 2550

ความเป็นมาและแขกที่เข้าพัก

คุณสุรรัตน์ จงกลณี ประธานกลุ่มโฮมสเตย์บ้านตาตโตน กล่าวว่า “...ที่ตาตโตนมีสมาชิก กลุ่ม 18 คน ขอรับการประเมินเมื่อปี 2549 โดยส่งบ้านเข้ารับการประเมินจำนวน 4 หลัง แต่ไม่ผ่านการประเมิน...อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิเป็นผู้ให้คำปรึกษาแนะนำและนำริเริ่มการทำโฮมสเตย์ภายในหมู่บ้านนี้ยังไม่เชื่อมต่อ...แขกที่มาพักจะมาขอคูดูที่พัก พบบ้านของประธานซึ่งได้ปลูกไว้อีกหลังหนึ่งมีบรรยากาศที่ร่มรื่น และเป็นส่วนตัวจึงไม่ออกไปพักที่อื่น ถ้าปฏิเสธเขาก็ไปพักในเมืองเพียง 10 นาทีก็ถึงแล้ว ไม่เหมือนกับบรูไทรโฮมสเตย์ มีอยู่ครั้งหนึ่งคณะผู้ตรวจกระทรวงแรงงานซึ่งเดิมจะพักที่โรงแรม ได้ยกเลิกและมาพักที่โฮมสเตย์โดยคณะผู้ตรวจนอนที่บ้านของประธานและคนขับรถไปนอนที่บ้านผู้ใหญ่ เป็นเพียงคณะเดียวที่ไปพักที่อื่น...”

การเกิดโฮมสเตย์ที่นี้เกิดจากงานวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ ภารกิจของมหาวิทยาลัย คือ การบริการวิชาการแก่ชุมชนจึงเกิดงานวิจัยในเรื่องเกี่ยวกับกลุ่มหัตถกรรมส่งเสริมให้ชาวบ้านผลิตม้านั่งไม้ไผ่ มหาวิทยาลัยเป็นผู้หาตลาดให้ กลุ่มที่สองคือกลุ่มปลอดสารพิษ อีกกลุ่มหนึ่งคือกลุ่มโฮมสเตย์ซึ่งมีอาจารย์นักเป็นหัวหน้าโฮมสเตย์

อัตราค่าที่พักคิดในอัตรา 200 บาท/คน/คืน ค่าอาหาร 50 บาท/คน/มื้อ และค่ามัดคุเทศก์ 150 บาท

แหล่งท่องเที่ยว

น้ำตกตาตโตน วังบอน

เรื่องการประชาสัมพันธ์

คุณสุรรัตน์กล่าวว่า ในกลุ่มไม่ได้มีการประกาศให้ใครรู้ว่ามีโฮมสเตย์ที่นี้ แม้กระทั่งป้ายที่บริเวณถนนทางเข้าหมู่บ้านก็ยังไม่มีการบ่งบอกว่าที่นี้เป็นโฮมสเตย์

ข้อเสนอแนะ

จากการเข้าไปสัมภาษณ์และมีโอกาสได้พูดคุยกับคุณสุรรัตน์ สังเกตพบว่า บริเวณบ้านอยู่ริมห้วย บรรยากาศร่มรื่น น้ำใส ไหลตลอดเวลา มีต้นไม้เรียงราย สภาพเป็นร้านอาหาร มี

แขกมารับประทานอาหารเป็นประจำ หากประธานจะทำการประชาสัมพันธ์กลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ให้กับแขกที่มารับประทานอาหารก็ย่อมได้ เช่น

- ประวัติความเป็นมาของโฮมสเตย์ที่นี่
- ภาพของบ้านพักโฮมสเตย์ที่เข้าร่วมโครงการ
- ภาพกิจกรรมและแหล่งท่องเที่ยว (หากแขกเข้ามาพักจะได้รับอะไร การเข้า

พัก) เช่นกิจกรรมเดินป่า ขี่จักรยานชมธรรมชาติ

- ภาพแหล่งท่องเที่ยว
- อัตราค่าบริการและเงื่อนไขการเข้าพัก โดยไปติดไว้ที่ “ศาลาศรีปราสาท”
- ชาติป้ายบอกเพื่อการประชาสัมพันธ์หมู่บ้านที่มีการรับนักท่องเที่ยวใน

ลักษณะโฮมสเตย์

สัมภาษณ์ : นายสายสมร วันที่ 7 พฤษภาคม 2550

ปัจจุบันมีผู้มาพักเยอะไหม? ครั้งสุดท้ายเป็นกลุ่มใด?

ผู้ใหญ่สายสมรกล่าวว่า

“...ตอนแรกก็รับอยู่แต่ตอนนี้เริ่มห่าง โดยเริ่มรับในปี 2549 มีคณะจากจังหวัดสุรินทร์มาเที่ยว 20 คน ในช่วงฤดูหนาว ก่อนจะขึ้นปีใหม่ปีนี้ โดยมีบ้าน รับได้ 5 หลัง...”

นอกจากนั้นยังมีคณะต่างๆมาพัก แต่พักที่ศาลา 2-3 ครั้งในช่วงปี 2550 เราจัดอาหารที่นอนให้ ดูแลความปลอดภัย นักท่องเที่ยวชอบมาพักที่ศาลาริมโขงแต่ยังไม่พร้อมจึงมาพักที่ศาลา
ชาวบ้านประกอบอาชีพอะไรบ้าง?

“...ในช่วงนี้ซึ่งเป็นช่วงที่น้ำโขงลดชาวบ้านก็จะหาปลา ในตอนเช้าจะมีพ่อค้าปลามารับซื้อปลาจากชาวบ้านถึงที่เลย แต่ในช่วงที่แม่น้ำโขงขึ้นสูง จะหาปลาไม่ค่อยได้เพราะน้ำมันเยอะชาวบ้านก็จะเข้าป่าไปเก็บของป่าไปขาย เช่น หน่อไม้ เห็ด...ชาวบ้านบางคนก็สานกระติ๊บข้าวเหนียว...”

การเกิดโฮมสเตย์ที่นี่เกิดขึ้นได้อย่างไร?

ผู้ใหญ่สายสมรเล่าให้ฟังว่า

“...เมื่อประมาณต้นปี 2549 พัฒนาชุมชนอำเภอโขงเจียมมาหาผู้ใหญ่ เพราะในช่วงนั้นเราเตรียมหมู่บ้านที่จะส่งเข้ารับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน PTOB ท่องเที่ยว จึงต้องหากิจกรรมเพิ่มเติมเข้าไปคือหมู่บ้านโฮมสเตย์ ซึ่งก็ได้รับการคัดเลือกเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว ซึ่งมีอยู่ 120 หมู่บ้านทั่วประเทศ โดยที่อุบลก็จะมีที่นี่ และปะทิว ที่เป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว...”

บ้านทั้งหมด 60 หลัง เริ่มแรกรับเป็นโฮมสเตย์ 5 หลัง โดยการให้คำแนะนำของพัฒนาชุมชนโขงเจียม ปัจจุบันยังไม่มีกรอบรวมชาวบ้านที่ร่วมเป็นสมาชิก เช่นการต้อนรับ การจัดที่พักอาศัย

คิดอัตราค่าที่พัก ค่าอาหาร และอื่นๆ อย่างไร?

คณะกรรมการคิดไว้ 100 บาทต่อคนต่อคืน ค่าอาหาร 50 บาทต่อคนต่อมื้อ บริหารงานในรูปคณะกรรมการโดยมีผู้ใหญ่สายสมร ละครวงศ์ โทร. 086-2629192 และนายพิชิตบูลย์ ละครวงศ์ เป็นผู้ช่วย

ศักยภาพการท่องเที่ยว

ด้วยเป็นหมู่บ้านที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยว มีภาษาวัฒนธรรมของชนเผ่าบรู ที่น่าศึกษา มีชายแดนที่ติดกับประเทศเพื่อนบ้าน มีทิวทัศน์สองฝั่งโขงที่สวยงาม

นอกจากนี้เมื่อวันที่ 3 พฤษภาคม 2550 ที่ผ่านมา มีคณะผู้นำจาก 3 ประเทศคือ ลาว เขมร และไทย ได้มาที่นี่ มาดูศักยภาพของหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวที่นี่ มาติดตามดูว่าจะทำอย่างไรเพื่อนำไปสู่การท่องเที่ยวได้ (ประเทศไทย คืออธิบดีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย) อธิบดีการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยก็สนับสนุนให้เป็นหมู่บ้านการท่องเที่ยว

มีเส้นทางการท่องเที่ยวที่เป็นไปได้ว่า เมื่อนักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมผาแต้มแล้ว ก็สามารถมาที่ท่าลั้งได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้าน ชมการสานกระติบข้าวเหนียว ลงเรือข้ามไปเที่ยวฝั่งลาว ล่องเรือชมทิวทัศน์สองฝั่งโขง ล่องเรือขึ้นบ้านกุ่มชมวิถีชีวิตการทอผ้าไหมของชาวบ้าน แล้วเดินทางกลับ

สัมภาษณ์ : พ่อเอียด กรรมการ และคุณพินิจนันท์ เลขาโฮมสเตย์ วันที่ 7 พฤษภาคม 2550

ปัจจุบันมีผู้มาพักเยอะไหม? ครั้งสุดท้ายเป็นกลุ่มใด?

พ่อเอียด กล่าวว่า

“...มีแขกมาพักเป็นประจำ ทั้งเป็นหมู่คณะ และเป็นครอบครัว คณะที่มาครั้งหลังสุดคือ คณะที่มาจากจังหวัดกาฬสินธุ์ มาเมื่อวันที่ 7 มีนาคม 2550 จำนวน 70 คน และก่อนหน้านั้นในวันที่ 3 มีนาคม 2550 เป็นคณะที่มาจากจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 80 กว่าคน...มีมาเป็นครอบครัว 2 คนบ้าง 3-4 คนบ้าง โดยแวะมาพักหลังจากท่องเที่ยว ผาชนะได ปาดงนาทาม...”

นอกจากนี้นักท่องเที่ยวที่มาเที่ยวประเพณีการแห่เทียนจำนำพรรษาที่จังหวัดอุบล จะไปเที่ยวผาแต้มและผาชนะได กลับเข้าเมืองไม่มีที่พักจึงแวะพักค้างคืนที่นี่ บางครั้งมีสองคณะ มาพักพร้อมๆกันที่นี่ไม่โทรไปบ้านก็ได้ (ประสานกับนายทองปานให้รับนักท่องเที่ยว) พ่อทองปานก็มาดูงานที่ชะซอม เหตุที่ไม่ส่งไปละแวกใกล้เคียง เพราะว่าในช่วง ขณะนั้นไม่พบว่าในเชิงเจียมมีที่ไหนบ้างที่ทำโฮมสเตย์

พ่อเอียดเล่าให้ฟังว่าที่ชะซอมมีฝรั่งอยู่คนหนึ่ง คือ อาจารย์ลินดา เป็นชาวอเมริกา ซึ่งพูดภาษาไทยได้อย่างชัดเจน จะมาพักที่ชะซอมทุกปี ปีนี้เป็นปีที่ 3 แล้ว มาเดือน ก.พ. มาครั้งละประมาณ 20 กว่าคน พาครอบครัวมาหมด ระบุบ้านที่จะพัก พักประมาณ 10 กว่าหลัง คนที่เคยมาแล้วไม่ได้มาก็จะฝากของมาเยี่ยม และอาจารย์ลินดา จะเป็นแขกต่างประเทศที่พาครอบครัวและเพื่อนๆมาพักที่ชะซอมทุกปี มาพักครั้งหนึ่งประมาณ 3-4 คืน

คิดค่าที่พักและค่าบริการต่างๆอย่างไรบ้าง?

พ่อเอียด ให้ข้อมูลว่า

“...ค่าที่พัก 100/คน/คืน หักเข้ากลุ่ม 30 บาท ออม 10 บาท เหลือ 60 บาท ค่าอาหาร 60/คน/มื้อ...มีมัดคุเทศก์นำชมศึกษาธรรมชาติ ภาพเขียนโบราณ ต้าตัก ป่าไม้ โดยคิดค่ามัดคุเทศก์ 200 บาทต่อ 10 คน...”

ค่าที่พักที่หักเข้ากลุ่ม 30 บาทนั้น คุณพินิจนันท์ กล่าวว่า “...เงิน 30 บาท หักจากค่าที่พักของบ้านพัก Home stay จะเป็นเงินกองทุนสำหรับการบำรุงที่พัก เช่น หลังคารั่ว ห้องน้ำไม่ดี ต้อนรับแขกที่มาติดต่อ ปัจจุบันเราอยู่ด้วยกัน ไม่มีประธาน รองประธาน ไม่มีเลขา ทุกคนเท่ากัน .... การบริหารจัดการเรามีความเท่าเทียมกัน

พ่อเอียด พูดถึงการประชาสัมพันธ์ของโฮมสเตย์ชะจอมว่า “...ขาดการประชาสัมพันธ์ ไม่มีทุนสำหรับการจัดทำเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์ แต่ก็มีบางคณะที่มาพักโดยได้รับทราบข้อมูลจาก Internet เช่นคณะที่มาจากเชียงราย แต่ที่ชะจอมไม่สามารถเปิด Internet ได้...มีแขกมาพักเป็นประจำ แต่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากการท่องเที่ยวเท่าที่ควร...”

ประวัติการก่อตั้งชะจอมโฮมสเตย์

พ่อเอียด เล่าให้ฟังว่า

“...การทำ Home stay ที่นี้ชาวบ้านทำกันเอง ทำด้วยมือเปล่าๆปีหนึ่งสองปี นายอำเภอจึงเข้ามา เมื่อปี 2543 มีการทำวิจัยนำร่องของสกว. เริ่มต้นโดยนักศึกษาจาก ม.อุบลมาพักกับชาวบ้าน ไม่ได้คิดค่าที่พัก คิดเฉพาะค่าอาหาร 30 บาท/คน/มื้อ แล้วให้นักศึกษาที่พักช่วยตอบแบบสอบถาม เช่น ที่พักดีบ่... ต้อนรับเป็นอย่างไร ... เป็นต้น จากนั้นก็นำผลจากแบบประเมินมาประชุม โดยเริ่มแรกมีบ้านพัก 12-15 หลัง ปัจจุบันรับได้ 25 หลัง ทำไป 1-2 ปี ก็ยังไม่กล้าเล่าให้นายอำเภอฟัง จนนายอำเภอรู้เขาจึงมาเยี่ยม...”

นอกจากนี้ยังให้ข้อมูลเกี่ยวกับโฮมสเตย์ที่เกิดขึ้นใหม่ๆ ในเขตอำเภอโขงเจียมว่า “...ที่หมู่บ้านเวินบึกก็จะเปิดโฮมสเตย์...ที่โขงเจียม และบ้านเวินบึก ก็ได้มาศึกษางานที่นี้ มาหาข้อมูลที่นี่ด้วยเช่นกัน...”

สอดคล้องกับการบอกเล่าของนายพินิจนันท์ ทองเสริม เลขากลุ่มโฮมสเตย์ที่ชะจอม ซึ่งกล่าวว่า “...การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ชะจอม ส่วนหนึ่งเกิดจากการถูกบีบด้วย กล่าวคือจากนักท่องเที่ยวที่ขึ้นไปเที่ยวยังผาชนะไดและป่าดงนานาม....ในเมื่อที่ชะจอมมีของดีที่พอจะอวดนักท่องเที่ยวเหล่านั้น ทำไมเขาไม่แวะเที่ยวที่ชะจอมละ เราได้เฉพาะฝุ่นกับขยะ เป็นหน้าที่ของเราทำความสะอาด.....แกนนำในหมู่บ้าน 4-5 คนจึงมานั่งคุยกัน ประกอบกับการได้รับรางวัลเรื่องป่าชุมชนเมื่อปี 2540 การบริหารจัดการป่าชุมชนไปปรับกับสมเด็จพระบรมราชินีนาถ ที่จังหวัดสกลนคร นอกจากนี้การได้ทำแผนเพื่อขอกู้เงินจาก ZIPP ซึ่งได้รับเงิน 3 แสนเศษ ในการจัดทำแผนเพื่อขอเงินสนับสนุนดังกล่าวใช้เวลาถึง 7 วัน กลุ่มแกนนำของหมู่บ้านได้ช่วยกัน ค้นหาจุดเด่นของหมู่บ้าน เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวไหม? ประวัติหมู่บ้าน วัด โรงเรียน เกิดมาอย่างไร ห้วยแต่ละห้วย ภูเขา มีอะไรบ้าง ชุมชนช่วยกันสำรวจ โดยเงินที่ได้รับแสนจะแบ่งให้กลุ่มแม่บ้านซื้อ

จักรยานสำหรับนักท่องเที่ยว 20 กว่าคัน อีกส่วนหนึ่งเป็นการสร้างปัญญาให้ชุมชน เช่น การอบรม การต้อนรับแขกจะทำอย่างไร ปัจจุบันนี้เงินนี้ยังอยู่ และส่วนหนึ่งเป็นกองทุนร้านค้าในตลาด...”

นายพินิจนันท์ ทองเสริม กล่าวเพิ่มเติมว่า “...องค์ประกอบที่ทำให้ชะชอมโฮมสเตย์เกิด คือ ในช่วงนั้นพระอาจารย์สินโน (แห่งภู่อ้อมค้อม) มีแนวคิดในการก่อตั้งมูลนิธิธรรมชาติเพื่อชีวิต ท่านเจ้าพระราชาที่วัดภู่อ้อมค้อม ห่วงเรื่องป่าดงนาทาม ในช่วงปี 2542 และอีกส่วนคือ สกว.ภาค เข้ามาทำวิจัยเพื่อศึกษาข้อมูลและหาหมู่บ้านในการทำโฮมสเตย์นำร่อง โดยเลือก 4 หมู่บ้าน ใน ตำบลนาโพธิ์ คือ ปากลา ทุ่งนาเมือง คันท่าเกวียน ชะชอม โดยให้ทั้งสี่หมู่บ้านนำเสนอ ความคิดของตนเอง พร้อมทั้งพาไปศึกษาดูงานที่หมู่บ้านธารปราสาท อำเภอโนนสูง จังหวัด นครราชสีมา โดยนอนพักค้าง 1 คืน ครั้งนี้คุณพินิจนันท์มีโอกาสไปด้วย เมื่อกลับมาจะทำการ เลือก 1 ใน 4 หมู่บ้าน ว่าหมู่บ้านไหนควรจะเป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำโฮมสเตย์ จึงให้แต่ละ หมู่บ้านนำเสนอว่า หากได้รับคัดเลือกจะพัฒนากลุ่มตัวเองอย่างไร โดยแต่ละกลุ่มส่งตัวแทน นำเสนอและคุณพินิจนันท์ ได้เป็นตัวแทนนำเสนอในนามของหมู่บ้านชะชอม ปรากฏว่าหมู่บ้านชะ ชอมได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำ โฮมสเตย์ ซึ่งเข้าลึกความต้องการของ บ้านชะชอม...”

ในเรื่องป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์นั้น คุณพินิจนันท์กล่าวว่า “...ในเรื่องของตราสัญลักษณ์ (ป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์ไทย) ของชะชอมนั้น ขอโดยถือเป็นเรื่อง ทำทนายว่าชาวบ้านทำได้ .... พวกผมจะพิสูจน์ว่าพวกผมจะทำได้ใหม่ ให้มาประเมินให้หน่อย..... ปรากฏว่าได้รับมาตรฐาน โฮมสเตย์ไทย เมื่อได้รับตราสัญลักษณ์แล้วจึงได้งบประมาณจากหน่วยราชการ เช่น อบต. ...”

โดยสรุปการเกิดขึ้นของชะชอมโฮมสเตย์

1. ชาวบ้านมีความต้องการ โฮมสเตย์ เพราะเห็นนักท่องเที่ยวผ่านหมู่บ้านไปเที่ยวผาชนะได และป่าดงน่านาม
2. ชาวบ้านทำแผนด้วยตนเองในการขอเงินจากองค์กร ZIPP ซึ่งส่วนหนึ่งนำมาใช้ในกิจกรรม โฮมสเตย์ เช่นซื้อจักรยาน
3. หมู่บ้านได้รับป้ายเรื่องการอนุรักษ์ป่าชุมชน ซึ่งป่าจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวศึกษาป่าเชิง นิเวศได้อีกแหล่งหนึ่ง
4. ได้รับการคัดเลือกจากสกว.ให้เป็นหมู่บ้านนำร่องในการทดลองทำโฮมสเตย์
5. กลุ่มแกนนำของหมู่บ้านได้ทำการวิเคราะห์ตัวเองก่อนการทำโฮมสเตย์

ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

นายพินิจนันท์ เลขาธิการกลุ่ม กล่าวว่า

“...โฮมสเตย์ต่างๆ ที่ได้รับมาตรฐานโฮมสเตย์ไทยจากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาไปแล้วนั้น น่าจะเป็นภาคีกัน โดยในแต่ละปีน่าจะมีการเชิญแต่ละโฮมสเตย์ที่ได้รับตราสัญลักษณ์ใช้เวทีนี้เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างโฮมสเตย์ด้วยกัน หรือรุ่นที่รับตราไปแล้วว่ามีอุปสรรคอะไรใหม่ แก้ไขอย่างไร...และเห็นด้วยที่โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ น่าจะมีภาคีสำหรับเป็นเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกัน ขณะนี้ผมรู้จักกันเฉพาะในจังหวัดอุบลเท่านั้น จังหวัดอื่นไม่ค่อยรู้จักกัน จะรู้จักกันประปรายก็เฉพาะที่ไปรับตราสัญลักษณ์ จังหวัดอุบลก็รู้จักกับอาจารย์ชูชาติ และประธานโฮมสเตย์ปะอาว...เดี๋ยวนี้การทำโฮมสเตย์นี้ต่างคนต่างทำ ใครมี Power ก็ของบจากส่วนกลางหรือคนรู้จักกันหน่อยก็ช่วยกัน ถ้าเป็นโฮมสเตย์ใหญ่ มีผู้หลักผู้ใหญ่ รู้จักคนมากก็ได้เปรียบ ถ้าเป็นโฮมสเตย์เล็กๆ อย่าง ชะชอมนี่ลำบากเพราะชะชอมเกิดจากลำแข้งของตนเองเกิดจากการรวมพลังของชุมชน ไม่ได้เริ่มต้นจากความต้องการของหน่วยงานภาครัฐ...”

นอกจากนี้ยังกล่าวอีกว่า “...ผมว่าโฮมสเตย์แถวภาคอีสานจะอ่อนเรื่องการประชาสัมพันธ์และการเชื่อมภาคีไม่มี ต่างคนต่างอยู่...อยากให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นในแต่ละที่มาเรียนรู้ซึ่งกันและกัน.....คือใต้และแก่งตะนะก็มาเรียนรู้ที่ชะชอม...”

สัมภาษณ์ : ผู้ใหญ่เทียม เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2550

ผู้ใหญ่เทียมให้ความเห็นว่า งานทำเครือข่ายหากจะไม่มี การส่งต่อลูกค้าระหว่างกลุ่ม/ระหว่างจังหวัด กลุ่มลูกค้าสามารถบอกต่อและส่งต่อให้ น่าจะเป็นกลุ่มครอบครัวเพราะเขาเป็นส่วนตัวและจะพักเพียงคืนเดียวและไปต่อที่อื่น ส่วนกลุ่มลูกค้าที่มาพักเพื่อสัมผัสและมาเป็นกลุ่มใหญ่ นั้น จะพักแล้วพักเลยจนกิจกรรมสัมมนาเสร็จ

“...ของโคราช เครือข่ายนั้นยังไม่มีก็คุยกันอยู่ อบต.ประกอบก็โทรมาปรึกษาอยู่ เขาเรียกผมว่าพี่ใหญ่....”

ที่เป็นเครือข่ายนี้ก็เคยพูดกันอยู่โดยเฉพาะการประชุมศูนย์การท่องเที่ยวชัยภูมิ เขาเชิญ 3-4 จังหวัดไปคุยกัน โดยจะเล่าต่อลูกค้า .... แต่จริงๆลูกค้าจะมาอีสานได้ โคราช ไปอีสานเหนือแล้วข้ามไปลาว.....

“....ชมรมอนุรักษ์พันธ์ไม้ที่บ้าน เจ้าของที่ทำก็มานอนที่นี่ คืออาจารย์ชูชาติ... รู้จักกันดีมานอนบ้านผมนี่แหละ....”

“ ตาอินทร์ มูลพิมายก็มาดูที่นี่ มานอนที่นี่ 2-3 ครั้ง นั้นแหละก่อนจะไปทำ ตรงนี้จะเป็นแหล่งเชื่อมเครือข่าย” เริ่มทำโครงการมาแล้ว 13 ปี

“.....บ้านด่านเกวียน ประธานคือคุณพิกุลรู้จักกันมานาน ตั้งแต่ยังไม่ทำโน่น ไปขายของด้วยกันที่อุบล พิกุลไปขายเครื่องปั้น ผมพาแม่ไปขายเครื่องหัตถกรรมไปขายที่งานแกะสลักเทียนที่อุบล.. สงกรานต์เขาก็เอากะถางมาฝากตั้งตั้งหลายคืน...”

ขณะนี้ มี 34 หลัง เคยรับกลุ่มใหญ่ถึง 187 คน

สัมภาษณ์ : คุณจารุประภา เมื่อวันที่ 13 พฤษภาคม 2550

เหตุที่คุณจารุประภาไม่ได้เข้าร่วมประชุมที่บูไทรมีเมื่อ 29-31 มี.ค. 50 เพราะติดภารกิจ ให้สมาชิกก็ไม่ถนัดไป และตัวเองไม่อยู่จึงไม่ตอบรับไป

มันจะมีวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของหมู่บ้านนี้คือความรัก ความสามัคคีกัน

ในเรื่องเครือข่ายนั้น คุณจารุประภาเห็นว่า “..... ถ้ามันเป็นเครือข่ายได้ดี อยากให้มีเครือข่ายอยากให้คนภายนอกมาเข้ามาเห็นว่าเราทำอะไร เรามีอะไร หากอยู่แบบตัวใคร ตัวมันก็ดี อยากให้มี .....”

การทำโฮมสเตย์เพื่อการดึงดูดนักท่องเที่ยวต่างชาติ นั้น ก็มีวัฒนธรรมของเรานี้แหละที่จะสู้กับเขาได้ การทำโฮมสเตย์นี้แหละเป็นสิ่งที่พอทำได้

โฮมสเตย์สามารถขายได้ในเรื่องวัฒนธรรม “.....คนเราไม่คุยกันก็ไม่มีทางว่าจะทำอะไร ต่อได้หรอก มันต้องคุยกัน ยิ่งใครคุยกันครั้งแรกได้แต่ก็ต้องคุยกันก่อน... คุยไปเรื่อยๆ มันก็ได้เอง... คนนั้นนิด คนนี้หน่อย มันก็จะได้หลายๆอย่างมันก็จะออกมาเอง เพราะฉะนั้นหลักใหญ่ในการเริ่มสร้างเครือข่ายก็คือการจัดโอกาสให้ผู้ในกลุ่มโฮมสเตย์ได้พูดคุย ได้รู้จัก ได้แลกเปลี่ยนความคิด.. สร้างตรงนี้ได้เสียก่อน เมื่อสร้างตรงนี้ได้แล้วมันก็อัตโนมัติแหละ...”

มีกฎเกณฑ์/ข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มว่าจะมีข้อตกลงช่วยเหลือกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นขึ้นอยู่กับคำถามว่าทำอะไร คนจึงมาคุยกันได้ นี่แหละคือจุดเริ่มต้นของการสร้างเครือข่าย

“...ในชุมชนก็เช่นกัน ถ้าคุยกันไม่รู้เรื่องยังไง ก็ไม่ประสบความสำเร็จ...”

คุณจารย์ประภาเห็นด้วยกับแนวคิดการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ “...เมื่อเป็นเพื่อนกัน เพื่อนรักเพื่อน ก็อยากช่วยเหลือเพื่อน มันก็มีเองแหละ.... คนที่แข็งแรงกว่าก็ต้องดูแลคนที่อ่อนแอกว่าแหละ มันเป็นเรื่องชาติ.....”

โฮมสเตย์เมื่อมันขึ้นมาถึงระดับนี้แล้วจะปล่อยกัน มันก็ปล่อยไม่ได้ยังไม่มีใครคิดทำเครือข่ายในกลุ่มเลย การท่องเที่ยวก็มีหน้าที่ไปประชาสัมพันธ์ให้เรา แต่จะมาลงลึกอย่างอาจารย์ทำยังไม่มีใครทำหรอก... ดังนั้นถ้าจะเป็นเครือข่ายเราก็ต้องมาดูแลกันเอง...”

สำหรับแขกที่มาพักที่นี้ก็มาทั่วไปแต่จะมากู้ปีใหญ่เราก็ไม่สามารถรองรับได้ มาจากกรุงเทพฯ มารถส่วนตัวก็มี แต่ส่วนใหญ่มาแบบมาดูงาน มาแล้วไม่พัก มาบ่อยมากเลยมาดูงานนี้ มาตามแนวทางทำไมพัฒนาได้ ตั้งแต่ช่วงปีใหม่มานี้คณะที่ไม่พักมาเยอะมาก

การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดอีสานใต้
Network Development for Homestay in The Lower Northeastern
Part of Thailand

ไพฑูรย์ นียมนา

Paitoon Niyomna

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

Suranaree University of Technology

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ และการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยทำการศึกษากับกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งกลุ่มที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา และกลุ่มอื่นๆที่ยังไม่ได้รับการรับรอง

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งปฐมภูมิและทุติยภูมิ โดยการสังเกต สัมภาษณ์ พบปะพูดคุยกับ ผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant) พร้อมทั้งจัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ ด้วยการจัดสัมมนาเป็นเวลา 3 วัน 2 คืน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) เป็นหลัก

จากการศึกษาพบว่าโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ทั้งสิ้น 26 แห่ง ในจำนวนดังกล่าวมี 13 แห่งที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาซึ่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง และจังหวัดอุบลราชธานี 5 แห่ง ในจำนวน 26 แห่งนี้สามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นลักษณะร่วมได้เป็น 4 ลักษณะ คือ 1) เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว 2) เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา 3) เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว และ 4) เป็นโฮมสเตย์ที่สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน สำหรับปัญหาของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่าส่วนใหญ่ขาดการประชาสัมพันธ์ตนเอง ต้องการความช่วยเหลือด้านการประชาสัมพันธ์ เช่น จัดให้มีเอกสารของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ วิสัยทัศน์เพื่อการประชาสัมพันธ์ ตลอดจนเว็บไซต์ ที่เป็นของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ความรู้ด้านการต้อนรับ การบริการนักท่องเที่ยวให้ประทับใจ การพัฒนาอาชีพ

สำหรับการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้นั้น พบว่ามีเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้นที่ก่อตัวเป็นเครือข่ายภายในจังหวัด ส่วนจังหวัดอื่นๆ แต่ละจังหวัดไม่พบว่ามีเครือข่าย

ระหว่างกลุ่มของโฮมสเตย์ และไม่พบว่ามีความรู้เกี่ยวกับเครือข่ายของโฮมสเตย์ระหว่างจังหวัดด้วยเช่นกัน แม้ว่าจะมีการจัดสัมมนาที่ช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้สร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการสัมมนาสั้นและผู้เข้าร่วมสัมมนาบางคนไม่ใช่ตัวแทนหลักของโฮมสเตย์ จึงยังไม่เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น นอกจากนี้ยังพบว่าหากจะสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ควรมีกิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่าย ดังนี้ 1) ควรให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์ 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย 6) ควรจัดทำเว็บไซต์และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจร

การพัฒนายุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน นั้น พบ 4 ยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา คือ 1) เก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะลอมทุกปีติดต่อกันเป็นเวลา 3 ปีแล้ว เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม 4) เปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ทาลัง และประเทศเขมร ณ จุดผ่านแดน บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและ เขมรในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์

Abstract

The objectives of this study were to 1) gain informations on homestays, 2) develop network of homestays, and 3) develop strategies on network supporting for empowerment and area-based tourism management development for sustainable of homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand. The data were collected in both certified and non-certified homestays according to Thai homestay standard of the Ministry of Tourism and Sports.

Both primary and secondary data were collected by observations, interviews with the key informants, and the 3-day workshop to stimulate experience exchanges among different homestays.

Data analysis was done mainly by content analysis.

The study revealed that there were 26 homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand among which 13 homestays had been certified by the Ministry of Tourism and Sports. Eight homestays were located in Nakhon Ratchasima, while 5 located in Ubon Ratchathani province. All homestays in

the Lower Northeastern Part of Thailand could be classified into 4 categories according to their prominent characteristics; 1) rural way of life with local products and archeological sites, 2) magnificent location with beautiful nature, 3) indigenous outstanding animals such as elephant, and 4) the gate way to neighbouring countries. The main problems of the homestays cover public relations, welcome activities, service quality and career development.

It was found that only homestays in Nakhon Ratchasima province had developed their networks, while the other in the Northeastern Part had not yet developed. According to the workshop arranged by our reserachers, the homestay networks could not be developed during this workshop because some of the participants were not the main representatives of their homestays and the workshop duration was short. However, it could be concluded from the workshop that activities which can create the networks of the homestays in the Lower Northeastern Part of Thailand are 1) annual meeting among the members, 2) network committee setting up, 3) rules and regulations development , 4) network newsletters distribution , 5) network annual report publication, 6) website construction and VCD production for network promotions, and 7) mobilizing workshop organization.

From the workshop, the following 4 network supporting strategies were suggested to create the empowerment of development and management of area-based tourism; 1) public relations through foreigner husbands, 2) long term foreign visitors promotions e.g. Sasorm Homestay which has been the host for foreigners continuously for 3 years, 3) organizing annual activity for the foreign tourists in any homestay, and 4) exploring tourist routes on Thai-Laos and Cambodia border for homestays located on the border e.g. Lardchalerm ,Taloung homestays and Lalom homestay.

คำนำ

ปัจจุบันโฮมสเตย์ไทยหรือที่พักสัมผัสวัฒนธรรมชนบท (Home Stay) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวอีกรูปแบบหนึ่งที่นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสสัมผัสกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นได้รับการต้อนรับที่ดีจากเจ้าบ้านทั้งยังมีราคาถูก จึงมีชุมชนต่างๆ จัดตั้งโฮมสเตย์ขึ้นเป็นจำนวนมาก

หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้วโฮมสเตย์จะเป็นประโยชน์ต่อชุมชนมากกว่าการเป็นอาชีพเสริม เพราะการทำโฮมสเตย์ต้องมีการจัดการหลายอย่าง เช่น การประชาสัมพันธ์ การสื่อสาร การเจรจาต่อรอง การรับลงทะเบียน การรวมกลุ่ม ฯลฯ นอกจากนี้การเตรียมบ้านเรือนและชุมชนให้พร้อมสำหรับนักท่องเที่ยว ทำ्यที่สุดแล้วก็จะเกิดประโยชน์แก่เจ้าบ้านและชุมชนเอง เช่น สาธารณสุขของบ้านเรือนและหมู่บ้าน ความแข็งแรงของโครงสร้างบ้าน ความสะอาดของบ้าน เครื่องนอน ห้องสุขา การจัดหาอาหาร การรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ความมีน้ำใจ ความสามัคคี ความปลอดภัยในทรัพย์สิน เป็นต้น ด้วยเหตุผลดังกล่าว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา ในปี 2547 ได้ดำเนินการพัฒนาโฮมสเตย์โดยจัดทำมาตรฐานตัวชี้วัดคุณภาพโฮมสเตย์ไทย และทำการตรวจประเมินโฮมสเตย์ที่ขอรับการประเมิน หากโฮมสเตย์ได้ผ่านการประเมิน ก็จะได้รับตราสัญลักษณ์มาตรฐานโฮมสเตย์ของกระทรวง

ผู้วิจัยสนใจว่าข้อมูลรายละเอียดของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร เครื่องข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เป็นอย่างไร จึงได้จัดทำโครงการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
2. เพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้
3. เพื่อพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน

วิธีการดำเนินการวิจัย

ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพเป็นหลัก และหน่วยในการวิเคราะห์คือกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น เน้นการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ พูดคุยกับบุคคลที่เป็นแหล่งข้อมูลตรง (key informant) ที่ถือเป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ เก็บจากการประชุมสัมมนา การประชุมกลุ่มย่อย การสังเกต ตลอดจนจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยมีวิธีวิจัย เพื่อตอบคำถามต่างๆ ดังนี้

คำถามการวิจัยข้อที่ 1 : อยากทราบว่าข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการตอบคำถามข้อนี้ ผู้วิจัยได้ส่งแบบสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ในอีสานใต้ทุกจังหวัด ซึ่งเป็นการส่งแบบสอบถามเพื่อขอทราบชื่อและที่ตั้งโฮมสเตย์ ไปยัง อบต. ในเขตอีสานใต้ นอกจากนี้ยังศึกษาข้อมูลจากแหล่งต่างๆ และเดินทางไปสัมภาษณ์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดตั้ง การดำเนินการ กิจกรรม ปัญหาอุปสรรค สัมภาษณ์เชิงลึก เกี่ยวกับการดำเนินการ ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

คำถามการวิจัยข้อที่ 2 : อยากทราบว่ากระบวนการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้เป็นอย่างไร? สำหรับการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อตอบคำถามข้อที่สองนั้น ดำเนินการโดยการสัมภาษณ์ พูดคุย และจัดสถานการณ์ให้กลุ่มบุคคลที่ถือเป็นแหล่งข้อมูล หรือที่เป็นตัวแทนของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ได้มีโอกาสพบปะ แลกเปลี่ยนข้อมูลและประสบการณ์กันด้วยการจัดสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในอีสานใต้ขึ้น โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความรู้จัก ความคุ้นเคย และเป็นเวทีเพื่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันของโฮมสเตย์ในอีสานใต้ และเป็นกระบวนการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ของกลุ่มชาวบ้านที่ทำโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ การจัดกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวจะเป็นการสะท้อนให้เห็นภาพของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้แต่ละกลุ่มว่าเกิดเครือข่ายขึ้นหรือไม่ ถ้าเกิดขึ้นลักษณะหรือรูปแบบของเครือข่ายเป็นอย่างไร และหากยังไม่เกิดขึ้นหรือเกิดขึ้นแต่ยังเป็นเครือข่ายที่หลวมๆ ควรจะมีกระบวนการในการสร้างเครือข่ายอย่างไร หลังจากการสัมมนาแล้วผู้วิจัยได้เดินทางไปเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามเพิ่มเติมด้วยการสัมภาษณ์ พูดคุย เพื่อตรวจสอบข้อมูลและเก็บข้อมูลเพื่อการเติมเต็มในประเด็นที่ยังขาดอยู่

คำถามที่การวิจัยข้อที่ 3 : ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน เป็นอย่างไร การตอบคำถาม

ข้อนี้ ผู้วิจัยใช้วิธีการสังเคราะห์ข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการสัมภาษณ์ พุดคุย และศึกษาเอกสารต่างๆ จากคำตอบที่ได้จากคำถามในข้อที่ 1 และคำถามข้อที่ 2

มีกระบวนการดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1 ศึกษาข้อมูลที่เป็นบริบท และการดำเนินงานของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เช่นจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ สถานที่ตั้ง ระบบการบริหารจัดการ ลักษณะเด่น สถานที่ท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว อัตราค่าบริการ ปัญหาอุปสรรค ความต้องการความช่วยเหลือ

2 ศึกษาสัมพันธภาพระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ โดยการพบปะ พุดคุยกับผู้นำโฮมสเตย์หรือบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

3 จัดสถานการณ์เพื่อกระตุ้นให้เกิดกระบวนการและเปลี่ยนแปลงเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างสมาชิกของโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เช่นจัดสัมมนา ประชุมกลุ่มย่อย เป็นต้น

4 ศึกษาการดำเนินกิจกรรมและการเคลื่อนไหวของกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ โดยการพบปะพุดคุยกับบุคคลที่ถือว่าเป็นตัวแทนของโฮมสเตย์ต่างๆ (key informant)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การสำรวจข้อมูล ได้ทำการส่งแบบสอบถามชื่อโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในเขตอีสานใต้ทางไปรษณีย์ และทำการสัมภาษณ์พุดคุยกับประธานกลุ่มโฮมสเตย์หรือผู้ที่เป็นตัวแทนกลุ่ม ทุกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสำรวจข้อมูลโฮมสเตย์ เพื่อตอบคำถามเกี่ยวกับจำนวนโฮมสเตย์ ใช้วิธีการส่งแบบสอบถามข้อมูลไปยังองค์การบริหารส่วนตำบลของจังหวัดต่างๆ ในเขตอีสานใต้ เมื่อได้ข้อมูลจำนวนโฮมสเตย์และสถานที่ตั้งแล้วจึงเดินทางไปสัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลประวัติความเป็นมา การดำเนินการ กิจกรรม ตลอดจนปัญหาอุปสรรคของการดำเนินการของกลุ่ม และการต้องการความช่วยเหลือสนับสนุนด้านต่างๆ พร้อมทั้งบันทึกภาพนิ่ง และภาพวิดีโอ

การสัมมนาเชิงปฏิบัติการสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ จะจัดกิจกรรมสัมมนากลุ่มขึ้นโดยใช้เวลา 3 วัน 2 คืน ซึ่งในกิจกรรมการสัมมนาดังกล่าวใช้รูปแบบการสัมมนาที่เน้นให้ทุกคนมีส่วนร่วม เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้วยเกมส์และกิจกรรมที่กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ของกลุ่มตนเองตลอดระยะเวลาของการสัมมนา และสอดแทรกความรู้เกี่ยวกับการจัดการโฮมสเตย์ เช่นการตลาด การให้บริการ และการจัดการองค์กร ซึ่งกิจกรรมที่สอดแทรกจะเป็นการสอดแทรกในรูปแบบของเกมส์และกิจกรรมที่เอื้อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้มากที่สุด และเพื่อให้เกิดความเป็นเครือข่ายระหว่างกลุ่มจึงสอดแทรกกิจกรรมกลุ่มสัมพันธ์ในระหว่างการสัมมนาด้วย เช่น กิจกรรม AIC กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน กิจกรรม Buddy Buddy เป็นต้น

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis)

สรุปผล

1. โฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

จำนวนและสถานที่ตั้ง พบว่ามีโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้จำนวนทั้งสิ้น 26 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัด นครราชสีมา 8 แห่ง ชัยภูมิ 5 แห่ง บุรีรัมย์ 1 แห่ง สุรินทร์ 1 แห่ง ศรีสะเกษ 1 แห่ง และอุบลราชธานี 10 แห่ง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ชื่อและที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
1.บุเจ้าคุณโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.วังหมี อ.วังน้ำเขียว	
2.ซัปปะโฮมสเตย์	นครราชสีมา	บ้านซัปปะ อ.วังน้ำเขียว	
3.บุไทรโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ไทยสามัคคี อ.วังน้ำเขียว	
4.มาบกราดโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.โคกกระชาย อ.ครบุรี	
5.ด่านเกวียนโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.ด่านเกวียน อ.โชคชัย	
6.วิถีไทโฮมสเตย์	นครราชสีมา	ต.บ้านใหม่ อ.หนองบุญมาก	
7.โฮมสเตย์บ้านธารปราสาท	นครราชสีมา	ต.ธารปราสาท อ.โนนสูง	
8.โฮมสเตย์บ้านหนองไข้เหี้ย	นครราชสีมา	ต.สีดา กิ่ง อ.สีดา	
9.โฮมสเตย์บ้านดิน	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
10.โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไห	ชัยภูมิ	ต.บ้านไร่ อ.เทพสถิต	
11.บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นายางลัด อ.เทพสถิต	
12.โฮมสเตย์วังคำแคน	ชัยภูมิ	ต.ท่าหินโงม อ.เมือง	
13. ตาดโตนโฮมสเตย์	ชัยภูมิ	ต.นาฝาย อ.เมือง	
14.ชุมชนคอกวัวปฐมภูมิ	บุรีรัมย์	ต.นาโพธิ์ อ.นาโพธิ์	
15.โฮมสเตย์หมู่บ้านหนองบัว	สุรินทร์	ต.กระโพ อ.ท่าตูม	
16.โฮมสเตย์บ้านละลมหนองหาร	ศรีสะเกษ	ต.ละลม อ.ภูสิงห์	
17.บ้านปะอาว	อุบลราชธานี	บ้านปะอาว อ.เมือง	
18.บ้านวังอ้อ	อุบลราชธานี	ต.หัวคอน อ.เขื่องใน	
19.บ้านดอนชุมเงิน	อุบลราชธานี	ต.โพธิ์ศรี อ.พิบูลย์มังสาหาร	
20.ชมรมอนุรักษ์ผ้าพื้นบ้าน	อุบลราชธานี	ต.คำเขื่อนแก้ว อ.สิรินธร	
21. แก่งตะนะโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
22.โขงเจียมโฮมสเตย์	อุบลราชธานี	ต.โขงเจียม อ.โขงเจียม	
23.บ้านตามุย	อุบลราชธานี	ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	
24.บ้านท่าล้ง	อุบลราชธานี	ต.ห้วยไผ่ อ.โขงเจียม	

ชื่อโฮมสเตย์	ที่ตั้ง		หมายเหตุ
	จังหวัด	อำเภอ/ตำบล	
25.บ้านชะชอม	อุบลราชธานี	ต.นาโพธิ์กลาง อ.โขงเจียม	
26.บ้านลาดเจริญ	อุบลราชธานี	ต.นาแวง อ.เขมราฐ	

จากจำนวนโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ทั้งหมด 26 แห่ง มีชื่อปรากฏในเบียนโฮมสเตย์ของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬาจำนวน 17 แห่งซึ่งคิดเป็นร้อยละ 65.38 ของโฮมสเตย์ทั้งหมดที่ค้นพบ มีอยู่ครึ่งหนึ่ง (13 แห่ง) ที่ได้รับการรับรองมาตรฐานโฮมสเตย์จากกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา 2 แห่งได้รับมาตรฐานปี 2547 คือโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และโฮมสเตย์บ้านบุไทร ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมาทั้งสองแห่ง ในปี 2548 ได้รับมาตรฐานอีก 4 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดอุบลราชธานี คือ บ้านปะอาว ดอนขุมเงิน ชมรมอนุรักษ์ผ้าพันธุ์พื้นบ้าน และบ้านชะชอม และในปี 2549 ได้รับมาตรฐานจำนวน 9 แห่ง ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 8 แห่ง คือ บ้านบุเจ้าคุณ ซับไทรทอง บ้านบุไทร บ้านมาบกราด บ้านด่านเกวียน วิถีไท บ้านธารปราสาท และบ้านหนองไข้เฮี้ย เป็นที่น่าสังเกตว่า ทั้งโฮมสเตย์บ้านธารปราสาท และบ้านบุไทร เคยได้รับแล้วเมื่อปี 2547 น่าจะแสดงถึงพัฒนาการของโฮมสเตย์ทั้งสองว่ามีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้าไปพักยังโฮมสเตย์ทั้งสองแห่งเป็นประจำ ในปีเดียวกันนี้มีโฮมสเตย์ที่จังหวัดอุบลราชธานีได้รับมาตรฐานเพิ่มขึ้นมาอีก 1 แห่ง คือโฮมสเตย์บ้านลาดเจริญ ซึ่งตั้งอยู่ที่อำเภอเขมราฐ ริมแม่น้ำโขงเขตติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้าน

นอกจากนี้ยังพบลักษณะเด่นที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ว่าสามารถจำแนกลักษณะเด่นๆ ที่เป็นไปได้เป็น 4 ลักษณะ ดังนี้

ลักษณะที่ 1 เป็นโฮมสเตย์ที่มีวิถีชีวิต แหล่งโบราณคดีเป็นที่สนใจของนักท่องเที่ยว มีผลิตภัณฑ์พื้นบ้านเป็นที่ดึงดูดนักท่องเที่ยว เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครราชสีมา 4 แห่ง อุบล 3 แห่ง บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ และ ชัยภูมิ จังหวัดละ 1 แห่ง คือ

1) โฮมสเตย์บ้านปราสาท มีการขุดพบแหล่งโบราณคดีซึ่งเป็นวิถีชีวิตดั้งเดิมของชุมชน

2) ด่านเกวียนโฮมสเตย์ชุมชนมีวิถีชีวิตอยู่กับการปั้นเครื่องปั้นดินเผา มีชื่อเสียง

ในการทำเครื่องปั้นดินเผามาตั้งแต่โบราณ มีเอกลักษณ์เป็นของตนเอง ปัจจุบันได้รับการพัฒนาเป็นหมู่บ้าน OTOP ท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวสามารถพักและฝึกปั้นด้วยตัวเองกับเจ้าของบ้าน

3) โฮมสเตย์หนองไข้เฮี้ย มีวัฒนธรรมและความเชื่อที่สืบเนื่องมาจนเกี่ยวข้องกับแหล่งโบราณสถานบ่อไก่อ่แก้ว บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ มีตำนานเรื่องท้าวกำพำกับนางสีดาและประเพณีแห่ช้าง 9 เชือก บ่อไก่อ่แก้ว เมืองสีดา

4) วิถีไทยโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การผลิตประติมากรรมหินทราย

5) โฮมสเตย์ดอนขุมเงิน ศึกษาวิถีชีวิต ชุมชนประมง

6) บ้านน้ำลาดโฮมสเตย์ วิถีชีวิตของชาวบลซึ่งมีภาษาถิ่นเป็นของตนเอง

7) คอกวัวปฐมภูมิ ศึกษาวิถีชีวิตการทำผ้าไหม การปลูกหม่อนเลี้ยงไหม

8) ละลมหนองหารโฮมสเตย์ ศึกษากระบวนการผลิตปุ๋ยชีวภาพ การดำรงชีวิต ตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง

9) บ้านปะอาวโฮมสเตย์ ศึกษาวิถีชีวิตของชุมชนในการหล่อทองเหลือง การทอผ้าไหม

10) โฮมสเตย์บ้านวังอ้อ ศึกษาระบบนิเวศของป่าชุมชน การดำเนินชีวิตแบบเกษตรผสมผสาน จากบ้านเปลี่ยนวิถีความสงบเงียบจากป่า

ลักษณะที่ 2 เป็นโฮมสเตย์ที่ตั้งอยู่บนพื้นที่ที่มีภูมิประเทศที่สวยงาม อากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ เหมาะสำหรับการท่องเที่ยวพักผ่อน ชมความสวยงามของธรรมชาติ หรือศึกษาระบบนิเวศของผืนป่าธรรมชาติ ชมสัตว์ป่า ดูนก ตกปลา ประกอบด้วย

1) บูเจ้าคุณโฮมสเตย์ อยู่ติดผืนป่าเขาใหญ่และเขาแผงม้า เหมาะสำหรับการศึกษาธรรมชาติ ดูนก ดูฝูงกระทิง และสูดอากาศบริสุทธิ์ของวังน้ำเขียว

2) ชับไทรทองโฮมสเตย์ ตั้งอยู่บนอำเภอวังน้ำเขียว มีภูมิประเทศสวยงามอากาศบริสุทธิ์ สงบเงียบ

3) บูไทรโฮมสเตย์ จุดขายของที่นี่คืออากาศบริสุทธิ์เป็นแหล่งไอโซนอันดับ 7 มีภูมิประเทศที่สวยงาม สงบเงียบ

4) มาบกราดโฮมสเตย์ หมู่บ้านตั้งอยู่ริมเขื่อนลำแจะ ล่องเรือชมทิวทัศน์ริมเขื่อนสวยงาม ชมแมลงหิ่งห้อยในยามค่ำคืนชมผีเสื้อที่หลากหลาย มีกิจกรรมตกปลาชิงรางวัล ล่องแพชมเขื่อน เดินป่าศึกษาระบบนิเวศ

5) โฮมสเตย์บ้านดิน ชมทุ่งดอกกระเจียว ป่าหินงาม ไร่ปลั่งยาว คลองปุราชนี้อากาศบริสุทธิ์

6) โฮมสเตย์บ้านโคกกระเบื้องไผ่ ชมป่าหินงาม ทุ่งดอกกระเจียว อากาศบริสุทธิ์ ภูมิประเทศงดงาม

7) โฮมสเตย์วังคำแคน ชมแหล่งหินขาวขนาดใหญ่ เป็นกลุ่มๆ ลักษณะแตกต่างกันไป ชาวบ้านให้ชื่อแหล่งนี้ว่ามอหินขาว

8) บ้านตาดโตนโฮมสเตย์ พักผ่อนกับน้ำตกตาดโตน ความร่มรื่นของวนอุทยานตาดโตน ศึกษาระบบนิเวศของป่าวนอุทยานตาดโตน

ลักษณะที่ 3 เป็นโฮมสเตย์ที่มีสัตว์เลี้ยงเป็นจุดเด่น มีกิจกรรมเกี่ยวกับสัตว์ในการจูงใจนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย

1) บ้านหนองบัว(หมู่บ้านช้าง) มีกิจกรรมการแสดงของช้าง ชมช้างอาบน้ำ การเลี้ยงช้างที่ช้างชมชุมชน

2) ชมรมอนุรักษ์ม้าพันธ์พื้นบ้าน มีกิจกรรมฝึกขี่ม้า ศึกษาอุปนิสัยม้า และขี่ม้าท่องเที่ยว ระบบนิเวศของป่า

ลักษณะที่ 4 สามารถเดินทางไปเที่ยวประเทศเพื่อนบ้านได้ ชมวิถีชีวิตของชาวบ้านของประเทศเพื่อนบ้าน ประกอบด้วย

1) แก่งตะนะโฮมสเตย์ อยู่ริมแม่น้ำมูล ชมแม่น้ำสองสี อำเภอโขงเจียม

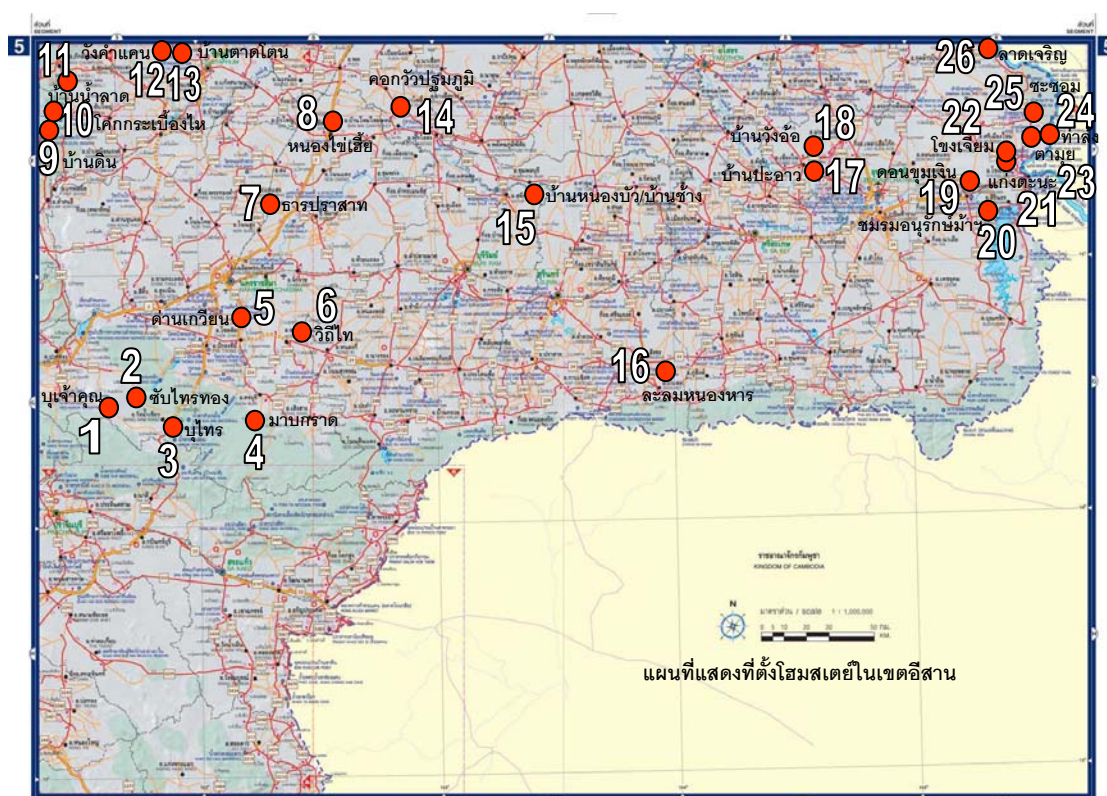
2) โขงเจียมโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

3) ท่าลั้งโฮมสเตย์ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง อำเภอโขงเจียม

4) ลาดเจริญ ตั้งอยู่ริมแม่น้ำโขง เป็นจุดผ่อนปรนการค้าชายแดน อำเภอเขมราฐ โดยสรุปใน 26 โฮมสเตย์ของเขตอีสานใต้ ตั้งอยู่ที่นครราชสีมา 8 แห่ง(30.76%) ชัยภูมิ 5 แห่ง (19.23%) บุรีรัมย์ 1 แห่ง (3.84%) สุรินทร์ 1 แห่ง (3.84%) ศรีสะเกษ 1 แห่ง (3.84%) และอุบลราชธานี 10 แห่ง (38.46%)

แผนที่แสดงที่ตั้งของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

(นครราชสีมา 8 ชัยภูมิ 5 บุรีรัมย์ 1 สุรินทร์ 1 ศรีสะเกษ 1 และ อุบลราชธานี 10)

2. การพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

กระบวนการพัฒนาเครือข่ายสำหรับกรวิจัยนี้ ได้เลือกเอาการสัมมนาเป็นจุดเริ่มเพื่อการขับเคลื่อนกระบวนการพัฒนาเครือข่ายของโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ โดยจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาเครือข่ายเป็น 4 กลุ่มกิจกรรม ดังนี้

2.1 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้จักและความคุ้นเคย เป็นการจัดการสัมมนาเชิงปฏิบัติการเพื่อพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกลุ่มกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างความรู้จักคุ้นเคย และเรียนรู้ซึ่งกันและกันของสมาชิกโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วยกิจกรรมป้ายชื่อ (Name tag) กิจกรรมวาดรูปหน้า (Face drawing) กิจกรรมนาฬิกาหาเพื่อน (Around the clock learning friends) กิจกรรมเจ้าหมื่นน้อย

2.2 กิจกรรมเพื่อการประเมินตนเอง เป็นกิจกรรมที่มุ่งให้ผู้เข้าร่วมการสัมมนาได้มองตัวเอง วิเคราะห์ตัวเอง ประเมินตนเองทั้งในเรื่องการเงินและคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย กิจกรรม I can do it กิจกรรมเพื่อการประเมินศักยภาพตนเองสำหรับการดำเนินกิจการโฮมสเตย์ (PECs)

2.3 กิจกรรมเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เป็นกิจกรรมที่เน้นการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ประกอบด้วย กิจกรรม Buddy Buddy กิจกรรมครอบครัวเต่า กิจกรรม AIC

2.4 กิจกรรมเสริมสร้างความรู้ ด้วยเห็นว่าแนวความคิดในเชิงธุรกิจน่าจะช่วยเสริมการดำเนินการเครือข่ายได้ มีการอบคิดเพื่อใช้สำหรับการมองเพื่อแข่งขันกับธุรกิจคู่แข่ง จึงได้เพิ่มสาระสำหรับการจัดประชุมสัมมนาในครั้งนี้สองเรื่อง คือแนวทางในการจัดทำแผนธุรกิจ และมุมมองในการบริหารจัดการลูกค้า ในหัวข้อ “ CRM : เสน่ห์มัดใจลูกค้า”

จากการประเมินผลการอบรมพบว่า ผู้เข้าอบรมพอใจมากที่สุดในการสร้างความรู้จักและความคุ้นเคยระหว่างผู้เข้าร่วมสัมมนา พอใจในวิทยากรหรือผู้นำกิจกรรมการสัมมนามาก พอใจในรูปแบบการสัมมนา แต่สิ่งที่ผู้เข้าสัมมนาได้รับไม่มากนักคือ ข้อมูลของแต่ละโฮมสเตย์ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์ว่าแต่ละโฮมสเตย์ยังขาดการประชาสัมพันธ์ตัวเอง ขาดเอกสารเพื่อการประชาสัมพันธ์

นอกจากนี้ยังพบว่า แต่ละโฮมสเตย์ต้องการที่จะมีเครือข่ายไว้เพื่อการแลกเปลี่ยนข้อมูลกัน ต้องการเอกสารที่เป็นทำเนียบโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ และต้องการให้มีการจัดสัมมนาอีกในรูปแบบการสัมมนาที่แตกต่างไปเช่น การสัมมนาสัญจรไปยังโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้

3. รูปแบบและแนวทางพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

3.1 รูปแบบเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้

พบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่งและได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้น มีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกันโดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับเคลื่อนที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมินเพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัยการแลกเปลี่ยนสินค้ากัน จึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบแนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนการพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของเครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามี การพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ จะมีบ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิจัดขึ้น และยังไม่พบว่ามีสมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามีกรรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่าโฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงานที่ชะชอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

ไม่พบว่ามีเครือข่ายระหว่างกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ แม้ว่าการจัดสัมมนาจะช่วยให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาพอใจในการสร้างความรู้จักคุ้นเคยระหว่างกันเป็นอย่างมากก็ตาม แต่ด้วยระยะเวลาการอบรม

- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วีซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจร

4. ยุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน โดยเชื่อมโยงกับประเทศเพื่อนบ้าน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ พบแนวทางในการพัฒนายุทธศาสตร์พึ่งพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ดังนี้

4.1 ด้านการประชาสัมพันธ์

เพื่อประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศทั้งที่อาศัยอยู่ในประเทศและในต่างประเทศได้รับทราบถึงโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ จึงมีแนวทางการประชาสัมพันธ์ดังนี้

- 1) ทำการประชาสัมพันธ์ผ่านชาวต่างประเทศที่อาศัยในภาคอีสานด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลชาวต่างประเทศที่แต่งงานกับสตรีในภาคอีสาน แล้วจัดทำเอกสารแนะนำโฮมสเตย์แจกจ่ายไปยังบุคคลดังกล่าว น่าจะช่วยให้ชาวต่างประเทศรับรู้และเข้ามาพักในรูปแบบโฮมสเตย์มากขึ้น
- 2) มีชาวต่างประเทศที่เข้ามาพักที่โฮมสเตย์ที่ชะงวมทุกปีติดต่อกัน เป็นช่องทางหนึ่งในการประชาสัมพันธ์ให้ชาวต่างประเทศเข้ามาพักในรูปแบบของโฮมสเตย์มากขึ้น
- 3) การจัดกิจกรรมเพื่อการประชาสัมพันธ์ให้กับชาวต่างประเทศ ณ โฮมสเตย์ที่ใดที่หนึ่งที่เหมาะสม

4.2 ด้านนโยบาย

เพื่อการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการพัฒนาและจัดการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืน ควรกำหนดเป็นนโยบายในการเปิดช่องทางการท่องเที่ยวไปยังประเทศลาว ณ จุดโฮมสเตย์ลาดเจริญ ท่าลี่ และประเทศกัมพูชา ณ จุดผ่านแดนช่องสะง่า บ้านละลม โดยการสำรวจจุดเด่นของประเทศลาวและกัมพูชา ในจุดที่เป็นที่ตั้งโฮมสเตย์ดังกล่าว

อภิปรายผล

สรรพสิ่งในตัวเองและสิ่งต่างๆในโลกและสากลจักรวาลนั้น เกิดขึ้นด้วยการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ไม่มีสิ่งใดเกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว ทุกสิ่งมีที่มา มีที่ไป มีเหตุ มีปัจจัย เมื่อเหตุและปัจจัยเกิดขึ้นพร้อมกันอย่างเกื้อกูลย่อมเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดสิ่งใหม่ และสิ่งใหม่ก็สร้างเส้นทางการเชื่อมโยงกับสิ่งเก่าและสรรพสิ่งอย่างไม่มีที่สิ้นสุด ทุกอย่างเป็นกระบวนการที่โยงใยสลับซับซ้อน เป็นเครือข่าย (network) (พระมหาสุทิตย์ อากาศโร, 2547 : 2) การเกิดขึ้นของโฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้ก็หาได้รอดพ้นกฎเกณฑ์ดังกล่าวไม่ กลุ่มจังหวัดอีสานใต้ (นครราชสีมา ชัยภูมิ บุรีรัมย์ สุรินทร์ ศรีสะเกษ และอุบลราชธานี) มีชุมชนที่ดำเนินกิจการโฮมสเตย์ถึง 26 ชุมชน มีเครือข่ายของกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้เกิดขึ้นเฉพาะกลุ่มโฮมสเตย์ในเขตจังหวัดนครราชสีมาเท่านั้น โดยเครือข่ายดังกล่าวเกิดขึ้นจากความต้องการส่งโฮมสเตย์ของตนเองเข้ารับการประเมินจากทางราชการ จึงทำให้เกิดการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของเสรี พงศ์พิศ

(2548 : 8) ที่กล่าวว่า การจะเกิดเครือข่ายขึ้นนั้นกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารและประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม จากนั้นจึงจะพัฒนาไปสู่การวางแผน และดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน ภายใต้เงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ

ด้วยกิจกรรมสำคัญในการสร้างเครือข่ายคือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ประสบการณ์ แล้วพัฒนาไปสู่การวางแผนร่วมกัน ดำเนินกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน โดยเงื่อนไขสำคัญของเครือข่ายคือการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกด้วยความสม่ำเสมอ (เสรี พงศ์พิศ, 2548 : 8) ดังนั้นกิจกรรมในการสัมมนาเพื่อการเสริมสร้างเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ซึ่งคณะผู้วิจัยได้วางลำดับขั้นในระหว่างการสัมมนาที่เริ่มต้นด้วยกิจกรรม Face drawing กิจกรรม Name tag กิจกรรม Around the clock learning friends กิจกรรม I can do it จึงเป็นการเริ่มต้นที่ทำให้ผู้เข้าอบรมเกิดความรู้จักกันและความคุ้นเคยกัน แม้ว่า จะมาจากต่างที่และยังไม่เคยร่วมสัมมนากันก็ตาม จากการสังเกตพบว่า ผู้เข้าร่วมสัมมนาต่างสนุกสนานกับ เกมสกีที่เล่น และกล้าแสดงความคิดเห็น ดูได้จากค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของผู้เข้าสัมมนาในประเด็นการสร้าง ความรู้จักคุ้นเคยกับผู้ร่วมสัมมนา ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.56 นั้นแสดงให้เห็นว่าหากมีการจัดสัมมนาเพื่อให้ผู้เข้า สัมมนาได้แสดงความคิดเห็นควรรอบแบบชุดกิจกรรมที่จะช่วยในการเปิดใจและเสริมสร้างให้ผู้เข้าร่วมสัมมนา เกิดความรู้จักคุ้นเคยกันก่อน

ด้วยโครงสร้างเครือข่ายซึ่งอาจแสดงออกหรือพัฒนาแบบแนวตั้งและเครือข่ายแบบแนวนอน โดยที่ เครือข่ายแบบแนวตั้ง นั้น สถานภาพและฐานะของคนในแต่ละลำดับขั้นจะเรียงจากสูงไปหาต่ำ ฝ่ายที่อยู่สูงจะ มาฐานะเป็นผู้อุปถัมภ์ การแลกเปลี่ยนระหว่างขั้นมีลักษณะไม่เสมอภาคเท่าเทียมกัน ส่วนเครือข่ายแบบ แนวนอนนั้น ฐานะและสถานะภาพของคนในกลุ่มที่เข้ามาเป็นสมาชิกเครือข่ายนั้นมีความเสมอภาคเท่าเทียม กัน การแลกเปลี่ยนทรัพย์สินหรือบริการต่างๆ มีลักษณะช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ถ้อยทีถ้อยอาศัย ในกรณีที่ไม่ ชับซ้อนไม่ต้องมีตัวกลาง ในกรณีที่ซับซ้อนมากขึ้นมีหลายกลุ่มมากขึ้นจะมีแม่ข่ายเป็นตัวประสาน (สุภาวิณี ทรงพรวาณิชย์ และคณะ, 2546 : 18) จากข้อมูลพบว่า กลุ่มจังหวัดนครราชสีมาซึ่งมีโฮมสเตย์จำนวน 8 แห่ง และได้รับมาตรฐานทั้ง 8 แห่ง นั้นมีการพบปะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันทั้งทางโทรศัพท์และการพูดคุยกัน โดยตรง ซึ่งอาจเป็นไปได้ว่าแรงขับที่ทำให้ทั้ง 8 แห่งต้องแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างกันคือ การขอรับการประเมิน เพื่อรับป้ายมาตรฐานโฮมสเตย์เมื่อปี 2549 จึงทำให้แต่ละแห่งต่างก็ไปศึกษาข้อมูลกับโฮมสเตย์ที่เคยผ่านการ ประเมินแล้วคือบ้านธารปราสาทและบ้านบุไทร นอกจากนี้ระหว่างวิถีไทและด่านเกวียนต่างพบปะกันโดยอาศัย แลกเปลี่ยนสินค้าจึงถือได้ว่าโฮมสเตย์ในจังหวัดนครราชสีมาเกิดการก่อตัวในลักษณะของเครือข่ายแบบ แนวนอน และถือได้ว่าเป็นการกระบวนกรพัฒนาเครือข่ายในขั้นการสร้างความตระหนักและการก่อตัวของ เครือข่าย เป็นขั้นของการศึกษาข้อมูล การสร้างศรัทธาและหาแนวร่วม สร้างความคุ้นเคยกับบุคคลที่เป็นแกนนำ กลุ่มจังหวัดชัยภูมิมี 5 แห่ง ไม่พบว่ามีกรพบปะพูดคุยเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกลุ่ม โฮมสเตย์ จะมี บ้างก็เฉพาะการมีโอกาสได้เข้าร่วมประชุมซึ่งสำนักงานจัดหางานจังหวัดชัยภูมิ จัดขึ้น และยังไม่พบว่ามี สมาชิกในกลุ่มที่ไปแลกเปลี่ยนข้อมูลและพบปะกันกับสมาชิกต่างกลุ่ม กลุ่มจังหวัดอุบลราชธานี มี 10 แห่ง แม้ว่าจะมีโฮมสเตย์กระจุกตัวบริเวณอำเภอโขงเจียมแต่ไม่พบว่ามีกรรวมกลุ่มกันอย่างถาวร พบแต่เพียงว่า โฮมสเตย์ดอนขุมเงินเดินทางไปศึกษาดูงาน ที่ชะซอม และเคยส่งกลุ่มลูกค้าไปพักที่ดอนขุมเงิน

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยกับการมีเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ เพื่อเป็นเวทีในการพบปะพูดคุยแลกเปลี่ยนระหว่างกันพร้อมทั้งเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเครือข่ายโฮมสเตย์ในเขตอีสานใต้ ดังนี้

- 1) ให้จัดให้มีการพบปะพูดคุยกันอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิกในเครือข่าย
- 2) จัดให้มีคณะกรรมการของเครือข่าย โดยแต่ละกลุ่มโฮมสเตย์ คัดเลือกตัวแทนส่งไปเป็นตัวแทนกลุ่ม
- 3) มีการร่างข้อตกลงร่วมกันในลักษณะของธรรมนูญเครือข่าย
- 4) มีเอกสารประจำเครือข่ายเพื่อแจ้งความเคลื่อนไหวของแต่ละโฮมสเตย์
- 5) มีการรายงานสรุปการดำเนินงานประจำปีของเครือข่าย
- 6) จัดทำเว็บไซต์ และ วิซีดี เพื่อแนะนำเครือข่าย และ
- 7) มีกิจกรรมร่วมในลักษณะการสัมมนาสัญจรโดยสัญจรไปยังแต่ละโฮมสเตย์

ข้อค้นพบดังกล่าวสอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาเครือข่ายพันธมิตรเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและยั่งยืน ที่กล่าวว่า บทบาทการมีส่วนร่วมของกลุ่มองค์กรพันธมิตรในเครือข่ายจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านผู้นำกลุ่ม/องค์กร ซึ่งจะต้องมีวิสัยทัศน์เรื่อง เครือข่ายพันธมิตรตลอดจนเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงเครือข่าย ซึ่งจะช่วยให้ผู้นำกลุ่มองค์กรมีบทบาทและสามารถปฏิบัติตามหน้าที่ความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างถูกต้องเหมาะสม อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาเครือข่าย (จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, 2549 : 95)

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับเครือข่าย ซึ่งขณะนี้โฮมสเตย์ในกลุ่มจังหวัดนครราชสีมาได้เริ่มก่อตัวขึ้นเป็นเครือข่าย และกลุ่มโฮมสเตย์ต่างๆ ในเขตอีสานใต้ต่างเห็นด้วยและต้องการให้มีเครือข่ายโฮมสเตย์สำหรับเป็นเวทีในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และเป็นแหล่งประชาสัมพันธ์ให้กับสมาชิกในเครือข่าย

ดังนั้นหากจัดให้มีโครงการวิจัยที่มีกลุ่มโฮมสเตย์เป็นผู้ร่วมวิจัยด้วย โดยเป็นโครงการระยะ 3 ปี มีสถาบันการศึกษาทำหน้าที่เป็นศูนย์ประสานงานในระยะเริ่มต้น (2 ปีแรก) เป็นผู้ประสานและกระตุ้น จัดเวทีให้มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกันจัดทำธรรมนูญของเครือข่าย จัดทำเอกสาร วิดีทัศน์ และเว็บไซต์ประจำเครือข่าย จัดตั้งองค์กรเครือข่ายขึ้น จากนั้นในปีที่ 3 จึงทำการส่งมอบให้เครือข่ายบริหารจัดการเอง

บรรณานุกรม

จุฑาทิพย์ ภัทราวาท และคณะ, (2549). แนวทางการพัฒนาเครือข่ายกลุ่ม/องค์กรประชาชนในพื้นที่

จังหวัด. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัด ซีโน ดีไซน์.

พระมหาสุทนต์ อากาศโร,(2547). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ.

กรุงเทพฯ: โครงการเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.).

เสรี พงศ์พิศ, (2548). เครือข่าย: ยุทธวิธีเพื่อประชาคมเข้มแข็ง ชุมชนเข้มแข็ง. กรุงเทพฯ:

สถาบันส่งเสริมวิสาหกิจชุมชน .

สุภาวดี ทงพรวานิชย์และคณะ, (2546). **การพัฒนาเครือข่ายป่าชุมชนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน**. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัยสำนักงานภาค องค์การบริหารส่วนตำบลทากาศ อำเภอแม่ทา จังหวัดลำพูน.

สัมภาษณ์

นางจรรุประภา, อบต, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.

นายเทียม, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 13 พฤษภาคม 2550.

นายทองปน, อบต. สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.

นายประชาติ, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นายพินิจนันท์, เลขากลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายวิเชียร, ประธานโครงการบ้านดิน, สัมภาษณ์, วันที่ 28 เมษายน 2550.

นายวิชัย, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นายสมร, ผู้ใหญ่บ้าน, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายสมศรี, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 22 เมษายน 2550.

นางสกุลทิพย์, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 20 เมษายน 2550.

นางสุวีรัตน์, ประธานกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 29 เมษายน 2550.

นายแอ๊ด, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 7 พฤษภาคม 2550.

นายอุดม, กรรมการกลุ่มโฮมสเตย์, สัมภาษณ์, วันที่ 21 เมษายน 2550.